

Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet - Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu

DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA

OPĆINA TRPANJ

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE TRPANJ

OBVEZNI PRILOG
OBRAZLOŽENJE PLANA

ZAGREB, PROSINAC 2008.

ELABORAT: PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE TRPANJ
OBRAZLOŽENJE PLANA

NARUČITELJ: DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA TRPANJ
20240 TRPANJ

IZRAĐIVAČ: SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ARHITEKTONSKI FAKULTET
ZAVOD ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I PEJZAŽNU
ARHITEKTURU
Kačičeva ul. 26, 10 000 ZAGREB,
TEL.: 01/4561 256 FAX.: 01/4826 326
/4561 284

BROJ UGOVORA: 69/97-19 od 19. prosinca 1997.

**GLAVNI PLANER I
KOORDINATOR:** Prof.dr.sc. **OLEG GRGUREVIĆ,** dipl.ing.arh.
dipl.ing.šum.

PLANER SURADNIK: **MARKO JAKELIĆ,** ing.arh.
DARIJA MALETIĆ MIRKO, dipl.ing.arh.
PETRA ŠKEVIN, dipl.ing.arh.
SONJA PETRINJAK, dipl.ing.arh.
MARTINA LULIĆ, dipl.ing.arh.
MARTA VALAŠEK, dipl.ing.arh.
MAŠA MIJAKIĆ, dipl.ing.arh.

STRUČNA SURADNJA
Prof.dr.sc. **HIRJAN DEANKA,** dipl. iur.
Doc.dr.sc. **IVO PODHORSKY,** dipl.ing.građ.
MILENKO HAIMAN, dipl.ing.građ.

TEHNIČKA SURADNJA: **ANA STAMAČ,** aps.arh.

**DEMOGRAFSKA SLIKA I
SUSTAV NASELJA:** Prof.dr.sc. **OLEG GRGUREVIĆ,** dipl.ing.arh., dipl.ing.šum.,

**KOORDINATOR I
SURADNIK OD STRANE
NARUČITELJA:** **JAKŠA FRANKOVIĆ,** dipl.oecc.

**PREDSTOJNIK
ZAVODA:** Doc.dr.sc. **JESENKO HORVAT,** dipl.ing.arh.

STRUČNA VANJSKA SURADNJA:

Kulturno nasljeđe:	Prof.dr.sc. IGOR FISKOVIĆ .
Prirodno nasljeđe:	AMALIJA DENICH , dipl.ing.agr., Zagreb.
Demografska slika i sustav naselja:	Prof.dr.sc. OLEG GRGUREVIĆ , dipl.ing.arh., dipl.ing.šum., Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Zagreb, Kačićeva 26;
Cestovni promet:	EJUB PECO , dipl. ing. građ.

SURADNIČKE USTANOVE

Kulturna baština:	MINISTARSTVO KULTURE , Državna uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku, Dubrovnik
Prirodna baština:	MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA , Uprava za zaštitu prirode, Zagreb
Poljodjelske površine:	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA , Uprava gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Zagreb
Šumski pokrov:	" HRVATSKE ŠUME ", Dubrovnik.
Cestovni promet:	HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE , Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje, Zagreb ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA CESTE , Dubrovnik
Pomorski promet:	ŽUPANIJSKA LUČKA UPRAVA DUBROVNIK , Ured za pomorstvo, Dubrovnik LUČKA KAPETANIJA DUBROVNIK , Dubrovnik
Poštanski promet:	HRVATSKE POŠTE , Središnji ured, Dubrovnik
Telekomunikacije:	HT – TK CENTAR DUBROVNIK , Dubrovnik HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA , Odašiljači i veze, Plansko tehnološki odjel, Zagreb VIP – NET GSM d.o.o. , Zagreb
Elektroenergetika:	HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA, D.P. "ELEKTROJUG" - Dubrovnik, Dubrovnik
Vodnogospodarstvo:	HRVATSKE VODE , Vodnogospodarski odjeljak Split, Split N.P.K.L. d.o.o. , Korčula
Turizam:	MINISTARSTVO TURIZMA , Odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Zagreb

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA:

Planovi komunalne infrastrukture izrađeni su djelomice temeljem postojeće dokumentacije i podataka općinskih službi i povjerenstva, te podataka nadležnih javnih i komunalnih poduzeća koja djeluju na području Općine.

Županija: DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA	Grad/Općina: OPĆINA TRPANJ
Naziv prostornog plana: PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE TRPANJ	
Naziv kartografskog prikaza: KNJIGA 3: PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE TRPANJ, OBVEZNI PRILOG - OBRAZLOŽENJE PLANA	
Broj kartografskog prikaza:	Mjerilo kartografskog prikaza:
Pravna osoba/tijelo koje je izradilo plan: Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet ZAVOD ZA URBANIZAM, PROSTORNO PLANIRANJE I PEJZAŽNU ARHITEKTURU Zagreb, Kačićeva 26, tel./fax. (01) 4639 284; http://www.arhitekt.hr	
Predstojnik Zavoda: Doc.dr.sc. JESENKO HORVAT, dipl.ing.arh. _____	Odgovorna osoba: Prof.dr.sc. OLEG GRGUREVIĆ, dipl.ing.arh., dipl.ing.šum. _____
Pečat pravne osobe/tijela koje je izradilo plan:	Pečat odgovorne osobe:
Kordinator plana: Prof.dr.sc. OLEG GRGUREVIĆ, dia., diš.	
Stručni tim u izradi plana: Glavni planer: 1. Prof.dr.sc. Oleg Grgurević, dia, diš. Planeri: 2. Marko Jakelić, ia. 3. Darija Maletić Mirko, dia. 4. Petra Škevin, dia. 5. Sonja Petrinjak, dia.	6. Martina Lulić, dia. 7. Marta Valašek, dia. 8. Maša Mujakić, dia. Stručna suradnja: 9. Prof.dr.sc. Igor Fisković 10. Ing. Amalija Denich, dipl.agr. Tehnička suradnja: 11. Ana Stamać, stud. arh.
Program mjera za unapređenje stanja u prostoru (službeno glasilo): Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br: 2/1999.	Odluka predstavničkog tijela o donošenju plana (službeno glasilo): Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br: 1/2009.
Javna rasprava (datum objave): 18. 10. 2004. list Slobodna Dalmacija	Javni uvid održan Od: 26. 10. 2004. do: 26. 11. 2004.
ponovljeni javni uvid (datum objave): 23. 10. 2005. list Slobodna Dalmacija	ponovljeni javni uvid održan: Od: 02. 11. 2005. do: 16.11. 2005
ponovljeni javni uvid (datum objave): 20. 09. 2006. list Slobodna Dalmacija	ponovljeni javni uvid održan: Od: 29. 09. 2006. do: 13. 10. 2006
ponovljeni javni uvid (datum objave): 11. 03. 2008. list Slobodna Dalmacija	ponovljeni javni uvid održan: Od: 21. 03. 2008. do: 04. 04. 2008.
Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave:	Odgovorna osoba za provođenje javne rasprave: Jakša Franković, dipl.oecc. _____
Suglasnost na plan prema članku 97. Zakona o prostornom uređenju i gradnji ("Narodne novine", br.76/2007.), broj suglasnosti: klasa: 350-02/08-11/19, urbroj: 531-06-08-4 AMT, datum: 17. listopada 2008.	
Predsjednik predstavničkog tijela: Jakša Franković, dipl.oecc. _____	Istovjetnost ovog prostornog plana s izvornikom ovjerava: _____
Pečat nadležnog tijela:	Pečat nadležnog tijela:

S A D R Ž A J

OVLAŠTENJA

- SUGLASNOST ZA UPIS U SUDSKI REGISTAR
- IZVOD IZ SUDSKOG REGISTRA
- RJEŠENJE O UPISU U IMENIK OVLAŠTENIH ARHITEKSTA

OBRAZLOŽENJE PLANA - KNJIGA 3.

OBRAZLOŽENJE PLANA

1 POLAZIŠTA

- 1.1 **POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE**
- 1.1.1 TEMELJNI PODACI O STANJU U PROSTORU (tablica 1.)
- 1.1.1.1 Smještaj, veličina, geoprometni položaj
- 1.1.1.2 Prirodne svojstvenosti kraja
- 1.1.2 PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE
- 1.1.3 PLANSKI POKAZATELJI, OBAVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA
- 1.1.3.1 Pokrivenost prostora općine prostornim planovima
- 1.1.3.2 Konceptualna obilježja prostornog razvitka Općine u važećim planovima
- 1.1.3.2.1 *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske*
- 1.1.3.2.2 *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske*
- 1.1.3.2.3 *Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije Usklađenje PPDNŽ s Uredbom o ZOP-u Izmjene i dopune PPDNŽ*
- 1.1.3.3 Ocjena prostornp-planske dokumentacije i razina njene ostvarenosti
- 1.1.3.4 Odnos prema nezakonitoj izgradnji
- 1.1.4 **OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE PODATKE I PROSTORNE POKAZATELJE**
- 1.1.4.1 Ocjena demografskog stanja
- 1.1.4.1.1 *Kretanje broja stanovnika*
- 1.1.4.1.2 *Struktura stanovništva*
- 1.1.4.1.3 *Struktura stambenog prostora*
- 1.1.4.2 Ocjena gospodarskog stanja
- 1.1.4.3 Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja
- 1.1.4.3.1 *Opća strukturna obilježja naselja*
- 1.1.4.3.2 *Veličina i prostorni raspored naselja*

- 1.1.4.3.3 *Demografski razvoj naselja i demografska prognoza*
- 1.1.4.3.4 *Razina urbanizacije*
- 1.1.4.3.5 *Prostorno-demografska valorizacija naselja*
- 1.1.4.3.6 *Funkcionalna klasifikacija naselja*
- 1.1.4.4 *Temeljna organizacija prostora i namjena površina*
 - 1.1.4.4.1 *Temeljna postojeća organizacija prostora*
 - 1.1.4.4.2 *Temeljna postojeća namjena površina*
- 1.1.4.5 *Ocjena stanja prirodnih vrijednosti i krajobraznih svojstvenosti kraja*
 - 1.1.4.5.1 *Prirodne odrednice*
 - 1.1.4.5.2 *Stanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti*
- 1.1.4.6 *Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa kraja*
 - 1.1.4.6.1 *Povijesne odrednice*
 - 1.1.4.6.2 *Razvoj i obilježja povijesnih naseobinskih struktura*
 - 1.1.4.6.3 *Povijesne građevine i sklopovi*
 - 1.1.4.6.4 *Arheološko nasljeđe*
 - 1.1.4.6.5 *Područja kultiviranog krajobraza i prostornih sklopova*
- 1.1.4.7 *Temeljne ekološke svojstvenosti prostora*
- 1.1.4.8 *Svojstvenosti prometne i komunalne infrastrukture*
 - 1.1.4.8.1 *Promet*
 - Cestovne veze*
 - Pomorske veze*
 - Zračni promet*
 - 1.1.4.8.2 *Pošta i telekomunikacije*
 - 1.1.4.8.3 *Elektroenergetika*
 - 1.1.4.8.4 *Vodnogospodarski sustav*
 - Vodoopskrba*
 - Odvodnja otpadnih i oborinskih voda*
 - Vodno gospodarstvo*
 - 1.1.4.8.5 *Postupanje s otpadom*
- 1.1.4.9 *Mogućnosti i ograničenja prostornog razvoja i uređenja*
 - 1.1.4.9.1 *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na gospodarski razvoj*
 - 1.1.4.9.2 *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografski razvoj*
 - 1.1.4.9.3 *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na prostorno-krajobrazne i prirodne vrijednosti*
 - 1.1.4.9.4 *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na kulturno-povijesne cjeline i građevine*

2 CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1 CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA DRŽAVNOG I ŽUPANIJSKOG ZNAČENJA

- 2.1.1 RAZVOJ GRADOVA I NASELJA, POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA
- 2.1.2 RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA
- 2.1.3 OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA

2.2 CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

- 2.2.1 DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ
 - 2.2.1.1 Ciljevi demografskog razvoja
 - 2.2.1.2 Ciljevi gospodarskog razvoja
- 2.2.2 ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE
- 2.2.3 RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

- 2.2.4 ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO POVIJESNIH CJELINA

2.3 CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

- 2.3.1 RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA
- 2.3.2 UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

3 PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1 PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

- 3.1.1 Obuhvat plana i plansko razdoblje
- 3.1.2 Razvoj i urbanizacija
- 3.1.3 Sustav naselja i razmještaj funkcija po naseljima

3.2 UTVRĐIVANJE GRAĐEVNIH PODRUČJA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

- 3.2.1 Kriteriji pri utvrđivanju građevnih područja
- 3.2.2 Osnovna namjena i korištenje površina
- 3.2.3 Zaštićeno obalno područje
- 3.2.4 Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina
Tablice 24, 25, 26, 27, 27a, 27b, 27c i Grafikon 4

3.3 PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

3.4 UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

- 3.4.1 Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline (tablica)
- 3.4.2 Zaštita prirodnog nasljeđa
- 3.4.3 Zaštita kulturnih dobara

3.5 RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

- 3.5.1 Prometni infrastrukturni sustav
 - 3.5.1.1 *Promet – cestovni, pomorski*
 - 3.5.1.2 *Poštanski i telekomunikacijski promet*
- 3.5.2 Energetski sustav
- 3.5.3 Vodnogospodarski sustav
 - 3.5.3.1 *Vodopskrba*
 - 3.5.3.2 *Odvodnja voda*
 - 3.5.3.3 *Vodno gospodarstvo*

3.6 POSTUPANJE S OTPADOM

3.7 SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

=====

SUBJEKT UPISA

MBS:

080173469

TVRTKA/NAZIV:

1 Sveučilište u Zagrebu - Arhitektonski fakultet

SKRAĆENA TVRTKA/NAZIV:

1 Arhitektonski fakultet

SJEDIŠTE:

1 Zagreb, Kačićeva 26

PREDMET POSLOVANJA - DJELATNOSTI:

- 1 * - Stručna djelatnost u području arhitekture i urbanizma, projekti i studije pejzažne arhitekture, investicijskotehnička dokumentacija, urbanistički i prostorni planovi i drugi projekti i studije u području arhitekture i urbanizma,
- 1 * - zaštite i unapređenja čovjekovog okoliša za visoko stručne i složene programe.
- 4 * - ustroj i izvedba sveučilišnih studija, preddiplomski, diplomski, poslijediplomski doktorski studij i poslijediplomski specijalistički studij
- 4 * - provođenje postupka za stjecanje doktorata znanosti izvan dokorskog studija iz znanstvenog područja tehničkih znanosti, polje arhitekture i urbanizma
- 4 * - ustrojavanje i provođenje različitih oblika stručnog i znanstvenog usavršavanja radi praćenja novih stručnih, umjetničkih i znanstvenih dostignuća
- 4 * - ustrojavanje i provođenje stručnog rada i stručnih aktivnosti u području arhitekture i urbanizma
- 4 * - sudska vještačenja i ekspertize iz znanstvenog, umjetničkog i stručnog područja arhitekture, urbanizma i dizajna
- 4 * - organiziranje znanstvenih, umjetničkih i stručnih domaćih i međunarodnih skupova
- 4 * - suradnja sa visokoobrazovnim institucijama i znanstvenim institutima u zemlji i inozemstvu
- 4 * - izdavanje znanstvenih i stručnih časopisa iz područja tehničkih znanosti, znanstvenog polja arhitekture i urbanizma i umjetničkog područja dizajna, te edicija, knjiga i publikacija iz navedenog polja

ČLANOVI DRUŠTVA / OSNIVAČI

D004, 2007.11.12 01:11:39

Stranica: 1

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

=====
ČLANOVI DRUŠTVA / OSNIVAČI

- 1 Sveučilište u Zagrebu, pod RUL: 1-910, upisan kod: Trgovački sud u Zagrebu
1 - osnivač

ZASTUPNICI

- 5 Lenko Pleština, JMBG: 2604947330128
5 - dekan
5 - zastupa pojedinačno i samostalno

PRAVNI ODNOSI:

- Pravni oblik
1 ustanova

Statut:

- 1 Odlukom dekana Fakulteta donesen je 11. ožujaka 1997. godine pročišćeni tekst Statuta Arhitektonskog fakulteta usaglašen sa Zakonom o visokim učilištima i Zakonom o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (N.N. 59/96), Zakonom o ustanovama, Zakonom o studentskom zboru, Statutom Sveučilišta u Zagrebu. Odlukom upravnog vijeća Sveučilišta od 30. lipnja 1997. god. broj: 01/419-0697 dana je suglasnost na Statut Arhitektonskog fakulteta.
4 Odlukom Fakultetskog vijela od 29.06.2005. godine izmijenjen je Statut od 25.09.2001. godine u cijelosti. Potpuni tekst Statuta od 29.06.2005. godine dostavljen u zbirku isprava.

OSTALI PODACI:

- 1 - Subjekt je bio upisan kod Trgovačkog suda u Zagrebu pod reg. ul. br. 1-1114.

=====
POPIS FIZIČKIH OSOBA KOD SUBJEKTA

C4 Lenko Pleština, JMBG: 2604947330128
Zagreb, Dobri dol 50

Upise u glavnu knjigu proveli su:

RBU	Poslovni broj	Datum	Naziv suda
0001	97/4084-2	19.11.1997.	Trgovački sud u Zagrebu
0002	01/6547-4	18.01.2002.	Trgovački sud u Zagrebu
0003	03/8848-2	20.10.2003.	Trgovački sud u Zagrebu
0004	05/11038-4	13.12.2005.	Trgovački sud u Zagrebu
0005	07/11012-2	15.10.2007.	Trgovački sud u Zagrebu

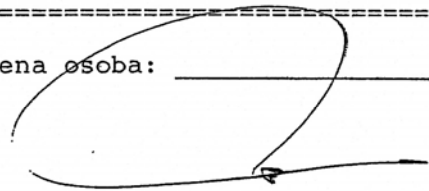
REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

=====

U Zagrebu, 12.11.2007.

Ovlaštena osoba: _____

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a horizontal stroke and a short vertical line at the end.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA,
PROSTORNOG UREĐENJA I
GRADITELJSTVA

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 20
Tel: 01/37 82-444 Fax: 01/37 72-822

Uprava za prostorno uređenje

Klasa : UP/I-350-02/06-07/47

Urbr.: 531-06-06-2

Zagreb, 20. prosinca 2006.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, povodom zahtjeva ARHITEKTONSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Zagreb, Kačićeva br. 26, zastupanog po Dekanu: Prof. Ivan Crnković, dipl.ing.arh., za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, na temelju odredbe članka 8.a stavka 1. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), donosi

RJEŠENJE

I. ARHITEKTONSKOM FAKULTETU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Zagreb, Kačićeva br. 26, daje se suglasnost za obavljanje svih stručnih poslova prostornog uređenja: izrade svih prostornih planova i stručnih podloga za izdavanje lokacijskih dozvola.

II. Pravna osoba iz točke I. izreke ovoga rješenja dužna je Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva dostaviti obavijest i dokumentaciju o naknadnoj promjeni uvjeta značajnih za davanje ove suglasnosti najkasnije u roku od 30 dana od dana nastanka promjene.

III. Suglasnost iz točke I. izreke ovoga rješenja oduzet će se ako pravna osoba prestane ispunjavati uvjete propisane za davanje suglasnosti ili ako stručne poslove prostornog uređenja obavlja protivno propisima koji uređuju prostorno uređenje.

Obrazloženje

ARHITEKTONSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Zagreb, Kačićeva br. 26, podnio je ovom Ministarstvu zahtjev za davanje suglasnosti za obavljanje svih stručnih poslova prostornog uređenja: izrade svih prostornih planova i stručnih podloga za izdavanje lokacijskih dozvola.

Uz zahtjev je priložio sve dokaze propisane člankom 3. Pravilnika o davanju i oduzimanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja ("Narodne novine", br. 21/06 i br.53/06) i to za slijedeće zaposlenike:

- Prof.dr.sc. Sonja Jurković, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 1575,
- Prof.dr.sc. Mladen Obad Ščitaroci, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt urbanist i ovlaštenu krajobrazni arhitekt, br.ovl. 1065,
- Prof.dr.sc. Srećko Pegan, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 2354,
- Prof.dr.sc. Oleg Grgurević, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 1387,
- Prof.dr.sc. Tihomir Jukić, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 1551,
- Prof.dr.sc. Nenad Lipovac, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 1859,
- Doc.dr.sc. Jasenko Horvat, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 1557,
- Prof.dr.sc. Ivo Podhorsky, dipl.ing.građ., ovlaštenu inženjer građevinarstva, br.ovl. 288,
- Mr.sc. Ivan Cetinić, dipl.ing.stroj., ovlaštenu inženjer strojarstva, br.ovl. 585,

Uvidom u navedenu dokumentaciju utvrđeno je da podnositelj zahtjeva ispunjava sve uvjete za izdavanje zatražene suglasnosti, propisane odredbama članka 2. stavka 1. navedenog Pravilnika.

Slijedom izloženog, a na temelju odredbe članka 202. stavak 1. Zakona o općem upravnom postupku preuzetog Zakonom o preuzimanju Zakona o općem upravnom postupku u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 53/91 i 103/96 - Presuda Ustavnog suda), riješeno je kao u točki I. izreke ovoga rješenja.

U točki II. izreke ovoga rješenja odlučeno je u skladu s člankom 7. stavkom 3. Pravilnika o davanju i oduzimanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja.

Upozorenje iz točke III. izreke ovoga rješenja u skladu je s člankom 8.a Zakona o prostornom uređenju.

Upravna pristojba u državnim biljezima u iznosu od 70 kn po TAR. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi Zakona o upravnim pristojbama ("Narodne novine", br. 8/96 i 110/04) naljepljena je na zahtjevu i poništena je.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku, te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja i predaje se neposredno ili preporučeno poštom Upravnom sudu Republike Hrvatske.

POMOĆNICA MINISTRICE

Vlatka Đurković, dipl.ing.arh.

Dostaviti:

- ① Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Kačićeva br. 26,
2. Evidencija suglasnosti, ovdje
3. Spis, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA KOMORA ARHITEKATA
I INŽENJERA U GRADITELJSTVU

Klasa: UP/I-350-07/91-01/960
Urbroj: 314-01-99-1
Zagreb, 21. rujna 1999.

Na temelju članaka 24. i 50. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu (Narodne novine, broj 47/98), Odbor za upise razreda arhitekata, rješavajući po zahtjevu koji je podnio GRGUREVIĆ OLEG, dipl.ing.arh., Zagreb, Republike Austrije 15, za upis u Imenik ovlaštenih arhitekata, donio je sljedeće

RJEŠENJE

1. U Imenik ovlaštenih arhitekata upisuje se GRGUREVIĆ OLEG, (JMBG 2708942330057), dipl.ing.arh., Zagreb, u stručni smjer: Ovlašteni arhitekt, pod rednim brojem 1387, s danom upisa 15.09.99.
2. Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata, GRGUREVIĆ OLEG, dipl.ing.arh., Zagreb, stječe pravo na uporabu strukovnog naziva "Ovlašteni arhitekt" i pravo na obavljanje poslova temeljem članka 25. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu, a u svezi sa člankom 4. stavkom 1. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu, te ostala prava i dužnosti sukladno posebnim propisima.
3. Ovlaštenom arhitektu izdaje se "arhitektonska iskaznica" i stječe pravo na uporabu "pečata".

Obrazloženje

GRGUREVIĆ OLEG, dipl.ing.arh. podnio je Zahtjev za upisu Imenik ovlaštenih arhitekata.

Odbor za upise razreda arhitekata proveo je postupak u povodu dostavljenog Zahtjeva, te je temeljem članka 24. stavka 2. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu (Narodne novine, broj 40/99), a u svezi sa člankom 5. stavkom 4. i člankom 18. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu (Narodne novine, broj 40/99), riješeno kao u izreci.

Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata imenovani stječe pravo na izradu i uporabu pečata, sukladno članku 35. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu i na izdavanje "arhitektonske iskaznice".

Na temelju članka 141. stavka 1. točke 1. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 53/91), predmet je riješen po skraćenom postupku.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske, u roku 30 dana od dana primitka ovog Rješenja.

Dostaviti:

1. GRGUREVIĆ OLEG
Zagreb, Republike Austrije 15
uz povrat potvrde o izvršenoj dostavi
2. U Zbirku isprava Komore
3. Pismohrana Komore

UVOD

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br: 90/92, 29/94 i 10/97, 124/97, 50/98, 68/98, 22/99, 42/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02 i 25/03) formirana je Općina Trpanj. Formirala se 1997. godine izdvajanjem iz prvotno formirane Općine Orebič.

U skladu s odredbama *Zakona o prostornom uređenju* (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) i temeljem Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br: 2/99), te zaključka Općinskog vijeća o izradi PPUO Trpanj od 27. listopada 1997. godine, Općina Trpanj i Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet - Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu sklopili su 19. prosinca 1997. godine ugovor broj: 69/97-19 za izradu «*Prostornog plana uređenja Općine Trpanj*», u daljnjem tekstu - Plan.

Tijekom godina izvršeni su obilasci prostora Općine, i održani su sastanci s većinom glavara mjesta Općine. U istom vremenu obavljene su sve radnje potrebne za izradu odgovarajućih kartografskih podloga na kojima se trebao izrađivati Plan.

Glavni planerski i tehnički posao obavljen je tijekom 2001 i 2002. godine u Zagrebu na Arhitektonskom fakultetu - Zavodu za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu.

Početni nedostatak planova višeg reda (na razini Županije) nadoknadio se suradnjom s nadležnim državnim i županijskim institucijama u težnji da Plan bude izrađen u skladu s ciljevima korištenja, gospodarenja i zaštite prostora zapisanim u *Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske* i *Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, Izvješću o stanju u prostoru* i *Programu mjera za unapređenje stanja u prostoru* Općine Trpanj. Donošenjem *Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije*, dalje PPDNŽ (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03), *Zakona o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju* (NN 100/04), *Usklađenja PPDNŽ s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 3/05) (dalje Usklađenje PPDNŽ) te *Izmjena i dopuna PPDNŽ* (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 03/06) (dalje Izmjene i dopune PPDNŽ) pristupilo se usklađenju do tada urađenog Plana s navedenim dokumentima, održavanjem ponovljene javne rasprave.

Plan je izrađen u suradnji s institucijama:

Kulturna baština: MINISTARSTVO KULTURE, Državna uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku, Dubrovnik, **prirodna baština:** MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb, **šumske površine:** "HRVATSKE ŠUME, Dubrovnik, **cestovni promet:** HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje, Zagreb, ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA CESTE, Dubrovnik, **pomorski promet:** ŽUPANIJSKA LUČKA UPRAVA DUBROVNIK, Ured za pomorstvo, Dubrovnik, LUČKA KAPETANIJA DUBROVNIK, Dubrovnik, **poštanski promet:** HRVATSKE POŠTE, Središnji ured, Dubrovnik, **telekomunikacije:** HT – TK CENTAR DUBROVNIK, Dubrovnik, HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, Odašiljači i veze, Plansko tehnološki odjel, Zagreb, VIP – NET GSM d.o.o., Zagreb, **elektroenergetika:** HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA, D.P. "ELEKTROJUG"- Dubrovnik, Dubrovnik, **vodnogospodarstvo:** HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjeljak Split, Split, N.P.K.L. d.o.o., Korčula, **turizam:** MINISTARSTVO TURIZMA, Odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Zagreb

Cjelokupni rad na izradi prvotnog prijedloga Plana završen je u svibnju 2003. godine, a javnoj se raspravi pristupilo krajem 2004. godine: od 26. 10. 2004. do 26. 11. 2004. godine. Donošenjem *Usklađenja PPDNŽ* u travnju 2005. godine izvršena su usklađenja u Planu, pa se pristupilo ponovljenoj javnoj raspravi, koja je održana od 02. 11. 2005. do 16. 11. 2005. godine. Nakon stručne analize pristiglih primjedaba, osobito primjedaba i sugestija *Županijskog zavoda za prostorno uređenje*, Dubrovnik, na sjednici Vijeća Općine održanoj kolovoza 2006. godine prihvaćen je *Konačni prijedlog Plana* koji je potom upućen na daljnji postupak. Nakon toga zbog problema koji su se u međuvremenu pojavili, pristupilo se 2. ponovljenom javnom uvidu. Konačno, 01. veljače 2007. godine nakon analize novih primjedaba prihvaćen je konačan prijedlog PPUO Trpanj. Donošenjem Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“ br.: 76/2007.) bilo je potrebno ponoviti javnu raspravu. „Novi“ konačni prijedlog Plana dobio je suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva 17. listopada 2008. godine, nakon čega je Vijeće konačno donijelo Plan.

A RAZLOZI IZRADE PLANA

Prošlo je više od dvadeset godina od izrade *Prostornog plana općine Dubrovnik* (Službeni glasnik općine Dubrovnik 12/86, 10/87, 3/89, 13/89, 8/91) u sastavu koje bivše općine se nalazila današnja Općina.

Od momenta izrade navedenog Plana došlo je do temeljitih promjena društvenog uređenja. Došlo je i do promjena u samom pristupu izradi prostornih planova temeljem, među ostalim i općih ciljeva navedenih u *Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske* i *Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske*. U potpunosti se promijenila relevantna zakonska regulativa.

Možemo navesti: tri grupe razloga za izradu novih prostornih planova:

- **Političke promjene** dovele su do novog administrativno-teritorijalnog ustroja, koji nije u skladu s postojećom zastarjelom prostorno-planskom dokumentacijom, što stvara znatne poteškoće i otežava ostvarenje nužnih prostornih, urbanističkih i graditeljskih zahvata.
- U okviru političkih promjena, bitno je naglasiti, **promijenio se i imovinsko-pravni sustav**, koji je uveo privatno vlasništvo umjesto društvenog i javni interes umjesto opće društvenog. Ovaj moment **bitno utječe** na oblikovanje novog pristupa u urbanističkom i prostornom planiranju postavljajući mnoga nova ograničenja, iz čega proizlazi nužna potreba stalnog usklađivanja interesa raznih korisnika prostora poradi postizanja optimalnih prostorno-planskih rješenja.
- Slijedom europskih i svjetskih trendova **promijenili su se kriteriji zaštite okoliša, zaštite kulturne i prirodne baštine, te zaštite krajobraza**, njegovih osobitosti i njegovog lokalnog identiteta. Plod je to novih spoznaja, ali i pojačane svijesti o potrebi znatno veće skrbi za naslijeđeni prostor i očuvanje tradicijske slike kraja. U dosadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji, koja se temelji pretežno na kvantitativnom modelu razvoja, ta je skrb bila uglavnom deklarativna.

Stoga, kao posljedica novih stavova i pooštrenih kriterija zaštite prostora nameće se potreba ispravljanja dosadašnje metodologije i ustaljene sheme izrade dokumenata prostornog uređenja gdje su prevladavali funkcionalni i kvantitativni modeli razvoja. Od navedenih modela prostornog razvoja potrebno je danas odustati, ili ih prilagoditi novim spoznajama realistične ravnoteže usklađujući međusobno mogućnosti prostora da podnese određene namjene s jedne strane i potrebe za prostorom s druge strane, a u skladu s principima održivog razvoja, kako ne bi došlo do nepovratnog uništenja neobnovljivih prirodnih resursa. Zakonska obaveza, a potom neusklađenost važećeg prostornog plana s novim stavovima na temelju kojih se danas pristupa izradi prostornih planova uređenja i želja da se ima jedan cjelovit temeljni dokument prostornog uređenja Općine osnovni su razlozi pristupanja izradi Plana.

Shvaćajući navedene temeljne razloge te spoznavajući vrijednosti prostora i važnost njegove buduće očuvanosti, Općinsko vijeće Općine odlučilo je pristupiti izradi Plana te:

- u skladu sa zakonskim obvezama i još uvijek važećim *Prostornim planom općine Dubrovnik* uskladiti prostorno-plansku dokumentaciju s novim političkim ustrojem Županije i u tom kontekstu odrediti položaj Općine;
- u skladu s novim stavovima prema prostoru čuvati identitet ambijenta, zaštititi u najvećoj mogućoj mjeri kulturno i prirodno nasljeđe Općine, kao temeljnu podlogu razvoja turizma, ali i svekolike kvalitete življenja u Općini, detaljnom evidencijom i revalorizacijom vrijednosti spomenika graditeljske i prirodne baštine, evidencijom i vrednovanjem krajobraza, kako prirodnog tako i kultiviranog (modificiranog), ali i umjetnog (antropogenog, kulturnog);
- zaštititi prostor od uništavanja, neracionalnog trošenja nekvalitetnom i nedovoljno promišljenom izgradnjom;
- preispitati građevinska područja u još važećem *Prostornom planu općine Dubrovnik*

B. ZAKONSKI OKVIRI

Temeljni zakonski okviri za izradu Plana su

- a) *Ustav Republike Hrvatske,*
- b) *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske,*
- c) *PPDNŽ,*
- d) *Usklađenje PPDNŽ,*
- e) *Izmjene i dopune PPDNŽ,*
- f) *Zakon o prostornom uređenju i gradnji*

Zakonom o prostornom uređenju propisana je dokumentacija, dokumenti i postupci, koji se moraju donositi ili trajno obavljati, a koji su polazište ili osnova za izradu Plana.

Njegove odredbe temelje se na Ustavu RH. Ustavne odredbe o korištenju i zaštiti prostora ugrađene su u četiri članka:

Članak 2.

Sabor Republike Hrvatske i narod neposredno, samostalno, u skladu s Ustavom i Zakonom, odlučuje (...) - o očuvanju prirodnog i kulturnog bogatstva i korištenju njime.

Članak 3.

(...) očuvanje prirode i čovjekovog okoliša (...) najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Članak 52.

More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku, imaju njezinu osobitu zaštitu.

Članak 69.

Svatko ima pravo na zdrav život. Republika osigurava pravo građana na zdrav okoliš. Građani, državna, javna i gospodarska tijela i udruge, dužni su, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske prvi su planski dokumenti, koji daju opća polazišta i ciljeve, temeljna načela i principe uređenja prostora, a koji trebaju biti osnova izrade dokumenata prostornog uređenja.

Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine određeni su dokumenti prostornog uređenja, koji se trebaju donijeti za prostor Općine, pri čemu je Plan naznačen kao prvi i temeljni.

Konačno, prvi viši Plan na koji se nastavlja ovaj Plan od prosinca 2003. godine je *Prostornim plan Dubrovačko-neretvanske županije* i njegove kasnije izmjene.

C. TEMELJNI POSTUPAK IZRADE PLANA

Sukladno izloženim polazištima, koja su uključila razloge izrade Plana i zakonske okvire, a posljedično potrebni sadržaj i strukturu samog Plana, odabrana je i metoda, odnosno postupak njegove izrade, koja se prvenstveno temeljila na:

detaljnem upoznavanju prostora i potreba za prostorom;

upoznavanju, evidentiranju i valorizaciji vrijednosti prirodnog nasljeđa,
upoznavanju, evidentiranju i revalorizaciji vrijednosti graditeljskog nasljeđa;
upoznavanju fizičke, društvene, gospodarske, socijalne i druge strukture Općine i svekolikih prostornih potreba;

ocjeni mogućnosti prostora da u kontekstu vrijednosti prirodnog i kulturnog nasljeđa odgovori na:
prostorne zahtjeve na razini Općine i na
prostorne zahtjeve na razini lokalnih zajednica.

Dakle, u svojoj biti, postupak izrade Plana zasnivao se na mogućnostima prostora da u danim uvjetima i prirodnim ograničenjima primi određene funkcije bez štete za prirodni okoliš i njegov krajobraz, a sukladno principima "održivog razvoja" i da zatim u skladu s navedenim principima zadovolji potrebe lokalnih sredina.

U cilju ostvarivanja navedenog metodološkog postupka izrađivač plana ostvario je suradnju s općinskim službama, koje su mu osigurale detaljno upoznavanje prostora Općine s jedne strane i upoznale ga s potrebama Općine i lokalnih zajednica s druge strane. Paralelno su rađene studije koje su obradile demografsku, prirodnu i graditeljsku komponentu prostora.

Izrađivač plana izvršio je sintezu, koja je rezultirala tekstom i grafičkim prilogima uobličanim u elaboratu Plana.

Tijekom izrade Plana poštovane su zakonske formalnosti propisane *Zakonom o prostornom uređenju* (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), *Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova* (NN 101/98), *Zakonom o prostornom uređenju i gradnji* (NN 76/07) i *Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskim prikazima, obaveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova* (NN 106/98).

I OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

Današnje upravno-teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske uređeno je *Ustavom Republike Hrvatske*, i među ostalim zakonima, *Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj* (NN br: 90/92, 29/94 i 10/97, 124/97, 50/98, 68/98, 22/99, 42/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02 i 25/03), kojim je Zakonom prostor nekadašnje općine Dubrovnik podijeljen je na devet novih Općina i jedan Grad. Jedna od novoformiranih Općina je i Općina Trpanj.

Ovaj Plan izrađuje se za područje nove Općine Trpanj i primjenjivat će se na njenom teritoriju. Danom stupanja na snagu ovoga Plana na njenom teritoriju prestaju važiti svi tekstualni i grafički dijelovi *Prostornog plana općine Dubrovnik* (Službeni glasnik općine Dubrovnik 12/86, 10/87, 3/89, 13/89, 8/91)

Općina Trpanj prostire se na 36,70 km². Prema Popisu stanovništva 1991. godine imala je 871 stanovnika, a prema Popisu stanovništva 2001. godine zadržala je isti broj stanovnika 871. Oni su živjeli u, statistički promatrano, 4 naselja. Središnje naselje Trpanj imalo je 2001. godine 707 stanovnika, a srednje naselje Općine 217 stanovnika, što je također stagnacija u odnosu na 1991. godinu. Naselje Trpanj u zadnjem popisnom razdoblju nešto je povećao broj svojih stanovnika, dok se broj stanovnika u unutrašnjosti Općine smanjio. Gustoća stanovništva iznosila je 1991. godine, a ista se zadržala i 2001. godine minimalnih 23,7 stanovnika po km².

Istovremeno Dubrovačko-neretvanska županija u kojoj je i Općina Trpanj prostire se na 1783 km² kopnene površine, a prema popisu stanovništva 1991. godine imala je 126329 stanovnika, 2001. godine 122870 stanovnika, koji su živjeli u 225 naselja. Srednje naselje Županije imalo je 1991. godine 561 stanovnika, a 2001. godine manje, 481 stanovnika. Gustoća stanovništva iznosila je 1991. godine 70,8 stanovnika po km², a 2001. godine nešto je pala i iznosila je 68,91 stanovnika po km².

Prema tome Općina Trpanj u županijskom prostoru sudjeluje sa 2,0 % površine, i svega 0,8% stanovništva prema Popisu 2001. godine. U broju naselja participira s 2,1%. Tablica 1-1.

TABLICA 1-1
OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA DUBROVAČKO- NERETVANSKA	POVRŠINA		STANOVNICI						STANOVI						DOMAĆINSTVA			GUSTOĆA NASELJENOS TI	
			POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPIS 1981	POPIS 1991	POPIS 2001.	1991.	2001.
			Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	Broj	St / Km2	St / Km2
ŽUPANIJA ukupno	1783,7	100	115683	100	126329	100	122870	100	26523	100	48414	100	52048-	100	29156	39012	39125	70,8	68,91
Gradovi ukupno																			
Gradovi pojedinačno																			
Općine ukupno																			
Općina Trpanj	35,7	2,0	1047	0,9	871	0,7	871	0,8	-	0	755	1,6	799-	1,54	-	344	344-	24,4	24,4

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb. Podaci nisu cjeloviti, jer neki još nisu objavljeni za Popis 2001. godine.

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju 81/71 (indeks 1,07), i u razdoblju 91/81 (indeks 1,09) konstantno raste, dok je o zadnjem popisnom razdoblju značajnije palo (indeks 0,90). U istim periodima populacija Općine pada, da bi u zadnjem popisnom razdoblju stagnirala.

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet Gradova i 17 Općina¹. Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike Gradova/Općina i time na određen način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku (demografske) pozicije svakog Grada/Općine promatranog prostora. Ovakva analiza, može ukazati i na eventualne anomalije stanja te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije Gradova/Općina (ili naselja) u okviru određenog prostora.

Prikaz na Grafikonu 1 zorno pokazuje hijerarhijski slijed Gradova/Općina Dubrovačko-neretvanske županije. Apcisa prikazuje slijed Gradova/Općina, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički uočiti lomovi kontinuiteta funkcije i lako se mogu odrediti grupacije, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka. Ne ulazeći u dublje analize, ukratko, iz grafikona 1 možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito definirane grupacije Gradova/Općina Županije.

Na čelu se nalazi, naravno, Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina². Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Možda iznenađujuće visoko mjesto ima i Općina Lastovo³, a slijede je Gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni čelni Gradovi, odnosno Općine središta su širih prostora, pa i nije čudno što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja.

Slijedi grupa, koju tvore četiri Grada/Općine, razmjerno još uvijek hijerarhijski dosta visoko smještena. Sačinjavaju je Grad Opuzen, Općine Orebić, Konavle i Vela Luka. To su manja središta što popunjavaju međuprostore, ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

Treća, posljednja, najveća je skupina od 12 Općina na čelu s Općinom Opuzen, a na začelju s Općinom Zažablje. U ovoj skupini smjestila se i Općina **Trpanj**. Trebalo bi izvršiti detaljniju analizu pozicije svake Općine pojedinačno. U ovoj kvantitativnoj analizi Općina Trpanj je u okviru Dubrovačko-neretvanske županije smještena razmjerno nisko.

Ovakva pozicija Općine Trpanj rezultat je neujednačenih vrijednosti odabranih pokazatelja, od kojih bi kao vrijedniji mogli istaknuti razmjerno veći postotak broja radnika u ukupnom stanovništvu, postotno mali broj domaćinstava s poljodjelskim gospodarstvom i postotno veliki broj radnika što radi u mjestu stanovanja. Kao negativne pokazatelje u svakom slučaju loš indeks rasta stanovništva Općine i loš koeficijent starosti stanovništva Općine. Navedena pozicija rezultat je i geoprometnog položaja i dijelom razmjerno povoljnog prometnog položaja trajektne luke na potezu otok Korčula-zapadni Pelješac-Trpanj-Ploče.

1.1.1.1. Smještaj, veličina i geoprometni položaj

Pelješac - stariji naziv *Stonski rat* ili samo *Rat* poluotok je na istočnoj obali Jadranskog mora. Dug 71 km, širok 2,5-7 km. obuhvaća 355 km². Leži između Neretvanskog i Malostonskog kanala na sjeveroistoku te Pelješkog i Mljetskog kanala na jugu i jugozapadu. S kopnom ga veže 1300 m široka Stonska prevlaka.

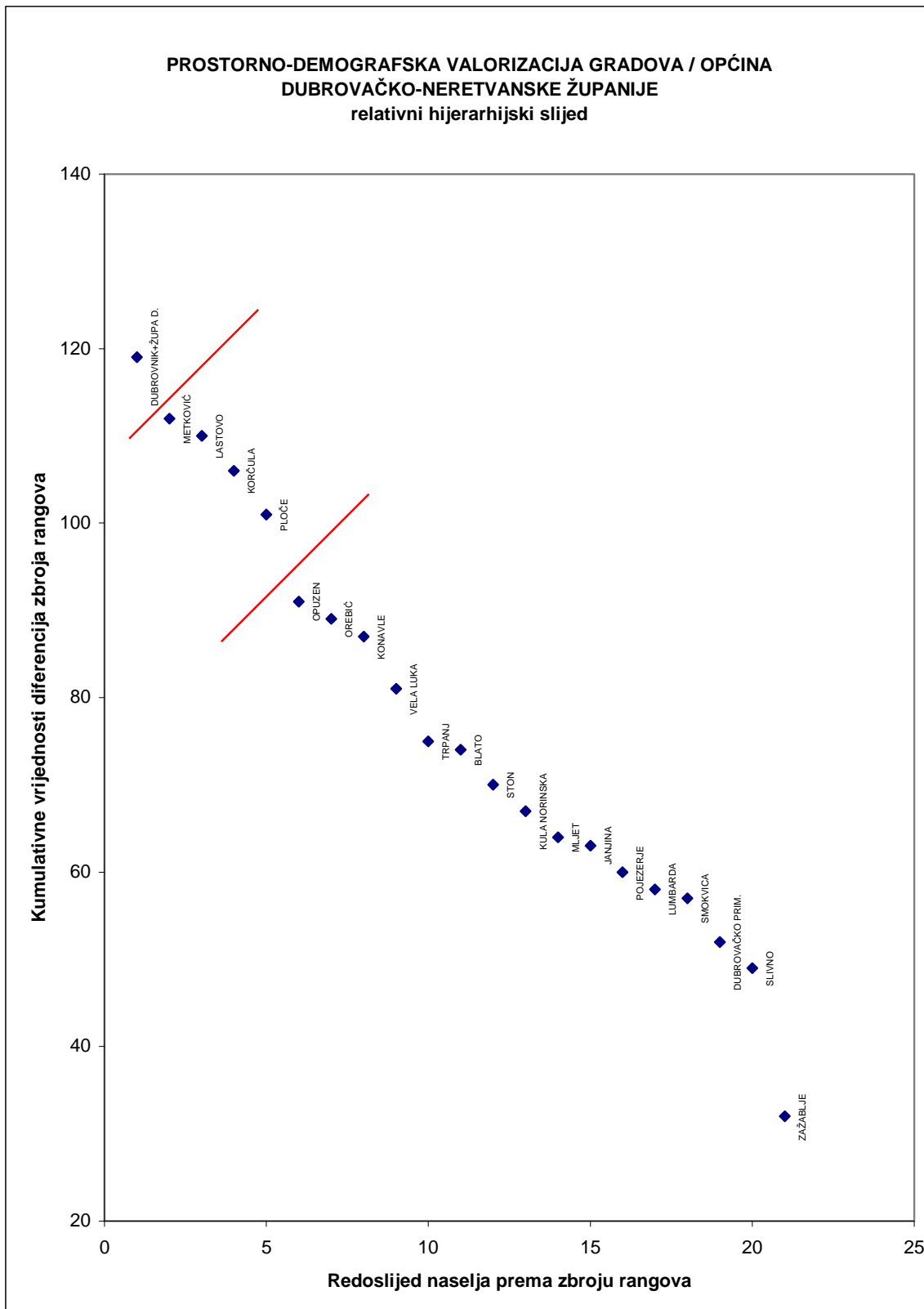
Općina Trpanj dio je *megaregije jadranske Hrvatske* kojoj pripada i Dubrovačko-neretvanska županija. U užem smislu ona je dio *jugoistočne dalmatinske makroregije s arhipelagom*. Južna Dalmacija je najmanji, najuži i najrjeđe naseljeni dio *megaregije* (Dubrovačko-neretvanska županija po gustoći je inače 14. među županijama i gradom Zagrebom). Čine je otoci Korčula, Lastovo i Mljet od većih te dubrovački arhipelag Elafitskih otoka, poluotok Pelješac, dubrovačko priobalje jugoistočno od poteza Klek - Neum i Konavle do Sutorine. To je jedini dio južnog Hrvatskog primorja, koji nema svoju zagoru unutar R. Hrvatske, jer neposredno iza obale prelazi u hercegovački krš R. BiH i primorja Crne Gore.

¹ U ovoj analizi Grad Dubrovnik i Općina Župa Dubrovačka promatrani su kao jedna cjelina, budući naselja Općine Župe Dubrovačke u popisu stanovništva 1991. godine nisu bila iskazana kao samostalna naselja s pridruženim statističkim podacima u službenim publikacijama Državnog zavoda za statistiku. Za tu diferencijaciju trebalo je ući u statističke popisne krugove. Zato navedena analiza koristi 21 jedinicu lokalne samouprave umjesto 22.

² Grad Dubrovnik i Župa Dubrovačka za potrebu izrade ovoga Plana nisu razdvajani na posebne jedinice.

³ Visoka pozicija Lastova, obzirom na odabrane analizirane pokazatelje, sasvim je logična i odličan je odraz njegove izolirane i zato "samodovoljne" pozicije. Obzirom na broj stanovnika razmjerno ih dosta radi u uslužnim djelatnostima (jednostavno neke usluge moraju biti), dnevno ne migriraju na rad u druge radne centre, indeks rasta je razmjerno visok (91/81: 1.28) i razmjerno je malo domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (18,3%).

GRAFIKON 1-1

Prostorni domet *jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom*, praktično Dubrovačko-neretvanske županije, teži pokrivanju cijele južne Dalmacije, međutim, utjecaj Dubrovnika na rubne predjele makroregije (Korčula, sjeverozapadni dio Pelješca, Lastovo, Ploče) slabiji je od odgovarajućih utjecaja ostalih regionalnih centara u južnome Hrvatskom primorju (Splita na pr.). Stoga valja razlikovati prostore uže i šire dubrovačke makroregije. Uži bi obuhvatio prigradsko priobalje s Elafitskim otocima, Župom i Konavlima, a širi gotovo cijelu južnu Dalmaciju, odnosno administrativno gledajući, preostali dio Dubrovačko-neretvanske županije čiji je dio i Općina Trpanj.

Općina Trpanj smještena u sjeverozapadnom dijelu Županije geografski je dio pelješkog kraja, koji nije jedinstven prostor, već se sastoji od dijela otoka Korčule i poluotoka Pelješca, kojega uska Stonska prevlaka veže sa susjednim kopnom.

Pelješki kraj ima prijelazno obilježje između splitske i dubrovačke regije, jer se zapadni dio Pelješca i otok Korčula nalaze u snažnom utjecaju Splita preko Vela Luke, Trpnja i Ploča, dok istočni Pelješac s Općinama Janjina i Ston ulazi u izrazitu gravitacionu zonu Dubrovnika.

Sudbinsku ulogu u životu ovoga prostora imao je njegov granični položaj između Venecije i Dubrovnika, te ekonomska snaga i pomorsko značenje Dubrovačke republike.

Promatrajući prometno-geografsku situaciju prostora u okviru države i njenog središnjeg dijela i glavnog grada Zagreba, tada je položaj ovoga prostora izrazito nepovoljan.

Kontinuitet naseljenosti na prostoru poluotoka **Pelješca** pratimo od prapovijesti preko Ilira i Rimljana, od kojih najviše ostataka ima do sada na prostoru Stona i Janjine. U prostoru su razasute brojne gomile i ostaci gradina, naročito pored Janjine, Nakovnja, Vignja, Podvlaštice (pored Orebića). Prisutnost grčkih kolonista potvrđuju nalazi ulomaka keramike i novca, oko Vignja, npr. Nalazi iz rimskog perioda brojniji su: Orebič, Viganj, uvala Sutvid, Lovište, Trpanj, Žuljana, Ston, Sreser - okolica Janjine. Plinije Stariji naziva **Pelješac - Rhatanae Chersonesus** - od tog oblika izvedeni su srednjovjekovni nazivi: **Art, Rat, Stonski rat**. Po propasti Zapadnorimskog carstva ovaj prostor dolazi u interesnu sferu Bizanta, a oko IX. st. drže ga Neretljani. Od 1333. godine, pa do sloma Dubrovačke republike trajno je u njenoj vlasti.

Starokršćansko doba i predromanika ostavili su svjedočanstva malim crkvicama, sakralnim objektima u prostoru oko Stona: Sv. Mihajlo, Sv. Martin, Sv. Petar, Gospa od Lužina, Sv. Mandaljena.; Sv. Juraj u Ponikvama. Iz kasnog su srednjeg vijeka brojne crkvice s grobljima. Pokoje postaju samostani.

1.1.1.2. Prirodne svojstvenosti kraja

Svojim oblikom i položajem, južna je Dalmacija u klimatsko-pejzažnom pogledu maritimnija i ugodnija s manje bure, a više juga nego ostali dijelovi Dalmacije na sjeveru. Krš i ovdje prevladava, a tla su veoma skućena i bez stalnih površinskih tekućica. Biljni pokrivač je zagasitiji i osim u kopnenom stonsko-dubrovačkom zaleđu, bujniji nego drugdje u Dalmaciji.

Iako je Općina smještena na poluotoku skoro po svemu je otočnog karaktera. More i morska obala u potpunosti prožimaju krajolik i život ljudi Općine. Gospodarstvo Općine bitnim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora, a dijelom i kopna (poljodjelstvo–vinogradarstvo). Još uvijek čisto, prozirno i plavo more je bitna sastavnica razvoja Općine i kraja, kako u prošlosti, tako i danas, a biti će to vjerojatno i u budućnosti. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore u zaštiti, od izgradnje i uništavanja obalnih prostora i u sprječavanju njegovog zagađenja ispuštanjem svekolikog otpada, čime se posredno štiti njegova fauna i flora

U kopnenom dijelu Općine, u reljefu Pelješca prevladavaju nizovi vapnenačkih bila i dolomitskih udolina. Dolomitsku podlogu pokrivaju najvrednije poljoprivredne površine. Bliže moru brojne su naplavine i zone fliša. Tipičnu udolinu predstavlja prostor Donje i Gornje Vručice.

Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna (pa je tako u naselju Orebič zabilježeno $-6,5^{\circ}\text{C}$ kao apsolutni minimum). Sjeverni i osojni prostori Općine mnogo su neugodniji zbog kraćeg osunčanja i jake izloženosti buri.

Biljni pokrov je veoma oskudan. Ratarsko-stočarsko iskorištavanje prostora utjecalo je na devastaciju biljnog pokrova u kojemu su ostali često goli vapnenački kamenjari, ili prostrane površine gariga. Tablica 1-2.

Životinjski svijet Pelješca i Općine bogat je i različit, ali nije do danas detaljnije i sistematski istraživao. Uglavnom je zastupljena autohtona fauna. Masiv Sv. Ilije poznat je i pod nazivom *Monte Vipera* što znači brdo zmija, kojih zaista ima dosta i nije rijetkost sresti poskoka. U ovom kraju ima i dosta muflona koji se danas smatra već alohtonom vrstom.

Općina spada u trusna područja. Delta Neretve pripada velikom seizmičkom bloku koji obuhvaća područje donjeg toka rijeke Neretve, kanal između Neretve i poluotoka Pelješca i srednji dio poluotoka Pelješca kojemu pripada i Općina. U ovom području potresi se više ističu intenzitetom (VII - VIII⁰ MCS) nego učestalošću.

TABLICA 1-2: STRUKTURA ZATEČEČENOG POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA OPĆINE

Općina /Županija	Ukupna površina ha	Poljoprivredne površine ha	Obradive površine ha	Oranice ha	Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište	neplodno zemljište ha
Općina Trpanj	3569,70	1081,09	509,59	54,55	3465,42	104,28
Županija	282200					

1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Općina za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj zavisi i ogleđa se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

U Općini prvenstveno su kao najznačajniji potencijali:

- **prostor i okoliš** sa svojim resursima i elementima, koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakog života i razvitka. Uglavnom su ograničeni i neponovljivi;

Slijede razmjerno nepovoljniji potencijali Općine:

- **stanovništvo**, broj, struktura, raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;
- **mreža naselja**, sustav zajedničkog života stanovništva, manjih središta u mreži seoskih naselja;
- **povezanost** pojedinih područja Općine međusobno i sa širim državnim prostorom, cestovnim, vodenim, zračnim i drugim infrastrukturnim sustavima;
- **postojeće gospodarske jedinice** razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;
- **sustav društvenih službi** i njihovi objekti, obrazovne, kultura, zdravstvo, socijalna skrb itd.;
- **organizacija** od Države do Općine u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkog života i razvitka;
- **geopolitički položaj**, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebnim vrijednostima resursima smatraju se:

- zaštićena područja prirode;
- spomenici graditeljske baštine;
- razvedena morska obala;
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora.

Od svih navedenih čimbenika, **prostor i okoliš predstavljaju temeljno i iskonsko bogatstvo** i ograničen prirodni izvor te okvir u kojemu su prisutne sve pojave i odvijaju se sve ljudske djelatnosti. Hrvatska ima veoma kvalitetan prostor i okoliš, a nije osobito bogata, strateškim sirovinama i energetskim izvorima, pa uslijed toga svaki pristup razvitku, traži da se najracionalnije i najekonomičnije gospodari s okolišem i prostorom, a to se odnosi osobito na prostor Općine, zbog razmjerno guste naseljenosti i zauzetosti najvrednijeg i najnapučenijeg dijela obale.

Općina nema nikakvih sirovina, možda nešto kamena. Nema niti izvora energije, niti značajnijih količina pitke vode. Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom (još) sačuvanog tradicijskog kultiviranog i kulturnog krajolika te osobito šumoviti predjeli, općinski najvredniji su prirodni izvori, vrijedni čuvanja i podobni da budu temelj za prezentaciju prostora Općine u turističkom gospodarstvu.

Činjenica razvitka znanosti, tehnike, tehnologije, proizvodnje i potrošnje i posljedično snažan proces urbanizacije te osobito novi sustav vrijednosti i privatnog vlasništva, ugrozili su prostor i okoliš Općine, pa je to zahtijevalo novi pragmatičniji pristup planiranju i uređivanju prostora, a on počiva na nekoliko načela:

- Planiranje i uređenje prostora mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje već i sve pojave koje se javljaju u tom prostoru.
- Temeljni cilj takvog planiranja prostora postizanje je održivog - trajnog i postojanog - razvoja, koji će koristiti sadašnji prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja.
- Jedno od osnovnih polazišta modernog pristupa prostornom uređenju jest ravnopravno vrednovanje ciljeva zaštite prostora i okoliša s ciljevima razvitka već u prvoj fazi planskog procesa.

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša. Unatoč destruktiji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednostavljivanja funkcija i oblika. Dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi, kao glavna uporišta identiteta Općine, usporedno s atraktivnim i privlačnim prostorima obale.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Općine, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, od važnosti su:

- **opasnosti neracionalnog korištenja prostora i**
- **opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,**

U Općini ove su opasnosti prisutne na dijelu njenog priobalnog teritorija orijentiranog prema Neretvanskom kanalu.

Nadalje, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj povezanosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima izvan njega. Tek se tada potencijalni resursni kapaciteti prostora mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica te prometnih pomorskih veza, općinski prostor nedopustivo je prometno zapostavljen. Loše je povezan i sa svojim, inače udaljenim, županijskim centrom Dubrovnikom. Tek trajektna veza Trpanj-Ploče ovom sivilu ulijeva malo svjetla.

More i morska obala u potpunosti prožimaju krajobraz i život ljudi Općine. Gospodarstvo Općine, velikim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora, dijelom poljodjelski orijentirano u zoni naselja Donje i Gornje Vručice vezano je uz proizvodnju grožđa i vina. More, još uvijek čisto, prozirno i plavo bitan je potencijal za poticanje razvoja Općine. More je za Općinu značajan prirodni resurs, kako za turističko gospodarstvo, tako i za eventualni razvoj marikulture, a što još nije znanstveno istraženo. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore zaštite. Istu zaštitu zahtijevaju i brojni vinogradi tipični za poljodjelski kraj Općine.

1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBAVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. Pokrivenost područja Općine prostornim planovima

Općina Trpanj prostorno je oblikovana izdvajanjem svog današnjeg teritorija iz bivše općine Dubrovnik u okviru Općine Orebić, a potom iz Općine Orebić u okvir svojih današnjih granica. Općinski prostor uređuju dokumenti prostornog uređenja:

1. **Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske** (Sabor RH, 1997.g.), Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb.,
2. **Program prostornog uređenja Republike Hrvatske** (NN br. 50/1999), Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno uređenje, Zagreb,
3. **Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije** (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03, 3/05, 3/06), Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik,

1.1.3.2. Konceptualna obilježja prostornog razvitka općine u važećim planovima

1.1.3.2.1. *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (1997.g.)*

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske načelno usmjerava rješavanje problema prostornog i infrastrukturnog uređenja Republike Hrvatske. Ona obrađuje pojedine segmente problematike prostora koncepcijski i programski na razini interesa Republike ne ulazeći, poradi svog prostornog obuhvata, u stvarno rješavanje manjih prostornih cjelina i detalja. Stoga ovaj dokument treba promatrati kao načelnu strategiju i način ponašanja za Republiku, kao što to kaže i sam naslov. U njoj treba uočiti postavke i smjernice djelovanja, te utjecaje predloženih rješenja, na uže prostore kao što je to danas Općina Trpanj.

Opći ciljevi, nacionalni, ali i općinski, koji su ugrađeni u Strategiju odnose se na:

- **osnaživanje prostorno-razvojne strukture** kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na sustav naselja uz definiranje (i izgradnju) temeljnih prometnih pravaca na općinskoj, županijskoj i državnoj razini,
- **kvalitetnu evoluciju** razvoja u prostoru s osloncem na resurse koje čine prirodna i kulturna graditeljska dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

U postizanju navedenih općih ciljeva interes općine je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije **iskoriste kao poticaj** za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora,
- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja općine očuva, a razvoj planira po načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora,
- da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Od interesa za općinu Trpanj iz Strategije prostornog uređenja Republike možemo izdvojiti slijedeće elemente:

- Uspostavljajući prostorno funkcionalne cjeline države općina Trpanj našla se u sklopu županija jadranskog područja, što ima bitne učinke na budući razvoj prostora. Naselje Trpanj svrstano je u "**ostala naselja**", a pripadajuća prva gravitirajuća naselja su Orebić i Ploče, potom županijsko središte Dubrovnik.
- Susjedna naselja su i središta rada za općinu Trpanj.
- Naselje Trpanj i prostor općine Trpanj u Strategiji se spominju uglavnom kroz mogućnosti i planove turističkog gospodarstva, što je i bitna komparativna prednost općine u odnosu druge hrvatske

prostore. Naselje Trpanj se definira kao **“turističko mjesto A razreda”** u skupini od četiri razreda (p:205).

- U smislu pomorskog prometa Trpanj se navodi kao **“luka županijskog i lokalnog značaja”**, a Duba kao **“luka lokalnog značaja”** (p:210).
- Planiran je i mehanički uređaj za pročišćavanja zagađenih voda (p:221).

Za prostor današnje Općine od značaja su postavke koje se odnose na **načela razvoja u ostvarivanju dugoročne koncepcije razvitka turizma**. Naveli bi samo važnije:

- očuvanje kvalitete prostora;
- uvažavanje prostorno-ekoloških i socio-kulturnih parametara;
- unapređenje specifičnosti ukupne turističke ponude;
- uključivanje kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu i
- unapređenje i obogaćivanje asortimana ponude u cilju produžetka turističke sezone.

U komponenti koja obrađuje građevinska područja opće je mišljenje da ih treba smanjiti na realno potrebne površine.

Od interesa za Općinu Trpanj iz Strategije prostornog uređenja Republike možemo izdvojiti još slijedeće smjernice za zahvate u prostoru koje treba usmjeravati prema slijedećim načelima:

- > po načelu tehnološkog i organizacijskog poboljšanja,
- > korištenja rezervi postojećih struktura za djelatnosti i stanovanje,
- > korištenja alternativnih, lokalnih i posebnih oblika prometa, vodoopskrbe, energije i odvodnje na područjima rijetke naseljenosti i ograničenja razvoja,
- > prilagođivanja uslužnih i društvenih djelatnosti prostornim ograničenjima,
- > sanacije područja i mjesta izrazite ugroženosti okoliša,
- > usmjeravanja izgradnje u zone s dovoljnim kapacitetima postojeće infrastrukture radi stvaranja uvjeta za razvoj, osobito na područjima oživljavanja gospodarstva i naseljavanja,
- > izvedbe onih dionica i sustava o kojima ovisi uključivanje u europske razvojne sustave i onih koje imaju višestruke generativno-razvojne učinke,
- > rezervacije i ograničenog korištenje prostora potencijalnog razvoja (turizam, infrastruktura, vodni resursi) koji se ne može realizirati u predvidivom razdoblju i za koje ne postoji dovoljan stupanj istraženosti.

1.1.3.2.2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, (NN br. 50/1999), Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno uređenje, Zagreb

Program prostornog uređenja R. Hrvatske definira prioritete razvoja Države za naredno dvogodišnje razdoblje i u njemu se Općina Trpanj može prepoznati samo implicitno u smislu svih onih pozitivnih usmjerenja razvoja, od razvoja društvene i tehničke infrastrukture do zaštite prirodne i kulturne baštine, a osobito mora i morske opale (p. 26.).

Program se u grafičkom dijelu češće izričito osvrće na Općinu i naselje Trpanj:

- Općina Trpanj se svrstava u *izrazita depopulacijska područja* (g.p. 02);
- Naselje Trpanj se uvrštava u *gradska područja* a Duba i ostala naselja u *ruralna područja* (g.p. 03);
- Naselje Trpanj se planira kao *lokalno središte*(g.p. 04);
- Cesta kroz Krivu dolinu *državna je cesta D-115*, a zadržava se i *trajektna linija Trpanj-Ploče* (g.p. 05, 06);
- Luka Trpanj *županijskog je značaja*, luka u naselju Duba *lokalnog je značaja* (g.p. 08);
- U Općini se planira alternativno *mehanički ili biološki uređaj za pročišćavanje zagađenih voda* (g.p. 16);
- Naselje Trpanj planira se kao *turističko naselje subregionalnog značaja* (g.p. 18);
- Tipološki u zaštiti raznolikosti i identiteta krajolika područje Općine svrstano je u *obalno područje srednje i južne Dalmacije* (g.p. 22);

**1.1.3.2.3. Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije (2003.g),
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik,
(Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03, 3/05, 3/06).**

U PPDNŽ, u *Odredbama za provođenje*, navedene su sljedeće temeljne planske postavke za područje Općine

1/ U prostoru Županije prema prirodnim obilježjima razlikuju se funkcionalne cjeline priobalnog, otočnog i zagorskog područja, kojima pripadaju sljedeći gradovi i općine:

- priobalno područje: gradovi Dubrovnik, Ploče i Opuzen te općine Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje i Slivno,
- otočno područje: Grad Korčula te općine Lastovo, Vela Luka, Blato, Smokvica, Lumbarda, Mljet, Orebić, Trpanj, Janjina i Ston,
- zagorsko područje: Grad Metković i općine Pojezerje, Zažablje i Kula Norinska.

(t. 4., p. 422.)

2/ Prostor Županije u odnosu na zemljopisni položaj dijeli se na:

- kontinentalno područje: gradovi Ploče, Metković, Opuzen te općine Dubrovačko primorje, Konavle, Kula Norinska, Pojezerje, Slivno, Zažablje i Župa dubrovačka,
- kontinentalno-otočno područje: Grad Dubrovnik,
- otočno područje: Grad Korčula te općine Blato, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Smokvica i Vela Luka,
- poluotočno područje: općine Janjina, Orebić, Ston i Trpanj.

(t. 5. p. 422.)

3/ Prostor Županije obzirom na smještaj pojedinih gradova i općina na teritoriju Države, dijeli se na:

- pogranično područje,
- ostalo područje.

U pogranično područje pripadaju:

- na kopnu: Grad Metković te općine: Pojezerje, Kula Norinska, Zažablje i Slivno,
- na kopnu i moru: Grad Dubrovnik te općine Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka i Konavle,
- na moru: općine Mljet, Lastovo i Ston.

U ostalo područje pripadaju: gradovi Korčula, Opuzen i Ploče te općine Blato, Janjina, Lumbarda, Orebić, Smokvica, Trpanj i Vela Luka.

(t. 8., p. 423.)

4/ Razvoj malog i srednjeg gospodarstva, poduzetništva i obrtništva poticat će se posebice u općinskim središtima i naseljima s više od 1000 stanovnika (Babino Polje, Vlaka, Slano, Trpanj, Janjina, Smokvica, Kula Norinska, Otrić-Seoci, Mlinište, Lumbarda i Srebreno).

(t. 36., p. 429.)

5/ Razmještaj sadržaja ugostiteljstva i turizma prikazan je na kartografskom prikazu PPDNŽ 1. "Korištenje i namjena prostora" u mjerilu (1:100 000).

(t. 51., p. 432.)

6/ U PPDNŽ struktura sadržaja za ugostiteljstvo i turizam je sljedeća:

- turistička naselja,
- turističke vile,
- auto-kampovi,
- hoteli,
- luke posebne namjene (marine, privezišta),
- ugostiteljski sadržaji.

(t. 52., 432.)

7/ U funkciji poboljšanja turističke ponude kao dio komunalne infrastrukture u svakom građevinskom području i naseljenom mjestu na obali predviđa se mogućnost uređenja privezišta prema prostornim mogućnostima, PPUO/G i PPPPO.
(t. 53., p. 434.)

8/ Postojeći sadržaji iz odredbe t. 52. raspoređeni su na području Općine Trpanj kako slijedi:
- hoteli: Trpanj ("Faraon").

Planirani sadržaji iz odredbe t. 52. i planirane zone za turizam raspoređeni su na području Općine Trpanj kako slijedi:

- luke posebne namjene: privezišta: Trpanj,
(t. 55., p. 433.)

9/ U PPDNŽ se u sklopu turističke ponude Županije određuju sportsko-rekreativne zone u kojima se nalaze sljedeći sadržaji: športske dvorane, športska igrališta, golf igrališta, jahački centar, centar za vodene sportove i kupališne površine.

Postojeće športsko rekreativne i kupališne zone su:

- športska igrališta, tereni i bazeni: Trpanj,
 - kupališne zone: Trpanj, Duba/Donja Vručica (lokaliteti Duba i Divna).
- (t. 55., p. 434.)

10/ Na području Županije postojeće plaže prema Pravilniku o vrstama morskih plaža i uvjetima koje moraju zadovoljavati (NN, broj 50/99), odnosno potencijalni lokaliteti za rekreativne namjene nalaze se na lokalitetima:

- Trpanj, uvale Belečica, Divna, Duba (Općina Trpanj),
- (t. 56., p. 434.)

11/ Otočno područje Županije je pretežito maslinarsko-vinogradarsko, u kojem treba zadržati namjenu i posebno zaštititi kao vrlo vrijedne resurse od nacionalnog značaja i površine na kojima se uzgaja ili bi se mogla uzgajati vinova loza radi proizvodnje vrhunskih, ekoloških vina. Na otočnom području i Pelješcu treba ekonomskim i agrarnim mjerama poticati:

- proizvodnju maslinovog ulja visoke kakvoće, zaštićenog geografskog podrijetla, kao posebnog ekološkog proizvoda Županije te izgradnju postrojenja - uljara za preradu ploda masline (otok Mljet - Babino polje, Šipan, Orašac i dio poluotoka Pelješca - Janjina),
 - uzgoj raznovrsnih južnih voćaka, posebno agruma, badema, trešanja i rogača (Trpanjsko polje, polje iznad sela Sresera, polje Brijesta, dio Stonskog polja, Orebička rivijera - Orebić - Viganj).
- (t. 63., p. 436.)

12/ Na svakom poljoprivrednom proizvodnom području uspostaviti će se poljoprivredni centri (središta) za opsluživanje poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava u najbližoj okolini zajedničkim servisima ili djelatnostima (servisi za poljoprivrednu mehanizaciju, poljoprivredne i veterinarske apoteke, sjedišta poljoprivredne savjetodavne službe, veterinarske službe, laboratoriji za analize pojedinih proizvoda, otkupne stanice, hladnjače, sortirnice voća i povrća, pakirnice, objekti za preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda - uljare, vinarije, mljekare i sl.) ovisno o količini i kakvoći proizvodnje. Navedeni centri se u pravilu podudaraju s centrima odnosno urbano-ruralnim središtima s obilježjima gradske sredine u kojima djeluju i druge službe te proizvodne i uslužne djelatnosti.

U PPDNŽ predviđeni su na području Županije sljedeći poljoprivredni centri u tri reda:

- centri I. reda: Blato (Općina Blato), Trpanj (Općina Trpanj), Gruda (Općina Konavle), Metković (Grad Metković), Opuzen (Grad Opuzen),
- centri II. reda: Lastovo (Općina Lastovo), Ston (Općina Ston), Slano (Općina Dubrovačko primorje),
- centri III. reda: Orašac i Šipanska Luka (Grad Dubrovnik), Čara (Grad Korčula), Komin i Staševica (Grad Ploče), Janjina (Općina Janjina), Pridvorje (Općina Konavle), Norin i Metković (Općina Kula Norinska), Lumbarda i ostali centri na otoku Korčuli (Općina Lumbarda), Babino polje (Općina Mljet), Potomje (Općina Orebić), Otrići (Općina Pojezerje), Podgradina (Općina

Slivno), Smokvica (Općina Smokvica), Putnikovići (Općina Ston), Vela Luka (Općina Vela Luka), Metković (Općina Zažablje), Mandaljena (Općina Župa dubrovačka).

(t. 65., p. 437.)

13/ U PPDNŽ na kartografskom prikazu 1. *Korištenje i namjena prostora* u mjerilu 1:100000 označene su zone potpune zabrane ribolova, zabrane primjene pojedinih ribolovnih alata, vremenskog ograničenja primjene pojedinih ribolovnih alata, te zone bez ograničenja ulova. Prema prirodnim obilježjima, razvijenosti infrastrukture, kompeticijskim ograničenjima (podmorski ispusti naselja i industrijskih kapaciteta, marine, hoteli, podmorski kablovi i dr.), utvrđene su potencijalne zone za potrebe razvoja uzgoja i to:

kavezni uzgoj morskih riba među ostalima lokacijama:

- sjeverozapadna obala poluotoka Pelješca od Sresera do rta Osica u Lovištu (Općine Janjina, Trpanj, Orebić),

Detaljni uvjeti i kapaciteti zona iz ovog članka utvrdit će se u PPUO/G.

(t. 67., p. 438.)

14/ U skladu s planiranim razmještajem stanovništva, njihovim potrebama, gospodarskim mogućnostima i postavljenim kriterijima predviđa se razvijanje sustava središnjih naselja u Županiji do 2015. godine u okviru kojega se za naselje Trpanj planira razina *lokalnog središta*.

15/ PPDNŽ planiran je razmještaj središnjih funkcija u naseljima na području Županije
(t. 78., 440.)

16/ PPDNŽ u okviru mreže uprave u Općini Trpanj planira:
policijsku postaju – Trpanj.
(t.81., p. 446.)

17/ PPDNŽ u okviru mreže prosvjete Općini Trpanj planira:
Mreža prosvjete na području Županije obuhvaća sljedeće ustanove:
dječji vrtić – Trpanj.
područni razredni odjeli – Trpanj.
(t. 94., p. 447.)

18/ PPDNŽ u okviru mreže kulture u Općini Trpanj planira:
knjižnice i čitaonice – Trpanj.
(t. 97., p. 447.)

19/ PPDNŽ u okviru mreže zdravstva u Općini Trpanj planira:
ambulante opće medicine – Trpanj.
ljekarne – Trpanj.
(t. 99., p. 448.)

20/ Radi zaštite i/ili očuvanja ekološki posebno vrijednih područja potrebno je prema smjernicama PPDNŽ smanjiti građevinska područja:

- u uvali Divna i u Dubi (općina Trpanj, poluotok Pelješac),

(t. 119., p. 453.)

21/ U PPDNŽ određeni su kriteriji za veličinu, prostorni razmještaj i oblik građevinskih područja. Dimenzioniranje građevinskih područja naselja treba se temeljiti na projekciji broja stanovnika Županije 2015. godine koja iznosi 125 000-135 000 stanovnika. Procjenjuje se sljedeći broj stanovnika i gustoća stanovništva lokalnog središta, odnosno naselja Trpanj:

Definicija središta	Naselje	Optimalna veličina naselja 2015.g. (broj stanovnika)	Gustoća stanovništva 2015.g. (stanovnika/ha)
Lokalno središte	Trpanj	500 - 1.000	10 - 15

Navedena veličina služi za planiranje na razini Općine Trpanj te za dimenzioniranje pojedinih sadržaja javnih funkcija.

(t. 120., p. 453.)

22/ U PPDNŽ za razvoj gradova i ostalih naselja određuju se metode preobrazbe:

- urbana obnova ili reurbanizacija za gradska područja, kojoj su glavni ciljevi postizanje odgovarajuće kakvoće uvjeta i načina života,
- infrastrukturna rekonstrukcija za prijelazna područja (gradska - Cavtat, Opuzen, Ston, Orebić i Lastovo te seoska - Slano, Trpanj, Lumbarda i Srebreno),
- revitalizacija za ruralna područja i ostala naselja u Županiji.

23/ Za male gradove i naselja s gradskim obilježjima kao i lokalna središta (Trpanj - inicijalno razvojno žarište unutar urbanog područja) predlaže se urbanizacijski proces provoditi kombinacijom postupaka za reurbanizaciju, revitalizaciju i infrastrukturnu rekonstrukciju.

(t. 121., p. 453.)

24/ Na području Županije sustav pomorskog prometa čine:

Postojeće luke:

luke od osobitog (međunarodnog) značaja

luke županijskog značaja

u koje spada luka Trpanj - putnička luka (Općina Trpanj),

luke lokalnog značaja:

u koje spadaju luke Duba Trpanjska i Trpanj (Općina Trpanj),

(t. 139., p. 458.)

25/ Općina Trpanj, opskrbljivati će se vodom s neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda. Vodoopskrbni sustav planiranog kapaciteta 593,3 l/s temelji se na zahvaćanju vode na izvorištu rijeke Norin u Prudu.

(t. 164., p. 462.)

26/ PPDNŽ na području Općine Trpanj određen je osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobraz:

- akvatorij od uvale Divna do uvale Duba (Općina Trpanj),

(t. 202., p. 467.)

27/ Sukladno propisima potrebno je sanirati, odmah zatvoriti i napustiti postojeće odlagalište otpada: Vиноšte (Trpanj).

(t. 231., p. 474.)

28/ Na temelju Zakona o prostornom uređenju i u smislu odredbi Zakona o zaštiti prirode, Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske te planskih usmjerenja i određenja u PPDNŽ utvrđuje se potreba izrade dokumenata prostornog uređenja i to:

a) Prostorni plan uređenja općine/grada (PPUO/G) za:

- Općinu Trpanj,

d) *Urbanistički plan uređenja (UPU)* za:

- sjedište općina – naselje Trpanj,

- građevinska područja za povremeno stanovanje: Trpanj - Duba Pelješka

U prostornom planu uređenja općine/grada odredit će se obveza donošenja detaljnih planova uređenja akvatorija za područja pogodna za razvoj marikulture u blizini građevinskih područja bez obzira na njihovu namjenu.

(t. 298., p. 482.)

29/ Prioritet u provođenju PPDNŽ je izrada svih prostornih planova određenih Zakonom PPDNŽ u koje spadaju i prostorni planovi u okviru Općine Trpanj.

(t. 299., p. 484.)

Usklađenje prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 3/05).

Usklađenje prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije s Uredbom objavljeno je u Službenom glasniku Dubrovačko-neretvanske županije 3/05. Uz navođenje općih normativnih odredaba iz Uredbe o ZOP-u, temeljem izvršenog Usklađenja, Općina Trpanj se izrijekom navodi u kontekstu planiranih izdvojenih građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene (izvan naselja). Planira se na području naselja Donja Vručica TZ «Divna» kao «T2», površine 3,0 ha, kapaciteta 300 kreveta, a na području naselja Duba Pelješka TZ «Duba» kao (T2), površine 2,0 ha, kapaciteta 200 kreveta. Obje lokacije nalaze se u zaštićenom obalnom području mora (ZOP-u). (4)

U naselju Trpanj planira se «luka posebne namjene» do 200 vezova. (4).

Izrijekom je također navedeno (a što je od važnosti za Općinu) da se:

- «u ZOP-u ne može planirati gradnja niti se može graditi pojedinačna ili više građevina namijenjenih za uzgoj plave ribe» (što je važan moment propisan Uredbom o ZOP-u zbog određenih aktivnosti u Općini u kontekstu marikulture). (7).

Izmjene i dopune prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 3/06).

Izmjene i dopune prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije objavljene su u Službenom glasniku Dubrovačko-neretvanske županije 3/06. Na području Općine ovim Izmjenama i dopunama prostornog plana Dubrovačko neretvanske županije izvršene su slijedeće izmjene:

- a) Planirana «luka posebne namjene» u naselju Trpanj kategorizira se kao «luka nautičkog turizma» (t. 6. odredaba Izmjena i dopuna PPDNŽ);
- b) U tablici «54a Izdvojena građevinska područja ugostiteljsko-turističke namjene (izvan naselja) u ZOP-u» Usklađenja PPDNŽ sa Uredbom u točko (14) članka 3. za Općinu dodaje se nova TZ ugostiteljsko-turističke namjene u naselju Duba Pelješka: «Javić-Zaglev», kao (T2), površine 6,0 ha kapaciteta 480 ležajeva. (t. 7. odredaba Izmjena i dopuna PPDNŽ);

1.1.3.3. Ocjena prostorno-planske dokumentacije i razina njene ostvarenosti

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije

Obzirom da su dokumenti *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije* doneseni razmjerno nedavno (osobito *Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije* – (Sl.gl. DNŽ, 6/03, 3/05, 3/06), to se njihova primjena i ocjena njihove primjene nije mogla još odraziti na prostoru Općine Trpanj.

U skladu s navedenim dokumentima jedino je akcija Općine da se pristupi izradi prostorno-planske dokumentacije, odnosno *Prostornog plana uređenja Općine Trpanj* u skladu s postavkama *Strategije, Programa i PPDNŽ*.

1.1.3.4. Odnos prema nezakonitoj izgradnji

U načelu postoje četiri vida nezakonite izgradnje:

- a) na pomorskom dobru;

- b) izvan planiranog građevnog područja;
- c) na površini drugačije namjene;
- d) u okviru planiranog građevnog područja;

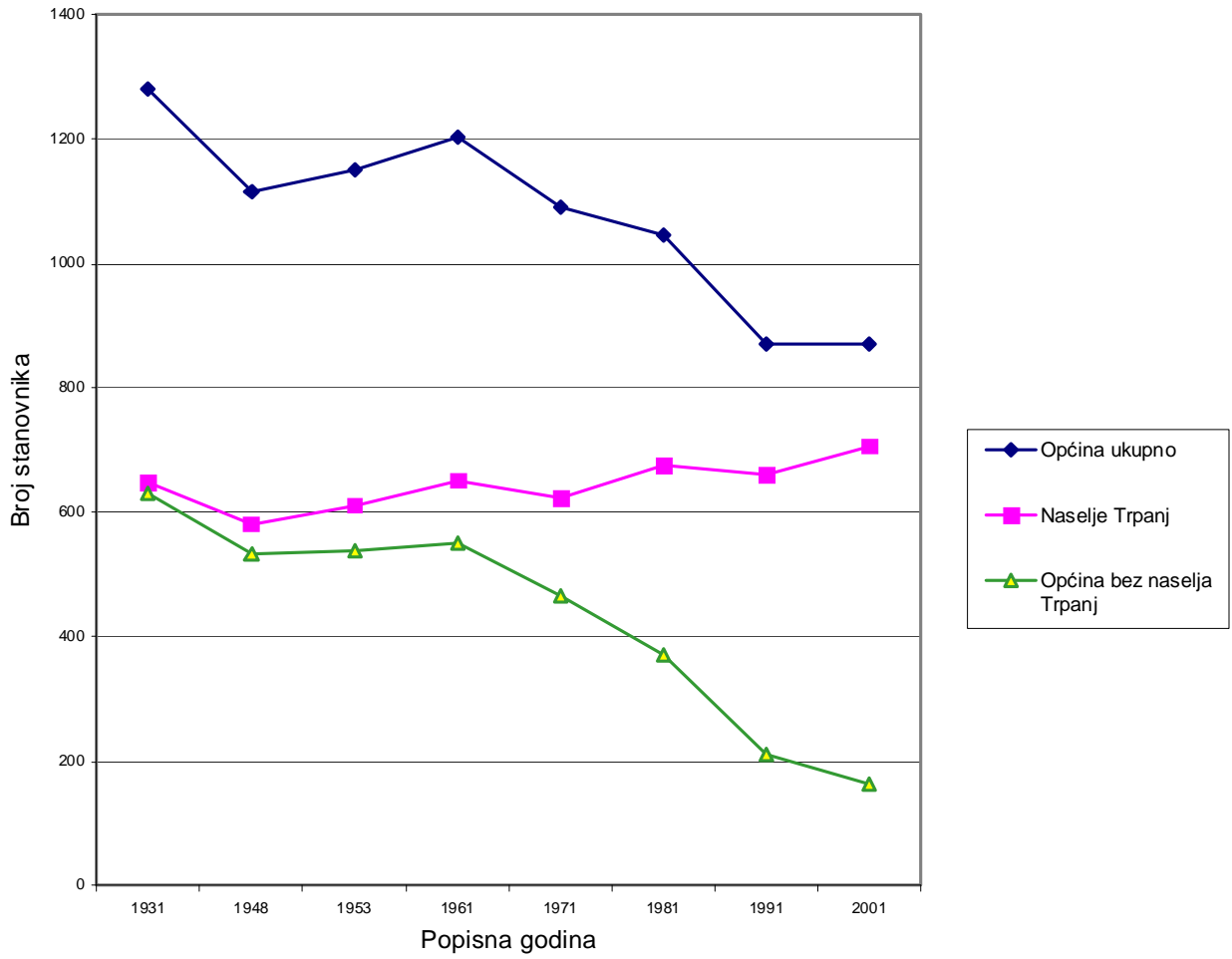
Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske preporučeno je da se nezakonita izgradnja, tako gdje je to moguće, uključi u rješenje PPUO/G.

Smatra se da je problem nezakonite izgradnje posljedica nefunkcioniranja državnih službi zaduženih za provođenje važećih prostornih planova, ta da je samo poradi toga bilo potrebno donijeti *Izmjene i dopune zakona o prostornom uređenju* (NN 100/04) i *Uredbu o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (NN 128/04), a ne zbog relativno loših prostornih planova.

U okviru obuhvata Plana, u rješavanju problema nezakonite izgradnje postavljeni su kriteriji za pojedine gore navedene tipove nelegalne izgradnje:

- tip ad. a) ovaj vid izgradnje nije moguće ozakoniti, jer je izgradnja izvršena na tuđem vlasništvu – pomorskom dobru. U obuhvatu Plana nije registriran takav vid izgradnje;
- tip ad. b) ovim je vid izgradnje Planom uključen u građevno područje, samo ako je s važećim građevnim područjem bio u izravnom neposrednom kontaktu (lokacija Dekovići u naselju Trpanj), a u okviru mogućih površina građevnog područja određenih *Uredbom* (članak 4.). To su slučajevi malih površina, izvorno planiranih ovim Planom sukladno preporuci iz *Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske*;
- tip ad. c) ovaj se vid izgradnje pojavio u okviru obuhvata Plana, međutim, kako su planirane zone za ugostiteljsko-turističku namjenu uključene u proračun g.p. naselja, a izgradnja nije u sukobu s ugostiteljsko-turističkom namjenom planiranom u Usklađenju PPDNŽ moguće ju je bilo uključiti u rješenje ovoga Plana opet temeljem preporuke iz *Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske*;
- tip ad. d) ovaj vid izgradnje reguliran je poglavljem 9.5. «*Nezakonito izgrađene zgrade i mogućnost njihove legalizacije*» Odredaba za provođenje Plana. Razmjerno je najviše zastupljen u obuhvatu Plana, budući većina izgradnje nije sukladna zadanim gabaritima, pa će usklađenje s Odredbama Plana biti uvjet njihovog ozakonjenja.

GRAFIKON 1-2
GRAFIČKI PRIKAZ KRETANJA BROJA STANOVNIKA OPĆINE TRPANJ OD 1948. DO 2001. GODINE

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.1.4.1. Ocjena demografskog stanja⁴

1.1.4.1.1. Kretanje broja stanovnika

U Općini, prema Popisu stanovništva 2001. godine živio je 871 stanovnik. U odnosu na stanje 1948. godine kada je na prostoru današnje Općine živjelo 1115 stanovnika to je u navedenom vremenskom periodu od 53 godine iskazan apsolutni pad od 244 stanovnika ili pad od 4,6 stanovnika godišnje, odnosno ukupno 21,9% (indeks 0,78). U zadnjem popisnom razdoblju 1991/2001. godine stanovništvo Općine nije pokazalo porast svoje populacije, ali niti pad. Broj stanovnika ostao je isti kao za popisa 1991. godine, 871 stanovnik. (tablica 1-3 i 1-20 i grafikon 1-2).

TABLICA1- 3
KRETANJE BROJA STANOVNIKA OPĆINE I NASELJA TRPANJ

Popisna godina	Općina				Središte - naselje Trpanj					Općina bez naselja Trpanj			
	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Relativni udio u općini	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks
1931	1281				649				50,66	632			
1948	1115	-166	-12,96	0,87	582	-67	-10,32	0,90	52,20	533	-99	-15,66	0,84
1953	1151	36	3,23	1,03	612	30	5,15	1,05	53,17	539	6	1,13	1,01
1961	1203	52	4,52	1,05	652	40	6,54	1,07	54,20	551	12	2,23	1,02
1971	1090	-113	-9,39	0,91	623	-29	-4,45	0,96	57,16	467	-84	-15,25	0,85
1981	1047	-43	-3,94	0,96	676	53	8,51	1,09	64,57	371	-96	-20,56	0,79
1991	871	-176	-16,81	0,83	660	-16	-2,37	0,98	75,77	211	-160	-43,13	0,57
2001	871	0	0,00	1,00	707	47	7,12	1,07	81,17	164	-47	-22,27	0,78
1948-91		-244	-21,88	0,78		125	21,48	1,21			-369	-69,23	0,31

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Općine bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj) (Tablica 1-4), tako i prostorna pokretljivost stanovništva (migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva (tablice 1-6 i 1-7).⁵ Tipovi općeg kretanja stanovništva u razdoblju od 1994. do 1998. godine, uzimajući u obzir Popis 2001. godine, ukazuju na proces vrlo slabe regeneracije imigracijom. Na razini cijele Općine opći tip kretanja stanovništva je *vrlo slaba regeneracija imigracijom*. (I⁴). Dio Općine izvan obuhvata naselja Trpanj pokazuje izrazito *izumiranje* (E⁴). Međutim, naselje Trpanj iskazuje razmjerno povoljan tijek općeg kretanja stanovništva, koje utječe i na cijeli prostor Općine, a može se okarakterizirati kao *slaba regeneracija imigracijom* (I³). (Tablica 1-5)

Očito je da se Općini Trpanj u okviru pet promatranih godina zaustavio proces *izumiranja* (E) kao opći tip kretanja stanovništva. Njega je zamijenio (kao dominantniji) *imigracijski tip* općeg kretanja. Ovi tipovi imaju pozitivnu migracijsku bilancu različitog intenziteta, pa se situacija naselja Trpanj ne isčitava potpuno loše. Međutim, ostaje kritična situacija u ostalim naseljima Općine, koja imaju *eksodusni tip* općeg kretanja stanovništva Duba, Donja i Gornja Vrućica. (Tablica 1-5)

⁴ Popis stanovništva 2001. godine obrađen je djelomični jer još nisu bili dostupni svi podaci po naseljima, a niti po O/G.

⁵ FRIGANOVIĆ, M: "DEMOGRAFIJA, STANOVNIŠTVO SVIJETA", Školska knjiga, Zagreb, 1990., p.102.

Promatrajući podatke Popisa stanovništva 1991. godine (jer još nema istih podataka za 2001. godinu) o migracijskim obilježjima stanovništva Općine (tablice 1-6 i 1-7) uočavamo da u Općini ipak živi čak 47,5% doseljenog stanovništva, a da tek 52,5% stanovništva od rođenja stanuje u Općini. Međutim, 15,5% doseljenika došljaci su iz bivše općine Dubrovnik, ali čak 16,9% izvan nje. Važno je uočiti, da broj doseljenih iz *drugih država* iznosi čak 15,2%. Kao mjesto doseljavanja prednjači naselje Trpanj sa 54,7% doseljenog stanovništva. Čak 38,3% njegovih doseljenika je iz druge općine (izvan bivše općine Dubrovnik) a 18,2% iz druge današnje države. Druga naselja znatno su manje privlačna (tablica 1-6), što pokazuje točnost zaključaka temeljem tablica 1-4 i 1-5. Doseljavanje je bilo izrazito u razdoblju između 1961. i 1991. godine. (Tablice 1-6 i 1-7)

TABLICA 1-4
STRUKTURA KRETANJA STANOVNIŠTVA OPĆINE U RAZDOBLJU 1994 - 1998. GODINA

Općina Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	1047	871	853	836	818	801	783	765	748
ROĐENI	Aps.					1	2	5	1	2
UMRLI	Aps.					7	6	10	13	15
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-6	-4	-5	-12	-13
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-18	-18	-18	-18	-18
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-12	-14	-13	-6	-5
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-14,2	-17,0	-16,1	-7,3	-6,2
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-7,3	-5,0	-6,4	-15,7	-17,4
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-21,5	-22,0	-22,5	-23,0	-23,5
Naselje Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	676	660	658	657	655	654	652	650	649
ROĐENI	Aps.					1	1	3	1	1
UMRLI	Aps.					4	0	8	11	8
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-3	1	-5	-10	-7
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-2	-2	-2	-2	-2
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					1	-3	3	8	5
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					2,1	-4,0	5,2	12,9	8,3
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-4,6	1,5	-7,7	-15,4	-10,8
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-2,4	-2,4	-2,5	-2,5	-2,5
Općina Trpanj bez naselja Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	371	211	195	179	163	147	131	115	99
ROĐENI	Aps.					0	1	2	0	1
UMRLI	Aps.					3	6	2	2	7
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-3	-5	0	-2	-6
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-16	-16	-16	-16	-16
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-13	-11	-16	-14	-10
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-79,8	-74,8	-122,1	-121,7	-101,0
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-18,4	-34,0	0,0	-17,4	-60,6
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-98,2	-108,8	-122,1	-139,1	-161,6

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-5
TIPOVI OPĆEG KRETANJA STANOVNIŠTVA U OPĆINI TRPANJ U RAZDOBLJU 1994. – 1998.

Prostorni obuhvat/godište	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.
Općina Trpanj	Vrlo slaba regeneracija imigracijom	Vrlo slaba regeneracija imigracijom	Vrlo slaba regeneracija imigracijom	Vrlo slaba regeneracija imigracijom	Vrlo slaba regeneracija imigracijom
Naselje Trpanj	Regeneracija imigracijom	Ekspanzija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom
Općina bez naselja Trpanj	Izumiranje E	Izumiranje E	Izumiranje E	Izumiranje E	Vrlo slaba regeneracija imigracijom

TABLICA 1-6
MIGRACIJSKA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA OPĆINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika 1991.	Od rođenja stanuje u istom mjestu		Doseljeno stanovništvo		Doseljeno iz iste općine (bivše)		Doseljeno iz druge općine (izvan bivše)		Doseljeno iz druge države i ostalo	
			Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	48	73,8	17	26,2	11	16,9	3	4,6	3	4,6
2	DUBA	67	54	80,6	13	19,4	5	7,5	4	6,0	4	6,0
3	GORNJA VRUĆICA	79	56	70,9	23	29,1	11	13,9	9	11,4	3	3,8
4	TRPANJ	660	299	45,3	361	54,7	108	16,4	131	19,8	122	18,5
	UKUPNO Popis 1991.	871	457	52,5	414	47,5	135	15,5	147	16,9	132	15,2
	UKUPNO Popis 2001.	871	375	43,1	496	56,9	132	15,155	87	10,0	271	31,1

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz prethodno rečenog i tablice 1-6 proizlazi da Općina ima znatne potencijale kojima može privući stanovništvo u svoj prostor. Uočava se, dapače, povećanje postotne zastupljenosti doseljenog u stalnom stanovništvu Općine u zadnjih deset godina sa 47,5% 1991. godine na 56,9 % 2001. godine. Privlačnost Općine temelji se, međutim, samo na atraktivnosti prostora za odmor u zoni naselja Trpanj. Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva Općine odraz su cjelokupnog društveno-gospodarskog razvoja prostora koji je u konačnici imao utjecaj i na demografske procese u Općini.

Razmjerna udaljenost od županijskog središta Dubrovnika, trajektna veza s Pločama, te slaba prometna povezanost sa širim prostorom s jedne strane, ali more i krajobrazno privlačni prostori Općine, osobito priobalne padine i uvale prema Neretvanskom kanalu, čine prostor Općine privlačnim za sekundarni vid stanovanja i za turističku ponudu. Sve navedeno je utjecalo, utječe i utjecat će na kretanje stanovništva Općine.

TABLICA 1-7
STRUKTURA MIGRACIJSKIH OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA OPĆINE TRPANJ I NASELJA TRPANJ 1991. GODINE

Obilježje	Općina			Središnje naselje			Općina bez središta		
	Aps.	%	%	Aps.	%	%	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIKA	871	100,0		660	100,0		211	100,0	
OD ROĐENJA STANUJE U ISTOM NASELJU	457	52,5		299	45,3		158	74,9	
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	414	47,5	100,0	361	54,7	100,0	53	25,1	100,0
IZ ISTE OPĆINE (bivše)	135		32,6	108		29,9	27		50,9
IZ DRUGE OPĆINE RH	147		35,5	131		36,3	16		30,2
OSTALO	132		31,9	113		31,3	19		35,8
1940. I PRIJE	20		4,8	15		4,2	5		9,4
1941-1945.	14		3,4	13		3,6	1		1,9
1946-1960.	78		18,8	65		18,0	13		24,5
1961-1970.	100		24,2	85		23,5	15		28,3
1971-1980.	73		17,6	68		18,8	5		9,4
1981-1985	39			38			1		
1986-1991	55			51			4		
1981-1991	94		22,7	89		24,7	5		9,4
Ostalo	35		8,5	26		7,2	9		17,0
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	414		100,0	361		100,0	53		100,0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

1.1.4.1.2. Struktura stanovništva

Spolna i dobna struktura

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva, gledajući cjelokupnu populaciju Općine, prema popisu 1991. godine ženskog dijela populacije ima 5,7% više, pa se realno može kazati da je u Općini nešto malo veći udio žena. Svojevremeno je da u mlađim dobnim skupinama, prevladavaju muškarci. Žene izrazito prevladavaju u dobnj skupini 45-49 godine i u najstarijim dobnim skupinama od 65 godina na više. (Tablica 1-8.)

Dobna struktura stanovništva Općine po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 1991. godine (tablica 1-9.) pokazuje da je gotovo polovica populacije Općine u srednjoj dobnj skupini od 20-59 godina (47,3%), da je dobnj skupina od 0-19 godina zastupljenost nepovoljno mala (20,4%), a da je zastupljenost u skupini u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina dosta veliko (30,5%). Stoga je i koeficijent starosti stanovništva Općine izrazito nepovoljan i iznosi 1,49. Ova njegova vrijednost ukazuje **na razmjerno vrlo staro stanovništvo** Općine. Poradi podjednako broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijim dobnim razredima to je i koeficijent starosti muškog dijela stanovništva (1,16) povoljniji od koeficijenta starosti ženskog dijela stanovništva (1,83). Oba su koeficijenta izrazito nepovoljna. (Tablice 1-8 i 1-9).

TABLICA 1-8
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE 1991. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak % (+)/M. (-)/Ž
0-4	17	56,7	13	43,3	30	13,3
5-9	23	56,1	18	43,9	41	12,2
10-14	21	42,0	29	58,0	50	-16,0
15-19	28	49,1	29	50,9	57	-1,8
20-24	32	64,0	18	36,0	50	28,0
25-29	20	50,0	20	50,0	40	0,0
30-34	28	54,9	23	45,1	51	9,8
35-39	28	52,8	25	47,2	53	5,7
40-44	34	54,0	29	46,0	63	7,9
45-49	12	37,5	20	62,5	32	-25,0
50-54	28	45,9	33	54,1	61	-8,2
55-59	29	46,8	33	53,2	62	-6,5
60-64	36	50,7	35	49,3	71	1,4
65-69	24	41,4	34	58,6	58	-17,2
70-74	13	37,1	22	62,9	35	-25,7
75 i više	30	29,4	72	70,6	102	-41,2
Nepoznato					15	
UKUPNO	403	46,3	453	52,0	871	-5,7

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-9
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 1991. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	89	10,2	89	10,2	178	20,4
20-59	211	24,2	201	23,1	412	47,3
60 +	103	11,8	163	18,7	266	30,5
Ostalo					15	1,7
Ukupno	403	46,3	453	52,0	871	100,0
Indeks starosti	1,16		1,83		1,49	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U pravilu, ona naselja/Općine/Gradovi koja imaju konstantan demografski nazadak imaju i nepovoljan odnos starosnih razreda. Ako se uzme da je vrijednost koeficijenta 0,4 **granična vrijednost**, koja određuje što se u budućnosti može očekivati u razvoju naselja/Općine/Grada, tada se za sve vrijednosti koje premašuju vrijednost navedenog indeksa može očekivati manje ili više daljnja negativna tendencija demografskog razvoja. Indeks starosti na razini Općine iznosi 1,49 (tablica 1-9) što je izrazito nepovoljno.

U narednim tablicama 1-8a i 1-9a prikazani su rezultati iz Popisa 2001. godine koji su još nepovoljniji. Može se zaključiti da se negativni procesi starenja i izumiranja i dalje nastavljaju.

TABLICA 1-8a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE 2001. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak % (+)M (-)Ž
0-4	21	50,0	21	50,0	42	0,0
5_9	12	36,4	21	63,6	33	-27,3
10_14	16	47,1	18	52,9	34	-5,9
15-19	19	51,4	18	48,6	37	2,7
20-24	17	41,5	24	58,5	41	-17,1
25-29	33	52,4	30	47,6	63	4,8
30-34	26	52,0	24	48,0	50	4,0
35-39	24	50,0	24	50,0	48	0,0
40-44	36	64,3	20	35,7	56	28,6
45-49	25	47,2	28	52,8	53	-5,7
50-54	34	51,5	32	48,5	66	3,0
55-59	20	41,7	28	58,3	48	-16,7
60-64	29	43,9	37	56,1	66	-12,1
65-69	22	32,4	46	67,6	68	-35,3
70-74	35	51,5	33	48,5	68	2,9
75 i više	36	37,1	61	62,9	97	-25,8
Nepoznato					1	
UKUPNO	405	46,5	465	53,4	871	-6,9

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-9a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 2001. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	68	7,8	78	9,0	146	16,8
20-59	215	24,7	210	24,1	425	48,8
60 +	122	14,0	177	20,3	299	34,3
Ostalo					1	0,1
Ukupno	405	46,5	465	53,4	871	100,0
Indeks starosti	1,79		2,27		2,05	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U tablicama 1-10 i 1-10a uspoređeni su podaci o starosti stanovništva po velikim dobnim skupinama. I ovi podaci ukazuju na tragičnu starosnu strukturu Općine i njeno daljnje pogoršavanje, budući su podaci Popisa 2001. godine još gori od podataka Popisa 1991. godine.

TABLICA 1-10
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanov.	0-19		20-59		60 +		Nepoznato		Koef. starosti
			Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	9	13,8	27	41,5	29	44,6	0	0,0	3,22
2	DUBA	67	8	11,9	25	37,3	34	50,7	0	0,0	4,25
3	GORNJA VRUĆICA	79	12	15,2	31	39,2	34	43,0	2	2,5	2,83
4	TRPANJ	660	149	22,6	329	49,8	169	25,6	13	2,0	1,13
	UKUPNO	871	178	20,4	412	47,3	266	30,5	15	1,7	1,49

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-10a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 2001. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanov.	0-19		20-59		60 +		Nepoznato		Koeficijent
			Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	48	2	4,2	21	43,8	25	52,1	0	0,0	12,50
2	DUBA	54	3	5,6	17	31,5	34	63,0	0	0,0	11,33
3	GORNJA VRUĆICA	62	7	11,3	30	48,4	25	40,3	0	0,0	3,57
4	TRPANJ	707	134	19,0	357	50,5	215	30,4	1	0,1	1,60
	UKUPNO	871	146	16,8	425	48,8	299	34,3	1	0,1	2,05

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Gospodarska struktura

Prema popisu stanovništva 1991. godine (jer s novijim podacima za sada još nije bilo moguće raspolagati) od ukupnog broja stanovnika Općine bilo je samo 28,59% aktivnih i čak 34,44% uzdržanih, a 28,01% s osobnim izvorima prihoda. (Tablica 1-11). Iz iste tablice vidimo da je odnos primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti nejednak. Sekundarne su djelatnosti najslabije zastupljene. Zastupljene su sa 8,43% aktivnog stanovništva. Slijede primarne djelatnosti sa značajnih 16,87% od aktivnog stanovništva. Stanovništvo ovoga sektora djelatnosti u cijelosti je aktivno u djelatnosti poljodjelstva i ribarstva. Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u tercijarnim djelatnostima sa značajnih 54,62% aktivnog stanovništva. U okviru ove grupe djelatnosti dominiraju trgovina (12,05%) i ugostiteljstvo i turizam (11,65%) te promet i veze (9,24%).

Raspored stanovništva po djelatnostima ukazuje na izrazitu usmjerenost Općine, a praktično naselja Trpnja prema uslugama u kojima dominira trgovina, ugostiteljstvo i turizam te promet i veze. Ostale su djelatnosti simbolično zastupljene. (Tablica 1-11).

Nisu bili pristupačni podaci o zaposlenim u tercijarnim djelatnostima prema mjestu rada na temelju čeka bi se mogao utvrditi stupanj relativne opremljenosti uslugama naselja Općine, već su ti podaci bili pristupačni samo prema mjestu stanovanja (tablica 1-12). Zato se tek može samo pretpostaviti, da je koncentracija zaposlenih, odnosno radnih mjesta (pa prema tome i onih zaposlenih u tercijarnim djelatnostima) u općinskom središtu. Što vrijednosti navedene u tablici 1-12 i potvrđuju. Iz tablice je vidljivo da u naselju Trpanj stanuje čak 72,9% aktivnog stanovništva koje obavlja djelatnost u tercijarnim djelatnostima.

TABLICA 1-11
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA OPĆINE 1991. GODINE

DJELATNOST	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIŠTVO	871	100,00	
I AKTIVNO STANOVNIŠTVO - ukupno	249	28,59	100,00
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO OBAVLJA DJELAT.	204		
1. PRIMARNE DJELATNOSTI	42		16,87
a) Poljoprivreda i ribarstvo	41		16,47
b) Šumarstvo	1		0,40
c) Vodoprivreda	0		0,00
2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI	21		8,43
a) Industrija i rudarstvo	18		7,23
b) Građevinarstvo	3		1,20
3. TERCIJARNE DJELATNOSTI	136		54,62
a) Promet i veze	23		9,24
b) Trgovina	30		12,05
c) Ugostiteljstvo i turizam	29		11,65
d) Obrtništvo i osobne usluge	10		4,02
e) Komunalne i stambene djelatnosti	1		0,40
f) Financijske, tehničke i poslovne usluge	2		0,80
g) Obrazovanje, znanost, kultura i informacije	19		7,63
h) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	10		4,02
i) Tijela državne vlasti, lokalna samoupr., fondovi i sl.	12		4,82
4. NERAZVRSTANO	5		2,01
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO NE OBAVLJA DJELAT.	45		18,07
II OSOBE S VLASTITIM IZVOROM PRIHODA	244	28,01	
III UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO	300	34,44	
IV U INOZEMSTVU	78	8,96	
V NEDEFINIRANO	0	0,00	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-12
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA KOJE OBAVLJA DJELATNOST PO NASELJIMA OPĆINE 1991. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Aktivno stanovništvo svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Aktivno stanovništvo		Primarne djelatnosti		Sekundarne djelatnosti		Tercijarne djelatnosti		Nerazvrstano		U tercijaru od aktivnih što obavljaju djelatnost
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%		
1	DONJA VRUĆICA	65	6	6	100,0	3	50,0	0	0,0	3	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,47
2	DUBA	67	6	6	100,0	4	66,7	0	0,0	2	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,98
3	GORNJA VRUĆICA	79	29	26	100,0	14	53,8	2	7,7	10	38,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4,90
4	TRPANJ	660	208	166	100,0	21	12,7	19	11,4	121	72,9	5	3,0	5	3,0	5	3,0	59,31
	UKUPNO	871	249	204	100,0	42	20,6	21	10,3	136	66,7	5	2,5	5	2,5	5	2,5	66,67

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz raspoloživih podataka nije moguće utvrditi dio radnika (od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost) koji ostaje na radu u Općini, odnosno, dio koji putuje na rad u radne centre izvan današnje Općine. U svakom slučaju u Općini od ukupno 871 stanovnika ima samo 153 radnika odnosno 23,2% populacije. U okviru svog mjesta stanovanja ostaje raditi čak 79,5% radnika Općine, a izvan svoga mjesta stanovanja na rad putuje 5,1% radnika. U drugom mjestu, radi samo 20,5% (tablica: 1-13). Uzimajući u obzir prethodno iznesene podatke vrlo u Općini ima malo radnika, koji uglavnom ostaju raditi u Općini u njenom središtu Trpnju.

Takvom zaključku pridonosi i broj dnevnih migranata u Općini koji iznosi svega 5,1% što je zanemariva vrijednost.

Razmjerno veliki postotak stanovništva u primarnim djelatnostima (16,87% od aktivnih - tablica: 1-11) pokazuje jak primarni sektor. Bitno je jači tercijarni sektor (54,62% od aktivnih) i to većinom u trgovini i ugostiteljstvu i turizmu, a tek potom u prometu i vezama. To znači da u Općini postoji razmjerno značajna vezanost za navedene djelatnosti, a manje za djelatnosti uprave (4,82%). Vrijednosti primara i tercijara, ukazuju na bitnu funkcionalnu usmjerenost prema trgovini, turizmu i ugostiteljstvu, prometu i vezama, administraciji i izvjesnu funkcionalnu usmjerenost prema poljodjelstvu.

U nemogućnosti da se od Državnog zavoda za statistiku pribave podaci o izvoru prihoda domaćinstava za 1991. godinu, moraju se donositi određeni zaključci na posredan način. Dakle, uzimajući u obzir da je u Općini u primarnim djelatnostima zaposleno malo aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost (16,87% od aktivnog stanovništva Općine), a što je više od podatka iznesenog u tablici 1-14 *obavlja zanimanje na gospodarstvu* (6,83%), te da je u odnosu na taj podatak razmjerno mnogo domaćinstava s gospodarstvom (čak 21,8%, tablica 1-15), a temeljem već prethodno iznesenih podataka, za zaključiti je da je u Općini još razmjerno malo domaćinstava s mješovitim izvorom prihoda, odnosno da je završio proces društva koje je bilo *jednom nogom* vezano za zemlju i dodatne prihode sa zemlje.

Usmjerenje je očito prema drugim izvorima prihoda. Gledajući tablicu 1-11 i odnos *aktivno stanovništvo : osobe s osobnim приходima : uzdržavano stanovništvo* očito je da su izvori utemeljeni na ljetnom iznajmljivanju privatnih smještajnih kapaciteta turistima, a ne vezanost za zemlju. To su starije osobe koje nisu u radnom odnosu.

TABLICA 1-13
RADNICI OPĆINE PREMA MJESTU RADA PO NASELJIMA 1991. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Stanovništvo u zemlji svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Radnici svega		Radnici svega postotak od ukupnog st.		Rade u mjestu stanovanja		Rade u mjestu stanovanja post. od radnika svega		Rade u drugom mjestu ukupno		Od toga rade u drugom mjestu iste općine (bivše)		U drugoj općini RH		U inozemstvu		Dnevni migranti		Dnevni migranti postotak od radnika svega		Rade u mjestu stanovanja. Postotak od aktivnog stan.		Radnici od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost		
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	DONJA VRUĆICA	65	48	6	6	9,2	4	66,7	2	33,3	0	0,0	2	12	0	0,0	66,7	100,00														
2	DUBA	67	46	6	4	6,0	2	50,0	2	50,0	0	0,0	2	0	0	0,0	33,3	66,67														
3	GORNJA VRUĆICA	79	77	29	13	16,5	6	46,2	7	53,8	6	85,7	1	0	5	38,5	20,7	44,83														
4	TRPANJ	660	622	208	153	23,2	128	83,7	25	16,3	12	48,0	11	5	4	2,6	61,5	73,56														
	UKUPNO	871	793	249	176	20,2	140	79,5	36	20,5	18	50,0	16	17	9	5,1	56,2	70,68														

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-14
POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO OPĆINE PREMA AKTIVNOSTI 1991. GODINE S POSTOTKOM UDJELA AKTIVNOG POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU NASELJA

Br.	Naselje	Broj stanovnika		Aktivno stanovništvo svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Ukupno poljoprivredno stanovništvo svega		Ukupno nepoljoprivredno stanovništvo		Aktivno poljoprivredno stanovništvo		gospodarstvu		Obavlja zanimanje na		Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo		Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja		Aktivno poljoprivredno u ukupnom stanovništvu što obavlja djelatnost		Aktivno poljoprivredno u ukupnom aktivnom stanovništvu naselja									
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%						
1	DONJA VRUĆICA	65	6	6	10	55	3	0	0,00	7	15,4	50,0	50,000																				
2	DUBA	67	6	6	6	61	3	2	33,33	3	9,0	50,0	50,000																				
3	GORNJA VRUĆICA	79	29	26	21	58	14	12	41,38	7	26,6	53,8	48,276																				
4	TRPANJ	660	208	166	16	644	9	3	1,44	7	2,4	5,4	4,327																				
	UKUPNO	871	249	204	53	818	29	17	6,83	24	6,1	14,2	11,647																				

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-15
BROJ DOMAĆINSTAVA I DOMAĆINSTVA PREMA POSJEDOVANJU POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA OPĆINE PO NASELJIMA 1991. GODINE S POSTOTKOM DOMAĆINSTAVA BEZ POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Ukupan broj domaćinstava	Prosječni broj članova domaćinstva	Ima gospodarstvo		Nema gospodarstvo	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	26	2,5	13	50,0	13	50,0
2	DUBA	67	29	2,3	15	51,7	14	48,3
3	GORNJA VRUĆICA	79	37	2,1	22	59,5	15	40,5
4	TRPANJ	660	252	2,6	25	9,9	227	90,1
	UKUPNO	871	344	2,5	75	21,8	269	78,2

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Obrazovna struktura

Od ukupnog broja stanovnika Općine 32,38% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje. To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, pokazuje sukladnost s brojem zaposlenih u primarnim i tercijarnim djelatnostima. Ukazuje i na činjenicu da je brojnost aktivnih u sektoru tercijarnih djelatnosti ipak u okviru bolje kvalificirane radne snage. U želji da se promjeni zastupljenost stanovništva u sektorima djelatnosti, te da se još više podigne razina usluga uslužnog sektora u Općini, bit će potrebno dalje poboljšati školsku spremu stanovništva Općine. (Tablica 1-16.)

TABLICA 1-16
STANOVNIŠTVO OPĆINE STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA ŠKOLSKOJ SPREMI 1991. GODINE

Broj	Naselje	Stanovništvo ukupno	Staro 15 i više godina ukupno	Bez školske spreme ukupno	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Srednje + više + visoko obrazovanje	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	57	1	28	6	0	1	1	7	10,77
2	DUBA	67	61	4	12	10	1	0	0	11	16,42
3	GORNJA VRUĆICA	79	73	3	15	11	0	0	0	11	13,92
4	TRPANJ	660	559	26	149	189	43	21	13	253	38,33
	UKUPNO	871	750	34	204	216	44	22	14	282	32,38

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.1.3. Struktura stambenog prostora

Struktura stambenog prostora Općine **potvrđuje njenu veliku atraktivnost za odmor i rekreaciju**. Objašnjava također gospodarsku strukturu stanovništva i gospodarsku usmjerenost Općine. U Općini je registrirano 755 stambenih jedinica (Popis 1991. godine jer se podacima Popisa 2001. godine za ovu kategoriju podataka još ne raspolaže). Od navedenog broja 324 stambene jedinice su stalno nastanjene (42,9%), a 128 stambenih jedinica nastanjeno je privremeno (čak 17,0%).

Udio stambenih jedinica namijenjenih *odmoru i rekreaciji* iznosi 38,1%. Zbrajajući stambene jedinice *privremeno nastanjene* i stambene jedinice *za odmor i rekreaciju* to ukupno iznosi 416 stambenih jedinica ili

55,10%. Ovaj podatak ukazuje na veliku brojnost povremenih weekend stanovnika. Dakle preko polovice stambenih jedinica Općine namijenjeno je sekundarnom stanovanju. (Tablica 1-17). Uz faktor porodice za ovaj tip stanovanja 3,5 člana 1991. godine, proizlazi da je 1991. godine u Općini Trpanj moglo dulje ili kraće boraviti, u ovom tipu stanovanja, približno 1456 povremena stanovnika.

Nadalje, uz već utvrđeni opći tip kretanja stanovništva za Trpanj *slaba regeneracija imigracijom*, očito je da neki povremeni stariji stanovnici vremenom postaju stalni stanovnici Općine Trpanj.

TABLICA 1-17
STANOVNI PREMA KORIŠTENJU I STANDARD STANOVANJA OPĆINE 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Površina stanova m2	Ukupan broj stanova Aps.	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	Za sezonske radove	Isključivo za djelatnost	Broj osoba po stanu st/osob	Broj m2 po osobi osob/m2	Broj stanova za odmor u odnosu na ukupan broj stanova
1	DONJA VRUČICA	65	2707	50	21	29	0	0	0	0	1,3	41,65	0
2	DUBA	67	5543	88	27	24	2	33	2	0	0,76	82,73	37,5
3	GORNJA VRUČICA	79	3598	40	36	2	0	0	2	0	1,98	45,54	0
4	TRPANJ	660	45245	577	240	73	5	255	2	2	1,14	68,55	44,19
	UKUPNO	871	57093	755	324	128	7	288	6	2	1,15	65,55	38,15
						128	plus	288					
								416				55,10	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.2. Ocjena gospodarskog stanja

Od početka devedesetih godina, uslijed političkih i gospodarskih promjena, došlo je do propadanja ili zaostajanja dotadašnjih poduzeća i otvaranja novih. U svakoj od gospodarskih djelatnosti došlo je do povećanja broja novih tvrtki. Najveći broj nastao je u djelatnosti trgovine, industrije, građevinarstva i novčanih usluga.

Industrija. Očekuje se u budućnosti razmjerno veći razvoj industrijske proizvodnje, što bi se trebalo odraziti i u Općini u kojoj danas nema industrijskih pogona.

Obrtništvo Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvu odnosila su se na ograničavanje razvoja privatnog sektora fiskalnim i drugim nestimulativnim mjerama ekonomske politike. Obrtništvo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Te se posljedice još osjećaju. Danas se ono treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz obogaćivanje tržišta raznovrsnim proizvodima i uslugama. Ono treba biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja i izgradnje kvalitetnih stručnih kadrova. Sukladno važećim Prostornom planu Općina nema gospodarsku zonu.

Poljodjelstvo je u smislu osnovne gospodarske djelatnosti umjereno razvijeno. Vinogradi zauzimaju svega 1,8% površine Općine, a 26,48% površina Općine pokrivaju šume i šumsko zemljište. Oranice zauzimaju 1,5%, a voćnjaci koji uključuju maslinike 4.9% površine Općine. (Tablica 1-18). Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva u Općini kao i u Županiji odlikuje napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog

odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjio interes za poljoprivrednu proizvodnju što je u Općini Trpanj iz prethodno prezentiranih podataka izrazit slučaj. Osim smanjenja obradivih površina sve je veća pojava neobradivih oranica, vinograda, a u zadnje vrijeme zbog poticaja ipak se ponovno uređuju zapušteni maslinici. Oni se još uvijek vode kao obradivo tlo, ali se stvarno ne obrađuju, na njima se ne proizvodi. Broj aktivnog poljoprivrednog stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje i danas je zanemariv.

TABLICA 1-18: POVRŠINA OPĆINE TRPANJ TE RASPORED PO KULTURAMA I KLASAMA ZEMLJIŠTA PREMA EVIDENCIJI UREDA ZA KATASTAR.

NAZIV KULTURE		POVRŠINA	PRIHOD	BROJ	POSTOTAK
		M2	KN.	APS.	POVRŠINE
m2					
DVORIŠTA		86876	45114	371	0,13
CESTE I PUTEVI		18020	305257	674	0,86
VODE		1109478	68014	42	0,19
ZEMLJIŠTA POD ZGRADAMA		11749	141095	1421	0,40
OSTALA ZEMLJIŠTA		42275	9430682	1341	26,42
0					
Fizička			4714353	2825	13,21
Pravna			5275809	1024	14,78
0					
UKUPNO			9990162	3849	27,99
0					
ORANICA			545665	2137	1,53
VOĆNJAK			1741771	6853	4,88
VINOGRAD			643004	1414	1,80
PAŠNJAK			9753446	7450	27,32
ŠUMA			13022985	1772	36,48
			0	0	0,00
			0	0	0,00
0					
Fizička			14148629	18676	39,64
Pravna			11558242	950	32,38
0					
UKUPNO			25706871	19626	72,01
0					
Fizička			18862982	21501	52,84
Pravna			16834051	1974	47,16
0					
SVEUKUPNO			35697033	23475	100,00

Izvor: Područni ured za katastar Korčula, Odjeljak u Orebiću.

Većina zaposlenog stanovništva u drugim djelatnostima bavi se i poljodjelstvom kao dopunskom djelatnošću (vidi prethodne tablice 1-12., 1-14. i 1-15.). Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost. Fizičke osobe imaju 21501 katastarskih čestica koje zauzimaju 52,84% površine Općine, a pravne osobe svega 1947 katastarskih čestica koje zauzimaju čak 47,16% površine Općine. Poljoprivredu Općine odlikuje vinogradarsko-voćarska, maslinarska, ratarska i povrtlarska proizvodnja. Od ratarskih kultura najviše se uzgaja povrće: krumpir, kupus, kelj, mahune, grah i sl., od voća: jabuke šljive, trešnje, višnje i marelice. Vinogradarstvo je svakako najtipičnija grana Općine. Međutim, zastupljenost površina pod kulturom vinograda iznosi u Općini samo 1,8%. Unatoč smanjenju broja čokota, proizvodnja se grožđa, zbog uvođenja novih sorti i suvremenije agrotehnike, zadržava na približno istoj razini. Tradicija vinogradarstva posljednjih se godina unapređuje sadnjom plemenitih sorta grožđa i proizvodnjom vrsnih vina, pa bi to mogla biti djelatnost od većeg značenja i u Općini. Maslinarstvo je slabo zastupljeno. Zastarjelost fonda stabala maslina odražava se u stalnom opadanju produkcije. No, u posljednje

vrijeme zapaža se velik interes za obnovu starih maslinika i sadnju novih. Općina potiče poljoprivrednu proizvodnju nabavkom stalnog materijala za poduzetnike. Stočarstvu je uglavnom orijentirano na vlastite potrebe i nije bitno prisutno u gospodarstvu.

Primarne (16,87%) i sekundarne (8,43%) djelatnosti nisu temeljne i vodeće gospodarske grane i nisu kao takve nositelj razvoja. To su u svakom slučaju tercijarne djelatnosti zastupljene su sa 54,62% zaposlenih. (tablica 1-11)

Kako šume i šumsko zemljište zauzimaju razmjerno manju površinu: 36,48% (tablica 1-18), učinci od gospodarenja šumom u Općini nisu osobiti. Većina šuma je u privatnom vlasništvu. Većim su dijelom devastirane. Ono malo šuma u državnom vlasništvu u dobrom je stanju.

Najvažnija je, u okviru mogućnosti koje pruža okruženje, **gospodarska politika** Općine koja treba biti trajna i usmjeravajuća odrednica razvoja. Njezin je pravi smisao u tome da potiče i ne ometa niti nacionalni, niti regionalni, niti lokalni razvoj. **Poslovna politika** poduzeća i drugih gospodarskih subjekata traži svoj oslonac u svim navedenim odrednicama (raspoloživi resursi, tržište, makroekonomsko okruženje i gospodarska politika) da bi pronašla i iskoristila šanse za opstanak i razvoj.

Budući da autarkično gospodarstvo ne može opstati, to je makroekonomsko okruženje od izuzetne važnosti za daljnji razvoj Općine.

Primarne djelatnosti su (tablica 1-11), po zastupljenosti u ekonomskoj strukturi aktivnog stanovništva Općine, odmah iza tercijarnih djelatnosti koje su u Općini najzastupljenije, iako iza njih znatno zaostaju. U okviru ovih djelatnosti poljodjelstvo ima uočljiv primat. Međutim, ono je neadekvatno organizirano, rascjepkano s usitnjenim posjedima i tržišno je neprilagođeno.

Sekundarne djelatnosti slabo su zastupljene i praktično ih nema. Svega 8,43% od aktivnog stanovništva Općine radi u sekundarnim djelatnostima. U zadnje vrijeme, zahvaljujući mjerama poticanja privatne inicijative, značajnije se razvija djelatnost obrtništva i pružanja osobnih usluga od strane fizičkih osoba.

Tercijarne djelatnosti obuhvaćaju čak 54,62% aktivnog stanovništva. Međutim oni su većinom zaposleni u trgovini. (12,05%). Manje u turizmu i ugostiteljstvu (11,65%), a potom u prometu i vezama (9,24%). Stoga bismo mogli reći, uzimajući u obzir i podatke o rasporedu objekata središnjeg i društvenog značaja u naseljima Općine (tablica 1-24), da je Općina slabo opremljena funkcijama središnjeg i društvenog značaja.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja. Na potrebu iznalaženja mjera **za poboljšanje gospodarske strukture**, stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Općine i time povećanje broja zaposlenih. Može se zaključiti da je trenutna gospodarska struktura te cjelokupna gospodarska situacija u Općini nepovoljna i ne osigurava perspektivni razvoj bez znatnijih ulaganja. Svojim rješenjima PPDNŽ potiče rješavanje gospodarskih problema. Upravo od ljudi, kao pokretača svih procesa, ponajviše ovisi kako će u danim uvjetima i mogućnostima biti iskorišteni raspoloživi prirodni i ostali izvori u razvojne svrhe.

Dakle, Općina kao cjelina ima obilježja agrarne sredine iako stanovništvo znatnim dijelom prestalo biti vezano za poljodjelsku proizvodnju, već se orijentira drugim izvorima prihoda.

1.1.4.3. Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja

1.1.4.3.1. Opća strukturna obilježja naselja

U Općini statistički promatrano temeljem podataka Popisa stanovništva 1991. godine, a isto je ostalo i Popisom 2001. godine, postoje četiri naselja.

Svako naselje, razumljivo, ima zasebnu unutrašnju matricu građenja, svojstvenu svome kraju, koja nije unaprijed bila zadana nekim planskim geometrijama, nego se povodila za potrebama malih seoskih tradicijskih gospodarstava. Utjecaj reljefa dolazi do punog izražaja. Pa su smještaj, kako naselja, tako i njihovih dijelova rezultat djelovanja reljefa, položenih putova i zahtjeva nekadašnje tradicijske poljodjelske proizvodnje. Izraziti su primjeri Trpanj, Gornja Vručica, Duba, svako naselje za sebe, našlo je svoju mikrolokaciju sukladno povoljnostima *sita* i potrebama u vremenu nastajanja.

U novije vrijeme stanovnici pod djelovanjem urbanih utjecaja mijenjaju način života i time svoje prioritete podređuju urbanim vrijednostima. Izgradnja zaselaka zamjenjuje se izgradnjom

- u naselju Trpanj blizu morske obale na potezu od uvale Luka do uvale Belečica,
- okolo uvale Divna,
- duž ceste uvala Duba-Duba luka,
- oko luke Duba.

prazneći preostali neveliki dio Općine.

1.1.4.3.2. Veličina i prostorni raspored naselja

Središnje naselje Općine je naselje Trpanj. Općina ima 4 naselja i 871 (Popis 1991. i 2001. godine). Prosječno naselje broji 218 stanovnika. Isključujući općinsko središte s 707 stanovnika (Popis 2001. godine), srednje naselje Općine tada ima svega 57 stanovnika (prema Popisu 1991. godine 70 stanovnika).

Većina izgradnje smještena je u okviru naselja Trpanj na završetku državne ceste D-415 u trajektnoj luci Trpanj.

Ostala izgradnja smjestila se u unutrašnjosti Općine duž lokalne ceste L-69002, razmjerno koncentrirano u naseljima Gornja Vručica, Donja Vručica, i na kraju u okviru naselja Duba Pelješka. U okviru naselja Duba i Donja Vručica uočava se širenje izvan jezgre naselja u vidu rastresite izgradnje. Osobito u Dubi koja se izrazito širi prema obali i svojoj luci kao izdvojenom dijelu naselja.

Uz prometni položaj pojedinih dijelova Općine, koji položaj znatno utječe na prostorni raspored naselja, privlačnost i atraktivnost krajobraza u velikoj mjeri dolaze do izražaja u prostornoj distribuciji novih nasebinskih struktura u okviru priobalnog prostora Općine.

Obzirom na reljefne karakteristike Općine, Općinu možemo podijeliti na četiri svojstvena geografska prostora. Uvjetno rečeno:

- **šire područje naselja Trpanj i Krive doline**, koji tvore zasebnu prostornu i funkcionalnu cjelinu duž državne ceste D-415,
- **središnji unutrašnji dio Općine**, duž lokalne ceste L-69002 u kojemu su smještena naselja Gornja i donja Vručica sa pripadajućim plodnim poljima orijentiran poljodjelstvu,
- **sjeverni priobalni dio Općine**, orijentiran Neretvanskom kanalu smješten između uvale Divna i lokalne luke Duba, iako sasvim izoliran na kraju lokalne ceste L-69002, orijentiran moru i turističkom gospodarstvu,
- **brdovit dio područja Općine** smješten južno i jugozapadno od lokalne ceste L-69002 i naselja Duba, Donja i Gornja Vručica, pokriven uglavnom šumom, makijom i kamenjarima koji se uzdižu do najvišeg vrha Pelješca Sv. Ilije oblikujući impresivni krajobraz.

1.1.4.3.3. Demografski razvoj naselja i demografska prognoza

Veličina naselja u pozitivnoj je korelaciji sa smještajem u odnosu prema prometnicama koje prolaze prostorom Općine, ali i u odnosu prema povoljnosti svoga *sita* promatrano s aspekta povijesnih, lokalnih, ali i današnjih potreba. Dakle, najveće naselje, naselje Trpanj, smješteno je na prometno najpovoljnijoj točki

Općine, na kraju doline kojom prolazi državna cesta D-415 i koja završava u luci Trpanj iz koje vozi trajekt prema luci Ploče.

Ostala naselja Gornja i Donja Vručica smještena su duž lokalne ceste L-69002 koja završava u Dubi Pelješkoj. Izvan su prometnih i društvenih tokova. Sve svoje potrebe moraju zadovoljavati u naselju Trpanj. Ta se činjenica odražava i u njihovom broju stanovnika, kao i u svim ostalim demografskim i gospodarskim pokazateljima.

U popisnom periodu 1991/81 niti jedno naselje nije iskazalo rast svoje populacije. Samo je naselje Trpanj bilo blizu da iskaže porast (indeks 0,98) (tablica 1-19). Ostala naselja Općine iskazala su katastrofalan pad broja svojih stanovnika.

U popisnom razdoblju 2001/91 naselje Trpanj iskazuje skoro 10% rast. Zahvaljujući to isključivo rastu naselja Trpanj, broj stanovnika Općine u zadnjem popisnom razdoblju stagnira. U istom razdoblju, međutim, broj stanovnika ostalih naselja Općine još brže opada, pa ako se trend nastavi za očekivati je da će naselja obzirom na broj stalnih stanovnika izumrijeti. (Tablica 1-19)

TABLICA 1-19

DEMOGRAFSKI RAZVOJ OPĆINE U PERIODU OD 1931. DO 2001. GODINE PO NASELJIMA

Rb.	Naselje	Popisne godine								Indeks					
		1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	01/91	91/81	81/71	71/61	01/81	01/71
1	DONJA VRUĆICA	235	198	190	185	149	109	65	48	0,74	0,60	0,73	0,81	0,44	0,32
2	DUBA	156	142	158	160	136	127	67	54	0,81	0,53	0,93	0,85	0,43	0,40
3	GORNJA VRUĆICA	241	193	191	206	182	135	79	62	0,78	0,59	0,74	0,88	0,46	0,34
4	TRPANJ	649	582	612	652	623	676	660	707	1,07	0,98	1,09	0,96	1,05	1,13
	UKUPNO	1281	1115	1151	1203	1090	1047	871	871	1,00	0,83	0,96	0,91	0,83	0,80

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U tablici 1-19 prikazano je kretanje broja stanovnika naselja Općine od 1931. godine. Uočljiv je općenito veliki pad broja stanovnika, osim središnjeg naselja Općine naselja Trpanj, koji je povremeno u pojedinim popisnim razdobljima pokazivao rast svoje populacije, pa tako i u zadnjem, vjerojatno i na račun unutrašnjih naselja Općine. U svakom slučaju ova činjenica ukazuje na važnost dobre priobalne prometno-geografske pozicije naselja.

Stalno stanovništvo

Pretpostavke demografskog rasta vrlo su upitne, budući je rast populacije zavisao od mnogih teško predvidivih čimbenika. Stoga je možda najjednostavniji, najracionalniji, ali vjerojatno i najpouzdaniji parametar za pretpostavku budućeg demografskog rasta neke sredine vrijednost indeksa prethodnog popisnog razdoblja, a on je za Općinu Trpanj nakon prošlih negativnih kretanja u zadnjem popisnom razdoblju stagnirajući (1,00). (Tablica 1-19)

PPDNŽ za naselje Trpanj kao *lokalno središte* planira *optimalnu veličinu 2015. godine od 500 do 1000 stanovnika* (t. 120. Odredaba). Već je 2001. godine Trpanj dostigao broj od 707 stanovnika. Ako pretpostavimo, temeljem razvojnih planova za naselje Trpanj (*lokalno središte* t. 78. Odredaba) da će se tijekom rasta broja stanovnika naselja nastaviti, to je za očekivati da će naselje Trpanj za četrnaest godina, 2015. godine, zaista brojiti oko 1000 stalnih stanovnika.

Uzimajući u obzir prethodno rečeno za pretpostaviti je da će Općina Trpanj, ukupno 2015. godine, imati oko 1100 stalnih stanovnika. To uz pretpostavku da će u Gornjoj i donjoj Vručici i Dubi prebivati ukupno 100 stalnih stanovnika.

Važno je naglasiti da će u navedenom planiranom broju stalnih stanovnika Općine Trpanj dodatno značajno sudjelovati i broj povremenih stanovnika, koji će tijekom vremena postati stalni stanovnici Općine Janjina (odlaskom u mirovinu i slično).

Povremeno stanovništvo (weekend)

Istovremeno u Općini postoji 416 stanova za odmor i rekreaciju. (Tablica 1-17). To znači da u tijeku weekenda i osobito tijekom ljetnih mjeseci uz faktor porodice 3,5 u navedenom broju stanova boravi približno 1456 povremenih stanovnika (prema Popisu stanovništva 1991. godine). To je dakle stvarno stanje 1991. godine. Za očekivati je da će dvadeset i četiri godine kasnije, odnosno 2015. godine biti barem 900 do 1000 povremenih stanovnika više. Zato se pretpostavlja da će 2015. godine u Općini Trpanj boraviti ukupno oko 2500 povremenih (weekend) stanovnika.

Zaključno

Uzimajući u obzir stvaran porast broja stalnih stanovnika u popisnom razdoblju 91/01 (tablica 1-19), stvaran broj stambenih jedinica za odmor i rekreaciju (tablica 1-17), plansko predviđanje PPDNŽ u smislu funkcionalne i prostorne važnosti naselja Trpanj kao *lokalnog središta* i s time u svezi planiranje broja stanovnika 2015. godine (t. 78. i 120. Odredaba do 1000 stanovnika za naselje Trpanj) za očekivati je da će broj stalnih i povremenih stanovnika u Općini Trpanj biti sukladan prikazu u tablici 1-19a.

TABLICA 1-19a

DEMOGRAFSKI RAZVOJ OPĆINE U PERIODU DO 2015 GODINE.

Tip	Broj stanovnika			Napomena
	1991. g.	2001. g.	2015. g.	
Stalno stanovništvo	871	871	1188	Sa prijelazom dijela weekend u stalno stanovništvo
Povremeno stanovništvo (weekend)	1456	1800	2500	
UKUPNO OPĆINA	2327	2671	3688	

TABLICA 1-19b

PREDVIĐANJE BROJA STALNIH I POVREMENIH STANOVNIKA OPĆINE TRPANJ

	Broj stanovnika.	Broj stanova za sekund. stanovanje	Broj sekundarnih stanovnika	Broj sekundarnih stanovnika
Naselje	2015.	1991.	1991.	2015.
DONJA VRUĆICA	55	29	102	174
DUBA PELJEŠKA	62	57	200	343
GORNJA VRUĆICA	71	2	7	12
TRPANJ	1000	328	1148	1971
UKUPNO	1188	416	1456	2500

Detaljan prikaz planiranog broja stalnih i povremenih stanovnika po naseljima i pojedinim dijelovima građevnih područja naselja prikazan je u tablici 1-24.

1.1.4.3.4. Razina urbanizacije naselja

Problem diferenciranja naselja - gradskih obilježja i onih ostalih još uvijek je prisutan ne samo kod nas već i u svijetu, a osobito je naglašen kod manjih naselja. Posljedica je to jedva zamjetnih, postepenih promjena u

korist smanjivanja razlika u načinu života između sela i grada, smanjivanju razlika u funkcionalnim, fizionomsko-morfološkim i drugim obilježjima, intenzivnijeg socijalnog prestrukturiranja poljodjelskog stanovništva itd.

Danas se za izdvajanje gradskih i ostalih naselja primjenjuju pored jednostavnih modela (primjena jedne do dvije varijable) i složeniji statistički modeli. U našoj su zemlji, osim statističke službe i drugi autori sudjelovali u definiranju gradskih naselja i predlaganju kriterija za njihovo izdvajanje.⁶

U Općini postoje 4 naselja. Za određivanje razine utjecaja urbanizacije na naselja Općine korištena je metoda diferenciranja razine urbanizacije na *viši stupanj* i *niži stupanj* urbanizacije naselja. Metoda ima tri varijable, a što je prikazano u tablici 1-20.

Izabrane varijable ukazuju na socio-ekonomska obilježja stanovništva, a posredno upućuju i na druga obilježja. Primjenjujući opisane kriterije u prostoru Općine postižemo rezultate koji su prikazani u tablici 1-21.

Iz tablice 1-21 možemo vidjeti da naselja Trpanj i Duba imaju svojstvenosti naselja višeg stupnja urbanizacije, naselja Gornja i Donja Vrućica svojstvenosti nižeg stupnja urbanizacije

Stupanj urbanizacije naselja u izrazito je pozitivnoj korelaciji u odnosu na blizinu mora. (Tablica 1-21).

Ova spoznaja bitno je utjecala na definiranje ciljeva i koncepcije prostornog rješenja Plana. Utjecala je također i na koncepciju zaštite tradicijskih i tipičnih povijesno-kulturnih prostora unutar građevnih područja naselja, te na zaštitu tradicijskog kultiviranog krajobraza i dijelova još izvorne prirode koja je u Općini zastupljena velikim površinama.

TABLICA 1-20
KRITERIJI DIFERENCIRANJA RAZINE URBANIZACIJE NASELJA

Stupanj urbanizacije	% poljoprivrednog stanovništva	% domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva	% radnika od aktivnog stanovništva naselja
gradska obilježja	-	-	-
Viši stupanj (jače urbanizirana naselja) VSU	15 i manje	20 i više	70 i više
Niži stupanj (slabije urbanizirana naselja) NSU	30 i manje	10 i više	50 i više
seoska obilježja	-	-	-

Izvor: Vresk M., i Radica T., (1983), op.cit.

Iz tablice 1-21 možemo vidjeti da naselja Trpanj i Duba imaju svojstvenosti naselja višeg stupnja urbanizacije, naselja Gornja i Donja Vrućica svojstvenosti nižeg stupnja urbanizacije

Stupanj urbanizacije naselja u izrazito je pozitivnoj korelaciji u odnosu na blizinu mora. (Tablica 1-21).

Ova spoznaja bitno je utjecala na definiranje ciljeva i koncepcije prostornog rješenja Plana. Utjecala je također i na koncepciju zaštite tradicijskih i tipičnih povijesno-kulturnih prostora unutar građevnih područja

⁶ **M. Macura** je među prvima pokušao odrediti kriterije po kojima bi razlikovao gradska od seoskih naselja. On smatra da se naselja bitno razlikuju po veličini i sastavu stanovništva, pa je kao temelj za lučenje gradskih naselja izabrao kombinaciju dva kriterija:

- veličinu naselja i
- gospodarski sustav naselja

Radica T.: "Prostorni plan SR Hrvatske do 2000". Osnovna studija 8 - stanovništvo i naselja, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, 1974.

Grupa autora "KOMPLEKSNO SAGLEDAVANJE PROCESA URBANIZACIJE REPUBLIKE HRVATSKE" studija za "Strategiju prostornog uređenja RH, UIH, Zagreb, 1995.

naselja, te na zaštitu tradicijskog kultiviranog krajobraza i dijelova još izvorne prirode koja je u Općini zastupljena velikim površinama.

TABLICA 1-21
RAZINA URBANIZACIJE NASELJA OPĆINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja	Nema gospodarstvo	Radnici od aktivnog stanovništva naselja	Od radnika rade u mjestu stanovanja	PP SRH 81.					Po Macuri
							po 1. Kriteriju	Po 2. kriteriju	po 3. kriteriju	Zbirni kriterij diferencijacije viši (VŠU) i niži (NSU) stupanj urb.	Gradska naselja prema popisu 1991. g. i naselja višeg (VŠU) i nižeg (NSU) stupnja urbanizacije (PPSRH 81.)	
		Aps.	%	%	%	%						
4	TRPANJ	660	2,40	90,10	23,18	3	3	1	7	VSU	m	4
2	DUBA	67	9,00	48,30	5,97	3	3	1	7	VSU	s	2
3	GORNJA VRUĆICA	79	26,60	40,50	16,46	1	3	1	5	NSU	s	3
1	DONJA VRUĆICA	65	15,40	50,00	9,23	1	3	1	5	NSU	s	1
UKUPNO		871										

Izvor: Autori temeljem publikacija Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.3.5. Prostorno-demografska valorizacija naselja

Usporednom analizom osam bitnih činitelja, što zrcale demografsko stanje i određuju poziciju svakog pojedinog naselja u promatranom skupu naselja određenog prostora, može se dati razmjerno objektivna slika demografske pozicije svakog naselja. Pokazatelji su izabrani tako da zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike naselja. Ovakva demografska analiza, uz do sada prikazane pojedinačne brojčane vrijednosti odabranih demografskih svojstvenosti naselja, može također ukazati na eventualne anomalije demografskog stanja i na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu skupnu demografsku poziciju svakog naselja u okviru promatranog skupa.

Odabrani pokazatelji za demografsku valorizaciju naselja Općine bili su:

1. -pozicija naselja prema veličini (broju stanovnika);
2. -pozicija naselja prema indeksu rasta/pada broja stanovnika u zadnjem popisnom razdoblju 91/81 (indeks rasta/pada broja stanovnika);
3. -pozicija naselja glede njegove starosne strukture (koeficijent starosti);
4. -radno-gospodarsko obilježje stanovništva (udio radnika u ukupnom stanovništvu naselja);
5. -pozicija naselja glede vezanosti za zemlju (udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom u naselju);
6. -pozicija naselja glede izvora prihoda (udio domaćinstava što obavlja zanimanje na gospodarstvu);
7. -pozicija naselja temeljem broja radnika zaposlenih u mjestu stanovanja;
8. -pozicija naselja glede broja stanovnika koji rade u tercijarnim djelatnostima, a u odnosu na aktivne što obavljaju djelatnost;
9. pozicija naselja temeljem školske spreme njegovih stanovnika.

Za sve navedene pokazatelje odredila se hijerarhijska pozicija svakog naselja u Općini, njegov rang. Vrijednost ranga jednaka je hijerarhijskoj poziciji naselja u skupu naselja: od 1. - najlošiji rang do 5. - najbolji rang. Potom je za svako naselje Općine određen zbroj njegovih pojedinačnih rangova. Tako dobivena vrijednost rezultanta je istovremenog djelovanja svih osam demografskih pokazatelja, te nam razmjerno

objektivno određuje poziciju svakog pojedinog naselja Općine. Da bi prikaz bio što zorniji, interpretirao se grafički (Grafikon 1-3). Apcisa prikazuje slijed naselja, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički prikazati lomovi kontinuiteta funkcije i do izražaja dolaze grupacije naselja koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka u tablici. Dakle, iz grafikona 1-3. možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito jasne grupacije naselja.

PRVU GRUPU sačinjava naselje Trpanj. Postignuti rezultati jasno izdvajaju ovo naselje od ostalih naselja Općine. Sasvim je razvidno da je njegova prostorno-prometna pozicija u okviru Općine najviše doprinijela ovom rezultatu i relativno najvišem položaju u usporedbi s ostalim naseljima Općine. Značaj priobalnog položaja i ceste D-415 za razvoj naselja je neprijeporan.

DRUGU GRUPU tvore dva naselja. To su naselja Gornja i Donja Vručica. Naselja su izolirana i zaostaju u svom razvoju.

TREĆU GRUPU tvori jedno naselje, Duba Pelješka. Potpuno izolirano naselje na kraju lokalne ceste L-69002 pred izumiranje. (Kartogram 1-1.)

1.1.4.3.6. Funkcionalna klasifikacija naselja

Funkcionalna klasifikacija naselja izvršena u skladu s nodalnim principom. Princip se temelji na ocjeni stupnja koncentracije tercijarnih funkcija u pojedinom naselju bez obzira na veličinu njegove gravitacije i temeljem te ocjene određuje se njegova nodalna važnost (Tablica 1-22). U smislu nodalne klasifikacija naselja, naselja možemo podijeliti u dvije grupe:

1. središnja naselja s potpunim brojem središnjih funkcija;
2. naselja s nepotpunim brojem središnjih funkcija;
3. naselja bez središnjih funkcija.

U Općini Trpanj postoji samo jednostavan rudimentaran sustav naselja:

Središnje naselje s potpunim brojem središnjih funkcija

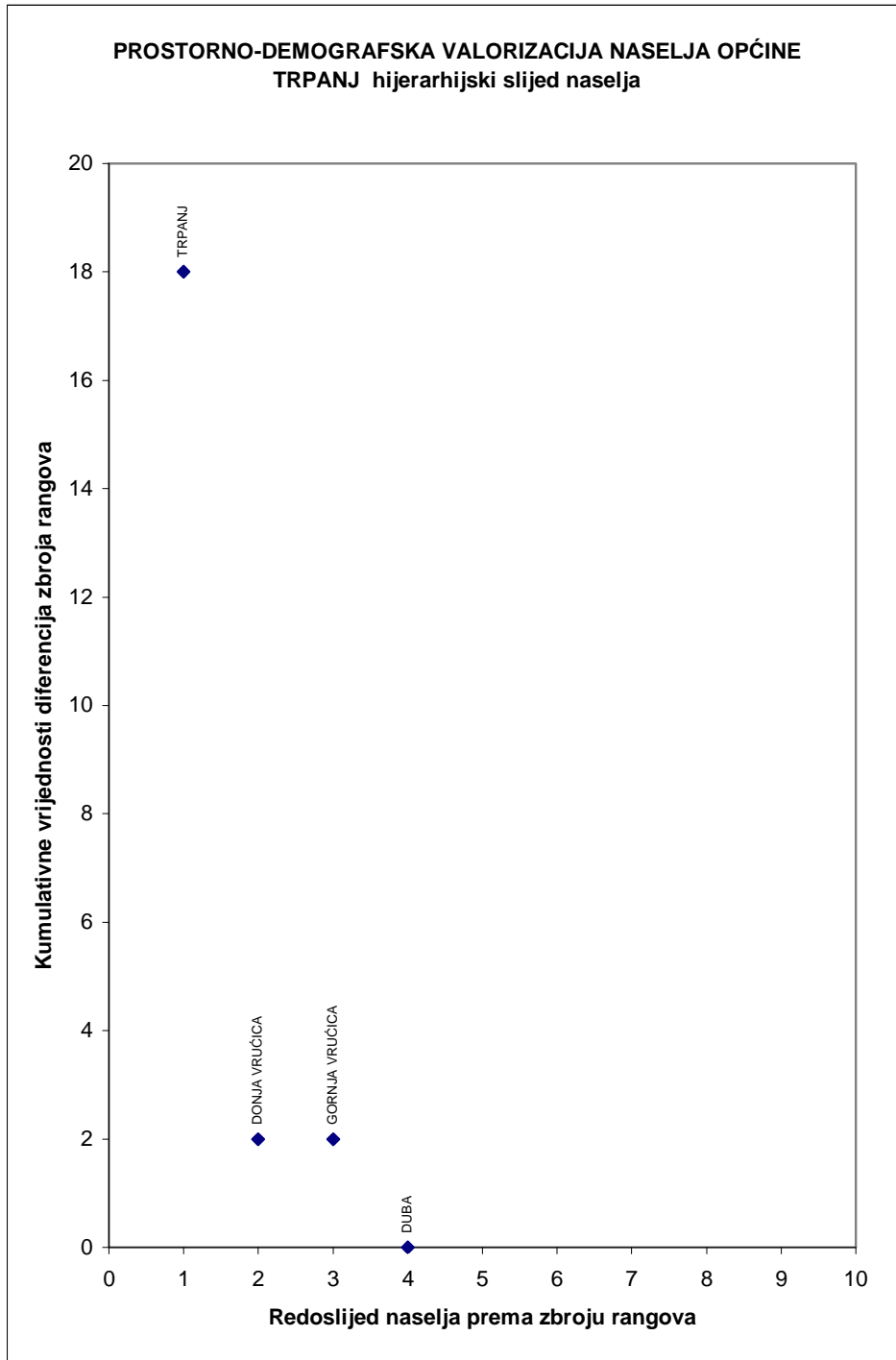
Iz tablice 1-22 vidljivo je da samo naselje Trpanj ima sve potrebne središnje funkcije, pa može biti svrstano u naselja središnjeg značaja, odnosno malo lokalno središte. Obzirom da ima samo pet temeljnih središnjih funkcija može biti svrstano u središnja naselja **prvog ranga**.⁷ Naselje Trpanj prema svojim svojstvenostima ne pripada u skupinu gradova ili važnijih naselja, ali svojim središnjim funkcijama predstavlja s okolnim naseljima inicijalno razvojno žarište svog ruralnog prostora i današnje središte jedinice lokalne samouprave.

Naselja bez središnjih funkcija

Naselja s ponekom trgovačkom radnjom nije moguće svrstati u naselja nepotpunog centraliteta. Stoga u Općini realno nema naselja ovoga ranga. Preostala naselja Gornja i Donja vručica i Duba nemaju nikakvih funkcija, a osobito funkcija središnjeg značaja.

⁷ Treba imati na umu da u ovom razmatranju naselja najnižeg središnjeg značaja smatramo naselja prvog ranga.

GRAFIKON 1-3.

TABLICA 1-22.

RASPORED OBJEKATA SREDIŠNJEG ZNAČAJA U NASELJIMA OPĆINE TRPANJ - **postojeće** i **planirano** (dodatno)stanje

Redni broj funkcije	Sadržaj/naselje	DUBA				TRPANJ			
		DUBA	GORNJA VRUĆICA	DONJA VRUĆICA	TRPANJ	DUBA	GORNJA VRUĆICA	DONJA VRUĆICA	TRPANJ
		1	2	3	4	1	2	3	4
1	Centralna osnovna škola								
2	Područna osnovna škola				X				
3	Srednja škola								
4	Viša škola								
5	Visoka škola								
6	Fakultet								
7	Specijalne škole (glazbena, stranih jezika, auto i sl.)								
8	Narodno (pučko) sveučilište ili sl.								
9	Ambulanta opće medicine								X
10	Ambulanta opće medicine + spec. ambulante								
11	Dom zdravlja								
12	Stomatološka ordinacija								
13	Apoteka								X
14	Bolnica općeg tipa								
15	Specijalistička bolnica, lječilište ili sanatorij								
16	Veterinarska stanica (ambulanta)								
17	Vrtić i jaslice								
18	Vrtić								X
19	Đački dom								
20	Dom umirovljenika								
21	Dom za invalide								
22	Ustanova socijalne zaštite								
23	Knjižnica								X
24	Čitaonica								X
25	Dom kulture s dvoranom								
26	Kazalište (kao posebna ustanova)								
27	Kino (kao posebna ustanova)								
28	Muzej								
29	Izdavačka djelatnost (izdavačko poduzeće)								
30	Novinska izdavačka kuća (lokalne novine)								
31	Lokalna radiostanica								
32	Hotel (kao mjesni, gradski hotel)				X				
33	Turistička zajednica				X				
34	Sjedište županije								
35	Sjedište Općine				X				
36	Organ uprave (može izdati barem neki službeni dokum.)				X				
37	Općinski sud								
38	Okružni sud								
39	Organ financijske kontrole i prometa (ZAP, fin. polic.i sl.)								
40	Polijska stanica								X
41	Osnovna (zadnja) pošta				X				
42	Telefonska centrala (krajnja)				X				

Redni broj funkcije	Sadržaj/naselje	DUBA	GORNJA VRUĆICA	DONJA VRUĆICA	TRPANJ							DUBA	GORNJA VRUĆICA	DONJA VRUĆICA	TRPANJ
		1	2	3	4							1	2	3	4
43	Čvorna telefonska centrala														
44	Vatrogasna stanica														
45	Poljoprivredna stanica				X										
46	Banka				X										
47	Ispostava osiguravajućeg poduzeća				X										
48	Sjedište trgovačkog poduzeća - trgovina na veliko														
49	Prodavaonica mješovite robe - "samoposluga"	X	X	X	X										
50	Prodavaonica voća, povrća (voćarna)				X										
51	Prodavaonica stočarskih proizvoda (mesnica)														
52	Prodavaonica (veća) općeg tipa - robna kuća														
53	Prodavaonica kozmetičkih proizvoda - parfumerija														
54	Prodavaonica namještaja														
55	Prodavaonica kućanskih aparata														
56	Prodavaonica tekstilnih proizvoda i konfekcije														
57	Prodavaonica obuća														
58	Prodavaonica elektromat., željez.robe, alata i prib.i sl.														
59	Prodavaonica boje i lakova, te kemijskih proizvoda														
60	Prodavaonica satova i nakita														
61	Prodavaonica poljop. reprometerijala i poljop. apoteka														
62	Prodavaonica poljoprivrednih strojeva														
63	Knjižara i papirnica														
64	Ugostiteljski sadržaj /kafé, restoran, i sl/				X										
65	Hotelski smještaj /hotel, privatni pansion (registriran)/				X										
66	Intelektualne usluge (registrirane)														
67	Turistička agencija														
68	Frizersko-brijačke usluge														
69	Usluge urara (popravak satova)														
70	Usluge zlatara (popravak zlatnog nakita i sl.)														
71	Usluge fotografa														
72	Mehaničarske usluge (automehaničar, bravar, i sl)				X										
73	Usluge popravka kućanskih el. aparata (servis)														
74	Usluge popravka poljoprivrednih strojeva (servis)				X										
75	Otkupna stanica poljoprivrednih proizvoda														
76	Mjesni sajam, stalna tržnica (barem dio godine)														
77	Župni ured				X										

Izvor: Službe Općine Trpanj za postojeće i PPDNŽ za planirane središnje funkcije..

1.1.4.4. Temeljna organizacija prostora i namjena površina

1.1.4.4.1. Temeljna postojeća organizacija prostora

Pod pojmom temeljne postojeće organizacije prostora Općine podrazumijevamo određenje pojedinih općinskih prostora u okviru kojih se odvijaju osobiti socio-ekonomski i fizionomsko-morfološki procesi svojstvenog karaktera. U tome smislu, prije svega, treba reći da Općinu tvore 4 naselja i 4 katastarske općine:

<u>KATASTARSKA OPĆINA</u>	<u>KM²</u>
K.O. Duba	10,35
K.O. Donja Vručica	13,16
K.O. Gornja Vručica	6,91
K.O. Trpanj	5,28
UKUPNO OPĆINA	35,70

Kao posljedica geografskih i povijesnih datosti, prostor Općine Trpanj u svojoj osnovi organiziran je oko dva prostorna razvojna žarišta. Možemo reći da su to:

- 1/ Priobalni dio Općine**
predio trpanjske rivijere i
- 2/ Unutrašnji dio Općine**
predio doline duž ceste L-69002 s naseljima Gornja i Donja Vručica i njihovim izlaskom na more u uvali Divna te
predio naselja Duba na kraju ceste L-69002.

Ad 1/ Priobalni dio Općine

Priobalni dio Općine Trpanj, oko naselja Trpanj, koji je orijentiran sjeverno prema Neretvanskom kanalu, možemo podijeliti na dva svojstvena dijela. Ta dva dijela bila bi:

rivijera Trpanj koja je prema svim pokazateljima demografskih kretanja razmjerno najprivlačniji dio Općine Trpanj. Prostire se približno od uvale Luka do uvale Belečica. Morska obala je pristupačna i dobro prometno *otvorena*. Središnje naselje je naselje Trpanj. Trpanj se razvija oko Trpanjskog polja oko uvale Luka i predjela Dekovići te na potezu od Trpnja preko predjela «*vila*» do uvale Belečica.

dolina Prosik unutrašnji je dio Općine Trpanj, ali s naseljem Trpanj tvori nerazdvojnu funkcionalnu cjelinu, kojom se pristupa državnom cestom D-415 do naselja Trpanj.

Ad 2/ Unutrašnji dio Općine

Unutrašnji dio Općine obuhvaća naselja Gornja i Donja Vručica te naselje Dubu. Taj prostor možemo podijeliti na dva dijela:

dolinu naselja Gornje i Donje Vručice kojom prolazi lokalna cesta L-69002, te završava izlaskom na more u uvali Divna. I naselje Gornja Vručica i naselje Donja Vručica razvijaju se oko svojih tradicijskih jezgara. Oba naselja još ne pokazuju otvoreni tip izgradnje, te

izdvojeno područje naselja Duba Pelješka sa lukom Dube.

Za razliku od naselja Trpanj, koje se kako tako razvija, Gornja i Donja Vručica te Duba Pelješka spadaju u zone niskog intenziteta izgradnje, ali jako neracionalnog korištenja prostora u zoni naselja Duba..

Opisano su dva dijela jedne općinske cjeline, jedan dio Općine s potencijalom turističkog gospodarstva, drugi dio Općine orijentiran poljodjelstvu i preradi poljodjelskih plodova također s mogućnošću da se i on turistički afirmira. Ova raznolikost može biti samo korisna za cjelokupnost razvoja ove male Općine. Preduvjet svega su (nažalost) dobre komunikacije, koje će Općinu približiti (vremenski ali i udobnošću) središtu Države, tada će komparativne prednosti ovoga kraja, ljepote prirode i krajolika (još sačuvanog) i kvaliteta njegovih poljodjelskih proizvoda doći do punog izražaja. Do tada treba preživjeti.

1.1.4.4.2. Temeljna postojeća namjena površina

Pretežito stambene površine naselja

U ovu kategoriju namjene prostora ulaze površine planirane za izgradnju naselja i svih izdvojenih dijelova naselja – zaselaka - kojih u ovom, u biti pretežito poljodjelskom kraju, ima nekoliko. Ove površine ukupno zauzimaju prema važećem prostornom planu veliku površinu od ukupno 333,18 ha s time da je udio izgrađenih površina građevinskog područja naselja svega 53,88 ha, ili samo 16,17%.

Kao što je to već navedeno, u prostoru rivijere Trpnja izgradnja se danas razvija duž obalne linije u gotovo završenom procesu napuštanja tradicijskih ruralnih struktura izvornih naselja u unutrašnjosti Gornje i Donje Vrućice i zaselaka Ženjevka i Veli Vrh..

U području Gornje i Donje Vrućice uz nekoliko zaselaka izgradnja je razmjerno koncentrirana okolo tradicijskih jezgri navedenih naselja. Nešto je drugačija situacija uz naselje Dubu, koje se započelo širiti prema obalnoj liniji i luci Dube na dosta stihijski način, izgradnjom na zatečenoj parcelaciji.

U okviru ovoga prostora Općine još se nije oblikovao linearan način izgradnje duž ceste što je u svakom slučaju pozitivno za izgled krajolika, ali ukazuje na zaostalost i ekonomsku nemoć kraja.

Najveće površine namijenjene izgradnji naselja zauzima općinsko središte, naselje Trpanj.

Površine namijenjene gospodarskim djelatnostima

Danas u Općini nema površina namijenjenih gospodarstvu koje bi se sustavno i planski izgrađivale. Nema niti većih gospodarskih sadržaja koji bi zahtijevali smještaj u posebne gospodarske zone. Tek u naselju Trpanj postoji mani staklarski pogon.

Površine namijenjene turizmu

U Općini danas nema niti gospodarskih površina namijenjenih turizmu. Turistička ponuda rivijere Trpnja odvija se u okviru hotela «Faraon», privatnih pansiona i apartmana bez neke jasne prostorne određenosti, u okviru navedenih naselja. Isti, nešto jače izražen proces odvija se i okolo uvale Divna. Dakle, svi turistički sadržaji smješteni su u okviru površina namijenjenih pretežito stambenoj namjeni, odnosno u okviru građevinskih površina naselja.

Ostale planirane površine

Izvan navedene tri temeljne kategorije namjene površina, praktično nema površina drugih namjena. Ipak, treba navest dva infrastrukturna objekta čije su građevine u krajobrazu Općine izrazito uočljive:

Šumske površine, vode i poljoprivredna tla

Veliku većinu prostora Općine zauzimaju šumske površine, makija i garizi, a nešto manju poljoprivredna tla. Dio zauzimaju i kamenjari, strme i litice osobito u zapadnom brdovitom dijelu Općine gdje se padine Sv. Ilije s kota od preko 1000 mnv. strmo obrušavaju prema obali u potezu od uvale Divna prema Lovištu. Na područjima izrazitih reljefnih razlika prisutni su i tokovi bujica.

Šume i šumske površine

U Općini Trpanj šume, i šumska zemljišta zauzimaju 2384,33 ha od toga na šume osnovne namjene otpada 1292,6 ha. Šume osnovne namjene pripadaju dvjema gospodarskim jedinicama i to GJ „Nakovana“ koja zauzima zapadni dio Općine, a GJ „Kuna“ zauzima istočni dio Općine Trpanj. Gospodarskim šumama upravljaju Hrvatske šume - šumarija Dubrovnik (tablica 1-23)

TABLICA 1-23

	GJ "Nakovana"	GJ "Kuna"	gospodarske	zaštitne	ostala šum zem
makija	18,67	392,91			
garig	7,3	115,14			
šume crnog bora		28,24			
zaštitne šume crnog bora	76,11				
zaštitna makija	500				
neobraslo proizvodno tlo		40,71			
zaštitno neobraslo proizvodno tlo	94,71				
neploidno	19,7	8,81			
	716,49	585,81	439,82	576,11	286,37
	1302,30		1015,93		286,37

Na razvoj biljnog pokrova poluotoka utjecali su prirodni čimbenici, geološka građa, klima, reljef, tlo kao i djelovanje čovjeka, a većoj površini zastupljene su degradirane šume makije te kamenjarski pašnjaci.

Šume su većom površinom u privatnom vlasništvu. Do danas nisu detaljno snimljene niti je za njih izrađena Šumsko gospodarska osnova.

Za šume u državnom vlasništvu kojima gospodari J.P. Hrvatske šume, Šumarija Dubrovnik, izrađena je 1998. g. Šumsko gospodarska osnova. Osnovu je izradila tvrtka "Mirta" – Sesvete iz Zagreba. Iz Osnove je vidljivo da su šume na području Općine Trpanj obuhvaćene gospodarskim jedinicama *G. Nakovanj, Kuna* i *Zagorje*.

Zimzelene šume i makija crnike s mirtom (As. Myrto-Quercetum ilicis Trnajstić 1985. g.) razvijena je na sjevernim padinama litoralnog pojasa. Uglavnom je u stadiju makije, a samo na nepristupačnim mjestima pridolazi u obliku šume. Prestankom korištenja drva za ogrjev te listinca posljednjih desetaka godina makija i garig prerastaju u teško prohodnu i gustu makiju u kojoj dominira crnika, zelenika, tršlja, kozja krv te mnogobrojne i različite vrste u prizemnom sloju rašća i flora koja prirodno pridolazi u ovoj šumskoj zajednici.

Šuma i makija crnike i crnog jasena (as. Fraxino – orni- Quercetum ilicis H-ić.1958. g.). Rjeđe je nalazimo i to samo na padinama sjeverne ekspozicije na nadmorskim visinama iznad 300m. U odnosu na ostale šumske zajednice zauzima vrlo male površine. Indikator je za nešto hladniju i vlažniju mikroklimu u središnjem sjeverozapadnom dijelu Općine.

Mješovite šume, makije i crnog graba (as. Ostrio-Quercetum ilicis Trinajstić 1974.g.) Zastupljena je na vrlo malim površinama na sjevernim padinama i u depresijama na višim dijelovima područja Općine. U ovoj zajednici osim hrasta crnike zastupljen je crni grab, crni jasan, maklen i dr.

Na kamenjaru razvijena je zajednica **kadulje i kovilja** (as. Stipo–Salvietum officinalis H.-ić 1956. g.), koja predstavlja ekstremni krajni stadij na tipičnim kamenjarskim površinama. Kao trajna zajednica održava se pod utjecajem paše i na terenima izloženim jakim udarima bure. Prestankom paše postupno je zarašćuju elementi šumske vegetacije.

Šume na kršu imaju veliku vrijednost ne toliko za produkciju drvne mase, nego zbog općeg povoljnog djelovanja šume na zaštiti i konzerviranju tla, na ublažavanju klimatskih ekstrema, na osiguranju vlažnosti zraka, na zadržavanju oborinskih voda i dr. Šume utječu i na stabilnost ostalih biljnih zajednica.

U izrađenoj šumsko gospodarskoj osnovi obrađene su samo državne šume. Smatra se da je trebalo obuhvatiti i obraditi sve šumske površine, pa time uključiti i obraditi i privatne šume.

U gospodarenju ovim šumama šumsko-gospodarskim osnovama predlaže se, uz obvezatnu protupožarnu zaštitu, prirodna progresija u razdoblju od 10 godina, a nakon toga se tek trebaju provoditi mjere prorede i uzgoja.

SLIKA 1-1: PRIKAZ GOSPODARSKIH I PRIVATNIH ŠUMA U OPĆINI TRPANJ

Izvor: Hrvatske šume, Uprava šuma – područnica Split, Odjel za uređivanje šuma

Pašnjaci zauzimaju čak 27,32%. Preostale površine obuhvaćaju poljodjelske kulture vinograda (1,80%), voćnjaka (4,88%) i oranica (1,53%).

Vode

Na području Općine nema značajnijih stalnih vodotoka, ali zato ima značajnijih bujičnih tokova. Najznačajniji bujični tok teče dolinom Prosik i on se djelomično regulira. Rađeni su protuerozijski radovi: u donjem dijelu izgradnjom kinete, a u gornjem toku izgrađeno je nekoliko retencijskih pregrada. Uređenje će se nastaviti prema potrebi.

Značajan bujični tok prolazu planiranom turističkom zonom u uvali Divna, pa će ga biti potrebno regulirati prilikom planiranja i izgradnje turističke zone «Divna».

Značajan bujični tok spušta se s visova Sv. Ilije i kroz Dubu Pelješku utiče dalje u more. I taj se tok ovim Planom predlaže za regulaciju.

Ukoliko se ukaže potreba za zaštitom eventualno ugroženih poljoprivrednih površina ili objekata ugroženih djelovanjem bujica, zaštita se može osigurati intervencijama i radovima na slivu: regulacijski radovi, izgradnja pregrada za zaustavljanje nanosa, čišćenje nanosa, pošumljivanja i dr.

Na području Općine postoji i jedna depresija Blace zapadno od naselja Duba Pelješka. To je depresija u zemljištu gdje se formira lokva od oborinskih voda, a koju bi trebalo očistiti, urediti i koju ovaj Plan zadržava u njenoj funkciji, tim više što u njenoj zoni postoji izvor bočate vode.

Tlo i bonitetno vrednovanje tla

Za potrebe izrade ovoga Plana, posebnom studijom: „Bonitetno vrednovanje zemljišta za prostorno planiranje na području općine Trpanj“ (doc.dr.sc. Stjepan Husnjak, Agronomski fakultet, Zagreb, 2006.) izvršeno je bonitetno vrednovanje zemljišta. Izrađene su pedološka i bonitetna karta u mjerilu 1:25000, a obje su prikazane umanjene u ovom tekstu na slikama 1-2 i 1-3.

Bonitetno vrednovanje zemljišta, zajedno s prikazom površina gospodarskih šuma, šumskog i ostalog poljoprivrednog zemljišta te zajedno s planiranim građevinskim područjima, prikazano je na kartografskom prikazu br. 1: „Korištenje i namjena površina“ u mjerilu 1:25000. Na kartografskom prikazu prikazane su razgraničene kategorije tala prema *Pravilniku o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova* (N.N. 106/98) i to kao:

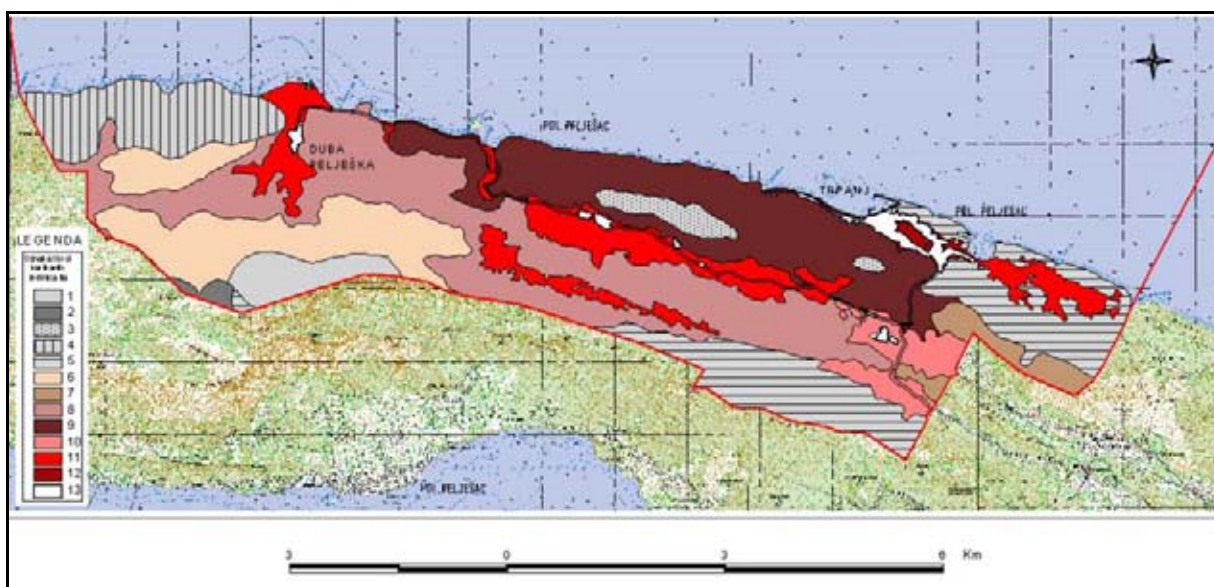
- P1 – osobito vrijedna obradiva tl (P1/P2)a,
- P2 – vrijedna obradiva tla (P2/P3),
- P3 – ostala obradiva tla (P3/P2), te
- PŠ – ostala tla, šume i šumska zemljišta.

Za izradu pedološke karte općine Trpanj, korišteni su postojeći podaci iz arhive Agronomskog fakulteta iz Zagreba. Od postojećih podataka korištena je jedna sekcija Osnovne pedološke karate Republike Hrvatske mjerila 1:50.000 u rukopisnom obliku i to sekcija *Korčula 2* s pripadajućim tumačem karte. Pored toga, korištene su topografske karte mjerila 1:25.000 te geološke karte. Na temelju navedenih podataka, na podlozi topografske karte mjerila 1:25.000, izrađena je kompilacijska pedološka karta istog mjerila, 1:25.000.

Procjena boniteta zemljišta i izdvajanje u klase izvršeno je prema *Kovačeviću (1983) i Kovačeviću i dr. (1987)*, a izdvajanje tala u prostorne kategorije mogućeg korištenja zemljišta, izvršeno je prema *Zakonu o prostornom uređenju i Pravilniku o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova*.

Na ovom području splet pedogenetskih čimbenika i procesa, rezultirao je manjim brojem tipova tala, koji spadaju u razdjele automorfni i hidromorfni tala. Na temelju pedološke karte, koja je prikazana na slici 1-1 utvrđeno je javljanje 5 tipova tala (tablica 1-24)

SLIKA 1-2: PEDOLOŠKA KARTA OPĆINE TRPANJ

Izvor: Studija: „Bonitetno vrednovanje zemljišta za prostorno planiranje na području općine Trpanj“

TABLICA 1-24: POPIS SISTEMSKIH JEDINICA TLA NA PODRUČJU OPĆINE TRPANJ

Tip	Podtip	Varijetet	Forma
Automorfna tla			
KAMENJAR (LITOSOL)	- na vapnencu - na dolomitu		
RENDZINA	- na dolomitu plitka	- nekarbonatna	- ilovasta - glinasta
VAPNENAČKO DOLOMITNA CRNICA (KALKOMELANOSOL)	- organomineralna - ocrveničena - posmeđena	- litična - skeletna	- ilovasta - glinasta
SMEĐE TLO NA VAPNENCU I DOLOMITU (KALKOKAMBISOL)	- tipično	- plitko - srednje duboko - duboko	- ilovasto - glinasto - skeletoidno i skeletno
RIGOSOL	- tla njiva - tla vinograda - tla voćnjaka - tla maslinika	- ne terasirana tla - tla terasa	

Izvor: Studija: „Bonitetno vrednovanje zemljišta za prostorno planiranje na području općine Trpanj“

Ukupno je utvrđeno, dakle, 5 tipova tala sa 11 podtipa, te više varijeteta i formi. Navedene sistematske jedinice tla ne dolaze zasebno, već se u kartiranim jedinicama tla javljaju kao složene zemljišne kombinacije. Osnovne značajke sistematskih jedinica tla koje su korištene u okviru bonitetnog vrednovanja zemljišta utvrđene su na temelju podataka i analitičkih rezultata za morfološka, fizikalna i kemijska svojstva tla prema pedološkim profilima a koja su detaljno prikazana u korištenom tumaču ranije navedenih pedoloških karata.

Za svaku kartiranu jedinicu naveden je sastav sistematskih jedinica tla te njihova postotna zastupljenost, kao i ukupna površina. Pored toga, prikazane su i osnovne značajke tla, i to samo one najvažnije koje su korištene u okviru procjene kvalitete zemljišta za izradu bonitetne karte za prostorno planiranje, pri čemu dio tih korištenih značajki nije ovdje naveden.

Daljnjom obradom kartiranih jedinica tla te njihovih površina i pojedinih značajki, utvrđeno je da najveću površinu zauzima kartirana jedinica broj 8, koja zauzima čak 863 ha, a predstavlja pretežno smeđe tlo na vapnencu i dolomitu plitko i srednje duboko te crnicu vapnenačko dolomitnu (tablica 1-25).

Veliku površinu zauzima također i kartirana jedinica broj 9, koja zauzima 604 ha a predstavlja pretežno smeđe plitko tlo na vapnencu te crnicu vapnenačko dolomitnu. Najmanju površinu zauzima kartirana jedinica broj 12 koja zauzima svega 16 ha a predstavlja pretežno rigolana tla polja iz koluvija duboka, kao i rigolana tla polja iz koluvija skeletoidna.

Na velikom dijelu istraživanog područja dominiraju tereni s umjereno strmim padinama, uglavnom sa nagibom pretežno 16-30% ili i 8-30 %. Na manjem dijelu terena nalaze se vrlo strme padine s nagibom preko 30%, te ravan teren do blage padine s nagibom 0-3%, koji se nalazi uglavnom samo u poljima. Od matičnih supstrata, dominantno su zastupljeni vapnenci i dolomiti, koji su različite starosti. Na manjem dijelu područja nalaze se i koluvijalni supstrati pretežno ilovastog teksturnog sastava mjestimično skeletoidni ili skeletni. Stjenovitost je izražena na ovome području tako da varira od 25 do 90% kod kartiranih jedinica tla broj 1 do 3 ; 25-50% kod kartiranih jedinica broj 2, 4, 5 i 6. Kod kartiranih jedinica 7, 8 i 9 varira od 10-50%, dok je kod kartiranih jedinica 10, 11 i 12 uglavnom manja od 10%. Tekstura površinskog sloja tla je uglavnom glinasto ilovasta do glinasta. Međutim, kod nekih kartiranih jedinica prisutan je i značajan sadržaj skeleta tako da tekstura može biti skeletoidna ili skeletna.

TABLICA 1-25. LEGENDA PEDOLOŠKE KARTE I ZNAČAJKE KARTIRANIH JEDINICA TLA NA PODRUČJU OPĆINE TRPANJ

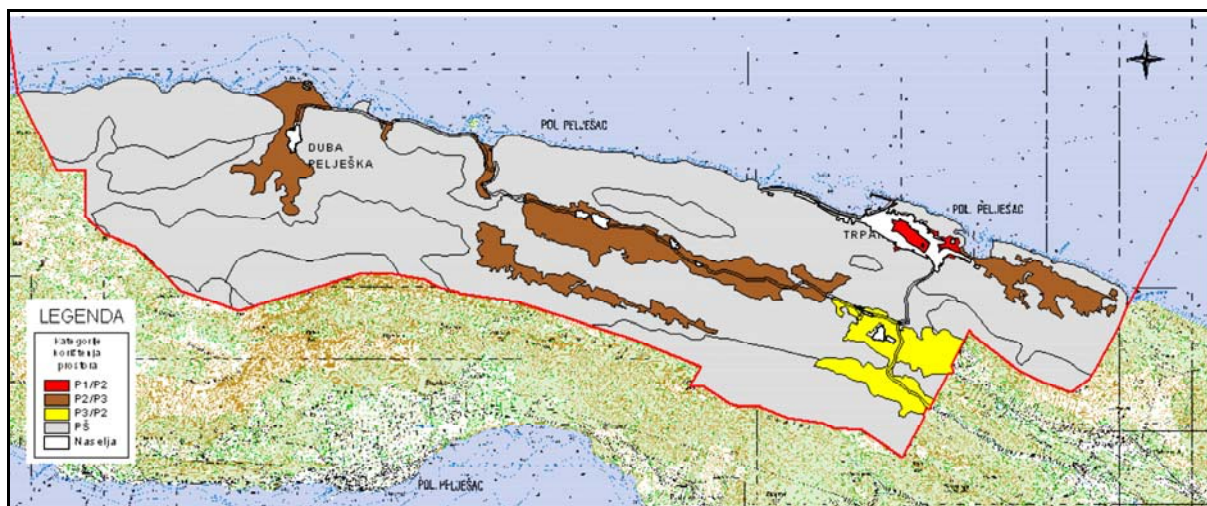
Br oj	Naziv sistematskih jedinica tla	% zastup- ljenosti	Nagib terena %	Matični supstrat	Stjenovito st, %	Tekstura površinskog horizonta	Dominantni način vlaženja	Ekološka dubina	Drenira-nost tla	Površina ha
1	Litosol Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka	40 30 30	30-45	Vapnenac Dolomit	25-90	Skeletna glinasto ilovasta	Automorfni	Vrlo plitka	Ekscesivna	100,6
2	Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka Smeđe tlo plitko Litosol	40 20 20 20	16-45	Vapnenac Dolomit	25-50	Glinasto ilovasta Ilovasta	Automorfni	Vrlo plitka	Ekscesivna do ponešto ekscsivna	18,1
3	Crnica vapnenačko dolomitna ocrveničena Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Litosol	40 30 30	30-45	Vapnenac Dolomit	25-90	Ilovasta Glinasto ilovasta skeletoidna	Automorfni	Vrlo plitka	Ekscesivna	62,8
4	Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena Smeđe tlo plitko	30 30 40	16-45	Vapnenac Dolomit	25-50	Glinasto ilovasta Ilovasta	Automorfni	Vrlo plitka do plitka	Ekscesivna do ponešto ekscsivna	275,6
5	Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena Rendzina na dolomitu plitka Smeđe tlo plitko	60 20 20	16-45	Vapnenac Dolomit	25-50	Glinasto ilovasta Ilovasta	Automorfni	Vrlo plitka do plitka	Ponešto ekscsivna	509,0
6	Smeđe tlo plitko i srednje duboko, koluvijalno Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna i posmeđena	50 50	8-45	Vapnenac Dolomit	25-50	Ilovasta Glinasto ilovasta	Automorfni	Plitka do vrlo plitka	Dobra do ponešto ekscsivna	426,6
7	Smeđe tlo plitko Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka	40 30 30	16-45	Vapnenac Dolomit	10-50	Ilovasta Glinasto ilovasta	Automorfni	Plitka do vrlo plitka	Dobra do ponešto ekscsivna	87,6
8	Smeđe tlo plitko Smeđe tlo srednje duboko Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena	70 10 20	8-30	Vapnenac Dolomit	10-50	Ilovasta Glinasto ilovasta	Automorfni	Plitka	Dobra	863,1
9	Smeđe tlo plitko Crnica vapnenačko dolomitna ocrveničena Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna	60 20 20	8-45	Vapnenac Dolomit	10-50	Ilovasta Glinasto ilovasta	Automorfni	Plitka do vrlo plitka	Dobra do ponešto ekscsivna	604,0
10	Rigolana tla, terasirana na dolomitu Rigolana tla polja	65 35	8-16	Dolomit Vapnenac	2-10	Skeletoidna Glinasta Ilovasta	Automorfni	Srednje duboka do plitka	Dobra	126,9

11	Rigolana tla, terasirana na vapnencu Rigolana tla polja	70 30	8-16	Vapnenac	2-10	Glinasta Ilovasta skeletoidna	Automorfni	Srednje duboka do plitka	Dobra	374,8
12	Rigolana tla, polja iz koluvija duboka Rigolana tla, polja iz koluvija srednje duboka, skeletoidna	80 20	0-8	Dolomit Vapnenac	0-2	Glinasta Ilovasta	Automorfni	Srednje duboka do duboka	Dobra	16,3
<i>UKUPNA POVRŠINA KARTIRANIH JEDINICA TLA</i>										3465,4
13	Naselja									104,3
<i>SVEUKUPNA POVRŠINA ISTRAŽIVANOG PODRUČJA</i>										3569,7

Dreniranost tla je uglavnom dobra osim kod kartiranih jedinica na većim nagibima s plitkom ili vrlo plitkom ekološkom dubinom tla, gdje je i ponešto ekscesivna do ekscesivna. Ekološka dubina tla pretežno varira od vrlo plitkih tala s dubinom < 15 cm (koja se nalaze na višim nadmorskim visinama i većim nagibima terena) do plitkih (15-30 cm) tala. Na manjem dijelu nalaze se i srednje duboka (30-60 cm) do duboka tla polja (preko 60 cm), koja se najčešće obrađuju. Dominantni način vlaženja kod svih tala je automorfni, koji zapravo predstavlja područja gdje se vlaženje tla vrši isključivi oborinskom vodom te nema prekomjernog vlaženja profila tla. Uzevši u obzir značajke tla i klimatske prilike na ovome području tijekom ljetnih mjeseci izuzetno je izražen nedostatak vode u tlu što ograničava mogućnost intenzivnijeg korištenja poljoprivrednog zemljišta na području ove općine.

Vrednovanje poljoprivrednog zemljišta za potrebe prostornog planiranja općine Trpanj, izvršeno je prema *Zakonu o poljoprivrednom zemljištu* (N.N. 66/2001), *Zakonu o prostornom uređenju* (N.N. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), *Zakonu o zaštiti prirode* (N.N. 30/2005) te prema *Pravilniku o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova* (NN 106/98) kao i njihovih kasnijih dopuna. Tla su razvrstana u prostorne kategorije P1, P2, P3 i PŠ, koje su namijenjene poljodjelskom dijelu razvrstavanja tala. Bonitetna karta prikazana je na slici 1-3.

SLIKA 1-3: BONITETNA KARTA TALA OPĆINE TRPANJ

Izvor: Studija: „Bonitetno vrednovanje zemljišta za prostorno planiranje na području općine Trpanj“

Prema kriterijima za bonitiranje zemljišta (Kovačević, 1983. i Kovačević i dr., 1987) najprije su tla razvrstana u bonitetne klase i potklase. To je izvršeno na temelju vrijednosti boniteta tla, boniteta klime i boniteta reljefa te korektivnih faktora. Dobivene su bonitetne klase koje su u tablici 1-26 prikazane u koloni 4. Utvrđene klase i potklase su zatim prema bonitetnim vrijednostima uvrštene u prostorne kategorije korištenja zemljišta. Te kategorije su prikazane u koloni 5 iste tablice. Ukupna površina tala po kartiranim jedinicama prikazana je u koloni 6.

TABLICA1-26: LEGENDA BONITETNE KARTE TLA NA PODRUČJU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA OPĆINE TRPANJ

Br oj	Naziv sistematskih jedinica tla	% zastup- ljenosti	Bonitetne klase i podklase*	Kategorije korištenje prostora	Površina ha
1	Litosol Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka	40 30 30	8.2.	PŠ	33,2
2	Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka Smeđe tlo plitko Litosol	40 20 20 20	8.1.	PŠ	14,5
3	Crnica vapnenačko dolomitna ocrveničena Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Litosol	40 30 30	8.2.	PŠ	23,3
4	Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena Smeđe tlo plitko	30 30 40	8.1.	PŠ	24,3
5	Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena Rendzina na dolomitu plitka Smeđe tlo plitko	60 20 20	8.1..	PŠ	58,5
6	Smeđe tlo plitko i srednje duboko, koluvijalno Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna i posmeđena	50 50	7.2.	PŠ	101,7
7	Smeđe tlo plitko Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna Rendzina na dolomitu plitka	40 30 30	7.1.	PŠ	37,5
8	Smeđe tlo plitko Smeđe tlo srednje duboko Crnica vapnenačko dolomitna posmeđena	70 10 20	7.1.	PŠ	152,7
9	Smeđe tlo plitko Crnica vapnenačko dolomitna ocrveničena Crnica vapnenačko dolomitna organomineralna	60 20 20	7.1.	PŠ	125,8
10	Rigolana tla, terasirana na dolomitu Rigolana tla polja	60 40	4.2./4.1	P3/P2	122,3
11	Rigolana tla, terasirana na vapnencu Rigolana tla polja	70 30	4.1./5.1.	P2/P3	372,2
12	Rigolana tla, polja iz koluvija duboka Rigolana tla, polja iz koluvija srednje duboka, skeletoidna	70 30	2.2/3.2.	P1/P2	15,1
UKUPNA POVRŠINA KARTIRANIH JEDINICA TLA					1081,1
13	Naselja				104,3
14	Šume				2384,3
SVEUKUPNA POVRŠINA ISTRAŽIVANOG PODRUČJA					3569,7

* Napomena: Prvi broj označava bonitetnu klasu a drugi broj bonitetnu podklasu

U najkvalitetnija tla na području poljoprivrednog zemljišta općine Trpanj, odnosno tla koja pripadaju grupi **osobito vrijednih obradivih tala P1** kategorije korištenja zemljišta, svrstana su tla kartirane jedinice broj 12. U sklopu ove kartirane jedinice nalazimo rigolana tla polja na koluvijalnim nanosima. To su svakako vrjedniji zemljišni resursi na ovome području, ta tla treba obavezno trajno zaštititi od bilo koje vrste prenamijene. Kako ovu kartiranu jedinicu čine duboka rigolana tla polja koja su s malim udjelom skeleta te koja stoga pripadaju P1 kategoriji (70%) te rigolana tla polja srednje duboka koja su skeletoidna te pripadaju P2 kategoriji (30%), dodijeljena joj je **P1/P2** prostorna kategorija korištenja zemljišta s obzirom da se

navedene sistematske jedinice tla nisu mogle zasebno izdvojiti na korištenom mjerilu karte. Kako obje sistematske jedinice tla predstavljaju vrijedna obradiva tla, predlaže se njihova maksimalna zaštita.

U drugu grupu, ili grupu **vrijednih obradivih tala P2** kategorije korištenja zemljišta svrstana su tla kartirane jedinice broj 11. U okviru ove kartirane jedinice nalazimo pretežno rigosole terasirane na vapnencima te rigosole polja. U sastavu ove kartirane jedinice u manjem udjelu nalaze se i plića tla na većim nagibima, koja su skeletoidna. Kako se ta tla nisu mogla posebno izdvojiti na korištenom mjerilu karte, kartiranoj jedinici broj 11 dodana je **P2/P3** prostorna kategorija korištenja zemljišta. S obzirom da znatan dio ove kartirane jedinice pripada vrijednim obradivim tlima, ta tla treba također zaštititi od prenamijene sukladno postojećoj zakonskoj regulativi. S obzirom na odlazak stanovništva te smanjenog interesa za poljoprivredu ova su tla jednim dijelom zapuštena te su prekrivena makijom i šumom.

Treću kategoriju čine tla, koja spadaju u skupinu **ostalih obradivih tala P3** kategorije korištenja zemljišta. U tu kategoriju svrstana su tla kartirane jedinice broj 10. U sklopu ove kartirane jedinice nalazimo pretežno skeletoidne rigosole na terasama na dolomitu, koji pripadaju P3 prostornoj kategoriji korištenja zemljišta te rigolana tla polja, koja pripadaju P2 kategoriji. Zbog toga je ovoj kartiranoj jedinici dodijeljena **P3/P2** prostorna kategorija korištenja zemljišta. Ta tla bi također trebalo sačuvati za poljoprivrednu proizvodnju. S obzirom na spomenuti odlazak stanovništva te smanjeni interes za poljoprivredu, ova su tla također jednim dijelom zapuštena te su prekrivena makijom i šumom.

Tla ostalih kartiranih jedinica (broj 1-9) svrstana su u kategoriju **ostalih poljoprivrednih i šumskih tala, šuma i šumskih zemljišta ili PŠ** prostornu kategoriju korištenja zemljišta. Tu su svrstana uglavnom tla kamenjara, vapnenačko-dolomitne crnice, rendzine i smeđe tlo na vapnencima i dolomitima. To su pretežno vrlo plitka do plitka tla, na većim nagibima, skeletna te sa znatnom stjenovitošću i ekscesivnom dreniranošću zbog čega su najčešće prekrivena šumama ili makijom. Ova tla predstavljaju manje vrijedne zemljišne resurse stoga je na njima požrljno vršiti prenamjenu zemljišta.

U tablici 1-27 prikazane su površine po pojedinim kategorijama za poljoprivredno zemljište. Temeljem navedenog, može se zaključiti da na području općine Trpanj, vrlo malo ima vrlo vrijednih obradivih tala (ili tla P1/P2 kategorije) čija površina iznosi 15,1 ha a što predstavlja samo 0,42% općine. Ukupna površina vrijednih obradivih tala (P2/P3 kategorije) iznosi 372,2 ha ili 10,4% od ukupne površine Općine. Ostala obradiva tla (P3/P2 kategorije) zauzimaju također izuzetno malu površinu od svega 122,3 ha ili 3,4 % područja Općine. Ostala tla koja predstavljaju najmanje vrijedne zemljišne resurse na ovome području (PŠ kategorija), zauzimaju izuzetno veliku površinu (u odnosu na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta) odnosno čak 571,5 ha ili 16,0% površine Općine.

TABLICA 1-27: POVRŠINSKA ZASTUPLJENOST POJEDINIH KATEGORIJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U OPĆINI TRPANJ: P1, P2, P3 I PŠ – ZATEČENO STANJE PREMA HUSNJAKU

Kategorija korištenja	Površina	Kategorija (PPUOT)	Površina	
	ha		ha	%
P1/P2 (Husnjak)	15,0880	P1	15,0880	0,42
P2/P3 (Husnjak)	372,1681	P2	372,1681	10,43
P3/P2 (Husnjak)	122,3289	P3	122,3289	3,43
PŠ (Husnjak)	571,5000	PŠ	571,5000	16,01
UKUPNO ZEMLJIŠTA	1081,0850	P	1081,0850	30,29
IZGRADENI DIO GP (GPN+IS+GROBLJA+R3+ŠRC)	141,0603	GP	141,0603	3,95
Šume osnovne namjene	1302,3000	Š	2347,5580	
Ostale šume i šumsko zem.	1045,2580			
UKUPNO ŠUME	2347,5580		2347,5580	65,76
SVEUKUPNO	3569,7033		3569,7033	100,00

1.1.4.5. Ocjena stanja prirodnih vrijednosti i krajobraznih svojstvenosti kraja

1.1.4.5.1. Prirodne odrednice

Poluotok Pelješac nije jedinstvena prostorna cjelina što je posljedica građe terena i tektonike što se očituje i u različitosti krajobraznih cjelina pojedinog kraja. Poluotok Pelješac pruža se većom dužinom otoka u smjeru jugoistok –sjeverozapad s prosječnom širinom od 6 km i ukupnom dužinom od 71km..

Na cjelokupnom području poluotoka u odnosu na građu, tektoniku i reljef razlikuju se tri osnovne geomorfološke cjeline:

- a) strmine gorskih ispona od 400m –961 mnv,
- b) brdsko područje blagih padina ispod 400 mnv i
- c) zaravnjeni kraški tereni te kraška polja i depresije.

Područje općine Trpanj pruža se na sjeverozapadnom dijelu poluotoka Pelješac dijelom na brdskom području između središnjeg grebena Sv. Ilije i obale mora te na manjim zaravnjenim površinama kraških terasa i dolina.

1.1.4.5.2. Stanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Područje Općine Trpanj obuhvaća sjeverozapadne obale poluotoka Pelješca. U tom dijelu sjeverni i južni niz vapnenačkih bila - grebena su potopljeni i Pelješac je tu najniži i najuži. Obale tog dijela poluotoka su slabo razvedene. Visinske razlike ne prelaze 300 m osim u dijelu iznad sjeverne obale u predjelu središnjeg gorskog grebena s vrhovima Gališevica 726 m, Sopaj 770 m, Ščućevo Bilo 871 m, Sv. Ilija 961 m, Rasme 810 m, Vlačica 500 m, Supine 695 m i dr. Geološku građu poluotoka i prostora zacrtanim planom čine pretežno vapnenci i dolomiti gornje krede, a vrlo rijetko se na pojedinim mjestima javljaju tercijarne naslage - vodonepropusni lapor (fliš) kao podina.

Kao i na cjelokupnom području južnih dalmatinskih otoka, tako i na poluotoku Pelješcu prevladava mediteranska klima. Značajke ove klime su vrlo topla i suha ljeta, blaga i kišna zima s izrazitim maksimumom oborina potkraj jeseni i početkom zime. Sjeverne obale su znatno hladnije od južnih.

Prema Kopenovoj klasifikaciji tipova klime koja u obradi podataka pojedinih klimatskih elemenata uzima u obzir odnos klime i vegetacije na zadanom području prevladava sredozemni tip klime oznake Csa. U tom klimatskom tipu klime prirodno je zastupljena vegetacija crnikovih šuma zajednice Orno-Quercetum ilicis i raslinstvo masline.

Maksimum temperature zraka izražen je u mjesecu srpnju, a minimum u siječnju. Najmanje količine oborina zabilježene su ljeti i to u srpnju i kolovozu. Maksimum oborina padne u jesen i to u listopadu.

Ovo su značajke makroklimе s meteorološke stanice u Dubrovniku. Za detaljnije promjene klimatskih elemenata poluotoka vrijedno bi bilo postaviti meteorološke stanice u pojedinim krajevima poluotoka. Značajke ovog podneblja omogućuju bujanje i cvjetanje pojedinih dendrovrsta i trajnica tijekom čitave godine.

Zaštita i očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti pojedinog kraja temeljni je strateški cilj zaštite prirode i okoliša definiran u *Strategiji biološke i krajobrazne raznolikosti Hrvatske* 1999g. (Narodne Novine br. 81/99), koju je izradila tadašnja Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša.

Jedno od temeljnih načela u rečenoj Strategiji glasi:

“Republika Hrvatske je svjesna da sveukupna biološka i krajobrazna raznolikost predstavlja njezinu temeljnu vrijednost i glavni je resurs za daljnji razvitak. Cilj je republike Hrvatske očuvati i unaprijediti postojeću biološku i krajobraznu raznolikost unutar zemlje, te pokušati vratiti dio izgubljenih svojiti i staništa gdje je to moguće i opravdano”

U prostornom planskom kontekstu pojam krajolik ili krajobraz označava cjelovitu prostornu, biofizičku i antropogenu strukturu u rasponu od potpuno prirodne, djelomično antropogene ili gotovo potpuno antropogene scene.

U fizionomiji Općine Trpanj znakovita je dijelom razvedena obalna linija s plićim i dubljim uvalama iznad kojih se izdižu strmije kamenite i blaže šumovite padine, te skoro okomite gorske kose koje se pružaju od središnjeg grebena Sv. Ilije prema obali mora. Prevladavaju izvorne prirodne asocijacije mediteranskih šuma, makije, gariga te kraške pojave u odnosu na poljodjelske manje površine vinograda, maslina i vrtova s tradicijskim načinom gospodarenja. Krajobrazna različitost područja Općine Trpanj može se razlučiti na više krajobraznih cjelina.

Svojevremene krajobrazne cjeline u okviru Općine mogu se razvrstati kao:

- **krajobraz sjeverne obale** s pitomom i širokom uvalom Trpnja do uvale Belečica.
- **krajobraz oko uvale Divna sve do uvale Duba**. Za sada nedirnuti obalni prostori sa kanjonom Divne u punoći prirodne ljepote.
- **prirodni i kultivirani krajobraz doline Prosik** kojom krivuda državna cesta D-415,
- **prirodni krajobraz Zabrdža**, sjeverno od naselja Donja Vručica prema moru
- **stjenoviti krajobraz visova** zapadnog dijela Općine od kanjona Divne što ga tvori niz vrhova središnjeg grebena s najvišim vrhom Sv. Ilijom krajobraznim simbolom Pelješca i pelješkog kraja.

Dio sjeverne pristupačne obale u zoni naselja Trpanj i zoni luke Duba devastiran je izgradnjom kuća, mulića i mandrača. Ipak veći dio obale, koja je teže pristupačna ostao je sačuvan.

Najugroženije točke nekontroliranom izgradnjom u okviru Općine su

- izgradnja na lokaciji Luka u istočnom dijelu naselja Trpanj,
- uvala Divna, prirodni izlaz Donje Vručice na morsku obalu i
- područje oko luke Duba.

Na području općine Trpanj u smislu *Zakona o zaštiti prirode* (NN30/94) do danas nema posebno zaštićenih dijelova prirode. U okviru djelatnosti nekadašnjeg nadležnog Republičkog zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske, obavljena je 1980. godine detaljna valorizacija prirodnih vrijednosti poluotoka Pelješac te su predloženi i dijelovi prirode koje treba zaštititi. Svojevremeno za zaštitu predloženi dijelovi prirode, za potrebe ovog plana, ponovno su običeni i valorizirani. Tom prilikom uočeni su kao

osobito vrijedni predjeli – prirodni i kultivirani krajolici:

- šuma u naselju Trpanj «Glavice» (od Gradine do uvale Blace),
- visovi u pozadini naselja Trpanj i iznad doline Prosik,
- područje Zabrdža, sjeverno od naselja Donja Vručica prema moru,
- padine visova Sv. Ilije zapadnog dijela Općine, a kao pojedinačne prirodne vrijednosti:
- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Jurja – Gornja Vručica
- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Kuzme i Damjana Donja Vručica

1.1.4.6. Ocjena stanja kulturno-povijesnog naslijeđa kraja

1.1.4.6.1. Povijesne odrednice

Prirodni prostor općine Trpanj zauzima dio sjeverozapadne obale poluotoka Pelješca i ne predstavlja neko zasebno zemljopisno cjelovito, a ni kulturno-povijesno prepoznatljivo područje. S obzirom na određena njegova razvoja, dakle, nužno je shvatiti kako uglavnom dijeli stanja i sudbinu šireg terena, jer sljedno svojim prirodnim uvjetima ne uspijeva postići neke jače samosvojnosti. Svejedno, bilo u stapanju sa cjelinom poluotoka kojem pripada, bilo u okretanju na Neretvanski zaljev i velike otoke s obalom Makarskog primorja prema kojima uz otvara, taj prostor od davnina pruža svojim žiteljima određene gospodarsko-privredne pogodnosti. Uglavnom se one temelje na neposrednome korištenju međusobno vrlo razdvojenih zona, prema moru usmjerenih zemljišta Trpnja i Dube Trpanjske, te među brijegovima uvučenih udolina Vručice, Gornje i Donje, s time što otvorenije zone stječu očite prednosti kako u prošlosti tako i današnjici.

Nesumnjivo, baš zbog ograničenih prirodnih dobara općenito i u usporedbi s okolnim krajevima, prostor općine Trpanj oskudijeva posvjedočenjima najstarijih nastavanja južno-jadranskog područja, pa nema ni arheološki zajamčenih prethistorijskih stanica. Zato se o kulturi špiljskog života ne može ni govoriti, a protopovijesna faza s potvrdom nazočnosti Ilira u otvorenom krajoliku se prilično oskudno prati. Iako bi bilo za očekivati da su neposrednije bili prisutni prema površinama mora nadohvat svojevrsnim raskrižjima važnih prometnih pravaca (uz pomorske veze Južne i Srednje Dalmacije, te Neretve), o izlasku na obalu malo je dokaza. Na potezu od VINOŠTA do Rudine, brda se približavaju moru teško savladivim strminama, tako da s iznimkom u blagim nizinama Dube i Trpnja ni nema povoljnih uvjeta za nastavanje ljudi. A ova su dva predjela, pak, slabo povezana s unutrašnjošću, te su povijesni razvoj obistinili vrlo fragmentarno.

Vjerojatno je Gradina nad trpanjskom lukom bila u funkciji veće od prapovijesti kad se steklo snage za ovladavanje prirodnog terena, ali su znatno jasnija takva stanja u kopnenoj pozadini uokolo obiju Vručica. Naročito su predjeli Vručice Donje popunjeni s činiteljima gradinske, metalodobne kulture razvidne u kamenim gomilama nedaleko župne crkve (predio Na gomilicama i Na muškatiću) pa je dokazivo nastavanje područja od manjih skupina članova plemenskih zajednica. Pretpostavlja se da te gomile u nizinama bijahu namijenjene grobišnim sadržajima, utoliko različite od strateški u reljefu istaknutih straža na Miloševici i Belečici vrh brda južno od današnjih naselja. Najjača stanica ljudskog obitavanja iz tog razdoblja čini se ona na Gradcu (kota 320), spretno položena u odnosu na plodne zemlje i silazak prema uvali Divna, te se potvrđuje narav mješovite sočarsko-ratarske proizvodnje o kojoj je ovisila uz mogućnosti lova i robova. Premda rijetko raspoređene, sve zajedno se te stanice uklapaju u mrežu srodnih koja pokriva čitav Pelješac u jedinstvenom sustavu najstarije prostorne organizacije kao ključnom pokazatelju dosega prapovijesnih kultura.

U naravi prema spomeničkoj baštini razvidniju fazu i u granicama općine Trpanj ocrta doba potpadanja Dalmacije pod Rimljane koji tijekom prvog stoljeća prije Krista vojno osvajaju i Pelješac, te nameću svoje oblike vladanja prostorom. Škrti ostaci na više mjesta svjedoče znatnije okretanje novih i starih žitelja područja prema moru koje posreduje izravne dodire s oblicima antičke kulture na razini tipičnoj za vangradske dijelove čitavog našeg primorja. O tome svjedoče uočeni tragovi arhitekture na položaju zvanom Dionica, zapadno od luke Duba Donja, te u većem broju nadomak Žala u Trpnju, u dubljoj zaravni na položajima Bare i Poza staru crkvu uokolo Gradine, još i u Mircima istočno od naselja podan VINOŠTA. Može se spoznati kako je posvojena gotovo sva pristupačna obala a starosjediocima prepušteno brdovito zaleđe, najnastanjenije uokolo Vručice, dok se sami predjeli Trpnja tek privode kulturi višeg stupnja. Ni na jednome od mjesta potvrda tog procesa, međutim, nisu vršena arheološka iskopavanja te nedostaju osnovna znanja o karakteru stanica koje uspostavljaju novi red u prostoru. Tek sudeći po površinskim nalazima ziđa kao i mozaika, te ulomaka keramike, čak i kamenih nadgrobničkih natpisa, nema sumnje o podrijetlu tih ostataka. Oni izvorno pripadahu manjem broju villa rustica, stambeno-gospodarskih sklopova iz punog doba zapsjedanja ovih krajeva od Rimljana u visoko sređenoj državi iz prvih stoljeća poslije Krista.

U okviru šturih mogućnosti njihova vrednovanja smjerom očitavanja sve učinkovitijeg vezivanja na pomorski saobraćaj, zasebno mjesto zauzima Gradina kao oštro izdvojeni brijeg nad samom lukom Trpnja. Zasigurno je bio nastavan neprestano tijekom stoljeća s razloga strateških povoljnosti koje pruža za obranu čitavog užeg područja čuvajući malu luku istodobno s poljem u pozadini. Nedvojbeno su davno uočeni odlični preduvjeti podizanju fortifikacije koja se na njoj u ruševinama danas još nalazi pokazujući mahom kasnoantička svojstva građenja u složenom tlocrtu zdanja. Prema tome se čini da je uglavnom narasla u nesigurnim vremenima gašenja antičke kulture, iako je najvjerojatnije postojala već prije a opstajala i kasnije, sve do u kasno srednjovjekovlje. Tako je ustrajala učinkovitošću ne samo u doticaja s plovidbom u velikom zaljevu, nego i u neposrednoj zaštiti područja gdje će, zahvaljujući dijelom i njoj niknuti najveće naselje

Trpnja. Ono otpočetka nema ulogu stvarnog središta prostora današnje općine, jer se tome protivi razvedenost reljefa s dosta nepovoljno odvojenim zavalama Dube kao i Vručice, pa je vrlo upitno njihovo davnašnje povezivanje dok ih se gleda po linijama nezavisnog razvoja.

U svakom slučaju, postojeći kao naseobina najprije Ilira, potom Rimljana, sami je Trpanj zaživio odavno te uspostavio sukladnost s okolnim također rano nastanjenim mjestima kasnijih naselja. Ali se, sukladno nejedinstvenosti prirodnog prostora i stoga slabim mogućnostima njegova trajnog iskorištavanja, nije postigao neprekidni slijed stvaralaštva koje bi se svojim znakovima upisalo na tlu ovog dijela sjeverne strane Pelješca. Tu uopće nema nikakvih podataka iz razdoblja prvog kršćanstva, kao ni o velikim etno-socijalnim promjena nakon raspada antičkog svijeta. Jednako su šutnjom zalivena i bez ikogjeg očitovanja stvaranja materijalne kulture protekla stoljeća punog srednjeg vijeka. Tijekom njegova odvijanja u sklopu različitim zbivanjima vrlo izloženog poluotoka, prebrođena su razdoblja pripadanja političkoj cjelini Zahumlja, te u njezinu sastavu i priznavanja raznih vrhovništava, od Nemanjića u 12. do Arpadovića u 13. st. No sve to ostaje bez odraza u nasljeđu terena, jednako bez spomena u pisanim vrelima, iako ne bi smjela biti pogrešna pretpostavka o tadašnjem utemeljenju ponekog od kasnije poznatijih svetišta. Njihovi naslovi ili posvete, naime, odaju slojevitost kulture koja je morala imati dublje korijene negoli danas pokazuju sačuvane građevine.

Svakako se u pisanim izvorima pod današnjim nazivom naselje Trpanj spominje tek od 14. stoljeća (Terpen), zapravo rijetko a slično i Vručica sa nizom svojih sela. Naime, nakon dugotrajnog nesudjelovanja u svim mijenama izvana nametanih političkih uprava i vlasti izdaleka, tada su u okviru kupovine cijelog Pelješca potpali pod Dubrovnik da bi pod njegovim nadzorom ostvarili i bjelodane susrete s civilizacijskim zrenjem. Ono će se, ojačano u doba humanističke kulture u južnoj Hrvatskoj, iskazati podizanjem neke crkve, osnivanjem pučkih bratovština vjerske naravi ali i nazočnošću pripadnika dubrovačke aristokracije. Posebice Gradići te Gundulići kao vlastodršci, ujedno vlasnici velike većine zemalja, podižu prve skromne službene stanove, čak utvrde naravi sa zdanjima za gospodarske poslove oko malog broja obrađenih imanja, maslinika i vinograda. Mjesno stanovništvo je bilo podređeno njihovim službama u izrazito strogim kmetskim odnosima, pa se uspješnije okreće ribarstvu za koje su odlični uvjeti u Neretvanskom zaljevu.

Uglavnom se razvoj današnjih naselja može pratiti od 16. stoljeća, otkad potječu sve življe vijesti o zbivanjima u vezi s učvršćivanjem dubrovačke uprave, ali i izloženosti područja upadima gusara s mora i hajduka sa susjednog kopna. Zapravo je ovo posljednje jako obilježilo razvoj pelješke strane Neretvanskog zaljeva pa i trpanjskog područja. Ono je, naime, privilegno uz taj zaljev stoljećima bilo izloženo pljačkaškim pohodima koje su kao u zatvorenom tzv. Malom moru poduzimale skupine brđana ili ljudi s civilizacijskih granica što se tu pružaju, zasigurno obodrene nedostatkom jačeg nadzora od učinkovite ikoje službene vlasti prije 19. st. To je bio i glavni razlog da se naseobine ne združiše s morem, nego nastojahu naći zaklon uz siromašne izvore mjesne privrede, ujedno više zasnovane na težem iskorištavanju dobara sa zemlje, umjesto s mora. K tome ne bijaše moguće sjedinjavanje interesa i snaga, jer se u podjeli dubrovačkog teritorija Trpanj nalazio pod knezom iz Janjine (koji često ovdje stoluje) a Vručica i Duba pripadahu drugoj kapetaniji kneza iz Orebića, kako će do danas održati crkveno-župna razdioba.

Tako se potvrđuje da je razvoj tekao u mukotrpnom svladavanju životnih prilika ovijenih priličnim siromaštvom što će se iskazati u ukupnoj baštini. U njoj nedostaje izrazitih umjetničkih spomenika, a sva je povijesna arhitektura vrlo osrednja, sa znatnijim zaletom – više u količini negoli kakvoći - vidljivim tek u tijeku 19. stoljeća kad se stanovnici čitavog područja oslobađaju kmetstva te bez dotašnjih pritisaka počinju sami oblikovati okvire svojeg života. U njima se odražavaju, s jedne strane, dodiri s vanjskim svijetom posebice vođeni bavljenjem s trgovinom pa i obrtom, a s druge strane, vezanost uz domaću predaju uzdržavanje koje nalaže vezanost uz zemljoradnju. Tako se i u profilima od starine živućih naselja, ne samo u tipologiji oblikovanja stambenih kuća, nego i morfologiji njihova prostornog postavljanja, razlikuju ta dva sloja. Štoviše, na istim osnovama Trpanj kao glavni u okružju stječe osobine maloga grada s racionalnim razmještajem uslojenih sadržaja, a ostali održavaju ruralnu narav svog života i njegovih iskaza.

1.4.6.2. Razvoj i obilježja povijesnih naseobinskih struktura

Prostorno-povijesna organizacija TRPNJA zasniva se na tri međusobno posve odvojena, po veličini nejednaka naselja. Ona postupno streme sjedinjavanju, ali su nekoć određena i svojim imenima postojala kao samostalna. Središnje i najveće **Selo** zasigurno je oblikovno definirano u doba kasnog baroka ali na nešto starijim osnovama. One se očituju već u položaju na padini stjenovitoga hrpta koji sa sjevera zaklanja naselje pogledu s mora, posve suglasno davnim odredbama dubrovačke vlasti koja je nastojala tako bar donekle čuvati ljude i njihova dobra od upada pljačkaša. Također je razvidno vezivanje na stari prometni pravac od Župe u unutrašnjosti Pelješca prema moru, što bijaše žila kucavica svog okružja. Stoga su se uz put koji počinje uz Gradinu na obali, i ide rubom polja u plodno naplavljenoj udolini, smjestile prvotne crkvice

kao žarišta javnog života, a tek u pozadini na nekoj visini rastrijelo naselje. Sazdano od kamenih višekatnica no u današnjoj cjelini pokazuje načine i dosege postupnog rasta uz primjenu sustava inače provjerenih unutar južnojadranskih kulturnih običaja.

Svakako je u prvom, na spomenuti put prema moru, najneposrednije vezanome dijelu Sela očita izgradnja kuća u nizovima, tj. međusobno bočno spojenih smjerom istok-zapad a pročeljima prema jugu otvorenih stambenih jedinica. Prednji takav niz s desetak članova izravno prati glavni prometni smjer, pače se na njega i naslanja, a iza njega slijedi vrlo slični potez kuća tako da zajedno tvore zaselak **Andričići**. Uz uspostavljenu uličicu danas je to tek jedan predio uže povijesne jezgre Trpnja, odnosno **Sela** u jasnom odnosu prema promišljanjima i građenjima drugih, također posebno imenovanih dijelova, s vremenom priključenih opisanom zametku naselja. Osim vrlo pravilnog reda kuća u njemu, starost njihova postanka potvrđuje veličina građevnih parcela, jer su naglašeno male, predviđajući gotovo jednočelijske gradnje zacijelo ovisne o škrtim prilikama unutar prvotne kmetске zajednice. Postupno njihovo nadilaženje pokazuju kamene kuće tek rastom u visinu, te su na geometrijskom jednom datom tlocrtu u čitkim nizovima najbrojnije trokatnice. Po dijelovima skromne klesarske opreme vanjskih lica, tipičnima za šire podneblje, mogu se smatrati ostvarenjem 16. i slijedećih stoljeća. Svakako, tehnička i plastička jednostavnost arhitektonske obrade potvrđuje i disciplinu odnosa prema prostoru svojstvenu poretku Dubrovačke republike gdje su strogo poštivane sve odredbe o građenju.

Predočivo je to u osnovnom čitanju kompozicije širenja istog naselja koje je sredinom 17. stoljeća dobilo svojevrstni centar u prednjem planu stambene zone prema polju. U smislu unapređivanja urbane komponente, naime, odredila ga je gradnja crkve Gospe od karmena s pridruženoj joj kućom za kapelana, postavljenom poprečno na usmjerenje navedenog prvog niza kuća. Znači da je u doba njihova nastajanja Trpanj ocrtao svoj lik prilično napućenog naselja sposobnog za promicanje složenijih sadržaja s kojima se kraj svetišta oblikuje mali trg, korišten i danas. Sudeći pak po kakvoći stambene izgradnje iz prošlosti, područje stanovanja se širilo prema sjeveru, na površinu tzv. **Ogrca**. Svakako, zadugo se u oblikovanju nije nadvladalo ograničenja zadana načinom života mjesnog društva, te su tlocrtne veličine kuća oskudne – moglo bi se reći : shodno zabačenijem položaju čak i siromašnije. Ujedno se zamjećuju zatvaranja među njima jednako tijesnih dvorišta, što bi tipološki slijedilo iz starijih obrazaca a odgovaralo navadama seoskog življenja.

Iskorak iz tih standarda ostvaren je s usponom 17. stoljeća uz razmještanje samostalnih katnica na rubovima već prije omeđenoga naselja. Ipak je, sljedno imućnijim vlasnicima, najizražajnij posvojen prostor istočno od zgusnutije jezgre, gdje se smjerom postojećih uličica ustrojava četvrt stambenih kuća okruženih vlastitim vrtovima. Ona se proteže ka jugu opkoljavajući staru jezgru i uspostavljajući novu fasadu nad glavnom cestom. Unutar tog sustava dalje se ocrtavaju manji trgovi, međusobno povezani u razigranome tlocrtu do završne točke spajanja s navedenom cestom, naglašenom s malom crkvicom Sv. Antuna u sredini samog 18. st. Slijedeće stoljeće samo će sa slobodnijim zalaženjem u prije dane strukture dorađivati utanačene vidove oblikovanja naselja i načine građenja sve otmjenijih kuća. Očito pripadajući uglavnom bogatijem trgovačkom staležu, odreda ožbukane izvana i sa povećanim svjetlosnim otvorima te oplemenjujućim potankostima reljefnog uresa, u krupnim svojim volumenima zaključuju ciklus povijesnog graditeljstva određujućeg za Trpanj. Tome se odmjeranim postignućima inače tipski ustaljenih rješenja vangradske stambene arhitekture, pridružio i rast zaselka **Dekovići** jugoistočno od glavnog naselja, uz cestu koja se dalje probija prema unutrašnjosti Pelješca.

A na to će se, samo mjestimično zadirući u stambene zone, nadovezati i gradnja crkava u neposrednoj okolici sa naglašenom željom za spajanje tradicionalnog poštivanja istaknutih mjesta krajolika i moderne želje za jačanjem slikovitosti ukupnog prostora. No, njihov učinak nije naglašeno urbanistički jer ne podređuju sebi prostor naselja kao što ga poštuju u cjelini uspostavom sretnih spona s vrsnoćama prirodnog okoliša.

Zasebni pak zadatak nametnulo je kasno urbaniziranje predjela **Žalo**, smještenog posve izdvojeno pri obali, od Gradine zapadno. Početno su tu građene niskogradnje za sklanjanje lađa i spremanje ribarske opreme, postupno su se i one zbog intenziteta te privredne grane zgušnjavale pravi lanac kuća uz rub mora, tj. plaže koja je naseobini nadjenula ime. A ona je trajno obličje stekla tek nakon pada Dubrovačke republike, s uspostavom mira unutar jedinstvene velike države. Tek u 19. stoljeću, dakle, Trpanj se odlučnije spušta na more, te posvaja najpristupačni dio obale u dnu svoje zavale nakon utemeljenja naseobine ocrtavši prvotnu luku koja će postati žarište daljnjeg napretka, najizdašnije mjesto vidljiva razvoja. Svejedno je ono sačuvalo specifičnost svojeg postanka, jer se kuće nižu prema prvobitnoj podjeli sitnih čestica poput brane u blagome luku a uglavnom okomito usmjerene moru. S vremenom (poglavito nakon gradnje lukobrana 1870 –ih godina) se pojedine povećavaju, najčešće podizanjem katova ali i združivanjem nekoliko katastarskih

čestica kuća postajući od početka 20. st. i prva ugostiteljska zdanja. S kopna pak ulazni dio, gdje pod Gradinom na obalu izbija cesta koja Žalo povezuje sa Selom, popunit će veće gradnje. Dijelom samostalno oprostorene a dijelom i one u nizu prateći prometne pravce stvaraju novo, svjetovno žarište života Trpnja, u koje će odlučnije promjene unijeti tek asfaltiranje ceste i uspostava trajektne veze sa susjednim kopnom. Iziskujući veću prostornost, osim što je preoblikovan istočni dio same obale, porušen je srednji blok kuća te je uz gradnju tvornice za preradu sardina (sada umrtvljene) na istočnom boku, a novog hotela na zapadnom do kraja prikraćena povijesna vrsnoća koja ostali dijelovi urbanističke cjeline jače zadržavaju unatoč obimnijim intervencijama.

Naselje **Gornja Vručica** zauzima gorsko bilo i malu udolinu među lancima krševitih brda južno od Trpnja s kojim nema vizualnu vezu. Posve zaklonjeno u svom prirodnom gnijezdu sastoji se od dva posve odvojena a drugačije oblikovana dijela. Veće Selo je niže položeno na blagoj padini sred udoline koja leži između strmine istočno i uspona gorja zapadno, a Krajčinići se uspinju uz hridine sa sjeverne strane iste prirodno zatvorene kotline. Shodno terenu na kojem je rastrijeto, **Selo** je prilično okupljeno uz dinamičku izmjenu građenja kuća u kratkim nizovima ili samostojnim stambenim jedinicama. Zapravo se prilagođuje smjeru kretanja uz staru cestu prema zapadu a ujedno bitno veže na grobišnu crkvu istočno od prilično velike stambene jezgre. Unutrašnja pak njezina razvedenost ide za logičnim okupljanjem i povezivanjem svih kuća, osim dosta velikih jednokatnica okruženih manjim dvorištima i onih koje tvore nekoliko usporednih nizova. Okvirno bi se tipološka razlika mogla shvatiti i znakom starosti nastajanja pojedinih sklopova, ali je nadasve zamjetna jaka nazočnost posredovanja iz 19. st., što za vinogradarski kraj nije nimalo neobično. Na matrici koja uglavnom potječe iz 16 / 17. st. oblikovano je selo, koje unutrašnjom svojom razradom i arhitektonsko-plastičkom, ma koliko jednostavnom opremom, potvrđuje razinu stambene kulture na Pelješcu uz vidno njeno poboljšanje nakon pada Dubrovačke uprave.

Nedaleko sa sjeverne strane smješteni **Krajčinići** opsegom su znatno manji, jer ih tvore samo dva niza kuća, međusobno udaljena stotinjak metara a na nejednaskoj visini uz pomak prema zapadu. Zbog načina građenja na strmoj stijenvitoj padini izuzetno su slikoviti, a u biti iznimno spretno i određeni prirodnom podlogom. Nužno ih, naime, nose visoke zidne podgradnje s terasom na vrhu iza koje se dižu kamene kuće tako da se stječe dojam kao da vise u prostoru. Zapravo ulančuju isti sustav izduljenih "prikuća", koji je važnu ulogu imao u Selu (kao i svugdje na Pelješcu) prilagođujući ga tlu u koje su s određenim naporom usađeni. Pritom donji niz sastavljaju naizgled otmjenije, zacijelo bogatije dvo- ili trokatnice s kamenim pročeljima, a u gornjem se – npr. lučni ulazi u prizemlja, otkrivaju rustičniji čimbenici seoskog graditeljstva. Zahvaljujući posebnosti smještaja, dakle, uobičajena je tipologija tradicionalnih kuća s južnog dijela hrvatskog uzorja stvorila osobite kakvoće oblikovanja stambenih sklopova u dva pejzažno donekle nametljiva no po ljudskom mjerilu sazdana niza.

U istoj udolini, isprekidanoj s brdskim prijevorima, nekoliko kilometara zapadno nalazi se **Donja Vručica** koju čini zajednica od pet zaselaka, protegnuta na južnim obroncima gorovitog lanca koji unutrašnju udolinu ovog dijela Pelješca zatvara prema Trpnju. Unatoč slabo razlikovanim načinima građenja, svaki je zaselak jedinica za sebe i to ne samo zbog prostorne razdvojenosti već i morfološke različitosti. Prvo s istoka leži uz cestu **Ženjevka**, u osnovi jedinstveni niz kuća, odreda stambenih jednokatnica prilično neizražajnog izgleda S postrance smještenim gospodarskim zgradama nameću se u prostoru upravo izrazitošću tog reda s kojim se mala naseobina odvaja od krajobraza. Slijedeći **Veji vrh** dobio je takav naziv jer je na najvišoj nadmorskoj visini, polegnut na padini u razigranom rasporedu malih kuća od kojih svaka raščlanjuje svoju okućnicu bez pridržavanja nekih strožih, unaprijed zadanih pravila građenja. Zato se i ističe unutrašnjom slikovitošću organskog sloga, s kapilarnim razvođenjem prometa donekle svojstvenim naseobinama stočara a ovdje protkanim sa sitnopisnim činiteljima seoskog graditeljstva sredozemnog podrijetla.

Treći zaselak **Šeputi** u glavini svojih kuća oprimjeruje srednje standarde vangradske, u biti pučko-seoske arhitekture šireg podneblja uz češću uporabu stilskih oblika ma koliko skromnog kamenog ukrasa njihovih redovito geometrijski komponiranih kamenih oplošja. Vjerojatno je tome uzrok blizina crkvenog središta, jer se kuće spuštaju cesti sučelice župskej crkvi, ali to ne utječe na primjetno malu veličinu zaselka. Sa sličnim odlikama slijedi još manja skupina kuća u zaselku **Paušnovići** rastrkanih unutar maslinika. Zadnje je u tom redu **Donje selo**, naglašeno u prostoru veličinom a čini se i starijom izgradnjom jer u najgušćoj jezgri, smještenoj najzapadnije, čuva natprosječno dorađene stambene jedinice One su, naime, primjerne glede primijenjenih tehnika građenja kamenih katnica, klesarske obrade okvira otvora, sve u strogom poštivanju stilskih predaja južnojadranskog područja. S obzirom na to, čitava Vručica ostaje uzoran primjer uspješnog uvlačenja pravila čedne estetike postbaroknog doba u ruralne sredine koje na gospodarstvu ograničenih dometa u cjelini postižu visoke prosjeke stvaralačkog izričaja.

U zasebnom prostornom okruženju, omeđena najvišim brdima pelješkog masiva i duboko zavučena u svoju maslinorodnu zaravan, krije se **Duba Pelješka**. Posvemašnja njezina izdvojenost na svoj je način odredila skromnost arhitektonskog izraza pa i necjelovitost urbanističkih zamisli pri oblikovanju naselja. To zanimljivije je da su začeci najstarijih zdanja vezani uz vlasteoska prezimena negdašnjih vlasnika iz Dubrovnika. Raspoznaju se tako skladne stambene gradnje koje vuku korijen iz obitavališta Gučetića i Sorkočevića, čije se ladanjske kuće spominju u izvorima. Očigledno su njihovim posredstvom izgrađeni sklopovi kamenih skladnih jednokatnica koji danas čine dio naselja istočno od puta koji vodi od obale mora i završava u naselju. Upravo stoga kuće nisu prema komunikaciji u nekom posebnom redu već ostvaruju samostalnu svoju unutrašnju strukturu očitu u tlocrtu međusobno uglavnom povezanih zgrada. Prolazi među njima pretakaju se u tzv. prikuća i nema zatvorenih aglomeracija a tipologija stambenih jedinica posve je usuglašena čednim inačicama južnodalmatinskog graditeljstva uobičajenim u tradicionalno vangradskim sredinama. Toj arhitekturi suglasne su malobrojne kuće na Žalu Dube, na rubu mora u maloj uvali kojoj je prirodni oblik jače izrazila luka s čvrstim lukobranom iz 19. stoljeća. Iako te kuće, mahom namjenjene čuvanju ribarske opreme i skladištenju ulova s mora, ne pokazuju izrazite činitelje ikojeg povijesnog stila, važno je da se nadovezuju na crkvicu iz 14. stoljeća. To znači davno postojanje manje jezgre za povremeni boravak ljudi, čemu odgovaraju skromne dimenzije zdanja zapažene slikovitosti. U svojoj su cjelini vrijednosti koju bi unatoč nasrtaju novodobne izgradnje bar u nekoj mjeri trebalo očuvati jer su uzorni dokument povijesnog vremena srastao s prirodnom okolinom.

1.1.4.6.3. Povijesne građevine i sklopovi

Sakralne građevine,

Župna crkva Sv. Petra i Pavla smještena je uz glavnu komunikaciju koja povezuje Trpanj sa Žalom, izvan povijesnih dijelova naselja ali nadohvat predjelima najgušće izgradnje, te je sama za sebe mišljena kao spomenik u prostoru. Smatra se da je podignuta na mjestu starije crkvice sv. Mihovila (od koje nema traga), a po nesređenim arhivskim izvodima imala je nekoliko faza građevnih dorada, ujedno povećavanja i usavršavanja jednostavnog arhitektonskog oblika. Danas je to cjelovito zdanje u oblicima dosta skladnog i cjelovitog izgleda u iskustvu neoromaničkog sloga. Zvonik joj je na pročelju razmjerno nizak a sa naglašenom krovnom piramidom, dijelom inkorporiran u glomazno tijelo lađe s istoka završene četvrtastom apsidom. Pročelje je razvedeno s otvorima tipičnim za 19. stoljeće, čemu odgovara i doba posvete obnovljene gradnje 1907. g. Od starije su crkve vjerojatno preuzete kamene rozete baroknog tipa, tj. prozorski otvor klesan poput kotača s reljefnim ukrasima te postavljen nad bočnim portalom kao uspješni naglasak najizloženijoj strani zdanja. Ono je iznutra prijepis eksterijerne forme s nekoliko oltara u neostilu baroknih efekata, iz poznatih radionica 19. st. kojem pripada i pretežiti inventar.

Crkva Gospe od Karmena na istom potezu glavne komunikacije istočno od matice, ali uklopljena u gušće tkivo naselja, čak s formiranim malim trgom zapadno pred pročeljem. Datira iz početka druge polovice 17. stoljeća kad se Trpanj počinje jače razvijati, a arhivski se pouzdano veže uz nadarbinu vlastelina Gučetića. Njegov grb je uklesan na bazama stupova glavnog oltara koji ispunja istočno isturenu četvrtastu apsidu nadsvođenu poput same lađe proporcionalno uvećane u istim oblicima jednostavnog baroka. Izvani je na pročelju tipični zvonik s probojima na preslicu, a urbanistički jači naglasak čini u 19. st. na sjevernom uglu dograđeni tornjić za javni sat. Zapravo je to rijetki slučaj očiglednog povezivanja svjetovnih komunalnih sadržaja sa sakralnim objektom, povijesno zanimljiv a formalno podnošljiv zbog nenametljivog lika dogradnje i skromnog izričaja izvorne crkve.

Kapelica Gospe Milosrđa podignuta na prvom kamenom brijegu iznad naselja, točnije iznad same župne matice. Ishodila je iz privatne nadarbine sredinom 19. st., te je shodno tome upadno niska sazidana u skromnim dimenzijama i najjednostavnijim oblicima. Do nje je u prvoj polovici 20. st. sagrađeno kameno stubište sa vidikovcem oko crkvice u zaključku, što iziskiva osobitu pažnju u svekolikom planiranju.

Crkvice sv. Nikole, zavjetna crkvice iz sredine 19. stoljeća podignuta u slavu zaštitnika pomoraca u doba punog uspona te privredne grane. Ne odlikuje se spomeničkim likom ali joj je vrijednost u prostornoj postavi jer je član lanca sakralnih zdanja koji na uzbježju sa sjeverne strane naselju oplemenjuju prostor Trpnja kao povijesne uspomene i dokazi promišljenog raspoređivanja obrednih sadržaja u slobodnom krajoliku.

Crkvice sv. Roka, na vrhu najvišeg brežuljka prema Neretvanskome kanalu podignuta je u znaku čašćenja zaštitnika od kuge sredinom 17. st. Vjerojatno je na tom položaju bila neka starija bogomolja, a i ova je obnovljena potkraj 19 st. Tada je jednostavnom kubičnom zdanju s apsidom sprijeda dozidan zvonik

rastvorena pročelja, što je uvećalo dojam njezina izgleda u prostoru. Tome svakako pridonosi i jaki podzid svojevrsne terase kojom je opkoljena služeći poput one sv. Nikole zamisli Društva za uljepšavanje mjesta s početka 20. st. kao vidikovac.

Crkva sv. Križa s grobljem, potječe iz početka 20. stoljeća kad je na posljednjem vrhu sjeveroistočno od naselja planirano i oblikovano groblje. Odgovarajući namjeni a sljedno doba građenja zamišljena je u kombinaciji trijema i obrednog zdanja s prizvukom kasne romantike. među brojnim grobovima visoke ambijentalne vrsnoće,

Kapela sv. Antuna na raskršću pri istočnom kraju naselja Trpanj markira ulaz s glavne uzdužne ceste te oblikuje svojevrsni mali trg. S natpisom na pročelju iz 1695. g. svjedoči o kontinuiranom zalaganju privatnika u oblikovanju prostora s gradnjama javne namjene ili značenja, što je ovdje ostavilo duboko korijenje. Premda nijedna od njih nema spomeničke osobite vrijednosti, važne su kao dopune ambijentalnim vrsnoćama prostora jer podliježu logici njegova povijesnog organiziranja na primjeren način.

Crkva sv. Spasa na visokom kamenitome brdu Spasovo leži u bespuću jugoistočno od Vručice Gornje posve jednostavna crkvice, bez apside i zvonika, s dvostrešnim krovom. Zidana krupnim kvaderom najvjerojatnije je iz baroknoga doba koje odaje i titular.

Crkva sv. Paškvala smještena je nasuprot prethodnoj, na nepristupačnome brdu sjeverno od Vručice Gornje i pokazuje priličnu oblikovnu srodnost. Može se vjerovati da je i ona kasnog nastanka, izložena gromovima i utjecaju atmosferilija na početku rušenja.

Crkva sv. Jurja strši pred naseljem na istočnoj glavici hrbata kojeg Gornja Vručica pokriva i mora da je starog postanka. Od 16. st. spominje se kao bratovštinska crkva, pa joj je i arhitektonska jezgra iz baroknoga doba. međutim je jako prerađivana, postavši matica dvaput i dograđivana tako da od izvornog stanja malo pokazuje. Pred njom je bilo staro groblje, a novo je smješteno iza nje, uspostavljeno od početka 20. st. sa strogim poretkom.

Crkva Gospe od Milosrđa na prijevoju zapadno od naselja Vručice Gornje uz cestu prema Vručici Donjoj crkva je sagrađena u 17 stoljeću, razmjerno visoka i nadsvođena a sa četvrtastom apsidom. Uz manja preoblikovanja osnovne arhitekture na kraju 19. st. joj je dodan zvonik prema izrazito lokalnome običaju. Tako je izražajnije istaknuta u prostoru, inače vrlo uređenom s kamenom ogradom i popločenim dvorištem. Budući da ima središnji položaj u odnosu na oba naselja sada je u funkciji župne središnjice.

Crkva sv. Kuzme i Damjana zahvaljujući starom titularu, središnjem položaju u davno nastavanoj dolini kao i ranim povijesnim spominjanjima smatra se jednom od starijih na tlu općine Trpanj. Današnji joj je oblik križnoga tlocrta s kupolom u sredini izveden na kraju 18. stoljeća pa je jedna od rijetkih spomeničkog značaja na ovom dijelu Pelješca. Iako je i ona proširivana potkraj 19. st. u osnovi je vrijedna po tipu i složenijoj razradi arhitekture i prostora u škrtom izričaju rustičnog baroka. Veličina joj ishodi iz činjenice da je dugo vremena bila matična za šire područje.

Crkva sv. Margarete pri samoj obali uz luku Dube Trpanjske jedina u području još pokazuje oblike aksnosrednjovjekovnog svojeg nastanka. Tipski se vezuje uz iskustva rustične gotrike 14 / 15. st. koje odaju i neki ulomci arhitektonske plastike. Četvrtasta tlocrta s plitkom apsidom svakako je spomeničke vrijednosti.

Stambene građevine

Bota, stranj Gundulića – Trpanj
Ostaci ljetnikovca Gundulić . Trpanj
Magazin Gučetić – Gornja Vručica
Ostaci ljetnikovca Bunić – Donja Vručica
Ljetnikovac Dobroslavić – Duba Pelješka
Stranj – Duba Pelješka
Stambeni niz – Duba Pelješka

Građevine javne namjene

Zgrada Kapelanije – kuća Gundulić – Trpanj

Spomenik:

Spomenik žrtvama NOB-a u parku naselja Trpanj

Groblje:

Groblje sv. Roka - Trpanj
Groblje sv. Križa - Trpanj
Groblje sv. Jurja – Gornja Vručica
Groblje sv. Kuzme I Damjana – Donja Vručica
Groblje sv. Margarite – Duba Pelješka

Element prostorne plastike:

Križ u Trpnju uz cestu D-415

1.1.4.6.4. Arheološko nasljeđe

Iako na čitavome prostoru općine Trpanj nisu vršena arheološka iskopavanja, pa ni sustavna arheološka istraživanja, moguće je na temelju samog obilaska terena za potrebe prostornog plana ipak ocrtati sliku stanja. Naravno, ona ima primarno značenje i nije konačna, te se kod svih budućih zahvata u prostoru može očekivati dopuna spoznaja, a po tome određivati dalja njihova izvršenja. Arheološko pak nasljeđe se predočuje po razdobljima.

- a) Prapovijesno doba zasvjedočeno je zasad samo ilirskim gomilama u zoni Vručice Donje, najvjerojatnije grobnima na predijelu Gomilice i Muškatiću i oko župne crkve sv. Kuzme i Damjana, a strateško-stražarskima na Miloševici i Belečici. Najvažnijom se ipak čini ona naseobinskog tipa na Gradcu (kota 320) kao tipična tvorevina gradinske kulture. Možda se srodna ali manja gradina nalazila i na položaju crkve Sv. Roka poviše Trpnja, a svakako je Gradina na izdvojenom brežuljku nad lukom imala svoju prehistorijsku fazu života.
- b) Prvo povijesno doba očituje se s tragovima svojstvenima antičko-rimskoj kulturi na više položaja duž same obale Neretvanskog zaljeva. Riječ je o skromnim naznakama naselske arhitekture na položaju zvanom Dionica, zapadno od luke Duba Donja, te srodnima u Mircima, istočno od Trpnja. Najvjerojatnije su to ostaci *villa rustica*, tj. sklopova stambeno-gospodarskog tipa a rustikalne naravi i treba ih shvatiti u lancu s brojnim sličnog smještaja na Pelješcu. Veći broj podataka pružila je naseobina Rimljana u istočnome kraju trpanjskog Žala, gdje su na položajima Bare osim temelja negdašnjih građevina (najviše na površini ispod zgrade današnje ljekarne) ili krhotina krovnoga crijepa nađeni i grobni natpisi. Poradi vrlo pogodnih uvjeta : plodna zaravan u blizini mora sa prirodnim zaklonom, može se držati da tu bijaše najveća naseobina, zapravo zametak onih kasnijih drugačije potvrđenih. Obranu je pak predijela Trpnja otprije osiguravala utvrda na Gradini, a arheološki njezini pokazatelji vrlo su i danas izraziti. radi se o visokim zidinama koje zatvaraju više prostorija prilične veličine, prateći prirodne oblike brijega. Po tehnikama zidanja može se smatrati da pripadaju uglavnom kasnoj antici, tj. vremenu poslije 4. stoljeća kad je čitava Dalmacija stvarno bila izložena političkim nemirima, vojnim preokretima itd. te su takve utvrde nicala na mnogim mjestima. Ova je pak među jačima na južnom Jadranu, a s obzirom na izloženi položaj, nakon istraživanja trebalo bi uputiti cjelovitije njezino uređenje.
- c) Sloj srednjovjekovnih spomenika se ograničava na podatke o ruševini crkve Sv. Petra *ad ripas maris*, koja je nasilno uklonjena 1920-ih god. pri uređenju parka Vatrogasnog doma. Spominjana u zapisima od 16. st. uz pučku bratovštinu, davno bijaše zapuštena a prema nekim crtežima drži se da je potjecala iz predromaničkoga doba jer sadrži elemente tog stila.

1.1.4.6.5. Područja kultiviranog krajobraza i prostornih sklopova.

- a) Trpanjsko polje
- b) Prostorni sklop sv. Roka s grobljem - Trpanj
- c) Prostorni sklop sv. Jurja s grobljem – Gornja Vručica
- d) Prostorni sklop sv. Paška I zaselka Kračinići – G. Vručica
- e) Prostorni sklop Blažene Gospe od Milosrđa – G. Vručica
- f) Prostorni sklop sv. Kuzme i Damjana s grobljem – D. Vručica

Sva nepokretna kulturna dobra valorizirana su i s kategorijom zaštite prikazana su u Tablici 30.

1.1.4.7. Temeljne ekološke svojstvenosti prostora

Radi svoje veličine i radi činjenice da je prostor Općine naseljen sa samo 18,8 stanovnika po km², čini prostor razmjerno malo ugroženim, ali činjenica

- da je većina stanovništva koncentrirana na u zoni naselja Trpanj (75,8%), uz
- brojno sekundarno stanovanje i
- privatne turističke usluge

čini dijelove Općine osobito ugroženim. Ugrožena je

- obala mora potencijalnom daljnjom neplanskom izgradnjom,
- unutrašnjost Općine također mogućom nekontroliranom izgradnjom, a i
- more i kopno mogućim potencijalnim zagađivanjima.

Zbog prirodne i kulturne baštine te razmjerno velikih površina pod budućom zaštitom krajolika, bit će potrebno neprekidno i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga, kultiviranoga i kulturnog krajolika. Isto tako i mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš:

Mjere za poboljšanje okoliša

Za provođenje ovih mjera treba:

- Izgraditi sustav kanalizacije s uređajima za pročišćavanje, osobito u radnim zonama i na svim mjestima gdje se javljaju veći onečišćivači što će biti uglavnom turistički kapaciteti;
- Redovito treba čistiti naselja i obalu (plaže) od krutog i krupnog otpada i sprječavati divlja odlagališta otpadaka po poljodjelskim i šumskim površinama;
- Smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.).

Mjere za očuvanje okoliša

U sklopu ovih mjera podrazumijeva se da treba:

- Na djelotvorni način štiti kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti.
- Čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine i dr.).
- Uključiti lokalne vlasti u aktivno čuvanje okoliša te zaštitu zaštićenih građevina i područja kroz novčanu potporu i općinske odluke.

Mjere za unapređenje okoliša

Ove mjere podrazumijevaju:

- Stvaranje javnoga mnijenja u korist zaštite krajolika, zaštite kulturne i prirodne baštine, smanjenje onečišćenja te gradnju stambenih zgrada na zasadama tradicijskoga graditeljstva;
- U svaki urbanistički i arhitektonski projekt ili studiju, bilo koje vrste, ugraditi elemente zaštite okoliša i krajobraznoga oblikovanja.

Na građevinskom području ne smiju se graditi građevine koje bi svojim postojanjem ili upotrebom neposredno ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju, ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati, ili koristiti na način, koji bi izazvao takve posljedice.

Važno je navesti slijedeće:

- Planom je određeno da će konačna lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala biti određena Prostornim planom Županije.
- Ako se na dijelu građevnog područja izgradi javna kanalizaciona mreža i ako postoje za to tehnički uvjeti, postojeće stambene i ostale građevine se moraju priključiti na nju.
- Ako na dijelu građevnog područja na kojem će se graditi građevina postoji javna kanalizaciona mreža, stambene i druge građevine se moraju priključiti na nju.
- Otpadne vode iz domaćinstva bez kanalizacije moraju se prije ispuštanja u okoliš pročišćavati metodom autopurifikacije u septičnim jamama.
- Otpadne vode iz gospodarskih zgrada u domaćinstvu s izvorom zagađenja i gospodarskih postrojenja moraju se prije upuštanja u recipijent pročistiti do stupnja na kojem se nalazi recipijent, odnosno, do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom Općinskog vijeća.

1.1.4.8. Svojtvenosti prometne i komunalne infrastrukture

1.1.4.8.1. *Promet*

Današnje stanje prometne povezanosti prostora Općine, kako sa širim prostorom, županijskim središtem Dubrovnikom i državnim središtem Zagrebom, tako i u okviru samog poluotoka Pelješca i same Općine uopće ne zadovoljava. Promet je najvažniji ograničavajući čimbenik razvoja ovoga kraja, ne samo Općine već i cijele županije Dubrovačko-neretvanske.

Cestovne veze

Za cjelokupni gospodarski razvoj kraja najbitnije su cestovne veze.

Državna cesta D-415 (D-414-trajektno pristanište u Trpnju) preko Pelješke ceste D-414 glavna je cestovna komunikacija kojom se Općina veže s Jadranskom magistralom, odnosno državnom cestom D-8. Isto je moguće trajektnom vezom od Trpnja do Ploča. Trajektnom vezom u Orebiću moguća je veza s Korčulom.

Županijskih cesta - nema.

Lokalna cesta L-69002 (D-415-Gornja Vručica-Donja Vručica-Duba) povezuje naselje Trpanj, a i državnu cestu D-415 s naseljima Gornja i Donja Vručica te Duba.

Nerazvrstana cesta D-415-lokalitet Mirce-uvala Praprastno-Crkvice (Općina Orebić)-Osobjava (Općina Janjina)-D-414.

Pomorske veze

Luka županijskog značaja je

- luka Trpanj iz koje vozi trajekt do luke Ploče.

Luka lokalnog značaja je:

- luka Duba
- luka Trpanj

U luci Trpanj dužina operativne obale iznosi 196 metara a moguć je gaz od 1,2 - 2,7 metara. U luci Duba moguć je privez samo manjih brodova.

U okviru naselja Trpanj postoji veći broj muliča i privezišta za barke domicilnog stanovništva, čiju buduću izgradnju treba regulirati

Zračni promet

Zračnim prijevozom stanovništvo se malo koristi jer su zračne luke u Dubrovniku i Splitu toliko vremenski udaljene od Općine da njihovo korištenje ima smisla samo za udaljenije destinacije.

U slučaju nužnosti hitnih zdravstvenih potreba koristi se helikopter HRZ-a na heliodromima izvan Općine.

1.1.4.8.2. *Pošta i telekomunikacije*

Pošta

Poštanski ured u Trpnju, prilagođen je suvremenom poslovanju i pružanju poštanskih usluga. Ugrađene telefonske kabine opremljene su brojačima impulsa, a cjelokupno poslovanje je kompjuterizirano. Važno je napomenuti da je poštanski ured Trpanj ujedno i dostavna pošta.

Mjesna telekomunikacijska mreža

Mjesna telekomunikacijska mreža povezuje Trpanj, Gornju i Donju Vručicu te Dubu. Mreža je u cijelosti podzemna osim manjeg dijela samonosivih zračnih trasa koje povezuju udaljene grupe tk korisnika. Ukupno je ugrađeno 6,14 kilometara kabela od čega se 5,14 kilometara odnosi na podzemne, a 1 kilometar na zračne samonosive kabele. Ugrađeni podzemni kabeli su raznih tipova tj. TK 10 (kabel sa zračno-papirnom izolacijom), TK 59 (kabel s izolacijom od pjenastog poliestera), TK 53 (kabel s pvc izolacijom) Samonosivi zračni kabeli su tipa TK 33u sa pvc izolacijom.

Ukupni instalirani kapacitet mreže je 700 pari od čega 600 pari pokriva naselje Trpanj a 100 pari Gornju i Donju vručicu te Dubu. Kabelski izvodi u mreži su većinom stupni sa zračnim pojedinačnim priključcima, a manjim dijelom su izvodi na kućama odnosno podzemni.

Automatska telefonska centrala

ATC Trpanj smještena je u vlastitom prostoru površine 42,7 m² koji je preuređen za tu svrhu 1969. godine. Ugrađeni ATC je UPS (udaljeni pretplatnički stupanj) AXE != Mokošica. Instalirani kapacitet iznosi 384 izravna telefonska broja s mogućnošću proširenja do preko 2000 brojeva u krajnjem kapacitetu.

Spojni put

Spojna veza ostvarena je po simetričnom kabelu TF 10, po kojemu radi 2x2Mbit/s uređaj. Spojni put ostvaren je pomoću tri regeneratorska uređaja na relaciji Trpanj – Kuna, te dalje drugim spojnim vezama (RR-sustav, svjetlovod) priključena je na AXE 10 Mokošica.

1.1.4.8.3. Elektroenergetika

Poluotok Pelješac i Općina Trpanj na njegovom zapadnom dijelu uključeni su u državnu elektroenergetsku mrežu preko otočnog dalekovoda DV 110 kV HE "Zakučac" - TS "Dugi Rat" - TS "Nerežišće" - TS "Starigrad" - TS "Blato" - TS "Ston". Općina se električnom energijom napaja iz TS «Pijavičino» zračnim kabelom 10 kV. Vod iz pravca naselja Oskorušno ide do trafostanice TS «Vrućica Gornja» 10(20)/0,4 odakle se račva i

- jedan krak ide do naselja Trpanj, a
- drugi do naselja Donja Vrućica i Duba.

Naselje Donja Vrućica snabdijeva se iz trafostanice TS «Vrućica Donja» 20/10/0,4, s naselje Duba iz trafostanice TS «Duba Trpanjska» 20/10/0,4. Naselje Trpanj snabdijeva se električnom energijom preko pet trafostanica Ts «Trpanj 1», «Trpanj 2», «Faraon», «Ville», «Luka».

TABLICA 1-28: POPIS TRAFOSTANICA – postojeće stanje

R.broj	Naziv TS i broj	Tip	Pins	P max
1	«Gornja Vrućica»	«Tornjić»	100	400
2	«Donja Vrućica»	«Tornjić»	30	400
3	«Duba»	«Tornjić»	50	400
4	«Trpanj 1 - Selo»	«Tornjić»	400	400
5	«Trpanj 2 - Žalo»	«Tornjić»	400	400
6	«Faraon» (hotel)	Limena	250	400
7	«Ville»	Tipaska (Vtb 620)	250	630
8	«Luka»	Tipaska ("EJ)	250	250

TABLICA 1-29: POPIS VODOVA – postojeće stanje

R.broj	Naziv voda (dionica)	Tip voda	Presjek mm ²	Dužina km	Kontaktna točka u Općini
1	Oskorušno - TS «Gornja Vrućica»	Z AlČe	35	3,230	-
2	TS «Gornja Vrućica» – TS «Donja Vrućica»	Z AlČe	25	1,320	-
3	TS «Donja Vrućica» – «Duba»	Z AlČe	25	4,820	-
4	TS «Gornja Vrućica» – TS «Trpanj 1-Selo»	Z AlČe	35	2,370	-
5	TS «Trpanj 1-Selo» - TS «Trpanj 2 – Žalo»	Z AlČe	35	0,500	-
6	TS «Trpanj 2 – Žalo» - TS «Faraon»	K IPO 13 (10)	3x25	0,470	-
7	TS «Faraon» - TS «Vile»	K PP 41 (10)	3x50	0,650	-
8	TS «Trpanj 1 – Selo» - TS «Luka»	K PP 41 (10)	3x25	0,670	-

Napomena: Z – zračni vod na drvenim impregniranim stupovima
K – kabelski vod s tipom kabela i nazivnim naponom u zagredi za konačni pogon.

1.1.4.8.4. Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba

U Općini samo naselje Trpanj ima izgrađenu vodoopskrbnu mrežu i opskrbu vodom. Ostala naselja Općine Gornja i Donja Vručica te Duba snabdijevaju se iz gustirni i bunara.

Vodovod u naselju Trpanj izgrađen je pedesetih godina kaptiranjem vlastitog izvora oskudnog kapaciteta «Orah», tako da se u kritičnom sušnom razdoblju kada izvorište presušuje, voda dopremala vodonoscima. Kvalitetnija vodoopskrba ostvarila se tek izgradnjom regionalnog vodovoda NPKL i priključenjem naselja Trpanj na regionalni vodovod iz pravca Općine Orebić, odnosno vodospreme «Potomje» s crpnom stanicom «Dingač». Zbog više cijene vode sustava NPKL Općina kad god to može koristi vlastito izvorište vode.

Dakle, vodoopskrbni sustav Općine, odnosno naselja Trpanj temelji se na

- cjevovodu Ø 250 mm položenom duž državne ceste D-415 u dolini Prosik iz pravca Općine Orebić (Oskorušno)
- vodospremi «NPKL» kapaciteta 500 m³ smještenoj u dolini Prosik uz cestu D-415
- izvorištu «Orah» smještenom također u dolini Prosik
- vodospremi «Orah» kapaciteta 100 m³ smještenoj u zoni izvorišta i pored ceste D-415
- vodoopskrbnom razvodu u naselju Trpanj sa dva cjevovoda u dovodu od Ø 140 mm i Ø 200 mm
- mjesnom razvodu u naselju Gornja Vručica.

Prikaz je dan na grafičkom listu br: 2e «Vodoopskrba»

Odvodnja otpadnih voda i oborinska kanalizacija

Naselje Trpanj nema riješenu odvodnju otpadnih voda niti odvodnju oborinskih voda u obliku javne kanalizacije, tj. današnje stanje može se svesti na svega nekoliko malih lokalnih podsustava, vezanih uz hotelsko-turističke objekte, s konačnom dispozicijom u obliku kratkih ispusta u more, - i to direktno ili posredstvom palijativnih uređaja, koji su praktički izvan pogona (primjerice Putox kod hotela). Odvodnja otpadnih voda preostalog dijela naselja obavlja se putem septičkih ili crnih jama s dispozicijom tekuće faze u podzemlje ili s direktnim odvođenjem u priobalno more.

U vezi s takvim stanjem dolazi tijekom sezone do nepoželjnih i neodrživih prilika u priobalnom moru, koje ne odgovaraju ni osnovnim humanim normama i koje s naslova zakonskih odrednica vezanih uz kakvoću obalnog mora zahtijevaju neodgodivu sanaciju. Prema tome, a uzimajući u obzir turizam kao primarnu granu gospodarske djelatnosti, a također i zahtjeve o kakvoći okoliša, rješavanje kanalizacije predstavlja se imperativom.

Razvitak turizma te ekološki uvjeti u Neretvanskom zaljevu i neposredno gravitirajućem Malom moru zahtijevaju ubrzanu izgradnju objekata koji će doprinijeti poboljšanju i očuvanju čovjekova okoliša, a time i poboljšanju standarda življenja. Zaključno, rješenje kanalizacije te pripadno pročišćavanje i dispozicija otpadnih voda trebaju biti takvi da se garantira zaštita neposrednog okoliša na kopnu i da se dispozicijom u podmorje ne utječe na promjenu kakvoće priobalnog mora iznad dopuštenih veličina.

Sve unaprijed izloženo odnosi se na tzv. kućanske otpadne vode, a u koje se uključuju i hoteli, odnosno turistička djelatnost. Međutim, ako se promatra cjelokupna kanalizacijska odvodnja, a koja uključuje i oborinske vode, u tom se slučaju problem proširuje, tj. zadatak se svodi i na zaštitu od oborinskih voda, tj. na njihovo svrsishodno odvođenje u pripadni prijamnik - priobalno more.

Budući je zaljev izrazito zatvoren, odnosno s vrlo malom izmjenom morske vode, potreba za njegovom zaštitom uvjetovana je rješavanjem problema odvodnje otpadnih voda.

Vodno gospodarstvo

Bujice

U Općini Trpanj nema značajnijih stalnih vodotoka, osim manjih bujućih tokova. Ovi bujićni tokovi mogu stvarati jača eroziona žarišta i tako ugrožavati okolna područja. Zbog ispiranja tla za vrijeme velikih kiša, bujice donose u najdonje dijelove velike količine nanosa. Uslijed toga se često podiže dno korita bujice.

Tri su bujična toka: „Duba“, „Divna“ i „Prosik“. Na bujici „Prosik“ rađeni su protuerozijski radovi. U donjem toku bujice izgrađena je kineta, a u gornjem toku izgrađeno je nekoliko retencijskih pregrada za pošumljavanje slijeva. Bujica „Prosik“ prolazi kroz dio izgrađenog građevinskog područja naselja Luka.

Druga značajnija bujica slijeva se u uvalu Divna. Za ovu će bujicu biti potrebno zatražiti posebne uvjete nadležnog vodnogospodarskog odjela Hrvatskih voda prilikom daljnjeg planiranja ovim Planom planirane turističke zone u uvali Divna. Područjem naselja Duba prolazi također bujični tok „Duba“.

Voda iz navedenih bujičnih tokova ne koristi se niti kao pitka, niti kao tehnološka voda.

Izvorišta

Izvorište „Orah“ koristi se za dobivanje dodatno potrebnih količina pitke vode u sustavu javne vodoopskrbe Općine Trpanj. Za ovo izvorište određene su zone sanitarne zaštite na kartografskom prikazu br: 2e: *Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav – odvodnja otpadnih voda.*

1.1.4.8.5. Postupanje s otpadom

U Općini kruti komunalni otpad danas se deponira na neuređenom deponiju u zoni Luka.

1.1.4.9. Mogućnosti i ograničenja prostornog razvoja i uređenja

Trpanj je danas malo lokalno središte, a iz prethodnog analitičkog postupka zaključuje se da postoje mnogi ograničavajući čimbenici daljnjeg potencijalnog razvoja, ali i da postoje neke komparativne prednosti za gospodarske aktivnosti kojima raspolaže Općina, a koje u danom trenutku mogu, uz odgovarajuću pripremu bitno utjecati na povoljan opći razvitak Općine. Svrha je ovog prostornog plana uređenja Općine da osigura **planske prostorne elemente** za potencijalan razvoj.

Bitan ograničavajući čimbenik, kako Općine, tako i cijele, osobito, jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom, jest neodgovarajuća prometna povezanost s glavnim gospodarskim i društvenim središtima države, a osobito Zagrebom. Iz ove činjenice proizlaze svi ostali problemi koji se javljaju na stupnju razvoja na kojem je danas Općina. Promet je glavni ograničavajući čimbenik gospodarskog razvoja, pa i turističkog. Dijelom je, na izvjestan način (srećom-ako se bude znala iskoristiti), utjecao i na slabiju eksploitiranost prostora, čime su mnoga područja ostala sačuvana za jedan drugačiji način ponašanja i jedan drugačiji planerski pristup. Takav geoprometni položaj poluotoka Pelješca, a time i Općine utjecao je da, odlukama Vlade Republike Hrvatske o razvoju naših otoka, bude i Pelješac uključen u ovaj program.

Područje Općine prostor je vrijednih, ali još neiskorištenih potencijala, koje treba postepeno razvijati pazeći na kriterije zaštite okoliša i prirodnih resursa što do sada nije bio slučaj, a najbolji su primjeri izgradnja dijela naselja Trpanj.

Nadalje, mora se imati u vidu i rjeđa naseljenost, razvijenost mreže infrastrukture i potreba njenog racionalnog razvoja i korištenja, kao i dogradnja i zaokruživanje društvene infrastrukture. Postupnost je moguća, budući je zbog razmjerne izoliranosti ovoga prostora on još uvijek ograničenog ili uvjetovanog investicijskog interesa.

Iako prirodni potencijal Općine karakterizira razmjerno oskudan potencijal sirovinskih resursa, veliko bogatstvo prirodnih uvjeta, klima, more, obala, reljef, vegetacija zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima, pruža pogodan temelj za daljnji razvoj Općine, posebno određenih vrsta djelatnosti. Svaki od navedenih čimbenika različito djeluje na pojedine vrste djelatnosti i njihove mogućnosti razvoja, iako neki od njih kumulativno utječu na više djelatnosti i simultano potiču njihov razvoj.

1.1.4.9.1. Mogućnosti i ograničenja u odnosu na gospodarski razvoj

Na temelju analize trenutnog gospodarskog stanja u Općini te dosad stvorenih preduvjeta za daljnji gospodarski razvoj mogu se razložiti slijedeće mogućnosti, ciljevi i ograničenja gospodarskog razvoja od interesa za cjelokupni održivi razvitak Općine i poboljšani društveni standard.

Razvojne mogućnosti i prednosti

Klima i temperature u svim godišnjim dobima omogućuju duže vegetacijsko razdoblje i brže sazrijevanje određenih poljoprivrednih kultura, a to daje i privlačnost ovakvih područja za potencijalne turiste. Može se zaključiti da sami geografski uvjeti daju jednu mogućnost u određivanju i koncipiranju budućeg razvoja.

Razvedenost obale i cjelokupni krajobraz pored povoljne klime također tvori uvjete koji potencijalno mogu privući turiste. Relativna čistoća okoliša, koja još uvijek nije ugrožena velikim onečišćenjem i zagađenjem mora također stvara značajnu prednost osobito u turističkom razvoju, dok s druge strane obradive poljoprivredne površine polja, gdje bi se trebale koristiti značajno manje količine umjetnog gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu, osobito pogoduju razvoju ekološke poljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane.

Jedna od prednosti ovakve destinacije jest moguće idealno usuglašavanje zahtjeva za ekonomskim i ekološkim održivim razvojem u turizmu i poljoprivredi kao osnovnim gospodarskim i komplementarnim djelatnostima s naglaskom na isplativi turizam s marketinški traženim sadržajima podređen bogatijim gostima u odnosu na masovni turizam nekontroliranih razmjera. Prednost dosadašnje, a i buduće poljoprivredne proizvodnje proizlazi iz njezine strukture, prvenstveno orijentirane na uzgoju vinove loze, potom na uzgoju maslina s dokazanim i kvalitetnim proizvodom maslinovim uljem, agruma i određenih povrtlarskih kultura zasad uglavnom proizvođenih za osobne potrebe.

Naprijed navedene prednosti i raspoloživi ostali prirodni resursi u svakom slučaju predodređuju i stvaraju mogućnosti za budući gospodarski razvoj prvenstveno orijentiran na:

- razvoju turizma u priobalju, a osobito obiteljskih pansiona;
- razvoju poljoprivrede u unutrašnjosti na plodnim poljima Gornje i donje Vrućice;
- razvoju određenih uslužnih djelatnosti s naglaskom na visoko učešće ljudskih potencijala izraženo kroz stručnu naobrazbu;
- razvoju malog poduzetništva i obiteljskog gospodarstva u obrtničkim zanimanjima u ovisnosti o raspoloživim sirovinama i interesima napućenog stanovništva.

Ograničenja gospodarskog razvoja

Pored istaknutih prednosti i mogućnosti gospodarskog razvoja temeljnih prvenstveno na izraženim prednostima postoje važni nezaobilazni ograničavajući činitelji za ubrzani i mogući gospodarski razvoj.

- Nedovoljno izgrađena cestovna infrastruktura i prometna povezanost s kopnom i većim centrima, bolje rečeno, prometna izoliranost u sadašnjem se trenutku osobito nepovoljno odražava na uvjete nabavke sirovina, opterećenih prijevozom što generira skuplje uvjete života, a time povratno, zasad, nepovoljno utječe na razvitak turizma, poljoprivrede i ostalih gospodarskih grana koje u ovom trenutku egzistiraju na području Općine.
- Jedan od ograničavajućih činitelja za razvoj poljoprivrede, pored već iznesenih prednosti u svakom slučaju je i propusnost tla gdje unatoč određenim količinama padalina, uslijed nepostojanja stalnog dotoka vode u određenim najznačajnijim godišnjim periodima osjeti se nedostatak vode.
- Još uvijek neriješeno zbrinjavanje otpadnih voda u svakom slučaju je važan ograničavajući čimbenik gospodarskog razvoja osobito u razvoju turizma.
- Zasad još uvijek nepostojanje kvalitetnog rješenja zbrinjavanja krutog otpada, ukoliko se ne riješi na kvalitetan način i jedinstveno za cijelo područje, može predstavljati ograničenje u budućem razvoju.

Zaključno. Imajući u vidu postojeću (ne)razvijenost gospodarstva i svojstvenosti prirodnih potencijala za razvoj, može se ustvrditi da postoje određene mogućnosti gospodarskog razvoja koje upućuju na razvijanje turizma, uz podizanje njegove kvalitete i strukture, servisa i konačno poljodjelstva, koje bi trebalo razvijati ne samo na kulturi vinove loze.

Mogućnost zadovoljavanja potreba pitkom vodom iz vodovodnog sustava NPKL treba do kraja iskoristiti potpunom izgradnjom kvalitetnog sustava vodoopskrbe za cijelu Općinu, a ne samo naselje Trpanj. Izgradnja kanalizacionog sustava treba riješiti problem zaštite na kopnu i na moru. U pogledu elektroopskrbe, neophodno je oblikovanje «prstena» kako bi se osigurala sigurnija i kvalitetnija opskrba električnom energijom naselja Trpanj u kojemu živi velika većina stanovništva.

Veliki problem Općine jest i činjenica da u ljetnim mjesecima u Općini (**povremeno**) boravi **veliki broj ljudi** koji prostor Općine koristi za odmor i rekreaciju, pa time dodatno opterećuje kapacitete općinske infrastrukture u trenucima kada je ona i onako opterećena redovitim gospodarskim aktivnostima same Općine.

1.1.4.9.2. *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografski razvoj*

I u zadnjem desetgodišnjem periodu (1991/2001. godina) nastavlja se demografsko nazadovanje Općine. Obzirom da se može pretpostaviti da će se uvjeti života poboljšati, može se u tome slučaju očekivati zaustavljanje negativnih trendova demografskog kretanja i eventualno njihovo početno kretanje u pozitivnom smislu.

U skladu s rečenim bilo bi dobro, a može se u tome slučaju i očekivati, poboljšanje strukture demografskih svojstvenosti populacije. Važno bi bilo da se poboljša vitalni dio, radno sposobni dio, populacije obzirom da je populacija Općine izrazito stara, iako će se proces starenja populacije nastaviti što je općenito trend u svijetu, pa i kod nas. Važno bi također bilo da se poboljša struktura stanovništva prema aktivnostima.

Zaključno. Sve govori o stanovništvu kao ograničavajućem čimbeniku razvoja te potrebi stimuliranja i poboljšanja njegove strukture. U domeni demografskog razvoja samo vitalna, radno sposobna i izobražena populacije može potaknuti ozbiljan razvoj, koji rješenja Plana moraju prostorno omogućiti.

1.1.4.9.3. *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na prostorno-krajobrazne i prirodne vrijednosti*

Doživljaj krajolika Općine složen je od nekoliko čimbenika koji u zajedničkom djelovanju ostavljaju na promatrača nezaboravne utiske.

- S jedne strane to je more i morska obala.
- S druge strane to je impresivan reljef brdovitog karaktera, što vrijedi osobito za zapadni dio Općine.
- U poljima Gornje i Donje Vrućice to su bogate i prostrane površine vinograda.

Sve nabrojeno prepoznatljive su prirodne i krajobrazne vrijednosti koje čine ovaj kraj osobitim u odnosu na ostala područja. Posebnost je izražena u izmjenama prirodnih i kultiviranih segmenata krajobraza, njihovom stapanju u jednu cjelovitu sliku, naglašavajući identitet prostora.

Zaključno. Stoga u prostornom razvoju Općine treba uzeti u obzir ove vrijednosti i ugraditi ih u rješenje. Treba očuvati postojeće šumske komplekse i šumska staništa iako su to velikom površinom makija i poneki gari. Nekadašnja, danas zapuštena područja tradicionalne ruralne poljoprivrede unutar suhozidova postupno treba obnavljati. Današnja plodna polja i vinograde treba očuvati u svojoj namjeni, očuvati od izgradnje. Izuzeti od prostornog razvoja područje vrijednih krajobraza.

1.1.4.9.4. *Mogućnosti i ograničenja u odnosu na kulturno-povijesne cjeline i građevine*

Termini "ograničenja" i "mogućnosti" zorno oslikavaju odnos današnjeg društva spram baštine i njene zaštite (ispada da je kočnica razvoju!!!). Tome nas zaključku vodi i nedovoljna aktivna briga za spomenike kulturne baštine od kojih mnogi još nisu sustavno ni obrađeni na način neophodan za provedbu mjera zakonske zaštite. Ona bi se pak trebala voditi sa trijeznom *zoniranjem* područja mogućeg budućeg rasta i razvoja naselja.

Izuzetno bi bilo važno sačuvati i elemente *kulturnog krajobraza*. To se odnosi na većinu gabarita povijesnih naselja potpuno sraslih sa reljefom krajobraza. A u tu svrhu osim ostavljanja slobodnih prostornih zona s mediteranskim raslinjem na njihovim rubovima, nužan je nadzor nad unutrašnjom gustoćom izgradnje. Ona ne bi smjela nadići svoje povijesne razmjere (Trpanj) kako bi se održao izvorni sustav osobina i osobitosti *kulturnog krajobraznog* nasljeđa Općine.

Obzirom na svojstvenosti prostora u Općini, posebno u prostorima gdje već postoji izgradnja, može se općenito kazati da postoje mogućnosti razvoja u okvirima predviđenog rasta. To osobito vrijedi zbog činjenice da je postojeća izgrađenost razmjerno rijetka (ali i prostrana) i da se stambena izgradnja u velikom dijelu Općine može odvijati popunjavanjem postojećih naselja, odnosno postojećih građevinskih područja.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA DRŽAVNOG I ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Činjenica je da suvremeni problemi u prostoru R. Hrvatske proizlaze uglavnom iz njegovog neodgovarajućeg korištenja i zaštite, dok novi zemljišni vlasnički odnosi (kvalitetnija zaštita privatnog vlasništva) i tržišno gospodarstvo mijenjaju i samu suštinu i proces razvojnog prostornog planiranja.

U prethodnom kontekstu Sabor R. Hrvatske donio je *Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske* 1997. godine i *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* 1999. godine kao krovne dokumente prostornog uređenja Države.

S time u svezi, prije svega, navode se iz *Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske* njegove temeljne smjernice za uređenje prostora, kako Države u cjelini tako i njenih pojedinih prostornih cjelina. One se odnose prvenstveno na:

(6-2)

Racionalno korištenje i namjenu prostora

odnosi se prvenstveno na određivanje prostora za izgradnju na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine, da se omogući uređenje, korištenje i zaštita mora i voda (podzemnih i nadzemnih) te tako da se poveća zaštita osobitih vrijednosti prostora i gospodarenja resursima na održiv-štedljiv način.

Ograničenja korištenja prostora odnose se na područja na kojima se ne mogu locirati određeni sadržaji ili je za to potrebno ispunjenje posebnih uvjeta, odnosno prilagodba posebnim okolnostima. Takva se ograničenja odnose na poljodjelske površine visoke kvalitete tla, područja uz obalu mora i voda, otoke, povijesne cjeline i cjeline zaštite prirodne baštine te prostor osjetljive geološke, hidrološke, geomorfološke i biološke strukture.

Nužno je isključivanje određenih djelatnosti na pojedinim područjima, kao i izuzimanje nekih površina od bilo kakvog građenja, osobito u nacionalnim parkovima i drugim zaštićenim dijelovima prirode, na dijelovima prirodne obale, na kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, u vodozaštitnim zonama, u koridorima prometnica i infrastrukture.

(6-3)

Određivanje građevinskih područja

treba temeljiti na stručnim argumentima i iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja, uvažavajući sljedeće smjernice:

- ispitati mogućnost gradnje (prostorne rezerve) unutar postojećeg građevinskog područja, a posebno nedovršenih dijelova te u odnosu na kapacitete postojeće infrastrukture,
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja,
- oblikovati građevinska područja primjereno geomorfološkim značajkama kao naselsku cjelinu, odvojeno od druge takve cjeline.

Treba posebno obrazložiti zauzetost prostora po stanovniku ako ona prelazi 300 m²/st i pri čemu se uzima u obzir izgrađena cjelina i kompaktni dijelovi naselja unutar građevinskog područja, bez poljoprivrednih, te šumskih i vodnih površina koje nisu u funkciji naselja.

Proširivanje građevinskih područja treba primijeniti samo ako su iscrpljene mogućnosti izgradnje u važećim granicama tih područja i na temelju argumentirane razvojne potrebe (porast broja stanovnika, središnje funkcije, razvoj gospodarstva), a koju trebaju pratiti i programi izgradnje i uređenja zemljišta.

Prijedlozi proširenja moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećega građevinskog područja s obrazloženjem o razlozima nekorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištenje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10% ukupne površine građevinskog područja. Pri tom treba ispitati mogućnost smanjenja građevinskog područja u dijelovima koji se ne privode planiranoj namjeni.

(6-5)

Građenje građevina izvan građevinskog područja

koje po zakonu mogu biti izvan građevinskog područja mora biti uređeno tako da se ne mogu formirati naselja, ulica i grupe građevinskih parcela, da se ne zauzima prostor područja uz obalu mora, jezera i vodotoka te tako da se ne koristi prostor uz postojeće prometnice i površine vrijednih, a posebno uređenih, poljoprivrednih zemljišta.

(6-6)

Prostor za razvoj infrastrukture i uvjete realizacije

treba planirati i provoditi po najvišim standardima zaštite okoliša uz ugrađen interes lokalnog stanovništva.

Vođenje infrastrukture treba planirati tako da se prvenstveno koriste postojeći koridori i formiraju zajednički za više vodova, tako da se izbjegnu šume, osobito vrijedno poljoprivredno zemljište, da ne razaraju cjelovitost prirodnih i stvorenih struktura, uz provedbu načela i smjernica o zaštiti krajolika iz poglavlja 5.4. ovog Programa.

(6-7)

Prostor za razvoj gospodarstva i djelatnosti

treba osigurati uvažavanjem prioritetnih djelatnosti područja koje ovise o značajkama i tipu prostora-krajolika i koje čine glavno fizionomsko obilježje područja (prostorno-gospodarsku strukturu), te temeljiti na kriteriju predodređenosti prostora za djelatnosti pri čemu se na određenom prostoru prioritetno lociraju one funkcije koje su vezane za taj prostor i resurs.

(6-8)

Usklađenje interesa i rješavanje konflikata u prostoru

treba temeljiti na stručnim analizama u sklopu pripreme i izrade dokumenata prostornog uređenja i razvojnih programa, a uvažavajući prioritetne djelatnosti područja. To se posebno odnosi na sukob:

- širenja građevinskih područja s interesima poljoprivrede i zaštite obalnog područja uz more, jezera i vodotoke,
- izgradnje novih kapaciteta turizma, industrije i energetike s ciljevima očuvanja prirodnih i neizgrađenih cjelina, osobito na obalnom području Jadrana, i obalama vodotoka i jezera,
- lociranja trasa velike infrastrukture i proizvodnih objekata s interesima očuvanja vrijednih prirodnih resursa.

Sukobe u prostoru koje izaziva bespravna izgradnja treba utvrditi sa svih gledišta, a posebno s gledišta posljedica takove gradnje na prostornim planom utvrđene

- ciljeve,
- zaštitu i
- namjenu prostora te
- uvjete uređenja prostora,

a preventivnim mjerama pravodobno uočavati interese i ostvariti uvjete za zadovoljavanje potreba i gradnje uključujući i pripremu zemljišta i ponuda lokacija.

(6-10)

Uređenje prostora obalnog područja

treba temeljiti na sljedećim osnovnim smjernicama:

- izgradnju i uređenje prostora planirati i provoditi tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika te provode mjere za sanaciju i revitalizaciju ugroženim i vrijednih područja prirodne i graditeljske baštine,
- ako je nužno povećati tj. proširiti građevinska područja gradova i naselja smještenih u obalnom području, uz morsku obalu ili ušća vodotoka, to treba učiniti u pravilu na prostorima udaljenijim od obala, iznimno uz obalu i to tako da se izbjegne stvaranje neprekinute duž obalne zone građenja.

(6-16)

Svaki otok mora se tretirati kao jedinstvena planska cjelina

sa zajedničkim kriterijima korištenja i zaštite prostora (u prostornim planovima županija), bez obzira na podijeljenosti otoka na gradove i općine. Na većim otocima koji predstavljaju dostupna središta grupe otoka treba urediti pristaništa i zračne luke odgovarajuće kategorije, a posebnu pažnju treba posvetiti zbrinjavanju otpada i zaštiti od požara.

Sukladno navedenim temeljnim smjernicama pobliže su razrađeni ciljevi i prostorno-planska rješenja Plana.

Temeljem prethodno rečenog, opći prostorno-razvojni ciljevi Županije su:

- osnaživanje prostorno razvojne strukture,
- povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, te
- integracija u europske razvojne sustave.¹

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije, osobito imajući u vidu prvo njen geografski položaj i geografski oblik, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane, te konačno, osobito opasnosti koje izviru iz integracija u europske tokove u komponenti turističkog razvoja. U ovom općem kontekstu Općina se nalazi periferno i u okviru Države i u okviru Županije, koja je i sama u odnosu na ukupnost glavnih razvojnih tokova Države za sada dosta periferno. Izvjesnost izgradnje aerodroma na otoku Korčula odraziti će se sigurno i na bolji prometni položaj mikroregije, koja će se time približiti središtima Države, ali i šire. To će otvoriti perspektive potencijalno boljem gospodarskom i svekolikom drugom razvoju, ali će s druge strane izazvati jače pritiske na prostor i njegovo korištenje..

Usprkos navedenim temeljnim smjernicama, negativna kretanja u prostoru, osobito obalnom, prisilila su Državu da donese *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju (NN 100/04)*, a temeljem *Zakona o prostornom uređenju i Uredbu o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog mora. (NN 128/04)* Ovim propisima spriječeno je neracionalno trošenje priobalnog prostora i mnogo racionalnije planiranje građevinskih područja naselja.

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

Razvoj naselja Trpnja kao središnjeg, rekli bi skoro i jedinog naselja Općine, temelji se na zamislama iskazanim u *Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske*. Te se zamisli mogu ukratko prikazati kroz slijedeća polazišta:

- U cilju porasta nataliteta i prirodnog priraštaja poželjno je poticati naseljavanja u srednje i male gradove, kao i lokalna središta, gdje valja poboljšati kakvoću življenja.
- Temeljem opredjeljenja prema policentričnom razvitku R Hrvatske treba poticati razvitak srednjih i malih gradova. Razvitak treba ostvariti poticajnom investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih činitelja za što treba osigurati prostorne preduvjete i izgradnju vrsnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava
- Planiranu mrežu naselja temeljiti na razvoju lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta (Što uključuje prethodno navedene osnovne ciljeve).

U kontekstu opisane situacije, a već je to rečeno, u Općini postoje četiri naselja. U prostoru Županije važnost naselja Trpnja postavlja se na razinu *malog lokalnog središta* (općinska središta i druga inicijalna razvojna središta)². U okvirima Županije tijekom povijesti, a i danas, naselje Trpanj ne ističe se ničim osobitim što bi ga izdvajalo od mnogih sličnih naselja, niti u smislu posebnih funkcija, niti u smislu osobitih infrastrukturnih sustava.

Cilj je Plana, da osigura prostorne predispozicije za ostvarivanje smjernica razvoja, a one će se očitovati kroz

- **osiguravanje građevnih područja naselja uz intenzivnije korištenje važećih,**
- **osiguravanje prostora za gospodarski razvitak sredine, kako u smislu proizvodnih i servisnih djelatnosti tako i u smislu umjerenih turističkih razvojnih programa osiguravajući za to odgovarajuće površine,**
- **osiguravajući i štiteći kao važnu komparativnu prednost općinske prirodne i kulturne svojstvenosti, koje ovaj Plan valorizira i ističe.**

¹ "PRIJEDLOG PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE", Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zagreb, srpanj, 1998.

² Ibidem

Cilj razvoja infrastrukturnih sustava, obzirom na relativno ne uspješnu opskrbu vodom, električnom energijom i telekomunikacijskim vezama, postavlja se prvenstveno rješenje odvodnje otpadnih voda, jer je problem odvodnje otpadnih voda sigurno prvi ograničavajući čimbenik gospodarskog (turističkog) rasta Općine. S druge strane osobito je važno poboljšati prometnu infrastrukturu.

2.1.2. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Određnice ponašanja i korištenja prirodnih sustava u Županiji i Općini trebaju biti sukladno propisima i *Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora*:

1. **racionalnost** - vrijeme je racionalnog raspolaganja prostorom u skladu s trenutnim mogućnostima. Racionalnost u pristupu ne znači eliminaciju prostornih mogućnosti razvitka u budućnosti, odnosi se prvenstveno na racionalno korištenje prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta;
2. **zaštita prostora** - očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nerespektiranje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići,
3. **valorizacija naslijeđa** - bogatstvo naslijeđa, kako kulturno-povijesnog tako i prirodnog, spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da s osobitom pozornosti pristupimo valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi moglo biti u funkciji gospodarskog napretka.

Usprkos degradacijama u prostoru koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas, pa tako i u Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je ipak umanjnjen upravo zahvaljujući kontinuiranoj izradi prostorno planske dokumentacije i kakovoj takovoj kontroli građenja u prostoru.

U povijesti čovječanstva čovjek je uvijek težio napretku i uvijek ga je ostvarivao. Problem je nastao onda kada je prestao respektirati prirodni ambijent, kada ga je počeo svjesno ili nesvjesno uništavati možda i ne sluteći da su razmjerno male granice izdržljivosti prirode. Oni najrazvijeniji u svijetu postaju svjesni da su te granice dostignute i da sve učinjene devastacije treba sanirati. Da ne bismo učinili iste greške prostornog razvitka i korištenja prostora potrebno je ponašati se s osobitom skrbi prema zaštiti. Iz prethodnog analitičkog postupka zaključuje se da postoje mnogi ograničavajući čimbenici potencijalnog razvoja, ali i da postoje razmjerno mnoge komparativne prednosti kojima raspolaže Općina, a koje u danom trenutku mogu, uz odgovarajuću pripremu bitno utjecati na povoljan opći razvitak. Svrha je ovog Prostornog plana uređenja Općine **da osigura prostorne planske elemente za potencijalan razvoj**.

Malo područje Općine prostor je razmjerno vrijednih, ali još neiskorištenih potencijala, koje treba postepeno razvijati pazeći na kriterije zaštite okoliša i prirodnih resursa. Pri tome se mora imati u vidu nejednoliku naseljenost, nerazvijenost mreže infrastrukture i potreba njenog racionalnog razvoja, uz dogradnju i zaokruživanje društvene infrastrukture. Zbog razmjerne izoliranosti još je malo interesa za veća investiciona ulaganja.

U skladu s postojećim društveno-političkim i gospodarskim prilikama, koje nameću razumno, svrsishodno i odmjereno korištenje prostora, te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i prostora u kojemu živimo, prilikom izrade ovoga prostornog plana uređenja Općine postavljeni su **sljedeći ciljevi**:

- **Racionalnost u korištenju prostora.** Trenutak u kojem živimo nije vrijeme "velikih" i utopističkih ideja i koncepata, te općenito nerealnih planova i želja. Potreba je **da se prostor racionalno koristi** u skladu s trenutnim i u bližoj budućnosti sagledivim mogućnostima. Razboritost i odmjereno pristupu izradi prostorno-planske dokumentacije i korištenja prostora niti u kojem slučaju ne znači isključivanje urbanističke vizije kao komponente prostornog razvoja.
- **Naslijeđe kao temelj identiteta.** Bogatstvo naslijeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog, te suvremeni svjetski trendovi i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže **da se s osobitom pažnjom pristupi valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru**, što je važno za njegov identitet i što bi direktno ili indirektno moglo biti u funkciji svekolikog

gospodarskog napretka prostora, osobito turizma kojemu je gospodarski razvoj Općine uglavnom orijentiran.

2.1.3. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA

Rješenja Prostornog plan uređenja Općine temelje se na principima koji pomažu očuvanje stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša Općine, a time i Županije. Rješenja se, dakle, temelje na principima:

- **održivog razvoja**, koji će koristiti prostor Općine, njene prirodne i stvorene resurse tako da ne dođe do nepovratnog uništavanja prostora;
- **zaštite prostora** i okoliša, čiji se elementi u počecima planiranja ravnopravno vrednuju u kontekstu svih planskih potreba;
- **moгуćnosti prostora** da primi određene namjene bez posljedica,
- **ali i na potrebama lokalnog stanovništva.**

Analizom mogućnosti prostora, **koje su u krajnjem slučaju okviri mogućeg razvoja**, i želja prostornog rasta, dolazi se do prostorno planskih rješenja Prostornog plana uređenja Općine, koja niti u kojem slučaju nisu, niti bi trebala pogoršavati, već po mogućnosti čak poboljšavati, prirodno-ekološko stanje prostora Općine.

Osobito vrijednim prostorima Općine, time i važnim čimbenicima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- **prirodna baština**, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže ovaj prostorni plan uređenja Općine;
- **spomenici graditeljske baštine**, kako oni koji su već zaštićeni, tako i oni koje revalorizira ovaj prostorni plan uređenja i predlaže za određenu razinu zaštite;
- **morska obala**
- **kultivirani i prirodni krajolik**, koji se kroz kategoriju *zaštićenog krajolika* zaštićuje i to njegova kopnena i gdje je on u kontaktu s obalnom linijom, njegova obalna komponenta.

Krajobraz i njegove komponente izraz i odraz su identiteta nas, naše kulture i prošlosti. On je odraz svih naših dobrih i loših postupaka u prostoru i time je veća planerska obaveza njegove zaštite. Međutim kako je krajolik rezultanta svekolikih prostornih aktivnosti, njegova zaštita se ne sastoji samo u identifikaciji i zaštiti određenih prostora kroz kategoriju *zaštićeni krajolik*, već i u korektnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe, što naravno, vrijedi i za Općinu Trpanj i ovaj Prostorni plan uređenja Općine.

Nakon što su u Europi i svijetu, uslijed pretjerane i nepromišljene urbanizacije kao i nepoštivanja prirode i njenih zakonitosti, degradirani ili ekološki u cijelosti uništeni brojni prostori važni za čovjekovo življenje i njegovu budućnost, svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve je jača. Postao je to čimbenik kojega se nigdje, pa ni u politici, više ne može zaobići. Usprkos dugotrajnom zanemarivanju hrvatskog prostora, koje se nerijetko nastavlja i danas, stupanj degradacije u većini slučajeva još nije katastrofalan, odnosno, to je, srećom, tek u okviru ograničenih zona. Uništavanje prostora (krajolika) posljedica je bezobzirnog ponašanja, želje za ostvarenjem brzog profita i nekontroliranog prostornog razvoja.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

Općim ciljem prostornog razvoja općinskog značaja može se smatrati težnja za postizavanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje **održivog razvitka** poradi **bolje kvalitete života** stanovništva na svim područjima Općine, ali i šire. Taj će se cilj ostvariti:

- unutrašnjom konsolidacijom i integracijom prostora (demografskom revitalizacijom, gospodarskim oživljavanjem, prometnom povezanošću, infrastrukturnim opremanjem, funkcionalnom organizacionom prostora i sl.);
- očuvanjem i povećanjem kvalitete prostora (čuvanjem i unapređivanjem svih čimbenika prirodne i kulturne baštine zbog čuvanja privlačnosti kraja);
- uključivanjem kvalitetnim prometnim sustavima u hrvatske i europske razvojne i integracione sustave.

S gledišta korištenja prostora težište je na

- očuvanju fizičke cjelovitosti područja, prvenstveno racionalnim korištenjem prostora za gradnju, uz
- uvažavanje prirodnih značajki prilagođivanjem proizvodnje biološkim ciklusima i lokalnim uvjetima bez komponente zagađivanja i
- uvažavanje strukturnih značajki kroz očuvanje krajobrazne fizionomije kao sinteze djelovanja prirodnih i kulturnih komponenata jednog cjelovitog vizualnog prostornog fenomena Općine.

Proizlazi da osobito značenje ima **stroga zaštita posebno vrijednih resursa**: nezagađenog tla, čistog mora, šumskog zemljišta, neizgrađenih obalnih linija, krajobraznih vrijednosti izraženih kroz čimbenike prirodne i kulturne graditeljske baštine. Dakle, opći razvojni ciljevi, općinski, ali Županijski i nacionalni, koji trebaju biti ugrađeni u ovaj Plan odnose se na:

- **osnaživanje prostorno-razvojne strukture** kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka,
- **kvalitetnu evoluciju** razvoja u prostoru s osloncem na resurse, koje čine prirodna i kulturna graditeljska dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

2.2.1. DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ

2.2.1.1. Ciljevi demografskog razvoja i prognoza za planski period

Današnji demografski razvoj Općine možemo tipološki opisati kao *izumiranje* (E⁴). Osobito unutrašnjeg dijela Općine u kojemu još živi 160 ljudi (19,1%), pa možemo kazati da više i ne postoji. No, budući demografski razvoj teško je predvidiva kategorija, zavisi o brojnim parametrima, čije se kretanje u budućnosti teško može prognozirati. U svakom slučaju gospodarski razvoj i radna mjesta, kao važni čimbenici trebali bi u budućnosti utjecati na promjenu demografskog kretanja. Osim što je potrebno preokrenuti trend pada populacije, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture i stručne kvalifikacije.

U sklopu svega izrečenog možemo zaključiti razmatranje demografske slike Općine s prognozom demografske stagnacije za planski period ovoga Plana, a koja se prognoza kreće za naredni dvadesetogodišnji period.

2.2.1.2. Ciljevi gospodarskog razvoja

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja.

Područje Općine Trpanj pretežito je maslinarsko-vinogradarsko. U tome području treba zadržati poljodjelske namjene i poljodjelske površine posebno zaštititi kao vrlo vrijedne resurse od nacionalnog značaja. To se osobito odnosi na površine na kojima se uzgaja ili bi se mogla uzgajati vinova loza radi proizvodnje vrhunskih, ekoloških vina. Nadalje, na području Općine Trpanj treba ekonomskim i agrarnim mjerama poticati:

- proizvodnju maslinovog ulja visoke kakvoće, zaštićenog geografskog podrijetla, kao posebnog ekološkog proizvoda te izgradnju postrojenja - uljara za preradu ploda masline;
- uzgoj raznovrsnih južnih voćaka, posebno agruma, badema, trešanja i rogača osobito u Trpanjskom polju.

Ne bi trebalo dozvoliti da se gospodarski razvoj Općine orijentira na samo jednu granu privrede (u stvarnom slučaju granu turizma) već treba raditi na koncepciji raznovrsne gospodarske fleksibilne strukture oslobođene velikih proizvodnih industrija i zagađivača, a u cilju prilagođivanja i lakšeg prebrođivanja određenih kriznih stanja i ciklusa.

Pored raznovrsnosti razvoja gospodarskih grana, potrebno je razvijati i polivalentnost domaćinstava, odnosno gospodarstava tako, da se može osiguravat prihod iz više izvora što je i dosad bio slučaj, ali sada to vršiti na višoj i kvalitetnijoj razini.

Kao jedan od prioritetnih budućih ciljeva svakako mora biti i težnja da se ulaganja u razne oblike gospodarstva financijski izjednače s istima na kopnu. Isto treba postići i u izjednačavanju javnog standarda i društvene opremljenosti (kompletna infrastrukturna opremljenost, školske, zdravstvene, kulturne, sportske i ostale usluge). Navedeni ciljevi trebali bi se ostvarivati kroz određene poticajne i razvojne mjere, promicanje ulaganja u vidu izrade prostornih planova, investicijskih projekata, idejnih rješenja određenih zona i slično, a sve usklađeno prema vrsti i vremenskoj dinamici.

Za neposrednu realizaciju zacrtanih ciljeva i provođenje navedenih mjera biti će potrebna usklađenost i zajedničko djelovanje odgovarajućih službi na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini, a sve u cilju ostvarenja zacrtanih programa i kvalitetnijeg načina života, koji će omogućiti iseljavanje, a poticati će useljavanje uz primjenu odgovarajućih mjera zaštite i unapređenja prostora i okoline.

Polazeći od analize postojeće gospodarske strukture te od mogućnosti i ograničenja gospodarskog razvoja naveli bi kao primarne ciljeve gospodarskog razvoja:

- ubrzati rast gospodarskih aktivnosti (turističke, poljodjelske i servisa) u cilju iskorištavanja prednosti i raspoloživih resursa;
- prevladavati prometnu, a time i gospodarsku izoliranost (što je međutim cilj županijske i državne razine);
- težiti stvaranju usklađenog modela gospodarskog razvitka te graditi očekivanu razvijenost infrastrukture;
- poticati one gospodarske aktivnosti, kojih je posljedica povećana cirkulacija ljudi, dobara i usluga;
- težiti postizanju i održavanju relativno visokih i stabilnih stopa rasta prihoda i zaposlenosti instaliranih kapaciteta, a time optimalno i produktivno zapošljavanje raspoložive radne snage;
- povećati efikasnost upravljanja i organiziranosti pojedinih poduzeća;
- težiti rastu investicijskih aktivnosti uz očuvanje ekološki vrijednog područja, a u skladu s donesenim razvojnim planovima i programima;
- stvarati preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta, a naročito u malom i srednjem poduzetništvu te obiteljskim gospodarstvima.

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i kadrovskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na djelatnosti i to na:

1. turizam kao osnovnu komponentu gospodarstva i stupa ukupnog razvoja ovoga prostora;
2. poljoprivredu kao turizmu komplementarnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjivanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave ekološke hrane;
3. ribarstvo oslonjeno na postojeće i nove kapacitete profesionalnih ribara i ispitivanje mogućnosti uzgoja određenih vrsta u marikulturi (što je već slučaj);
4. industriju oslonjenu na razvoj malih i srednjih servisnih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja (vinarije, uljare, ...);
5. uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora" i razvitaka obiteljskih gospodarstava i obrta.

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radi o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala. Pored navedenog treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom.

Gospodarske aktivnosti uz određenu međuovisnost gospodarskih subjekata i njihov multiplikativni utjecaj jednih na druge moraju se temeljiti na kvaliteti u odnosu na kvantitet.

1. Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo, kao osnovna djelatnost u sadašnjem i budućem razvoju Općine, mora biti nositelj razvoja, a sve ostale djelatnosti njoj komplementarne moraju je dopunjavati.

U turizmu moraju biti postavljeni osnovni ciljevi, a usmjereni na visoke standarde pruženih usluga uz iskazano gostoprinstvo, urednost i čistoću mjesta i svih sadržaja direktno i indirektno uključenih u turističke i ugostiteljske usluge. Sukladno navedenom, turizam kao osnovni pokretač razvoja trebao bi doprinijeti povećanom standardu življenja i demografskoj revitalizaciji u odnosu na trenutnu stagnaciju.

Za zadovoljavanje potreba u segmentu ugostiteljsko-turističke ponude Planom su planirane dvije turističke zone (izvan GPN): «Javić-Zaglav» kao (T2) i «Divna» također kao (T2). Uz navedene dvije TZ planira se još pet turističkih lokacija (TL): postojeći hotel «Faraon» kao (T1) te «Kamp Duba» kao (T3), «Blaca» kao (T1), «Kamp Luka» kao (T3) i «Luka 1» kao (T2).

U tom smislu potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača, koji se iz nekadašnje masovne orijentacije na putovanja u novije vrijeme sve više individualno odlučuju za izbor turističke destinacije **još u svojoj domovini**. Osnovni uvjeti koji utječu na odluku o izboru ljetovališta su **ljepota krajolika, čistoća mjesta i mora, zdrava klima, tipični ambijent uz maksimalno korištenje naslijeđenih osobitosti**, komforan smještaj, dobra i raznovrsna ponuda ugostiteljstva, mogućnost izbora zabave i bavljenja sportom, organizacija izleta, samostalne šetnje po određenim lokalitetima i stazama te cijena smještaja i usluga, ali ne kao primarnog elementa odluke što je u praksi već i potvrđeno, a to je da se najbolje popunjavaju najskuplji kapaciteti i mjesta s raznoraznim sadržajima i kvalitetnim uslugama.

Sukladno rečenom cilj razvoja turizma u Općini trebao bi se temeljiti na:

- rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude;
- izgradnji dijelom novih kapaciteta temeljenih na novim zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti;
- uklapanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera.

Realizacija navedenog koncepta može se temeljiti na relativno dobro očuvanom prirodnom prostoru i raspoloživim kadrovskim potencijalima i mogućnosti za školovanje novih potrebnih stručnih kadrova. Pri tome osobitu važnost treba pridati upravo izobrazbi stručnih kadrova.

Dakle, dovršenjem procesa privatizacije bilo bi nužno izvršiti rekonstrukciju i modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta u privatnom smještaju te izvršiti dodatna ulaganja u smislu usklađenja sa *Zakonom o kategorizaciji* udovoljavajući većim standardima.

Novi sadržaji sigurno bi doprinijeli novoj kvaliteti i "slic" kraja. To sve uz maksimalnu primjenu ekoloških normi i standarda. Ovim novim sadržajima trebalo bi postepeno prijeći sa sezonskog na cjelogodišnje poslovanje za što postoje potrebni uvjeti uz prethodnu izgradnju potrebnih sadržaja. Navedenom strategijom razvoja i novim kapacitetima, postojeće korištenje od 65-80 dana povećalo bi se prosječno na 130-150 dana i u perspektivi osiguralo veći broj noćenja.

2. Poljoprivreda

Poljoprivreda je po važnosti druga gospodarska grana, odmah poslije turizma s kojim je komplementarno povezana. Osnovni pravci i ciljevi razvoja poljoprivrede morali bi se temeljiti na:

- optimalnom vrednovanju svih uvjeta za razvoj poljoprivrede;
- na proizvodnji onih proizvoda za koje već i sada postoji izražena potražnja u okolnom prostoru i široj regiji;

Kao najvažniji poljoprivredni proizvodi u ovom trenutku, a i u budućnosti, sigurno će biti vino i ulje koje kao tradicionalne kulture i proizvodi već imaju izraženu potražnju na tržištu i najveći se dio plasira kroz turističku ponudu. U sadašnjem trenutku najznačajnija je, pored navedene dvije kulture, proizvodnja agruma u čemu je ograničavajući faktor navodnjavanje izraženo u nedostatku vode i njenoj visokoj cijeni, a razni povrtlarski proizvodi, iako imaju mogućnost plasmana, još uvijek se proizvode samo za osobne potrebe. Većina se povrtlarskih proizvoda i sezonskog voća za vrijeme turističke sezone dovozi s kopna uz dosta nepovoljne uvjete, a postoje mogućnosti da bi se gotovo sva potražnja za ovim proizvodima u ljetnoj sezoni uz određena ulaganja namirila s ovog područja. Jedan od prednosti poljoprivredne proizvodnje mogla bi biti i "zdrava hrana" s posebnom ponudom u ugostiteljskim objektima za što postoje uvjeti, a sada takve ponude uopće nema.

U proizvodnji grožđa i vina pored sadašnjih stimulativnih mjera koje se primjenjuju, trebalo bi osigurati i nove u smislu utjecaja na kvalitetu. U tom smislu potrebno je zaustaviti smanjivanje površina pod vinovom lozom i osigurati sadnju novih vinograda s tradicionalnim sortama prilagođenih kvaliteti tla.

Pored vinogradarstva, maslinarstvo je drugi važan oblik poljoprivredne proizvodnje čiji značaj iz godine u godinu biva sve veći. U maslinarstvu je prvenstveno potrebno obnoviti sadašnje zapuštene maslinike uz čišćenje navedenih površina od borova i makije uz čije je prisustvo razvoj maslina onemogućen i ograničen.

Pored navedenog, može se vršiti i potpuna obnova starih dotrajalih maslinika uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera. Kao jedan od načina poticanja poljodjelske proizvodnje, koji bi u budućnosti trebalo uvesti, sigurno je pripomoć u obnovi dijelova zapuštenih polja.

U nastojanju da se omogući ostvarivanje strateške orijentacije prema razvoju poljoprivrede, osobito u dijelu vinogradarstva i maslinarstva ovim Planom se reguliraju uvjeti izgradnje vinarskih podruma i maslinarskih konoba (uljara).

3. Ribarstvo

U dosadašnjim prostornim planovima more nije bilo posebno obrađivano. Određene su bile namjene prostora samo na kopnu, bez posebnog razmatranja osobina i značaja pripadajućeg mora i njegove namjene. Izuzetak je bilo more u postojećim lukama, te u posebno zaštićenim područjima. U domeni gospodarstva na moru od značaja za Općinu samo je ribarstvo.

Općina ne raspolaže velikim površinama "otvorenog" mora povoljnog za ribarenje. Stoga je slijedom PPDNŽ i potreba Općine planirana jedna površina za marikulturu namijenjena uzgoju plane ribe ukupne površine 10,0 ha. Zapadno izvan uvale V. Prapratna.

Obzirom na geografski smještaj i povezanost s turizmom određeni će broj stanovnika u ovoj djelatnosti imati dodatni izvor zarade. U prošlosti tradicionalna grana, razvojem turizma izgubila je na značenju, ali određenim stimulativnim mjerama može osigurati izvor zarade za određeni broj stanovnika.

4. Industrija

Industrija i građevinarstvo kao *sekundarne djelatnosti* u ovom trenutku nisu nikako razvijene i nisu smještene na području Općine. U obadviije navedene djelatnosti radi 8,43% aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost i njihova radna mjesta su uglavnom izvan Općine.

Zadržane su dvije male gospodarske proizvodne zone (I) u naselju Trpanj. Veća gospodarske zona planirana je u blizini naselja Gornja Vručica.

5. Uslužne djelatnosti i obrtništvo

Iz već navedenog vidljivo je da je gospodarska struktura uglavnom utemeljena na turističkom gospodarstvu i skoro u cijelosti *privatnom smještaju*, proizvodnji hrane (vino, ulje, povrtlarske kulture, agrumi) i dijelom na uslužnim djelatnostima (promet). U svim navedenim gospodarskim aktivnostima naglasak na prvom mjestu treba biti na podizanju kvalitete ponude i razvoju međuovisnosti ovih djelatnosti. U okviru uslužnih djelatnosti i obrtništva, razvoj će se temeljiti na onima koje već djelomično postoje i imaju tržišni i profitabilni prosperitet. U tom smislu podržavat će se razvoj trgovine kao servisa određenim djelatnostima (poljoprivreda, turizam, građevinarstvo i sl.).

Pored navedenog trebalo bi poticati i razvoj malog poduzetništva, odnosno svojevrsnog poduzetničkog "inkubatora", u okviru kojega bi se uz prethodno osigurane i infrastrukturno opremljene lokacije mogli graditi razni servisi i mali obrti ulaganjem domaćeg i stranog kapitala. Osim malog obrta i poduzetništva, mogle bi se poticati i određene zanatske djelatnosti.

U *tercijarnom sektoru*, pored navedenog, razvijale bi se financijske, intelektualne, poslovne usluge, obrazovanje, kultura, zdravstvena zaštita i rad u tijelima državne vlasti, fondovima i lokalnoj samoupravi u okvirima potreba Općine. Razvoj navedenih djelatnosti podrazumijeva postojanje visokoobrazovanih kadrova, kojih u ovom trenutno nema, ali bi ih u budućnosti kroz stimuliranje i stipendiranje trebalo osigurati prema stvarnim potrebama. Razvoj djelatnosti obrazovanja, športa, kulture i zdravstva treba planirati sukladno s ukupnim gospodarskim razvitkom.

Razvoj navedenih društvenih djelatnosti mora u cjelini osigurati visok standard življenja.

Zaključak

Iz izložene analize postojećeg gospodarskog razvoja, ograničenja i mogućnosti razvoja te planiranog gospodarskog i ukupnog društvenog razvitka Općine može se zaključiti sljedeće:

- Postojeća gospodarska struktura i razvoj nisu dostigli potrebni i zadovoljavajući rast što povratno utječe na određene teškoće u ukupnom razvoju i planiranju mjera za budući razvoj.
- Broj radno aktivnog stanovništva ispod je prosječnih kriterija, a stagnira i opada broj zaposlenih.

- Uzroke navedenog stanja nalazimo u nedovoljnom i neadekvatnom korištenju raspoloživih kapaciteta i resursa.
- Sve navedene postavke utječu na pad životnog standarda i sukladno tome na poteškoće u održavanju demografske strukture populacije (mora se uspostaviti trend uzlaznog rasta, a ne pada).

U cilju prevladavanja navedenih teškoća i pronalaženja izlaska iz stanja, uz optimalno korištenje svih raspoloživih resursa i programiranja održivog razvoja, potrebno je poduzeti slijedeće mjere i radnje:

1. Razvoj svih djelatnosti i gospodarskih grana usmjeravati prema realnim programima uz poduzimanje investicijskih aktivnosti;
2. Osigurati svu potrebnu infrastrukturu za ubrzani gospodarski razvoj najvećim dijelom uz potporu države i njezinih institucija;
3. Pripremati programe razvoja svih djelatnosti na temelju donesenih kriterija i iste ponuditi zainteresiranim ulagačima;
4. Kroz donošenje i prilagođivanje prostornih i eventualno drugih planova, osigurati prostorne mogućnosti zacrtanog razvoja uz primjenu ekoloških normi očuvanja okoline;
5. Poticati osobito razvoj obiteljskih gospodarstava i mogućnost dvojnih zanimanja;
6. Stvoriti pretpostavke za ubrzani demografski razvitak i povećanje broja stanovnika za razdoblje od 10 godina na oko 700 stanovnika ili rast od 3,4% od čega bi se barem neki postotak trebao osigurati iz prirodnog priraštaja (optimistička želja), a ostalo od pozitivnih imigracijskih kretanja tj. useljavanja stanovništva u smislu zahtjevane stručne radne snage;
7. Svim mjerama osigurati povećanje broja radno aktivnog stanovništva i zaposlene radne snage za postotak sukladan planiranom rastu populacije;
8. Sve navedene radnje i aktivnosti poduzimati u cilju povećanja životnog i cjelokupnog društvenog standarda

U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa

- specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima,
- unapređenju povezanost između mjesta poluotoka (*otoka*) (Trpanj - Gornja Vrućica - Donja Vrućica - Orebić),
- o poboljšanju povezanost s kopnenim dijelom zemlje u smislu prevladavanja prometne izoliranosti,
- čuvanju krajobraza kao specifičnost i prednost razvoja ovakvih destinacija.

Navedena analiza, demografskih kretanja i zaposlenosti, raspoloživih prirodnih izvora i strategije gospodarskog razvoja, može poslužiti kao koristan materijal za izradu modela razvoja, a s ciljem razvoja malih sredina i time smanjivanja pritiska na useljavanje u veće urbane cjeline. Ovakvim bi se modelom mogla uz znatno manja ulaganja po radnoj jedinici osigurati mnoga nova radna mjesta i potrebni sadržaji za postojeće stanovnike i povrat dijela iseljenih domicilnih stanovnika.

Niti u kojem slučaju ne mislimo da Općina Trpanj ima kritičnu masu stanovništva odnosno potrošača za razvoj svih navedenih djelatnosti i aktivnosti, ali mislimo da bi u navedenom kontekstu Općina trebala uočiti barem neke koje bi u danim teškim demografskim uvjetima i prometno nezavidnoj situaciji ipak polučili neki rezultat. Ne smije se smetnuti s uma da u Općini postoje znatne mogućnosti za sustavan razvoj turističkog gospodarstva u sprezi s poljodjelskom djelatnošću.

U skladu s navedenom analizom potrebno je osigurati prostorno-planske elemente, koji će u prostornom smislu osigurati mogućnost ostvarenja navedenih gospodarskih ciljeva. To će se osigurati prvenstveno kroz određenje prostora za gospodarski i turistički razvoj.

2.2.2. ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE

Odabir prostorno-razvojne strukture jedne male sredine kao što je Općina Trpanj treba promatrati u kontekstu globalnog procesa koji se očituje kroz

- smanjivanje lokalnih utjecaja i nadvladavanje prirodnih ograničenja lokalnih prostora,
- podređivanje prirode sve većim zahtjevima čovjeka,
- izjednačavanje društvenih vrijednosti u velikim geografskim zonama,
- prodiranje urbanog u sve pore prostora zahvaljujući to mnogim tehnološkim rješenjima, što sve vodi gubitku lokalnih specifičnosti i krizi identiteta svojstvenih lokalnih prirodnih i umjetnih ambijenata, utopljenih u urbano-ruralnim prostorima gradske aglomeracije, pa i šire, u prostranom ruralno-urbanom kontinuumu intermetropolitanskog prostora.

Cilj koji se sastoji u očuvanju identiteta i tradicijske strukture prostora treba ostvariti kroz:

- svrhovito i restriktivno određivanje građevnih područja naselja u priobalnim dijelovima Općine, što će u mnogome, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima;
- oblikovanje relativno uočljive strukture izgrađenog - neizgrađenog (prirodnog) prostora u okviru izgrađenih dijelova građevnih područja;
- sprječavanje nove dužobalne stambene izgradnje;
- čuvanje tradicijskih jezgara. U slučaju Općine Trpanj čuvanje tradicijske matrice naselja Trpanj urbanističkim planom uređenja (UPU) i eventualnim detaljnim planovima uređenja (DPU);
- izgradnju građevnih zona turističke i ostalih gospodarskih djelatnosti na način izgradnje više manjih u prostoru uklopljenih, vizualno skladnih površina;
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će osigurati uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalnu svojstvenost prostora Općine.

U kontekstu potonjeg podrazumijeva se oblikovanje sustava zaštite prostora različitih razina strogoće.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Nastanjeni prostori Općine spadaju prema svojim karakteristikama u *prijelazna područja*. Opća svojstvenost daljnjeg pravca razvoja naselja *prijelaznih područja* (gradsko-seoskih, urbano-ruralnih) treba biti infrastrukturna rekonstrukcija i izgradnja, koja je u Općini Trpanj nužna. Glavni ciljevi su:

- olakšati pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama;
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja;
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika područja i
- proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života³
- barem u lokalnim uvjetima poboljšati prometnu situaciju Općine povezivanjem sa Općinom Orebić i Općinom Janjina novim prometnicama županijskog značenja.

Obzirom na rečeno, treba naglasiti da se infrastrukturni sustavi smatraju glavnim čimbenikom usmjerenja razvoja i preduvjet samog razvoja. Cilj je uspostaviti mrežu infrastrukturnih sustava Općine i osigurati potrebne kapacitete uz:

- sigurno i kvalitetno prometno povezivanje prostora Općine unutar sebe, ali i šire;
- osiguranje sustava potpune opskrbe vodom, a paralelno osigurati sustav zaštite mora izvedbom sustava odvodnje otpadnih voda sa BIO pročištačem ;
- osiguranje dovoljno količina kvalitetne energije;
- bolje korištenje postojećih društvenih infrastrukturnih kapaciteta uz njihovu dopunu novim.

³ "PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE", o.cit.

2.2.4.

2.2.5. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Stanovište je da će u budućnosti prirodna komponenta prostora, njegova netaknutost, njegove ljepote, uz svojstven identitet kraja i krajolika, uz izrazite kontraste što se mogu sresti u okviru razmjerno uskih geografskih prostora tu u Europi, biti od presudnog utjecaja na formiranje snažne komparativne prednosti u okviru turističke ponude. **Stoga je iznimno važno čuvati vrijednosti prirodne komponente prostora, jer će očuvana prirodna komponenta prostora biti ona "roba" što će se najviše tražiti u budućnosti.** Raznolikost našeg krajolika, daje nam izrazitu prednost u odnosu na mnoge poznate izvan europske destinacije, koje jesu egzotične i svojstvene, ali su u konačnici bez izrazitih kontrasta u okviru širih prostora, krasne ali jednolične.

Na bogatstvu sačuvane prirode i krajobraza, ispravno prezentirane, kulturne baštine velikih umjetničkih, oblikovnih i ambijentalnih (**sačuvanih**) vrijednosti, uz zaokruživanje ostale nužne ponude za produljene sezone Općina Trpanj treba temeljiti strategiju svog (turističkog) razvoja. Ne na pretjeranom rastu broja turističkih ležajeva, već na podizanju njihove kvalitete - ponude u najširem smislu, pa time i njihove jedinične cijene.

Očuvanje kvalitete prostora Općine Trpanj, uvažavanje njegovih prostorno-ekoloških i socio-kulturnih parametara, uključivanje prirodne i kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu, unapređenje i obogaćivanje asortimana ponude u cilju produžetka turističke sezone, pomaganje razvoja poljodjelski orijentiranih prostora unutrašnjosti Općine i njihova integracija u cjelinu razvoja Općine, parametri su na kojima počivaju prostorna rješenja ovoga prostornog plana uređenja Općine Trpanj i njegov doprinos navedenoj *Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske*.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA (konceptija)

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

U skladu s postojećim političkim i gospodarskim prilikama, koje zahtijevaju od svih svrhovito gospodarenje te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i krajolika u kojemu živimo, prilikom izrade ovoga plana postavljena su sljedeća polazišta za racionalno korištenje i zaštitu prostora: **temeljni ciljevi korištenja i zaštite prostora** očituju se kroz nužnost provođenja konsolidacije prostornog uređenja naselja Općine temeljem isticanja i čuvanja još usčuvanih njihovih temeljnih obilježja, očuvanje njihovih regionalnih tradicijskih vrijednosti, uz racionalno planiranje prostornih obuhvata građevnih područja sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti te mogućnosti prostora i krajobraza da prihvati planirane sadržaje u duhu principa *održivog razvoja*.

U plan se ugrađuju:

Europski pristup planiranju

Glavne težnje današnjeg europskog prostornog razvitka moguće je ukratko izraziti na slijedeći način:

- Prihvatiti pristup nadopunjavanja i suradnje gradova i naselja kako bi se izbjeglo nepotrebno i skupo nadmetanje;
- Promicati oživljavanje postojećih umjesto osnivanja novih gradskih (seoskih) područja;
- Ostvarivati novi razvitak sela obnovom urbano-ruralnih odnosa (jer razlika između gradskih i seoskih područja sve više nestaje) i promicanjem gospodarskih djelatnosti primjerenih ruralnim područjima;
- Očuvati različitost kulturnog krajolika;
- Učvrstiti rijetko naseljena izdvojena područja pristupom udruživanja javnih i privatnih djelatnosti u svrhu smanjenja i zaustavljanja iseljavanja pučanstva iz ruralnih područja;
- Omogućiti razvitak prirodnog i zdravog okoliša u područjima gdje se napuštanje zemljišta ne može izbjeći temeljem principa **održivog razvoja**;

Zamisao održivog razvitka

Održivi razvitak je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Principi održivog

razvitka ne ograničavaju gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijekom prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, koji je tehnički podoban, gospodarski provediv i društveno prihvatljiv.

Sveobuhvatno planiranje i upravljanje prostorom i okolišem

S gledišta održivog razvitka nameće se nužnost drugačijeg promišljanja prostora gdje ne će biti čovjek i njegove često puta nepromišljene i sebične potrebe prvi zadatak planiranja. U svijetu se danas prihvaća predložak sveobuhvatnog planiranja, tj. sveobuhvatnog pristupa razvitku vezanog za zaštitu okoliša uz uvažavanje zatečenih vrijednosti krajolika i trajno očuvanje okoliša kao razvojnog vrela od neprocjenjive vrijednosti, a sve uz puno sudjelovanje javnosti. U suvremenom gospodarskom razvitku prostor (zemljište) pomalo gubi svoje tradicijsko značenje najvažnijeg gospodarskog izvora jer se težište pomiče prema znanju, poduzetništvu, informatičkim i prometnim sustavima. U tržišnom gospodarstvu prostor ima svoju uporabnu vrijednost, dok se vrijednost okoliša (pojam okoliša je širi od prostora) još uvijek teško vrednuje. I prostor i okoliš su ograničeni i zato je neophodno sveobuhvatno i sustavno planiranje i gospodarenje prostorom i okolišem. Pod sustavom upravljanja podrazumijevamo:

- a) društveni i gospodarski razvitak;
- b) svrsishodno korištenje prirodnih izvora i kulturnog nasljeđa,
- c) zaštitu okoliša i
- d) provedbu i kontrolu sustava upravljanja prostorom i okolišem.

Štovanje kulturnog i prirodnog nasljeđa

Bogatstvo kulturno-povijesnog, prirodnog i krajobraznoga nasljeđa te svjetska nastojanja i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine zahtijevaju da s osobitom pozornošću pristupimo vrednovanju i ponovljenom vrednovanju svega što je važno za prepoznatljivost i očuvanje izvornih ili naslijeđenih vrijednosti hrvatskog krajolika. Očuvanje i skrb za kulturnu i prirodnu baštinu, kao i ispravno korištenje spomeničkih vrijednosti građevina i sklopova, važno je ne samo iz razloga očuvanja hrvatskog kulturnog identiteta, nego i s gledišta sveukupnog napretka, poglavito gospodarskog i turističkog.

Svrhovitost i razboritost u planiranju

Kraj drugog tisućljeća u ozračju svjetskih promišljanja, te trenutne gospodarske mogućnosti Hrvatske nisu skloni pretjeranim i neostvarivim graditeljskim i prostorno-planerskim zamislima. Živimo u doba kada se nameće potreba za svrsishodnim raspolaganjem i trošenjem prostora u skladu s mogućnostima prostora i okoliša, kao i u skladu s gospodarskim mogućnostima. Sukladno navedenom načelu ovaj Plan, koliko je to njemu moguće, na razini Općine teži omogućavanju optimalnog, ujednačenog prostornog razvoja svih struktura Općine: gospodarskih, demografskih i društvenih uz čuvanje biološke i povijesno-kulturne sastavnice prostora Općine u skladu s već navedenim tezama. Preduvjet svekolikog rasta jest kvalitetnije prometno povezivanje i infrastrukturno opremanje, kako Općine tako i cijelog Poluotoka, pa i Županije, što je već županijski problem, ali još više državni.

Konačno, izdvajamo opće ciljeve, koje je važno poštovati i prilikom izrade nove prostorno - planske dokumentacije za Općinu:

- valorizacija zatečenog stanja s unapređenjem već postojećih vrijednosti (krajobraza, kulturne baštine, poljoprivrednih i vodenih površina, itd.),
- racionalno trošenje prostora novom izgradnjom,
- zaštita obalnih, poljodjelskih i šumskih površina od neplanske izgradnje,
- rješavanje problema objekata "nelegalne izgradnje" u skladu s proklamiranim stavovima i pravilima struke
- ujednačavanje prostornih uvjeta života stanovnika Općine,
- razvoj naselja i radnih mjesta, te središnjih funkcija oko postojećih i potencijalnih jezgara razvoja,
- zaštita i unapređenje identiteta naselja, te fizionomije ostalih manjih naselja,
- osiguranje optimalne prometne povezanosti i prometne organizacije naselja,
- planiranje i osiguranje površina za budući prostorni razvoj uz njihovo osiguranje od neplanskog korištenja,
- smanjenje nepovoljnih utjecaja čovjeka na njegovu okolinu.

U postizanju navedenih općih ciljeva interes Općine je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije (prometne) **iskoriste kao poticaj** za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne

- graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora,
- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja Općine očuva, a razvoj planira po načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora,
 - da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Građevna područja

Građevna područja su urisana na katastarskim kartama u mjerilu 1:5000 sukladno sekcijama osnovne državne karte u mjerilu 1:5000. Na planu su označena građevna područja namijenjena izgradnji, kao i predjeli (zone) različitog režima zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog nasljeđa Općine gdje je moguća gradnja pod određenim uvjetima, ili nije uopće moguća.

U Tablici 2-1- dan je temeljni pregled odnosa površina građevnih područja između postojećeg Prostornog plana općine Dubrovnik i ovog Plana. Uz apsolutne iznose dat je i indeks povećanja (smanjenja).

TABLICA 2-1-

OPĆINA TRPANJ:	
Površina građevnog područja u Prostornom planu općine Dubrovnik (1986.g.):	333,18 ha
Površina građevnog područja u PPUO Trpanj:	104,22 ha
Indeks proširenja (+), smanjenja (-) građevnog područja:	- 31,29 %

Detaljna numerička analiza i usporedba rješenja Plana s važećim Planom dana je u tablicama 3-13, 3-14, 3-15, 3-16, 3-17, 3-18. u poglavlju «3», a analitički i komparativni grafički prikaz prostorni i tabelarni prikaz u točki "5" grafičkog dijela,

2.3.2. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Zamisao prostornog uređenja Općine temelji se:

- na teoretskim polazištima za planiranje,
- na štovanju prirodnih, krajobraznih, kulturno-povijesnih i drugih naslijeđenih vrijednosti te
- na nastavljanju vrijedne i korisne tradicije gospodarenja i svekolikog čovjekova djelovanja u ovome kraju.

Ovim planom nisu predviđene i nisu dozvoljene one djelatnosti čovjeka, koje bi mogle ugroziti, oštetiti ili obezvrijediti kulturni krajolik po kojemu je Općina prepoznatljiva. Nisu dozvoljene niti one djelatnosti i ponašanje pojedinaca ili zajednica koje ne skrbu za zaštitu okoliša i ne jamče siguran i zdrav život budućim naraštajima. Polazeći od shvaćanja da želimo i moramo na najbolji mogući način odrediti pravila ponašanja u prostoru Općine, da moramo koliko je god to moguće udovoljiti potrebama današnjih stanovnika, ali da ne smijemo zaboraviti na buduće naraštaje.

Poljodjelsko i šumsko zemljište zauzimaju razmjerno velike površine i one se moraju čuvati u najvećoj mogućoj mjeri. Skrb za očuvanje krajolika u ovom planu daje dobro polazište za primjeren razvitak poljodjelstva u budućnosti.

Planom su predviđene površine za izgradnju, kako stambenih zgrada, tako i gospodarskih. Plan daje mogućnost uređenja radnog područja Općine (čisti servisi malog obima, obrt, poduzetništvo), što bi moglo pomoći rastu broja stanovnika iznad današnjeg ritma i razvitku samog naselja.

Postojeće kulturno i prirodno nasljeđe, iako nedovoljno šticeeno u svakodnevnom životu, neprocjenjivo je bogatstvo za razvitak kulturnog identiteta ovoga kraja. Zbog toga je svim naslijeđenim vrijednostima posvećena osobita pozornost, skrb i zaštita, kako bi se stvorili zdravi i vrsni preduvjeti za jači gospodarski razvitak. Planom je predviđena, a stvoreni su i uvjeti, za izgradnju i unapređenje

- društvene i

- komunalne infrastrukture.

Tamo gdje je to bilo potrebno urisani su pojasevi magistralne infrastrukture (osobito se to odnosi na sustav elektroopskrbe, vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda). Za gospodarski i demografski razvitak Općine od osobitog je značenja planiranje novih, popravak i osuvremenjivanje postojećih prometnica te asfaltiranje postojećih putova važnih za svakodnevni život i gospodarski razvitak Općine.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora, potrebno je donijeti i prostorne planove užih područja Općine u skladu s općim društvenim i gospodarskim razvojem Općine, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana. Neophodno je stalno provjeravanje odrednica Plana, kako u globalnoj zamisli, tako i u pojedinim elementima, kao i njegovo usklađivanje s promjenama koje će uslijediti u cilju zaštite i optimalnog korištenja prostora. Potrebno je osigurati neprestano praćenje realizacije prostorno planske dokumentacije.

U narednom razdoblju neophodna je izrada prostornih planova užih područja, preciznije urbanističkih planova uređenja (UPU) i detaljnih planova uređenja (DPU) za pojedine prostore Općine (grafički list br. 3c₂: "*Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora - pregled planova nižeg reda*" i list br. 4: "*Građevna područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*" - sekcije - mj. 1:5000).

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

3.1.1. OBUHVAT PLANA I PLANSKO RAZDOBLJE

Ovaj je Plan izrađen za područje Općine Trpanj i primjenjivat će se na njegovom teritoriju. Danom stupanja na snagu ovoga Plana na teritoriju Općine prestaju važiti svi tekstualni i grafički dijelovi PPO Dubrovnik (Službeni glasnik općine Dubrovnik 12/86, 10/87, 03/89, 13/89, 08/91).

Ukupno plansko razdoblje Plana iznosi dvadeset godina, dakle do godine 2026. Planom je predviđeno i nekoliko planskih razdoblja - novelacija Plana u sklopu kojih je moguće, ali i potrebno provesti određene izmjene i dopune Plana kako bi se ispravili ovim Planom postavljeni ciljevi u skladu s novim saznanjima i potrebama za odgovarajućim novim prostorno-planskim rješenjima. Svakih tri do pet godina, što je duljina *planskih razdoblja - novelacija*, u sklopu *ukupnoga planskog razdoblja* bit će moguće izvršiti izmjene i dopune Plana. Planira se da će se u ukupnom planskom razdoblju provesti 4-6 novelacija.

Kumuliranjem nekoliko *novelacija* i većeg broja novih saznanja, u određenom trenutku bit će potrebno izraditi i novi prostorni plan uređenja Općine (PPUO) ne čekajući nužno završetak ovim Planom planiranoga ukupnoga planskog razdoblja od dvadeset godina.

3.1.2. RAZVOJ I URBANIZACIJA

U kontekstu prostorne i gospodarske strukture Županije razvoj i urbanizacija područja Općine temelji se na:

- budućoj boljoj prometnoj povezanosti;
- gospodarskim planovima i za to planiranim gospodarskim zonama (TZ, TL, I);
- minimalnom demografskom rastu;
- raznim vidovima zaštite prostora u najširem smislu.

S rečenim u svezi, vjerojatno je za očekivati, da će se nastaviti proces sekundarne urbanizacije. Procesi primarne urbanizacije ograničit će se u okvirima građevnih područja naselja Trpnja, a koja su u odnosu na cjelinu općine i još važeći Prostorni plan općine Dubrovnik bitno smanjena (tablica 3-15, 3-16, 3-17).

Za očekivati je, da će Općina zadržati svoju poziciju u hijerarhiji Općina/Gradova Županije (Grafikon 1.). Boljom prometnom prostornom integracijom Županije, a to osobito izgradnjom kraće cestovne veze preko Vlačice s naseljem Orebić i izgradnjom auto-cesta do Opuzena i njenog odvojka brze ceste koja će mostom Klek – Brijesta ići do Dubrovnika bitno će približiti Općinu Trpanj životnim tokovima kopna. Obzirom na veličinu Općine, općinsko sudjelovanje u općem gospodarskom kretanju Županije, biti će i nadalje minimalno. Očitovat će se razmjerno najviše, kroz participaciju u turističkom i ugostiteljskom gospodarstvu, te upravnim funkcijama.

U prostoru koji se u okviru Općine urbanizira, a naselja poprimaju gradska obilježja ovim Planom nastoji se ujednačiti razvoj prostora i proces urbanizacije naselja, ako pod urbanizacijom smatramo pozitivne elemente procesa primarne i sekundarne urbanizacije, a uz svu pažnju zaštite prirodnog i kulturnog nasljeđa. Često spontani procesi širenja i građenja ovim su se Planom nastojali usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, tražeći optimum između potreba za prostorom (osobito za stambenu izgradnju) i mogućnosti prostora da apsorbira želje.

Prostornim rješenjima ostvaruju se, dakle, pretpostavke za razvoj područja Općine. Plan elemente suprotnih razvojnih procesa u prostoru nastoji preokrenuti u smjeru usklađenog rasta cjeline prostora.

U tome smislu prostorne pretpostavke razvoja Općine, koje se donose ovim Planom kao rješenje odnose se na:

1. smanjivanje građevnih područja naselja u odnosu na važeći plan;
2. tolerantniji odnos prema građevnim područjima u unutrašnjosti, a restriktivniji odnos prema građevnim područjima u ZOP-u sukladno Uredbi o ZOP-u;
3. sprječavanje nove dužobalne izgradnje;
4. određivanje lokacija za gospodarske zone;
5. određivanje više zona za turističku izgradnju (TZ) (izvan naselja);
6. određivanjem više turističkih lokacija (TL) u okviru 20% GPN;
7. planiranje izgradnje obilaznice u naselju Trpanj na pravcu državne ceste D-415;
8. planiranje novih županijskih i uređenja lokalnih cesta zbog bolje integracije prostora;
9. predviđanje bolje opremljenosti naselja u skladu s razinom središnje važnosti naselja Trpanj kao *lokalnog središta* planirane *Strategijom* i *Programom* razvoja Republike Hrvatske i PPDNŽ;
10. predviđanje izrade urbanističkih planova uređenja (UPU) i detaljnih planova uređenja (DPU) za odabrane zone u zaštitnom obalnom području;
11. uspostavu složenog sustava zaštite prostora, njegove prirodne i kulturne baštine, a osobito krajobraza priobalja i pozadine priobalja i u tim zonama restriktivan odnos prema širenju građevinskih područja;
12. planiranje bolje infrastrukturne opremljenosti (osobito planiranje izgradnje sustava odvodnje otpadnih voda).

U prostoru koji se brzim ritmom urbanizira, a naselja poprimaju sve više gradska obilježja, često spontani procesi širenja i građenja ovim su se planom nastojali usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, **tražeći optimum između potreba za prostorom, osobito za stambenu izgradnju u priobalju i mogućnosti prostora da apsorbira želje.**

U navedenom smislu Planom se planiraju najvažnije pretpostavke prostornog razvoja.

3.1.3. SUSTAV NASELJA I RAZMJEŠTAJ FUNKCIJA PO NASELJIMA

Općina Trpanj postoje četiri statističkih naselja. To znači da je u Općini oblikovan jedan vrlo jednostavan sustav naselja.

PRVU GRUPU sačinjava samo jedno naselje,

- naselje Trpanj.

Već *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske* naselje Trpanj planski svrstala u "općinsko središte". PPDNŽ naselje Trpanj svrstava na razinu *lokalnog središta* predviđajući mu sukladno tome odgovarajuću paletu funkcija. U grafičkom prikazu prostorno-demografske valorizacije naselja Općine (Grafikon 3) naselje Trpanj svrstano je daleko na čelu. Ova pozicija naselja ne iznenađuje. Položaj naselja u odnosu na položaj ostalih naselja Općine neosporno bitno doprinosi njegova povoljna geoprometna pozicija. PPDNŽ planira se «optimalna veličina» naselja Trpanj od 500 do 1000 stanovnika (prema Popisu 2001. - 707 stanovnika)..

DRUGU GRUPU tvore dva naselja.

- Naselje Gornja Vručica i Donja Vručica.

Obje Vručice bliže su začelju i naselju Pelješka nego naselju Trpanj. Očito je da tome bitno doprinosi njihova geo-prometna izolirana pozicija. (Grafikon 3) U obim naseljima trebalo bi poboljšati društvene uslužne sadržaje (opskrba, pošta). To će teško biti ostvariti budući sva tri naselja Gornja i Donja Vručica i Duba Pelješka zajedno prema Popisu 2001. godine imaju 164 stanovnika.

TREĆU GRUPU tvori jedno naselje.

- Duba Pelješka.

Naselje je zaista potpuno prometno izolirano. Ima svega 54 stanovnika. Nema nikakvih sadržaja koji bi mogli zadržati stanovništvo, pa se može očekivati i izumiranje naselja. (Indeks rasta 0,81 2001/91).

Postojeći raspored središnjih funkcija prikazan je u Tablici 1-22. Planira se:

- **Prosvjetne** funkcije koncentrirane su u osnovnoj školi u naselju Trpanj. Ne planiraju se promjene.
- **Zdravstvene** funkcije također su koncentrirane u naselju Trpanj na razini ambulante opće medicine doma zdravlja Korčula.

- **Socijalna ustanova** u vidu jaslica i vrtića smještena je samo u naselju Trpanj, prostorno u okviru osnovne škole. Ne planiraju se promjene.
- **Upravne funkcije** koncentrirane su u naselju Trpanj. Ne planiraju se promjene.
- **Poštanski ured** ima naselje Trpanj. Planira se i bolja pokrivenost prostora Općine GSM mrežom.
- **Trgovačke** funkcije jedva da više možemo smatrati središnjom funkcijom. Naselje Trpanj opskrbljen je s nekoliko ostala naselja ne. Trebalo bi planirati poboljšanje opskrbe.
- **Športske funkcije** planiraju se u Trpnju u vidu za to planirane površine.

Kod odabira pojedinih središnjih i uslužnih funkcija treba voditi računa o gospodarskoj (osobito turističkoj) usmjerenosti svakog naselja ili dijela naselja i produljenju turističke sezone.

3.2. UTVRĐIVANJE GRAĐEVNIH PODRUČJA, OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA I OBALNI POJAS

3.2.1. KRITERIJI PRI UTVRĐIVANJU GRAĐEVNIH PODRUČJA

Razmjerno je velik broj čimbenika koji ograničavaju širenje naselja, odnosno izgradnju stambenih, ali i drugih građevina. Sva ograničenja, koja je bilo moguće spoznati tijekom izrade ovoga Plana uzeta su u obzir prilikom planiranja širenja naselja. Zbog nepostojanja i nemogućnosti izrade stručnih studija tijekom izrade Plana, mnogi od ovih činitelja su uzimani u obzir na temelju obilaska terena i podataka koje je bilo moguće tom prilikom prikupiti. Ako se prilikom provedbe Plana utvrde naknadna uočljiva ograničenja, ne samo u Planu navedena nego nova, potrebno je to zabilježiti i onemogućiti možebitnu nekorektnu izgradnju.

Polazišta

Prilikom utvrđivanja građevnih područja smatrali su se relevantnim dokumentima:

1. *Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske* (Sabor, 1977.). Ona je temeljni dokument prostornog razvoja Republike Hrvatske. Daje i osnovne smjernice za planiranje koje definiraju cjelokupan društveni stav čuvanja i zaštite prostora;
2. *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* (NN 50/99) Operacionalizira stavove Strategije, a u tome smislu normira veličinu građevnog područja naselja sa 300 m² po jednom stanovniku. Za veće vrijednosti traži objašnjenje;
3. *Prvo Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (NN 128/04), potom *Zakon o prostornom uređenju i gradnji* (76/07)
4. *Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije* (Sl. glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 06/03) i *Usklađenje Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (S. glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 03/05), *Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije* (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 3/06).

Ciljevi

Slijedeći parametre iz navedenih viših dokumenata prostornog uređenja pri izradi Plana **težilo se optimalnom rješenju** građevnih područja naselja koja će Općini **osigurati razmjerno skladan prostorni i društveni razvoj**, a sve u okviru

- društveno opravdanih potreba,
- zadanih kriterija i
- ciljeva zaštite prostora.

Kriteriji

Granice građevnih područja u potpunosti su proizišle iz **postojeće** namjene prostora i postojećih granica građevnih područja u važećem Prostornom planu općine Korčula - revizija. Pri izradi granica građevnih područja poštovani su, do izvjesne razine, postavljeni kriteriji:

A/ opći

- postojeće granice građevnih područja zacrtane važećim *Prostornim planom općine Dubrovnik* uz obvezu njihovog bitnog smanjenja zbog pretjeranog prostornog obuhvata,
- nove pojave i procesi izgradnje u prostoru Općine, koji su se u međuvremenu zbili temeljem *PPDNŽ* (t. 104., stavak 1. Odredaba),,

- važeći viši planski dokumenti – PPDNŽ (osobito 3. Plan prostornog uređenja PPDNŽ poglavlje 3.2.1. *Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina*, podtočka 3.2.1.2. *Otočko područje*, pp:231-240 te t. 109. Odredaba PPDNŽ).
- Prvo Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (osobito članak 4. za GP i GPN i članak 11. i 12. za TZ i TL), zatim Zakon o prostornom uređenju i gradnji (članci 50., 51., 52.)

Kako je izgrađenost građevnih područja planiranih važećim Prostornim planom općine Dubrovnik manja od 50%, to su građevna područja svih naselja u ovom Planu reducirala (već samo po ovom kriteriju) za 30% (sukladno članku 4. stavak 4. Uredbe o ZOP-u, sada sukladno Zakonu o prostornom uređenju i gradnji)

B/ predviđeno kretanje stanovništva

Kao dodatni čimbenik pri planiranju građevnih područja naselja uzet je i pretpostavljeni porast broja stanovnika Općine u okviru sagledivog planskog razdoblja do 2015. godine (iako se Plan donosi za razdoblje do 2027. godine). Za kontrolu proračuna koristio se broj stalnog (ne i sekundarnog povremenog, weekend) stanovništva u Općini koji se predviđa za 2015. godinu. (Vidi podtočku 1.1.4.3.3.: *Demografski razvoj naselja i demografska prognoza*).

Kao predviđen broj stalnog stanovništva poslužila je vrijednost planiranog broja stalnih stanovnika za naselje Trpanj prema PPDNŽ (t. 120. Odredaba PPDNŽ) ukupno 1000 stanovnika do 2015. godine (u koji nije uračunat i dio mehaničkog priljeva iz kontigenta sekundarnog stanovništva). Za prognozu broja sekundarnog stanovništva korišten je broj stanova «povremeno nastanjenih» i «za odmor i rekreaciju» prema Popisu 1991. godine (ukupno 55,10% stambenog fonda Općine!, ili 416 stambenih jedinica), jer novijih još nema, te broj od 1800 sekundarnih stanovnika 2001. godine prema općinskom izvoru.

Uz pretpostavku porasta od svega 700 sekundarnih stanovnika za slijedećih 14 godina (što je sasvim vjerojatno) ukupni broj stanovnika naselja Općine planira se sa 3688 stanovnika (stalno 1188 stanovnika i povremeno 2500 stanovnika).

Sukladno rečenom, uz moguću gustoću prema PPDNŽ za zone sekundarnog stanovanja od 450 m²/stanovnik neto (t. 109. Odredaba PPDNŽ) u Općini se planira 90,26 hektara građevnog područja naselja s gustoćom 740 m²/ stalnom stanovniku neto, a 238 m²/stanovnik neto za stalno + povremeno stanovništvo. (Tablica 3-13).

U odnosu na važeći plan, Prostornim planom općine Dubrovnik, umanjenje građevnih područja iznosi čak 80,87%. .

C/ planirani turistički kapaciteti

Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske Općina Trpanj područje je s potencijalnim turističkim lokacijama «A» i «D» razreda (p:205), stoga je kao još jedan dodatni čimbenik pri planiranju građevnih područja naselja mogao biti uzet i planirani broj turističkih kapaciteta u

- «privatnom smještaju» (u *obiteljskim pansionima*)
- hotelskim kapacitetima,
- «parahotelskom» smještaju.

Međutim, treba imati na umu da ove vrijednosti nisu uzete u obračun (u obračunu su razmatrane samo vrijednosti stalnog stanovništva) Ukupno opterećenje turističkih kapaciteta u «TZ» i «TL» planira se sa 1460 ležajeva 2021. godine.

D/ posebni

Kako se postavljeni standardi ne bi bitno prekoračili:

- već prilikom izrade Prijedloga Plana, građevinska područja naselja planirana su samo oko postojećih izgrađenih jezgri naselja i to **kao kompaktne zaokružene cjeline**.
- Sukladno citiranim stavovima, nisu mogli biti prihvaćeni zahtjevi koji su tražili uključivanje pojedinih **izdvojenih** k.č. zemljišta u građevno područje naselja, kako poradi činjenice da bi takva rješenja bitno opteretila Općina u pogledu izgradnje komunalne infrastrukture, tako i poradi činjenice da bi takva rješenja bila presedan u kontekstu planiranja građevnih područja u okviru zaštićenog obalnog područja mora.

- Planom su velike površine vrednovane kao **zaštićeni krajobraz**, pa je to bio dodatan razlog temeljem kojega se nisu mogli prihvatiti zahtjevi za uključivanjem pojedinih izdvojenih k.č. zemljišta u planirana građevna područja naselja,

Važno je naglasiti da su

- Planom **postavljeni kriteriji legalizacije nelegalno izgrađenih građevina**. Legalizirane su samo one građevine koje su se mogle uklopiti u Planom određene površine građevnih područja naselja. Niti u kojem slučaju nisu legalizirane sve građevine koje su nelegalno izgrađene, a to se u pravilu odnosi na nelegalno izgrađene građevine izgrađene u prostoru bez plana i reda.
- Planom su određeni kriteriji rekonstrukcije legaliziranih i legalno izgrađenih građevina koje su ostale izvan građevnih područja naselja.

Pod pojmom *legalne građevine* smatraju se građevine izgrađene prije 15. veljače 1968. godine, koje su time dobile *pravni status*, kao i građevine za koje su na temelju *Zakona o postupanju s objektima izgrađenim bez odobrenja za građenje ili protivno prostornim planovima* do 5. lipnja 1996. godine podnijele zahtjev za legalizaciju, a nisu bili u infrastrukturnom koridoru, na poljoprivrednom zemljištu I ili II kategorije, u NP, ili PP.

Opisanim načinom rada površine građevnih područja zadržane su u okviru planskih opredjeljenja, a građevne površine naselja u okviru su *očekivanih veličina* građevnih područja naselja (tablica 3-15, 3-16, 3-17).

Metodologija

U užem smislu postupak planiranja građevnih područja vršio se:

- temeljem građevnih područja u važećem Prostornom planu općine Dubrovnik ;
- temeljem obilaska terena,
- susreta sa službama Općine, i glavarima pojedinih mjesta prilikom obilazaka terena svakog naselja;
- temeljem utvrđenih *izgrađenih dijelova građevnih područja naselja*;
- temeljem procjene o mogućnosti uklapanja postojećih objekata u građevna područja planirana ovim Planom,
- temeljem procjene demografskog kretanja stanovništva Općine u planskom razdoblju za koji se donosi ovaj Plan;

Uzeta su nadalje u obzir:

1. ***Tradicijska obilježja naselja.***

2. ***Ograničenja uslijed vrijednosti i posebnosti krajobraza, te prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina.*** U predjelima prepoznatljivih krajolika te vrijednoga prirodnoga i kulturno-povijesnoga naslijeđa izgradnja je onemogućena ili je svedena na mjeru koja je primjerena stupnju zaštite. Na planu građevnih područja urisani su predjeli i granice zaštite kulturnoga i prirodnoga naslijeđa da bi izdavanje lokacijskih i građevnih dozvola bilo djelotvornije i u provedbi jednostavnije. Građevna područja urisana su na katastarskim kartama umanjenima u mjerilo 1:5000. Na Planu su označena građevna područja namijenjena za izgradnju, kao i predjeli zaštite kulturnoga i prirodnoga naslijeđa i gdje je moguća gradnja pod određenim uvjetima.

3. ***Valja istaknuti*** još neka važna ograničenja za izgradnju:

- sprječavanje kontinuirane **novе** (!) izgradnje duž obale i prometnica;
- nastojanje da se izbjegnu velike površine građevnih područja kakove su bile planirane važećim Prostornim planom općine Dubrovnik;
- **kriterij da odnos izgrađeno-neizgrađeno ne pređe odnos 50% : 50% u korist neizgrađenog. Tablica 3-16, 3-17);**
- čuvanje šumskog zemljišta i vrijednoga poljodjelskog zemljišta (urisanih temeljem karata, a moguće je da postoji nesklad između stanja na terenu i stanja na kartama zbog njihove neažurnosti);
- čuvanje predjela zaštite kulturnog i prirodnog naslijeđa (građevine i površine za zaštitu urisane su na listovima u grafičkom dijelu plana);
- zaštitni pojasevi tehničke infrastrukture.

4. Valja istaknuti da su u naselju Trpanj (lokacija Dekovići) i naselju Donja Vručica izvršene dvije manje ispravke u građevnim područjima naselja do kojih je došlo zbog loše katastarske podloge prilikom izrade izvornog prostornog plana.

Uzimajući u obzir rečeno, a i važeći Prostorni plan bivše općine, građevne površine naselja negdje se povećavaju, negdje se smanjuju, ali u cjelini područja namijenjena za izgradnju ipak se smanjuju i **ne osnivaju nova**. Teži se zadržavanju koncentrirane, ali rastresite izgradnje, planiranjem građevnih područja okolo postojeće izgradnje, a na nepoljoprivrednom zemljištu, čime se slijedi karakter oblika naselja i izgradnje svojstven za ove krajeve.

Građevna područja urisana su na katastarskim kartama u mjerilu 1:5000 sukladno sekcijama osnovne državne karte u mjerilu 1:5000. Na planu su označena građevna područja namijenjena izgradnji, kao i predjeli (zone) različitog režima zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog nasljeđa Općine u okviru kojih je moguća gradnja pod određenim uvjetima, ili nije uopće moguća.

U Tablicama tablica 3-13, 3-14, 3-15, 3-16, 3-17. te Grafikonu 4. dan je temeljni pregled odnosa površina građevnih područja.

3.2.2. OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

Općina nema raznikulu i složenu namjenu prostora. Namjena prostora Općine se dijeli na:

I. Unutar građevinskih područja

a) **površine naselja**

građevinska područja naselja:

naselja Donja Vručica i Gornja Vručica

- u cjelini za mješovitu namjenu;

naselje Trpanj

unutar kojega su razgraničene površine za

- mješovitu namjenu;

i isključive namjene:

- gospodarsku namjenu: GL „*Trpanj 1*“ (postojeća proizvodnja „I“)
- gospodarsku namjenu: GL „*Trpanj 2*“ (postojeća proizvodnja „I“)
- gospodarsku ugostiteljsko-turističku namjenu: TL „*Faraon*“
- gospodarsku ugostiteljsko-turističku namjenu: TL „*Blaca*“
- gospodarsku ugostiteljsko-turističku namjenu: TL „*Luka 1*“
- gospodarsku ugostiteljsko-turističku namjenu: TL „*Kamp Luka*“
- športsko-rekreacijsku namjenu: ŠRC „*Trpanj*“
- športsko-rekreacijsku namjenu: uređena plaža „*Luka*“
- športsku luku: LS „*Trpanj*“
- luka nautičkog turizma LN „*Trpanj*“
- prometnu namjenu: *parkiralište „Centar 1“ i „Centar 2“*

naselje Duba Pelješka

unutar kojega su razgraničene površine za

- mješovitu namjenu;

i isključive namjene:

- ugostiteljsko-turističku namjenu: TL „*Kamp Duba*“

b) **površine izvan naselja za izdvojene namjene**

izdvojena građevinska područja (izvan naselja)

namjena površina unutar izdvojenog građevinskog područja (izvan naselja) isključive namjene razgraničena je za:

- ugostiteljsko-turističku namjenu: TZ „*Javić-Zaglav*“ (T2)
- ugostiteljsko-turističku namjenu: TZ „*Divna*“ (T3)
- gospodarsku namjenu GZ „*Vručica*“ (I)
- građevinska područja za *grobља* (G)

II. Izvan građevinskih područja za:

c/ **poljoprivredne i šumske površine i to za:**

- poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene:
 - osobito vrijedno obradivo tlo
 - vrijedno obradivo tlo
 - ostala obradiva tla

- šume isključivo osnovne namjene:
- ostalo poljoprivredno tlo, šumu i šumsko zemljište (s pojedinačnim gospodarskim objektima u funkciji obavljanja poljoprivredne i stočarske djelatnosti te pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga u seljačkom domaćinstvu);

d/ površine infrastrukturnih sustava: (IS)

- površine predviđene za infrastrukturne koridore:
 - prometne,
 - elektroenergetske,
 - vodnogospodarskog sustava;
- površine predviđene za infrastrukturne građevine.

e/ površine mora:

- površine mora, za:
 - prometne djelatnosti,
 - turizam i rekreaciju,
 - gospodarstvo – *marikulturu*

(H2)

što je prikazano na kartografskom prikazu br. 1: «Korištenje i namjena površina» i kartografskim prikazima serije pod br.2: «Infrastrukturni sustavi» sve u mj. 1:25000 te na kartografskim prikazima serije pod br.4: «Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja» u mj. 1:5000.

Ad. I Površine unutar građevinskih područja (GP)

Ad. a/ Površine naselja

Građevinska područja naselja

U sklopu ovih površina predviđa se pretežito stambena izgradnja niske gustoće sa svim pratećim sadržajima što normalno dolaze u sklopu građevnih područja naselja. Građevna područja naselja planirana su u svojoj strukturi dvojako i to kroz:

- izgrađeni dio građevnog područja naselja;
- dio građevnog područja naselja za razvoj naselja.

Obzirom da su izgrađene površine građevnog područja naselja (uračunavajući i građevna područja za ugostiteljsko turističku namjenu) zastupljene ispod 50% ukupne površine planirane Prostornim planom općine Dubrovnik to su navedene površine morale biti umanjene za 30%. Numerički prikazi ovih odnosa dani su u tablici tablica 3-15, 3-16, 3-17 te Grafikonu 4.

TABLICA 3-1.

	Građevinsko područje naselja	Površina - ha
1	Izgrađeni dio građevinskog područja naselja	55,8350
2	Neizgrađeni dio građevinskog područja naselja	34,4288
	UKUPNO građevno područje naselja	90,2638

U sklopu građevnog područja naselja planirane su i razgraničene dvije lokacije za gospodarsku namjenu:

- Gospodarska lokacija «Trpanj 1»
- Gospodarska lokacija «Trpanj 2»

U sklopu građevnog područja naselja, u okviru do 20% građevnog područja naselja, planirane su i razgraničene lokacije isključivo za ugostiteljsko turističku namjenu:

- TL «Kamp Duba» - naselje Duba Pelješka (T3);
- TL «Faraon» - postojeći hotel «Faraon» - naselje Trpanj (T1);
- TL «Blaca» planirani hotel uz ljekovito blato u uvali Blaca (T1);
- TL «Luka» - naselje Trpanj (T2);
- TL «Kamp Luka» - naselje Trpanj (T3);
- LN „Trpanj“, planirana luka nautičkog turizma do 200 vezova.

U sklopu građevinskog područja naselja planirane su i razgraničene dvije potencijalne lokacije za razvoj etnoturizma:

- L «Veli Vrh» - naselje Donja Vrućica
- L «Ženjevka» - naselje Donja Vrućica

U sklopu građevinskog područja naselja planirane su i razgraničene dvije površine za uređenje javnih parkirališta:

- Parkiralište «Centar 1»
- Parkiralište „Centar 2“ uz cestu K. Tomislava.

Ovim planom građevinska područja su znatno reducirana, što se vidi iz priloženih slika. Na slici 3-1 koja prikazuje područje naselja Trpanj te područje naselja Gornje Vrućice može se uočiti značajna redukcija građevinskog područja naselja (GPN) i građevinskog područja za turističku namjenu (GPTZ) na lokalitetu Luka u naselju Trpanj. Zbog toga je na dijelu građevinskog područja Luka planirana turistička lokacija TL „Luka“ kao isključiva namjena u okviru GPN naselja Trpanj.

Zbog potrebnih redukcija GPN sukladno *Zakonu o prostornom uređenju i gradnji* (NN 76/07) u naselju Trpanj sačuvao se središnji dio Trpanjskog polja (osobito vrijedno poljoprivredno tlo), a planirana je i park šuma „Gradina“, koja se obalom prostire od trpanjske luke do uvale Luka. Sukladno PPDNŽ planirano je GPN na području Luke (istočni dio naselja) kao jedinom mogućem području za širenje mjesta. Slika 3-2.

SLIKA 3-1: PRIKAZ UKINUTOG I PLANIRANOG GP U NASELJU TRPANJ I GORNJA VRUĆICA U PPUO TRPANJ

Izvor: PPUO Trpanj.

SLIKA 3-2: PRIKAZ GPN ZA NASELJE TRPANJ U PPDNŽ. VIDI SE PLANIRANO GPN NA LOKALITETU LUKA.

Izvor: Izvod iz PPDNŽ

SLIKA 3-3: PRIKAZ UKINUTOG GPN U NASELJU DONJA VRUČICA

Izvor: PPUO Trpanj.

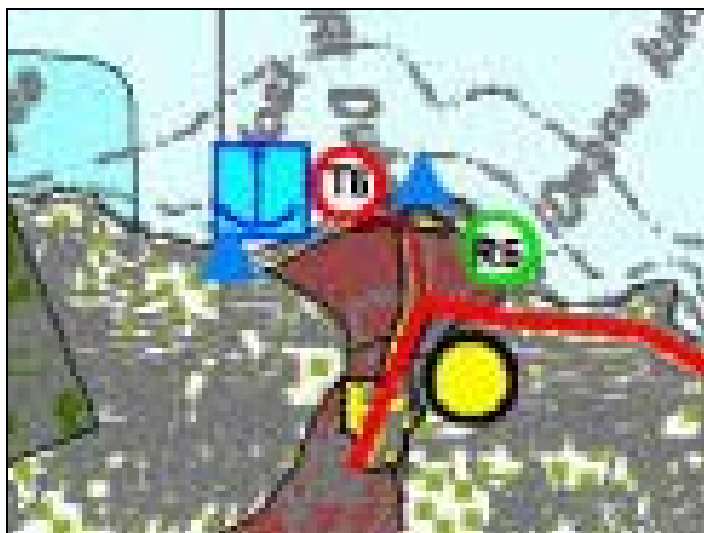
Najveća redukcija građevinskog područja namijenjenog za ugostiteljsko-turističku namjenu izvršena je u priobalnom dijelu naselja Donja Vrućica i Duba Pelješka, slika 3-4. Reducirane, površine bile su izrazito obilno planirane, pa su sukladno *Zakonu o prostornom uređenju i gradnji* (NN 76/07) morale biti ukinute. Zadržane su samo dvije lokacije za ugostiteljsko-turističku namjenu: TZ „Javić-Zaglav“ i TZ „Divna“, sukladno PPDNŽ. Slika 3-4.

Građevinsko područje naselja Duba Pelješka nije reducirano u odnosu na ono koje je bilo planirano Prostornim planom (ex) općine Dubrovnik (ukupno 7,6089 ha), jer je udio izgrađenog GPN u ukupnoj površini planiranog GPN-a 60,90%. Reducirano je GPN u Luci Dube Pelješke. Planiranje veće površine građevinskog područja u Dubi Pelješkoj, (obzirom na velike redukcije površina turističkih zona) ipak nije bilo moguće. Moguće je bilo samo, sukladno PPDNŽ, slika 3-5, zamijeniti već planirane površine neizgrađenog dijela GPN sukladno PP (ex) općine Dubrovnik u okviru GPN Dube Pelješke s (novu) planiranim GPN prema Luci Dube Pelješke, slika 3-4, 3-5 i 3-6.

SLIKA 3-4: GPN U NASELJU DUBA PELJEŠKA NA POTEZU STARO NASELJE – LUKA DUBE PELJEŠKE NA KATASTARSKOJ PODLOZI.

SLIKA 3-5: PRIKAZ GPN ZA NASELJE DUBA PELJEŠKA U PPDNŽ

Izvor: Izvod iz PPDNŽ

SLIKA 3-6: GPN U NASELJU DUBA PELJEŠKA NA POTEZU STARO NASELJE – LUKA DUBE PELJEŠKE NA ZRAČNOJ SNIMCI.

Izvor: PPUO Trpanj.

Športsko-rekreacijski centar «Trpanj»

Planira se građevno područje za sportsko-rekreacijsku namjenu – sportsko-rekreacijski centar u okviru GPN naselja Trpanj:

- a) ŠRC «Trpanj»

Planirani ŠRC sadržava otvorene i zatvorene športske terene što će biti pobliže uređeno izradom UPU-a u okviru naselja Trpanj. U granicama planiranoga građevinskog područja sportsko-rekreacijske namjene trebaju se smjestiti:

- a) zgrada kluba,
- b) zgrade za prateće i servisne potrebe – gospodarske zgrade;
- c) građevine za zatvorene športske terene

Športsko-rekreativni sadržaju planiraju se i u okviru drugih planiranih površina i mogu se smjestiti:

- a) u okviru parcele škole (koliko to dozvoljavaju prostorne prilike),
- b) u okviru turističkih zona: zimski bazen, tenis, kuglanje, fitnes i sportovi više rekreacionog karaktera s ciljem produljenje turističke sezone,

TABLICA 3-2

	Naziv zone (R)	Površina zone - ha
1	SRC «Trpanj» u okviru GPN naselja Trpanj	2,37
	UKUPNO	2,37

Uređene plaže

Ovim Planom na području Općine na slijedeći način planiraju se uređene plaže:

- a) u okviru građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene TZ „Divna“: plaža «*Divna*»;
- b) u okviru građevinskih područja naselja (GPN) na površinama čije se detaljno razgraničenje (na pomorskom dobru) treba utvrditi UPU-om: plaža „*Luka*“.

Na dijelu kopna koji se u zaleđu nastavlja na pojas obale mora (*pomorsko dobro*) izgrađuju se sadržaji koji su potrebni u skladu sa Zakonom, pravilnicima i standardima za *uređene plaže*. Na ovom dijelu u okviru «*uređenih plaža*» koje se uređuju u okviru pristupačnih prirodnih uvala moguće je podignuti prizemnu građevinu do 50 m² bruto izgrađene površine za ugostiteljsku namjenu, sanitarne potrebe, potrebe spremanja kupališnih rekvizita i opreme. Ovu građevinu može podići onaj koji ima koncesiju na *uređenu plažu* u okviru pristupačnih prirodnih uvala.

TABLICA 3-3- UREĐENE PLAŽE:

	<i>Uređena plaža (u okviru GPN)</i>	ha
1	« <i>Luka</i> » u okviru GPN Trpanj (<i>TL «Luka» i «Kamp Luka»</i>)	-
2	« <i>Divna</i> » u okviru TZ « <i>Divna</i> »	-
	Detaljno razgraničenje izradom obaveznih UPU-a	-

Ad. b/ Površine izvan naselja za izdvojene namjene

Građevinska područja za gospodarsku namjenu (I)

U sklopu građevinske zone za gospodarsku djelatnost «Vrućica» predviđa se izgradnja malih proizvodnih pogona, građevina za proizvodno zanatstvo, servisa, ali i poslovnih građevina, koje svojom namjenom i veličinom ne mogu biti smještene uz obiteljske zgrade u okviru građevnih područja naselja (građevine tipa vinarije, uljare, prodaja različitih vrsta građevnog materijala, betonare, manji proizvodni pogoni i sl.) U ovim građevnim područjima predviđa se i izgradnja različitih građevina i pogona potrebnih komunalnom servisiranju.

TABLICA 3-4

	Gospodarska proizvodna namjena (I)	Površina zone - ha
	gospodarska zona «Vrućica»	3,26
	UKUPNO građevno područje	3,26

	Gospodarska lokacija (I)	Površina zone - ha
1	gospodarska zona «Trpanj 1»	0,10
2	gospodarska zona «Trpanj 2»	0,49

U okviru GPN naselja Trpanj zadržavaju se postojeće gospodarske zone kao gospodarske lokacije «Trpanj 1» i «Trpanj 2» razgraničene u okviru građevinskog područja naselja Trpanj, a sve do preseljenja na novu lokaciju u gospodarsku zonu «Vrućica» (izvan naselja), s tim da njihova proizvodnja u smislu zagađenja mora biti sukladna stambenom okruženju. Mogu se rekonstruirati i adaptirati. Površina gospodarske zone (lokacije) «Trpanj 1» treba se (u slučaju preseljenja) prenamijeniti isključivo u zelenu površinu u okviru Trpanjskog polja (dječje igralište).

Kad se u okviru Općine Trpanj pokrene proizvodnja marikulture tada će se također u njenom okviru morati prostorno riješiti i kompletan proces proizvodnje kako na moru, tako i (osobito) na kopnu (doprema materijala, otprema proizvoda, održavanje). Za sada još nema parametara za određenje kvantifikacionih pokazatelja.

Građevinska područja za ugostiteljsko-turističku namjenu (T)

Smještaj i izgradnja zgrada namijenjenih osnovnoj ugostiteljsko-turističkoj namjeni, ovim su Planom predviđeni:

- a) u izdvojenim građevinskim područjima za turističku namjenu (izvan naselja) unutar «turističkih zona (TZ)» prema tabelarnom pregledu u Tablici 3-3, kartografskim prikazima br. 1: «*Korištenje i namjena površina*» u mjerilu 1:25000 i br. 4: «*Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*» u mjerilu 1:5000;
- b) unutar površina naselja
 - b1) u građevinskim područjima ugostiteljsko-turističke namjene – «turističkim lokacijama (TL)» - razgraničenim ovim Planom u okviru površine naselja te prikazanim na kartografskim prikazima serije pod br. 4: «*Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*» u mjerilu 1:5000;
 - b2) unutar građevinskih područja naselja mješovite namjene utvrđenih ovim planom, kao pojedinačne stambene i poslovne građevine za smještaj (hotel, pansion, prenočište i sl.) kapaciteta do 80 kreveta.

Parametri izgradnje precizno su dani u odredbama za provođenje ovoga Plana člancima 79. – 81. i pratećoj tablici 2. U narednoj tablici prikazan je popis zona ugostiteljsko-turističke namjene u i izvan naselja:

TABLICA 3-5
PREGLED GRAĐEVINSKIH PODRUČJA UGOSTITELJSKO-TURISTIČKE NAMJENE S PLANIRANIM KAPACITETIMA TE UVJETIMA I NAPOMENAMA ZA URBANISTIČKE PLANOVE UREĐENJA KOJIMA SU OBUHVAĆENA

GRAĐEVINSKA PODRUČJA UGOSTITELJSKO TURISTIČKE NAMJENE Izdvojene «TURISTIČKE ZONE» / / «TURISTIČKE LOKACIJE» u naseljima	TIP (T1 – hotel, T2 – turističko naselje, T3 – kamp/ auto-kamp LN)	MAX. BROJ KREVETA (postojeće + planirano)	UKUPNA POVRŠINA GRAĐ. PODRUČJA (ha)	OBVEZE, SMJERNICE I NAPOMENE ZA ODGOVARAJUĆI URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA (UPU)
TURISTIČKE ZONE				
TZ «Javić-Zaglav»	T2	480	5,7433	Planira se izgradnja turističkog naselja usitnjene strukture. Pojedinačne smještajne zgrade trebaju formirati grupe zgrada, koncentrirane gušće izgradnje, tako da se u okviru TZ formira nekoliko <i>nakupina</i>. Nagibi terena su veći od 1:3. Na takovim nagibima visina glavne smještajne zgrade može biti do S+P+1, a ostalih smještajnih zgrada do S+P. Rješenje treba koncipirati tako da poveća kategoriju smještaja i usluge sa svim potrebnim pratećim sadržajima. Treba planirati visok udio «zelenih površina» prema odredbama ovoga Plana, a osobito zaštitu postojećeg visokog zelenila alepskog bora na poluotoku Zaglav. Kako kroz turističku zonu prolazi cesta koja povezuje Dubu Pelješku sa naseljem Trpanj potrebno je prilikom planiranja turističke zone UPU-om osigurati nužan i nesmetani koridor širine najmanje 8,0 m sa primjerenim prijelazima koji bi nesmetano povezivali razdvojene dijelove turističke zone. Uređenje obale, pripadajuće plaže i priveza planira se sukladno propisima. Zbog konfiguracije terena potrebno je obratiti posebnu pažnju prilikom planiranja privezišta i sidrišta za plovila kako to omogućavaju propisi. Točna razgraničenja moguća su tek izradom UPU-a na preciznoj katastarsko-topografskoj karti koju je potrebno izraditi za tu priliku.
TZ «Divna»	T2	300	3,0000	Planira se izgradnja turističkog naselja usitnjene strukture. Pojedinačne smještajne zgrade trebaju formirati grupe zgrada, koncentrirane gušće izgradnje, tako da se u okviru TZ formira nekoliko <i>nakupina</i>. Maksimalna visina glavne smještajne zgrade iznosi do P+1+Pk, a ostalih smještajnih zgrada do P+1. Prilikom razrade turističke zone UPU-om potrebno je obratiti posebnu pažnju na postojeći vodotok koji prolazi turističkom zonom, a bujičarskog je karaktera. Također, u rješenje treba uklopiti postojeću kvalitetnu vegetaciju. Rješenje treba koncipirati tako da poveća kategoriju smještaja i usluge sa svim potrebnim pratećim sadržajima. Treba planirati visok udio «zelenih površina» prema odredbama Plana. Zbog konfiguracije uvale i položaja plaže u okviru turističke zone «Divna» potrebno je obratiti posebnu pažnju prilikom planiranja privezišta i sidrišta za plovila kako to omogućavaju propisi. Točna razgraničenja moguća su tek izradom UPU-a na preciznoj katastarsko-topografskoj karti koju je potrebno izraditi za tu priliku.
UKUPNO		780	8,7433	
TURISTIČKE LOKACIJE				
TL «Kamp Duba»	T3	150	0,61	Smještajne jedinice ne mogu se planirati bliže od 25 m od obalne crte. One se ne mogu povezivati s tlom na čvrst način, a prateći sanitarni i drugi sadržaji moraju biti izgrađeni najmanje 70 m od obalne crte. UPU-om je obvezno planirati poboljšanje kvalitete (kategorije) usluge i smanjenje gustoće korištenja. Iako je na cijelom obalnom području «turističke lokacije» moguće UPU-om planirati prirodne i/ili uređene plaže, ovim Planom posebno je razgraničena uređena plaža «Duba» (na sjevernoj obali istočno od luke Dube Pelješke) koju je potrebno planirati UPU-om kao uređenu plažu podjednako u funkciji «turističke lokacije» Kamp Duba i naselja Duba - kao uređenu mjesnu plažu. Radi uređenja plaže «Duba» moguće je

				nasipavanje na tom dijelu obale, koje se nadovezuje na planiranu gradnju sekundarnog lukobrana luke otvorene za javni promet Dube Pejške.
TL «Kamp Luka»	T3	200	1,10	Smještajne jedinice ne mogu se planirati bliže od 25 m od obalne crte. One se ne mogu povezivati s tlom na čvrst način, a prateći sanitarni i drugi sadržaji moraju biti izgrađeni najmanje 70 m od obalne crte. UPU-om je obvezno planirati poboljšanje kvalitete (kategorije) usluge i smanjenje gustoće korištenja. UPU-om će biti razgraničena pripadajuća plaža. U okviru njene površine i uređenja moguće je nasipavanje obale i uređenje priveza (mula) sukladno odredbama Uredbe o ZOP-u.
TL «Blaca»	T1	120	0,37	Planira se izgradnja manjeg mjesnog hotela u funkciji ljekovitom blata plaže Blaca u uvali Luka kapaciteta do 120 ležajeva. Visina izgradnje planira se kao S+P+2 Pripadajuća plaža «Blaca» s ljekovitim muljem, zbog kojega se i planira izgradnja hotela na planiranoj TL «Blaca», razgraničena je ovim Planom. Njena se površina može se detaljnije razgraničiti UPU-om u okviru njene detaljnije razrade.
TL «Faraon»	T1	200-	0,40	Postojeći hotel «Faraon». Planira se rekonstrukcija i podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta hotela na «4*», kao i poboljšavanje ponude pratećim sadržajima. Zadržava se postojeća visina osnovne zgrade. Plaža i pripadajući privez planiraju se u okviru GPN naselja Trpanj.
TL „Luka 1“	T2	360	3,17	Planirani su hoteli, obiteljski hoteli, pansioni i apartmani s pratećim sadržajima u funkciji visoke kvalitete i raznovrsnosti ponude. P planirano je uređenje pripadajuće obale u okviru kojega se može urediti u privez plovila čiji broj treba biti sukladan propisima. Nije moguće uređenje obale prije izgradnje smještajnih hotelskih kapaciteta. Visina izgradnje planira se kao Po+P+2 UPU-om će biti razgraničena pripadajuća plaža. U okviru njene površine i uređenja moguće je nasipavanje obale i uređenje priveza (mula) sukladno odredbama Uredbe o ZOP-u. Točna razgraničenja moguća su tek izradom UPU-a na preciznoj kalatarsko-topografskoj karti koju je potrebno izraditi za tu priliku.
Luka nautičkog turizma LN „Trpanj“	LN	Broj vezova do 200	Kopneni dio do 0,50 utvrditi će se preciznom izmjerom pri izradi UPU-a	PPDNZ planirana je luka nautičkog turizma (LN) kapaciteta do 200 vezova. Planirana je u dijelu postojeće luke otvorene za javni promet i u dijelu površine izgrađenog građevinskog područja naselja Trpanj. Tek će se izradom UPU-a za naselje Trpanj i preciznih geodetskih snimaka moći odrediti točni obuhvat kopnenog i pomorskog dijela luke. Obuhvat nije moguće prejudicirati na razini ovoga Plana. Također, prostorne mogućnosti ovako određenog kopnenog dijela luke nautičkog turizma odrediti će i moguću veličinu glavne smještajne zgrade i njen položaj. Ovim Planom markiran je mogući raspored vezova i produljenje lukobrana, ali će konačno rješenje, kao i mogući kapacitet dati projekt luke izrađen u okviru izrade UPU-a naselja Trpanj.
UKUPNO		670	5,4	

POTENCIJALNE LOKACIJE ZA RAZVOJ ETNOTURIZMA (Te) (L)	DULJINA OBALE Ukupno obala/ /plaža	BROJ LEŽAJA u čvrstim objektima (izgrađeno + lanirano)	UKUPNA POVRŠ. tur. zona /grad. pod. HA	NAPOMENA
L «Veli Vrh»	(Te)	-	-	Zavisi od mogućnosti što će bi se odredilo u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Dubrovniku
L «Ženjevka»	(Te)	-	-	Zavisi od mogućnosti što će bi se odredilo u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Dubrovniku

TABLICA 3-6- UKUPNO PLANIRANI TURISTIČKI KAPACITETI OPĆINE

	Vrsta smještaja	Kapaciteti		
		Postojeći	Planirani	Ukupno
1	Hotelski smještaj (TZ i TL) (T1) (T2) (T3)	200	1260	1460
2	Obiteljski pansioni «privatni smještaj»	600	880	1480
3	Parahotelske vrste smještaja – kamp (T3)	280	170	450
4	Etnoturizam	0	Ovisi o mogućnostima prostora	-
	UKUPNO	1080	2310	3390

«Privatni smještaj»

U planskom razdoblju planira se i povećanje smještajnih kapaciteta u *obiteljskim pansionima* ("privatnom smještaju") u kojemu trenutno ima oko 600 registriranih ležajeva. Planira se da će se broj ležajeva u ovom vidu smještaja u narednih četrnaest godina do 2015. godine povećati na ukupno 1480 ležajeva.

Parahotelski smještaj

U parahotelskim kapacitetima (kampovima) danas ima mjesta za 280 osoba. Planira se da će se u planskom razdoblju kapacitet povećati na približno još 170 mjesta.

Planiraju se kampovi (T3) u okviru građevnog područja naselja (GPN) u Dubi Pelješkoj «Kamp Duba» i u Trpnju «Kamp Luka» sve u okviru 20% površine građevnog područja naselja.

Etnoturizam.

Moguće je ispražnjena stara tradicijska naselja kao što su naselje Ženjevka ili Veli Vrh urediti kao *turističke stacije etno-turizma* i opremiti potrebnim pratećim sadržajima u suradnji s pripadajućom Upravom za zaštitu kulturnih dobara, Konzervatorskim odjelom, ako je naselje ili lokacija zaštićena ovim Planom. Način uređenja i eventualni kapaciteti proizlaze iz mogućnosti prostora koji se uređuje da bez štete po tradicijska obilježja zadovolje potrebe. Obvezatna je izrada prostornog plana niže razine za kojeg se preporuča da sadržava i detaljniju razradu u maniri detaljnog plana uređenja. U Općini se planira lokacije za *etno-turizam* (T_e) u sklopu

- a) L «Veli Vrh» (Te)
- b) L «Ženjevka» (Te)

Za sve planirane turističke zone potrebno je izraditi uz obvezatni detaljni plan uređenja (DPU) i *studiju utjecaja na okoliš* kako bi se osigurali najviši standardi zaštite okoliša ukoliko imaju više od 50 ležajeva.

Prirodne plaže

Prirodne plaže, nerazgraničenih površina, nalaze se na lokacijama:

- Uvala Tajša,
- uvala Blaca (Duba Pelješka),
- podno «vila» (Trpanj),
- Mala Prapatna,
- „Duba“ u Dubi Pelješkoj,
- „Blaca“ naselju Trpanj.

Građevno područje groblja (G)

Ne planiraju se nova groblja već se planiraju eventualno proširenja postojećih.

TABLICA 3-7: GROBLJA U OPĆINI TRPANJ

	Groblje (G)	Površina - ha
1	Groblje Sv. Roka - Trpanj	0,3100
2	Groblje Sv. Jurja – Gornja Vručica	0,7730
3	Groblje Sv. Kuzme i Damjana – Donja Vručica	0,1792
4	Groblje Sv. Margarite – Duba Pelješka	?
	UKUPNO površina	1,2622

Ad. II Prostori izvan građevnih područja

Ad. c/ Poljoprivredne i šumske površine

Prirodne površine šume, makije, gariga i kamenjara te gospodarske šume

Šumske površine: šume, makija, garig i kamenjara te gospodarske šume obuhvaćaju veliki dio površine Općine i većinom su u privatnom vlasništvu. Slabo su korištene. Ove površine ostaju i nadalje u svojoj namjeni. One su važan sastavni dio krajobrazza, kao izraz lokalnog identiteta i njegove slike. Važno ih je osobito čuvati u zonama gdje su uočljive, svojstvene i stoga izuzetno vrijedne.

Gospodarske šume pokrivaju razmjerno velike površine. Zauzimaju 1302,30 hektara. Od toga na garige, neobrasla šumska zemljišta i neplodna šumska zemljišta otpada 286,37 ha.

Budući su u načelu šume na kršu većinom i zaštitne šume to se navedene površine mogu smatrati ujedno i zaštitnim šumama.

Ostalo šumsko zemljište uključivo privatne šume zauzimaju 1011,75 ha. Uglavnom su to površine gariga, neobraslo proizvodno tlo, neplodno tlo čije se drvo koristi za ogrjev, kolje i slične potrebe privatnih gospodarstava. Dio šuma čiji su se vlasnici urbanizirali prešao je u trajni stadij - makiju.

TABLICA 3-8

	Naziv zone (Š)	Površina zone - ha
1	Gospodarske šume osnovne namjene	1302,30
2	Ostale šume i šumsko zemljište	1011,75
	UKUPNO šume (šumsko zemljište)	2317,05

Poljoprivredne površine

Poljodjelske površine vrlo su značajne površine za Općinu, a i šire. Prema Planu zauzimaju ukupno 1043,00 ha. Dijelom su to i vrijedne poljodjelske površine vinograda i maslinika. One su vrijedne i u krajobraznom smislu kao značajni element identiteta prostora. Važno je naglasiti da se površine *maslinika* katastarski vode u okviru *voćnjaka*.

Najznačajniji dio poljodjelskih površina Općine objedinjen je u većim *poljima* smještenim uz naselja. Najznačajnija i najvrjednija površina, ne samo u poljodjelskom smislu je Trpanjsko polje koje se ovim Planom zaštićuje u svojoj osnovnoj poljodjelskoj funkciji.

TABLICA 3-9:

	Naziv zone (P)	Površina zone - ha
1	Osobito vrijedno i vrijedno obradivo tlo	387,25
2	Ostala obradiva tla	104,25
3	Ostala poljoprivredna tla šume i šum. zemljišta	571,50
	UKUPNO poljodjelske površine	1063,00

	Naziv zone (spada u kategoriju P1)	Površina polja - ha
1	Trpanjsko polje, osobito vrijedno obradivo tlo	9,07
	UKUPNO	9,07

TABLICA 3-10: PRIKAZ PROMJENA POLJOPRIVREDNIH POVRŠINA – ZATEČENO STANJE – PLANIRANO STANJE

Kategorija korištenja	ZATEČENO STANJE		PLANIRANO STANJE	
	ha	%	ha	%
Osobito vrijedno obradivo tlo (P1/P2 - kod Husnjaka)	15,0880	0,42	15,0880	0,42
Vrijedno obradivo tlo (P2/P3 kod Husnjaka)	372,1681	10,43	372,1681	10,43
Obradivo tlo (P3/P2 kod Husnjaka)	122,3289	3,43	104,2450	2,92
Ostalo poljoprivredno tlo, šume, šumsko zemljište (PŠ)	571,5000	16,01	571,5000	16,01
UKUPNO P1, P2, P3 i PŠ	1081,0850	30,29	1063,0011	29,78
GPN izgrađeno	55,0619	1,54	55,8350	1,56
GPN neizgrađeno	0	0,00	34,4288	0,96
Površine izvan GPN (T, I, K, R3)	2,2842	0,06	12,6967	0,36
Površine izvan GPN (OG, E3, G, IS)	49,1725	1,38	87,1722	2,44
GP UKUPNO	106,5842	2,98	190,1327	5,33
Šume osnovne namjene	1302,3000	36,48	1302,3000	36,48
Ostale šume i šumsko zemljište	1079,7997	30,25	1014,2695	28,41
UKUPNO ŠUME	2382,0997	66,73	2316,5695	64,90
SVEUKUPNO	3569,7033	100,00	3569,7033	100,00

Ad. d/ Vodene površine i more

Površine vodotoka

U Općini nema značajniji vodenih površina i vodotoka čije su se površine trebale razgraničiti ovim Planom. Pojavljuju se samo pojedinačni bujični tokovi, od kojih je važniji samo tok koji prolazi planiranom TZ «Divna» pa se ta činjenica treba uzeti u obzir prilikom planiranja TZ.

Površine mora planirane za promet, turizam i rekreaciju:

U okviru Općine ovim Planom predviđene su slijedeće **morske luke**:

luka otvorena za javni promet županijskog značaja (postojeća);

- luka u naselju Trpanj – postojeće trajektno pristanište;

luka otvorena za javni promet lokalnog značaja:

- luka u naselju Trpanj;
- luka u naselju Duba Pelješka;

luke nautičkog turizma (LN) - marine

- luka nautičkog turizma (LN) –marina «Trpanj» max 200 vezova,

privezišta

- privezište «Trpanj» - max. 10 vezova;
- privezište «Duba Pelješka» - max 10 vezova (pristan);

sportske luke (LS)

- sportska luka «Trpanj»;

komunalni privez domicilnog stanovništva(KP)

- komunalni privez «Trpanj» za domicilno stanovništvo naselja Trpanj – max. do 50 vezova,
- komunalni privez «Duba Pelješka» za domicilno stanovništvo naselja Dube Pelješke– max. do 25 vezova.

Razgraničenje i uređenje priveza domicilnog stanovništva, kao i povremenog priveza izletničkih i drugih plovila te potrebnih operativnih obala kao i obalne šetnice naselja na javnom pomorskom dobru vršit će se ili u okviru planova uređenja užih područja (UPU), ili nakon njih detaljnije u okviru detaljnih planova uređenja (DPU). Time će se temeljem pobližeg snimka stanja na terenu, analize prihvatnih kapaciteta i plovnih putova, moći utvrditi detaljnija razgraničenja

Obveznim UPU-om potrebno je u kopnenom dijelu pomorskog dobra utvrditi kontinuitet obalne šetnice (lungo mare).

U okviru luke otvorene za javni promet Trpanj predviđena i lokacija «LO» - *ostale luke* te se u okviru izrade UPU-a, a u skladu s odgovarajućim propisima, u području luke Trpanj može detaljnije razgraničiti površina za, sportsko-rekreacijska plovila, privez domicilnog stanovništva, prateći servisni objekti lučke podgradnje, benzinsku crpku za plovila i sl.

Površine uređenih plaža (razgraničenih ovim Planom)

Površine uređenih plaža razgraničenih ovim Planom (na kopnu) navedene su u poglavlju o športsko-rekreacijskim površinama.

U okviru pripadajuće morske površine pojedine uređene plaže namjene i režimi korištenja morske površine odredit će se i razgraničiti izradom UPU-a.

Površina za lov

Ovim Planom planira se na području Općine Trpanj lovno područje. Lovno područje obuhvaća područje cijele Općine izuzev:

- a) površina udaljenih najmanje 300,00 m od granice građevinskog područja;

- b) površina kopnenog dijela Općine na kojima se ne može ustanoviti lovište prema posebnim propisima kojima je zabranjen lov, a to su more, voćnim i loznim nasadima namijenjenim intenzivnoj proizvodnji, te pašnjacima ako su ograđeni ogradom te drugim površinama na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Lovištem se gospodari temeljem lovnogospodarske osnove.

Površina za marikulturu

U Općini Trpanj planirane su PPDNŽ i Usklađenjem PPDNŽ lokacije za *kavezni uzgoj riba* duž cijelog poteza obale osim u dijelu obale koja pripada naselju Duba Pelješka, naselju Trpanj, uvali Divna i na potezima planiranih *uređenih plaža*.

Ovim Planom odabrana je lokacija u dijelu priobalja Općine Trpanj između uvale Velika Prapatna i Vиноšte (polje marikulture obavezna je izrada prostornog plana niže razine, koji obuhvaća:

- a) pripadajuću morsku površinu;
b) pripadajuće pomorsko dobro s privezom za opskrbno plovilo;
iznimno, izvan uvale Velika Prapatna) na površini 10,0 ha za uzgoj bijele ribe.
- c) Za koncesijsko površinu kopna za izgradnju prizemnog (P) spremišta za potrepštine uzgoja visine 3,0 m i površine do 50 m² (planirano kao mala gospodarska zona u slučaju vlastite proizvodnje mlađi).

U okviru prostornog plana niže razine obvezno je osigurati površinu za premještanje kaveza.

Kapacitet koncesijskog polja treba proizlaziti iz mogućnosti koncesijskog polja da podnese kapacitet planiranog uzgoja bez štete za okoliš.

TABLICA 3-11:

	Površine za marikulturu (H2) na moru	Površina - ha
1	Planirana površina «H2»	10,00
	UKUPNO	10,00

Općini pripadaju male površine mora slabo vrijedne za značajniju ribolovnu aktivnost.

Ad. e/ Površine infrastrukturnih sustava

Ove površine zauzimaju razmjerno mali dio površine Općine, a odnose se na:

- a) površine koridora:
- površine cestovnih koridora:
državna cesta D-415.
postojeća cesta od D-414 do trajektnog pristaništa u naselju Trpanj dolinom Prosik
 - **lokalna cesta:**
postojeća cesta od D-415 do naselja Duba Pelješka
 - **planirana cesta:**
granica Općine Orebić (Vlaštica) – lokalitet Lozica - Trpanj,
 - površine elektroenergetskih koridora:
dalekovoda 20/10 kV.
- b) površine parcela infrastrukturnih građevina:
- površine trafostanica i vodosprema;

TABLICA 3-12:

	Vrsta infrastrukturnog koridora (IS)	Površina - ha
1	Državna cesta D-415.	7,36
2	Lokalne ceste	38,94
4	Dalekovod 20/10 kV.	39,61
	UKUPNO površine koridora	85,91

Površine su prikazane u tablicama tablica 3-15, 3-16, 3-17te Grafikonu 4.

3.2.3. ZAŠTIĆENO OBALNO PODRUČJE

Ukidanjem *zaštitnog obalnog pojasa* ostao je "vakuum" u uređivanju obalnog prostora.

Deset godina nakon donošenja izvornog *Zakonu o prostornom uređenju* 1994. godine (NN 30/94) *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju* (NN 100/04) određeno je *zaštićeno obalno područje mora* te njegovo svrhovito, održivo i gospodarski učinkovito korištenje. Zaštićeno obalno područje mora određeno je kao područje od interesa za Državu. Ovim izmjenama i dopunama Zakona propisano je donošenje *Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (NN 128/04).

Uredbom o ZOP-u određeni su uvjeti i mjere za uređenje zaštićenog obalnog područja mora (ZOP) u svrhu njegove zaštite, svrhovitog, održivog i gospodarski učinkovitog razvoja.

«*Zaštićeno obalno područje (u daljnjem tekstu: ZOP) obuhvaća sve otoke, pojas kopna u širini od 1000 m od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte i ucrtava se na Hrvatskoj osnovnoj karti (zemljovidu) dopunjenoj ortofoto (aerofotogrametrijskim) prikazom.*

Obalna crta, u smislu Uredbe o ZOP-u je crta plimnog vala na obali.

Od 01. listopada 2007. godine *Uredba o ZOP-u* više nije na snazi, ali je *Zakon o prostornom uređenju i gradnji* (NN 76/07) anticipirao njene odredbe.

Na kartografskim prikazima u mjerilu 1:25000 prikazane su:

- a) obalna crta,
- b) crta 1000,0 m udaljena od obalne crte prema kopnu (čime je određen pojas kopna u širini 1000m od obalne crte) – granica ZOP-a na kopnu,
- c) crta 300,0 m udaljena od obalne crte prema moru (čime je određen pojas mora u širini od 300,0 m od obalne crte) – granica ZOP-a na moru.

Ucrtavanje je izvršeno na osnovi digitaliziranih geokodiranih podataka Državne geodetske uprave (topografske karte TK25 i Zaštićeno obalno područje mora).

Na kartografskim prikazima pod br. 4: «*Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja*» izrađenim na geokodiranim katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000, ucrtane su granice (b) i (c) iz stavka (3) ovog članka. Na tim kartografskim prikazima ucrtane su i linije 70m i 100m udaljene prema kopnu od linije obale kakva je ucrtana na katastarskoj podlozi. Tamo gdje je propisana obvezna izrada UPU-a, potrebno je precizno utvrditi linije 70,0 i 100,0 m udaljene prema kopnu od obalne crte (definirane u skladu s Uredbom o ZOP-u).

Prema navedenom kriteriju za prostorno određenje *obalnog pojasa* u kopneni dio obalnog pojasa ulaze:

- naselje Trpanj
- naselje Duba Pelješka
- uvala Divna (dio Donje Vrućice)
- sve turističke zone (TZ).

3.2.4. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

U tablicama 3-13, 3-14, 3-15, 3-16, 3-17 te Grafikonu 4 prikazani su odnosi planiranih površina.

Za plansko razdoblje do 2015. godine izračun građevnih područja naselja temeljio se:

- na planskoj pretpostavci PPDNŽ kojim je planirano ukupno 152,10 ha građevnih područja naselja (u PPDNŽ tablica: *Cjelovita struktura planirane namjene površina PPDNŽ*, str. 252.). Ovim je Planom postignuto i planirano ukupni 90,2638 ha građevnih područja naselja, što je u odnosu na planiranu vrijednost u PPDNŽ za 61,68 ha manje. Promatrajući ukupno građevno područje za Općinu planirano PPDNŽ u iznosu od 165,50 ha i ovim Planom ukupno planirano građevno područje od 104,22 ha (bez infrastrukturnih površina), pa je ovim Planom planirano za 47,88 ha ukupnog građevnog područja manje nego PPDNŽ, ili **-31,48%** od planiranog građevnog područja PPDNŽ.
- Istovremeno, računajući ukupno građevno područje naselja uključivanjem i planiranih građevnih zona za ugostiteljsko-turističku namjenu Prostornim planom općine Dubrovnik (ex) u iznosu od 332,54 ha ukupno smanjenje građevnih područja ovim Planom iznosi čak **-68,11%**.
- na pretpostavljenom broju stalnih stanovnika (samo naselje Trpanj kao *lokalno središte* PPDNŽ planirano je od 500 do 1000 stanovnika /t. 120. Odredaba PPDNŽ/, pa je ovim planom planirano ukupno stanovništvo Općine sa 1188 stalnih stanovnika (u čijem je rastu uračunata i imigracija – odnosno prijelaz dijela povremenog u stalno stanovništvo).
- na pretpostavljenom broju sekundarnih (povremenih weekend stanovnika, a čiji je broj određen temeljem općinskog izvora 2001. godine i činjenice postojanja 55,00% stambenih jedinica «*povremeno nastanjenih*» i «*za odmor i rekreaciju*» prema Popisu 1991. godine, /jer novijih podataka još nema/)
- na pretpostavkama izgradnje, auto-ceste do Metkovića (čvor kod Opuzena), brze ceste do Dubrovnika, mosta Komarna – Brijesta i čvrste veze Pelješac – otok Korčula, čija će izgradnje omogućiti lakšu dostupnost Općine, potaknuti će brži gospodarski rast i intenzivniji rast stalnog i povremenog stanovništva.

Stoga ja za 2015. godinu ovim Planom postignuta gustoća od 0,0238 ha/stanovnik, ili 245 m²/stanovnik, što je obzirom na «ruralnost» kraja korektno. Prikaz je dan u tablici 3-13.

TABLICA 3-13: ODNOS IZMEĐU PLANIRANE POVRŠINE GRAĐEVNOG PODRUČJA NASELJA I BROJA STANOVNIKA OPĆINI TRPANJ

	Pretpostavljeni broj stanovnika	Pretpostavljeni broj povremenih (weekend) stanovnika	Pretpostavljeni ukupni broj stanovnika	Ukupna površina g.p. naselja (izgr.+ plan.) ha	Ukupan broj stanovnika/hektar	Hektar /ukupan broj stanovnika
1	2	3	4	5	6	7
1991. godine	871	1456	2327	90,2638	26,4751	0,0378
2001. godine	871	1800	2671	90,2638	30,3889	0,0329
2015. godina	1188	2500	3688	90,2638	41,9597	0,0238
2027.* godina	1300	2800	4100	90,2638	46,6472	0,0214

Za godinu 2027* izvršena je planska aproksimacija.

TABLICA 3-14: ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA OPĆINE TRPANJ (Pravilnik)

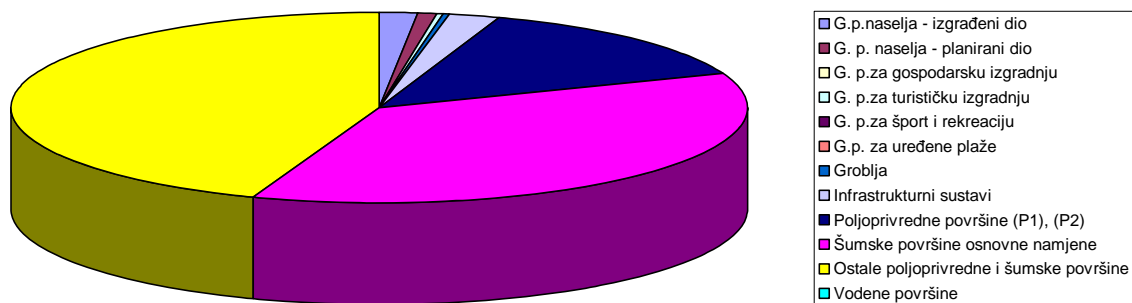
RED. BROJ	OPĆINA TRPANJ		OZNAKA	UKUPNO HA	% OD POVRŠINE ŽUPANIJE	STAN/HA (2027.g.)	HA/STAN (2027. g.)
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA						
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA (naselja)	UKUPNO	GP	90,2638	0,05	45,34	0,02
	Izgrađeni dio građevinskog područja (sva izgradnja)	ukupno		191,96	0,11	21,36	0,05
	obalno			112,96	0,06	36,30	0,03
	otočno						
	kontinentalno-granično						
	ostalo						
1.2.	IZGRAĐENE STRUKTURE VAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA	UKUPNO		14,38	0,01	285,12	0,00
			I2	3,27	0,00	1253,82	0,00
			E	0,00			
			H2	10,00	0,01		
			K	0,00			
			T	8,74	0,00	469,11	0,00
			R	0,00	0,00		
1.3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	UKUPNO	P	491,51	0,28		
	obradive		P1	15,09	0,01		
			P2	372,17	0,21		
			P3	104,25	0,06		
1.4.	ŠUMSKE POVRŠINE	UKUPNO		1302,3	0,73		
	gospodarske		Š1	1302,3	0,73		
	zaštitne		Š2	0	0,00		
	posebne namjene		Š3	0,00			
1.5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE	UKUPNO	PŠ	1583,25	0,89		
				1583,25	0,89		
1.6.	VODENE POVRŠINE	UKUPNO	V	0	0,00		
	vodoloci			0			
	jezera			0			
	akumulacije			0			
	retencije			0			
	ribnjaci			0			
1.7.	OSTALE POVRŠINE	UKUPNO					
			N	0			
			IS	85,91	0,05		
			G	1,26	0,00	3253,97	0,00
	OPĆINA TRPANJ	UKUPNO		3569,70	2,00	1,15	0,87
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE						
2.1.	ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA	UKUPNO			0,00		
	nacionalni park		NP	0			
	park prirode		PP	0			
	ostali zaštićeni dijelovi prirode				0,00		
2.2.	ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA BAŠTINA	UKUPNO		35,6	0,02		
	arheološka područja			-			
	povijesne graditeljske cjeline			9,52	0,01		
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA						
3.1.	MORE I MORSKA OBALA	obalno		ha, km			
		otočno		ha, km			
3.2.	ENERGIJA	proizvodnja		MW			
		potrošnja		MWh			
3.3.	VODA	vodozahvat		u 1000 m3			
		potrošnja		u 1000 m3			
3.4.	MINERALNE SIROVINE			jed. mjere sir.			
	OPĆINA TRPANJ	UKUPNO		3569,70	2,00		

TABLICA 3-15: POSTOTNI PRIKAZ ODNOSA POVRŠINA U PPUO TRPANJ

NAMJENA	HA	%
G.p.naselja - izgrađeni dio	55,84	1,54
G. p. naselja - planirani dio	34,43	0,93
G. p.za gospodarsku izgradnju	3,26	0,09
G. p.za turističku izgradnju	8,74	0,24
Groblja	0,70	0,02
Infrastrukturni sustavi	1,26	0,04
Poljoprivredne površine	85,91	2,41
Šumske površine osnovne namjene	491,50	13,77
Ostale poljoprivredne i šumske površine	1302,30	36,48
Vodene površine	1585,77	44,42
UKUPNO	3569,70	100,00

GRAFIKON 4

GRAFIČKI PRIKAZ ODNOSA POVRŠINA U PPUO TRPANJ

TABLICA 3-16: OBAVEZNA TABLICA PROVJERE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA I GRAĐEVINSKIH PODRUČJA IZDVOJENIH ZONA (IZVAN NASELJA)

R. Broj	GP naselja i izdvojenih dijelova naselja	Ex PP(b)O DUBROVNIK			Usklađenje s člankom 4. Uredbe	PPUO TRPANJ 2007.			Ovjera
		A.	NASELJE	Ukupno GP (1986.) ha		Izgrađeno GP ha (2006. g.)	Izgrađenost %	Ukupno GP ha	
1	DUBA PELJEŠKA	7,6089	4,6341	60,90	Bez promjene	7,6089	4,6341	60,90	
2	LUKA DUBE PELJEŠKE	0,9479	0,4023	42,44	-30%	0,4023	0,4023	100,00	
3	DONJA VRUČICA	10,8894	5,0323	46,21	-30%	6,2570	5,0323	80,43	
4	DIVNA	0,9321	0,0656	7,04	Postojeće GPN planira se GP TZ	0,0000	0,0000	0,00	
5	VELI VRH	1,9440	1,4725	75,75	Zadržava se samo izgrađeni dio GPN	1,4725	1,4725	100,00	
6	GORNJA VRUČICA	9,2927	3,0424	32,74	Izvan ZOP-a	4,1359	3,0424	73,56	
7	TRPANJ	120,5820	39,8613	33,06	-30%	70,3872	41,2514	59,18	
B.	Izdvojeno GP sportsko-rekreacijske namjene R1, R2, R3, R4, R5, R6								
C.	Izdvojena GP gospodarske namjene I, K1, K2, E								
1	GZ "G. VRUČICA"				Izvan ZOP-a	3,2553	0,0000	0,00	
	GL "TRPANJ 1"				GL razgraničena u okviru GPN	0,0977	0,0977	100,00	
	GL "TRPANJ 2"				GL razgraničena u okviru GPN	0,4884	0,4700	96,23	

TABLICA 3-17 (NASTAVAK): OBAVEZNA TABLICA PROVJERE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA I GRAĐEVINSKIH PODRUČJA IZDVOJENIH ZONA (IZVAN NASELJA)

D. UGOSTITELJSKO-TURISTIČKA NAMJENA U IZDVOJENOM GRAĐEVINSKOM PODRUČJU (IZVAN NASELJA)							
D.	Naselje	Lokalitet	Površina GP ha	Vrsta	Kapacitet (kreveti)	% izgrađenosti	Usklađeno s PPDNŽ Ovjera
1	TZ "JAVIĆ-ZAGLAV" (T2)	Duba Pelješka Temeljem ID PPDNŽ	5,7433	T2	480	0,0	
2	TZ "DIVNA" (T2)	Donja Vručica Uvala Divna Temeljem usklađenja PPDNŽ	3,0000	T2	300	0,0	

D1. UGOSTITELJSKO-TURISTIČKA NAMJENA UNUTAR GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA (DO 20% POVRŠINE GPN NASELJA)					
	Naselje	Površina GP ha naselja	Površina GP ha tur.	% postotak u okviru naselja	Usklađeno s PPDNŽ Ovjera
1	TL "KAMP DUBA" (T3)	10,4670	0,4251	4,06	
2	TL "KAMP LUKA" (T3)	68,0172	1,0976	1,61	
3	TL "LUKA 1" (T2)	68,0172	3,1732	4,67	
4	TL "BLACA" (T1)	68,0172	0,3716	0,55	
5	TL "FARAON" (T1)	68,0172	0,4031	0,59	
6	LN "TRPANJ"	68,0172	0,5000	0,74	

TABLICA 3-18: ANALITIČKI PRIKAZ GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA PO NASELJIMA

Naziv naselja	Naziv naselja/dijela naselja i broj dijela G.P.N.	PPO Dubrovnik Površina G.P.N. u osnovnom i razvojnom dijelu (ukupno plan)	Broj dijela G.P.N.	Planirano Izgrađeno G.P.N. Iz graf. List.: 4 gotovih izmjena i dopuna 2007.	Planirano za razvoj G.P.N. Iz graf. List.: 4 gotovih izmjena i dopuna 2007.	Postotak izgrađenog dijela GPN u PPO Dubrovnik	Zakon odredbe o ZOP-u članak 50. -30%	PPDNŽ 50%/50%	Ostaje za planirati kao neizgrađeno GPN	UKUPNO PLANIRANO GPN	IZGRAĐENO GPN	NEIZGRAĐENO GPN	POSTOTAK izgrađenog dijela u planiranom GPN-u
Naziv naselja	Naziv dijela naselja	Iz graf.list:4	Broj	Iz graf.list:4	Iz graf.list:4	%	ha	ha	ha	ha	ha	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	TRPANJ 07	120,5820	UKUPNO	40,2514	27,7658	33,38	84,4074	80,5028	40,2514	70,3872	41,2514	29,1358	58,61
	G.VRUČICA 07	9,2927	UKUPNO	3,0424	1,0935	32,74	6,5049	6,0848	3,0424	4,1359	3,0424	1,0935	73,56
	D.VRUČICA 07	10,8894	UKUPNO	5,0323	1,2247	46,21	7,62258	10,0646	2,59028	6,2570	5,0323	1,2247	80,43
	D.V. VELI VRH 07	1,9440	UKUPNO	1,4725	0,0000	75,75	1,944	2,945	0,4715	1,4725	1,4725	0,0000	100,00
	D.V. DIVNA 07	0,9321	UKUPNO	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0	0,0000	0,0000	0,0000	0,00
	LUKA DUBA P. 07	0,9479	UKUPNO	0,4023	0,0000	42,44	0,6635	0,8046	0,2612	0,4023	0,4023	0,0000	100,00
	DUBA P. 07	7,6089	UKUPNO	4,6341	2,9748	60,90	7,6089	9,2682	2,9748	7,6089	4,6341	2,9748	60,90
		1991. g											
SVEUKUPNO	OPĆINA TRPANJ 2007	152,20		54,8350	33,06	36,03				90,2638	55,8350	34,4288	61,86

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Možemo samo ponoviti neke bitnije smjernice važne za prostorno određenje. U cjelini promatran, gospodarski razvoj temeljit će se na intenzivnijem razvitku ugostiteljsko-turističke djelatnosti, prometa i veza te poljodjelstva i industrijsko-servisnih usluga. Intenzitet rasta i razvoja gospodarstva sigurno će biti u korelaciji s razvojem potrebne infrastrukture i demografskim mogućnostima.

Temeljne odrednice razvitka gospodarskih djelatnosti odredit će tržište i poduzetnički interesi tako da je realno očekivati možda i nove, dosad u gospodarskoj strukturi Općine nezastupljene grane iako će budući gospodarski razvitak biti usmjeren na razvitak tradicijski važnih i tržišno potvrđenih djelatnosti - poljodjelstva, posebice vinogradarstva kao ekološki čistih proizvodnja, zatim marikulture, osobito turizma i ugostiteljstva

U skladu s već opisanim mogućnostima i ograničenjima prostornog razvoja, prirodni potencijal Općine karakterizira razmjerno oskudan potencijal sirovinskih resursa. S druge strane, veliko bogatstvo prirodnih uvjeta zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima objedinjuje se i Planom se postavlja **prostorni temelj** za daljnji razvoj, posebno određenih vrsta djelatnosti.

Obzirom na veliku gospodarsku važnost **ugostiteljsko-turističke privrede** u ukupnoj gospodarskoj strukturi Općine razvoj ove gospodarske grane predstavlja prioritetni zadatak u kreiranju i osmišljavanju turističkog proizvoda Općine. Potrebno je obratiti pažnju na:

- izgradnju turističkih kapaciteta u suglasju s novim kriterijima, zahtjevima i standardima,
- izgradnju vila, bungalova, apartmanskih naselja umjesto velikih hotelskih zdanja poštujući nove težnje prema privatnosti gostiju tijekom ljetnih odmora,
- obnovu starih tradicijskih napuštenih stambenih i nasebinskih struktura,
- razvoj privatnih manjih turističkih gazdinstava - obiteljskih pansiona,
- razvoj izletničkog i lovno-gostinstva koristeći se visovima Sv. Ilije.

a sve u ambijentu krajobrazno očuvanom, ekološki čistom.

Sukladno rečenom, planirani razvoj gospodarskih djelatnosti Općine polazi prvenstveno od utvrđene činjenice da prirodni resursi pružaju velike mogućnosti za razvoj turističkog gospodarstva. Planom su predviđene dvije turističke zone i četiri turističke lokacije uključivo hotel «Faraon» u naselju Trpanj. Mogućnosti smještaja ukupno 1460 kreveta u čvrstim hotelskim smještajnim kapacitetima visokog standarda s mogućnošću cjelogodišnjeg boravka treba konačno utvrditi izradom urbanističkih planova uređenja (UPU) i detaljnih planova uređenja *turističkih zona* (DPU), koji svoja rješenja trebaju temeljiti na vrijednostima prostora koje treba štiti. U *turističkim zonama* predviđa se izgradnja stacionarnih hotelskih građevina i apartmana i apartmanskih zgrada sa svim pratećim sadržajima. Objekte i sadržaje treba predvidjeti za cjelogodišnje korištenje, koje treba promatrati u svezi s budućom zračnom lukom na otoku Korčuli i mostom Klek - Brijesta, čije će izgradnje omogućiti dulju turističku sezonu od današnje. Bilo bi to značajno proširenje turističke ponude u odnosu na današnje mogućnosti. S ovim u vezi treba promatrati i potrebu ostvarenja programa *«uređenih plaža»* sa svim potrebnim funkcionalnim objektima, koji se podrazumijevaju pod terminom *«uređena plaža»* (ugostiteljski sadržaj ukupno 50 m² zatvorenog prostora na svakoj plaži, parkiralište, sanitarni objekti, kabine za presvlačenje, mogućnost unajmljivanja, mogućnost rekreacijskih aktivnosti izvan samog kupanja i sl.).

Jača industrijska proizvodnja i veći industrijski pogoni s ekološkog i prostornog stajališta u Općini nisu prihvatljivi. Za manju proizvodnu djelatnost i servisne usluge u naselju Trpanj predviđene su tri površine. Površina za gospodarsku namjenu, gospodarske lokacije u okviru GPN Trpanj: zatečene «Trpanj 1» i znatno manja površina za gospodarsku namjenu «Trpanj 2». U okviru Gornje Vručice planira se gospodarska zona «G. Vručica». Sve treba dodatno komunalno opremiti.

Povoljne klimatske prilike i svojstvena kvaliteta tla utječu i na mogućnosti razvoja **poljodjelstva**, osobito vinogradarskih i povrtlarskih kultura te maslinarstva. Moguć je intenzivan uzgoj južnih kultura, uz pretpostavku da je riješen problem vode. Poljodjelstvo je, zbog polustoljetne zapostavljenosti neophodno reafirmirati i revitalizirati te je učiniti jednom od najznačajnijih gospodarskih djelatnosti s ciljem postizanja usklađenog i ravnomjernog prostornog razvitka i suzbijanja depopulacijskih trendova. Vinogradarstvo, maslinarstvo i povrtlarstvo grane su poljodjelstva koje imaju velike pogodnosti intenzivnog razvitka. Planom se predviđaju poljodjelske površine i to: osobito već spomenuta polja te ostale poljodjelske površine.

Posebni pažnju treba posvetiti obnovi i razvitku obiteljskih poljodjelskih gospodarstava kao temelja hrvatskog poljodjelstva. Uzimajući u obzir brojnost onih što su još vezani za zemlju, usmjerenje razvoja Općine i prema poljoprivredi teško će se ostvariti bez znatnijeg interesa za ulaganje u tu granu privrede.

Čisto more i njegove ostale svojstvenosti daju temelj za razvoj marikulture i kaveznog uzgoja riba (H2). Do sada su u Općini razmjerno nedovoljno razvijene ove gospodarske djelatnosti. Budući razvoj djelatnosti *kaveznog uzgoja ribe* zahtijevat će osim problematike samog smještaja kaveza u moru i uzgoja ribe i problematiku funkcioniranja proizvodnog procesa u dijelu što ga čini komponenta na kopnu koju treba riješiti na odgovarajući način kad se za to ukaže potreba, a prije pokretanja same proizvodnje.

Imajući u vidu postojeću razvijenost gospodarstva i svojstvenosti prirodnih potencijala za razvoj, može se ustvrditi da su mogućnosti gospodarskog razvoja raznolike, te da upućuju na daljnje razvijanje turizma, poboljšavanjem njegove kvalitete i strukture, servisa, marikulture i konačno poljodjelstva, koje bi trebalo razvijati ne samo na kulturi vinove loze i masline.

Bolja povezanost prostora naselja Trpanj s ostalim prostorima poluotoka Pelješca, županije i Države, pa i šire pogodovat će razvoju prometa i navedenih gospodarskih djelatnosti, a pogodovat će i razvoju upravnih funkcija, koje će još više učvrstiti njenu poziciju u sustavu naselja.

Planom nisu predviđena mjesta kao posebne parcele za možebitnu izgradnju novih ili prenamjenu postojećih zgrada iz skupine društvenih djelatnosti. Izgradnja novih ili prilagodba postojećih zgrada moguća je u sklopu građevinskog područja naselja.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Uređivanje prostora unutar obuhvata Plana kao što je izgradnja građevina, uređivanje zemljišta te obavljanje drugih djelatnosti iznad, na ili ispod površine zemlje može se obavljati isključivo u suglasju s ovim Planom, odnosno postavkama koje iz njega proizlaze. Načelno, uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora mogu se shvatiti kao sustav složen od

- a) propisanih uvjeta za uređivanje određenih dijelova prostora,
- b) posebnih uvjeta za korištenje pojedinih prostora i
- c) područja osobite zaštite dijelova Općine.

1. **Područja posebnih uvjeta uređivanja**, obuhvaćaju zone, predviđene za donošenja prostornih planova užih prostornih cjelina, odnosno urbanističkih planova uređenja i detaljnih planova uređenja. Do donošenja prostornih planova užih prostornih cjelina, u posebnim slučajevima, mogu se za te cjeline izdavati uvjeti uređenja prostora sukladno *Izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju* (NN 100/04) i *Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog područja mora* (NN 128/04)

TABLICA 3-19: PLANIRANI SU SLIJEDEĆI PROSTORNI PLANOVI (članak 116. Odredaba Plana):

A	GP. NASELJA/DIJELA NASELJA	UPU 1:2000/1:2000		
		NAZIV LOKALITETA	OBUH VAT	UKUPNO HA
1	DUBA PELJEŠKA	Naselje Duba Pelješka,	Neizgrađeni dio naselje Duba Pelješka, (bez luke Dube	
2	DUBA PELJEŠKA - LUKA	Luka naselja Duba Pelješka	Luka Dube Pelješke i TL „Kamp Duba“	11,6
3	DONJA VRUĆICA	Naselje Donja Vrućica	Neizgrađeni dio GPN Donja Vrućica	0,53
4	GORNJA VRUĆICA	Naselje Gornja Vrućica	Neizgrađeni dio GPN Gornja Vrućica	0,55
5	TRPANJ - CENTAR	Centar naselja Trpanj	Centralni dio naselja. TL "Faraon", TL "Blaca", ŠRC "Trpanj", GL "Trpanj 1 i 2", LN „Trpanj“ s uređenjem obale i mora.	221,13
6	TRPANJ - ZPAD	Zapadni dio naselja Trpanj – put villa	Zapadni dio naselja Trpanj, od TL „Faraon“ zapadno. Obuhvaća „potez villa“.	12,00
7	TRPANJ - LUKA	Istočni dio naselja Trpanj - Luka	Dio naselja Trpanj - Luka, TL "Kamp Luka", TL „Luka 1“ te pripadajuće uređene plaže s uređenjem obale i mora.	42,86
B	IZDVOJENO GP. (T, K, I, R)			
1	TZ "JAVIĆ-ZAGLAV" (T2)	Duba Pelješka	TZ "Javić-Zaglav" s pripadajućim privezom i plažom	15,42
2	TZ "DIVNA" (T2)	Uvala Divna	TZ u uvali Divna s pripadajućom uređenom plažom "Divna"	9,52
3	GZ „GORNJA VRUĆICA“	Gospodarska zona u Gornjom Vrućici	Obuhvaća cijelu gospodarsku zonu	3,26
	Luka nautičkog turizma "TRPANJ"	Trpanj	Obuhvat luke nautičkog turizma (LN) na kopnu i moru u okviru UPU „Trpanj – centar“	
C			PPPPPO	
	Nije planirano		Nije planirano	

Općina može spajati više ovim Planom planiranih UPU-a u jedan veći UPU prema potrebi

2. **Područja posebnih uvjeta korištenja.** U okviru odredaba ovoga Plana to se poglavito odnosi na zaštitu prirodnog i kultiviranog krajobrazu i korištenje toga prostora sukladno posebnim uvjetima. Prostor ničim ne smije biti narušen, pa to prilikom planiranja i izdavanja uvjeta uređenja prostora treba imati na umu. Područja posebnih uvjeta korištenja su:

a/ osobito vrijedni predjel – prirodni i kultivirani krajobraz:

- šuma u naselju Trpanj «Glavice» (od Gradine do uvale Blace s uvalom Blace),
- visovi u pozadini naselja Trpanj i zapadni dio Općine Trpanj osobito priobalje od uvale Divna do Zaglavca (PPDNŽ) te padine Sv. Ilije od prijevoja Vlačica prema istoku do doline Prosik i prema zapadu Općine (područje s dijelom u Općini Orebić tvori cjelinu i potencijalni je prostor za određenu razinu zaštite), pa se predlože pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu.

b/ pojedinačna prirodna krajobrazna vrijednost:

- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Jurja – Gornja Vrućica;
- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Kuzme i Damjana - Donja Vrućica;

pa se predlože pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu.

Isto se odnosi i na posebne uvjete korištenja:

- a) koridora cestovnih prometnica,
- b) terena u sklopu koridora dalekovoda, te
- c) površina u okviru vodnog gospodarstva

Sve u skladu s propisima.

3. **Područja posebnih uvjeta zaštite** odnose se na:

a/ Režim zaštite područja prirodnog nasljeđa, koji

obuhvaća sve vrijedne šumske, poljodjelske i parkovne prostore. Obuhvaća zaštitu krajobrazu: *prirodnog, kultiviranog*, odnosno područja izrazitih prirodnih i ruralnih krajobraznih vrijednosti te obuhvaća zaštićene spomenike i objekte prirode.

b/ Režim zaštite područja kulturnog nasljeđa podrazumijeva:

- Režim zaštite kulturnog dobra. Obuhvaća *režim zaštite naselja i dijelova naselja* kulturno-povijesnih spomeničkih i ambijentalnih vrijednosti te *režim zaštite arheološke zone, pojedinog arheološkog nalazišta (kopnenog i pomorskog), sakralne, civilne* i slične građevine.
- Režim zaštite okolnog prostora oko kulturnog dobra. Obuhvaća *režim zaštite prostornog sklopa* - kao složenog oblika zaštite. Sklop predstavlja jedinstvenu oblikovnu cjelinu građevine ili građevina naselja i izvornog, ili modificiranog neposrednog okolnog prirodnog prostora (kontaktnog prostora) u kojemu je dotična građevina, ili su građevine naselja tijekom vremena nastale. Smatra se vrlo važnim zaštititi i građevinu (građevine) i prostor u kojemu je ona nastala, ili su one nastale, kao jednu funkcionalnu i oblikovnu cjelinu, odnosno sklop, u izvornom smislu.
- Režim zaštite kultiviranog i kulturnog krajobrazu. Obuhvaća *režim zaštite kultiviranog i kulturnog krajobrazu* - područja izrazitih prirodnih poljodjelskih i osobito urbanih, odnosno tradicijskih ruralnih struktura kao krajobraznih vrijednosti posebno u pogledu iz određenih smjerova. Drugim riječima, fenomena u prostoru poradi kojih se na njih uspostavljaju zaštićene vizure.

Prije bilo kakvih zahvata na prirodnim vrijednostima predviđenim za zaštitu

- a) potrebno je izvršiti potpunu inventarizaciju i valorizaciju staništa te zaštititi vrste područja;
- b) potrebno je u što većoj mjeri zadržati prirodne kvalitete prostora, odnosno posvetiti pažnju očuvanju cjelokupnog prirodnog krajobrazu i okruženja;
- c) prirodne krajobraze treba štiti od nove izgradnje, a kao posebnu vrijednost treba očuvati područja prekrivena autohtonom vegetacijom te obalno područje (prirodne plaže i stijene) te more i podmorje kao ekološki vrijedna područja;

- d) potrebno je osigurati racionalno korištenje prirodnih dobara bez oštećivanja ili ugrožavanja njenih dijelova i uz što manje narušavanje ravnoteže prirodnih čimbenika;
- e) u cilju sprječavanja nepovoljnih utjecaja na biološku raznolikost i krajobrazne vrijednosti potrebno je propisati mjere zaštite na temelju kojih će nadležna služba koja se bavi poslovima zaštite prirode pri Uredu državne uprave u županiji utvrditi posebne uvjete zaštite prirode za građenje i izvođenje radova i zahvata u područjima određenim člankom 38. stavak 2. *Zakona o zaštiti prirode*;
- f) za planirane zahvate u prirodi, koji sami ili s drugim zahvatima mogu imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje, ili zaštićenu prirodnu vrijednost, treba propisati obvezu provođenja postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu sukladno *Zakonu o zaštiti prirode*.

Za elemente kulturnog nasljeđa vidi tablicu 4. odredaba za provođenje ovoga Plana

Važan dio stroge zaštite kulturno-povijesnih građevina i ansambala tradicijskih ruralnih cjelina predstavlja zaštita neposrednog "**kontaktnog prostora**" oko kulturno-povijesnih struktura i građevina, koji s navedenim strukturama tvori vrijedne krajobrazne prostorne sklopove izrazitih lokalnih ambijentalnih obilježja. Granice i površine određene su na katastarskim podlogama na grafičkom listu br. 4: "*Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*" na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000.

Naselja, dijelovi naselja i građevine inventarizirane ovim Planom prikazani su na grafičkom listu br.: 3c "*Kulturno nasljeđe*", i u tablici 4. odredaba za provođenje ovoga Plana.

Prostori posebnih uvjeta korištenja, uređivanja i zaštite prostorno su određeni na grafičkom listu br. 3c₁: "*Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora – uvjeti, ograničenja i posebne mjere*" u mjerilu 1:25000 i grafičkom listu br. 4: "*Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*" u mjerilu 1:5000.

3.4.1. ISKAZ POVRŠINA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I PROSTORNE CJELINE

TABLICA 3-20:

RED. BR.	OPĆINA TRPANJ	OZNAKA	HEKTARA	% OD POVRŠINE ŽUPANIJE	ST/HA	HA/ST
2.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA ZAŠTIĆENE CJELINE					
2.1.	ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA	UKUPNO	2424,3	1,3591	0,36	2,79
	Nacionalni park	NP			0,36	2,78
	Park prirode	PP			2,17	0,46
	Ostali zaštićeni dijelovi prirode		2424,3	1,3591	0,53	1,90
	<i>prirodni krajobraz</i>		2415,2	1,3540	2,42	0,41
	Visovi u pozadini naselja Trpanj (Straža, Rota i dolina Prošik)		400,5	0,2246	95,92	0,01
	Padine visova Sv. Ilije zapadnog dijela Općine		1655,8	0,9283	95,92	0,01
	Područje Zabrđa sjeverno od naselja Donja Vručica		358,9	0,2012	0,36	2,79
	<i>kultivirani krajobraz</i>		9,1	0,0051	0,36	2,78
	Trpanjsko polje		9,1	0,0051	2,17	0,46
2.2.	ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA BAŠTINA	UKUPNO	35,6	0,0200	24,43	0,04
	Arheološka područja					
	nisu znanstveno utvrđenih površina					
	Povijesne graditeljske cjeline		9,52	0,0053		
	<i>vrijedne ambijentalne ruralne cjeline</i>		2,42	0,0014		
	G. Vručica (zaselci Kračinići, Novačići)					
	D. Vručica (zaselci Ženjevka, Veli Vrh, Donje selo, Šeputi)					
	<i>površine zaštićenih gradsko-seoskih cjelina</i>		6,07	0,0034		
	Poluurbana cjelina naselja Trpanj (Naselje, Dekovići, Žalo)		6,07	0,0034		
	<i>zaštićena groblja</i>		1,03	0,0006		
	Sv. Rok – Trpanj		0,41	0,0002		
	Sv. Križ -Trpanj		0,01	0,0000		
	Sv. Juraj – G. Vručica		0,35	0,0002		
	Sv. Kuzma i Damjan – D. Vručica		0,25	0,0001		
	Sv. Margarite - Duba		0,01	0,0000		
	Kontaktni prostori					
	<i>sklopovi prirodne i graditeljske baštine</i>		26,09	0,0146		
	Sklop Sv. Roka s grobljem - Trpanj		5,81	0,0033		
	Sklop Sv. Jurja s grobljem – Gornja Vručica		1,50	0,0008		
	Sklop Sv. Paškala I zaselka Kračinići – G. Vručica		13,92	0,0078		
	Sklop Blažene Gospe od Milosrđa – G. Vručica		3,12	0,0017		
	Sklop Sv Kuzme i Damjana s grobljem – D. Vručica		1,74	0,0010		
	OPĆINA TRPANJ	UKUPNO	2459,9	1,3791	0,354	2,83

3.4.2. ZAŠTITA PRIRODNOG NASLJEĐA

Planom su utvrđene mjere zaštite prostora, odnosno zaštite:

- a) krajobraznih vrijednosti;
- b) prirodnih vrijednosti;
- c) kulturno povijesnih cjelina.

U smislu odredbi *Zakona o zaštiti prirode* (NN 70/05) na području Općine nema zakonom zaštićenih dijelova prirode.

Ovim Planom utvrđuju se, na temelju zakonskih propisa i standarda te slijedom prijedloga PPDNŽ, sljedeći vrijedni dijelovi prirode:

a/ osobito vrijedni predjel – prirodni i kultivirani krajobraz:

- šuma u naselju Trpanj «Glavice» (od Gradine do uvale Blace s uvalom Blace),
- visovi u pozadini naselja Trpanj i zapadni dio Općine Trpanj osobito priobalje od uvale Divna do Zaglavca (PPDNŽ) te padine Sv. Ilije od prijevoja Vlačica prema istoku do doline Prosik i prema zapadu Općine (područje s dijelom u Općini Orebić tvori cjelinu i potencijalni je prostor za određenu zaštitu), pa se predlože pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu.

b/ pojedinačna prirodna krajobrazna vrijednost

- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Jurja – Gornja Vručica;
- skupina stoljetnih čempresa uz crkvu Sv. Kuzme i Damjana - Donja Vručica;

pa se predlože pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu.

Za gradnju unutar zaštićenih prirodnih područja, odnosno za obavljanje radnji unutar zaštićenih područja, potrebno je ishoditi uvjete zaštite prirode, odnosno dopuštenje, sukladno odredbama čl.38. i 127. *Zakona o zaštiti prirode*.

Sva područja prirodnih vrijednosti, kao i sva područja (zone) zaštite krajobraznih vrijednosti i vizura opisani su u pisanom dijelu Plana. Područja zaštite, unutar kojih granica se provode odredbe iz ovoga članka, urisana su na kartografskom prikazu br.3a: "Uvjeti za korištenje, uređivanje i zaštitu prostora – prirodne vrijednosti" u mjerilu 1:25000 i kartografskom prikazu br. 4: "Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja" u mjerilu 1:5000.

3.4.3. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

A/ OPĆA NAČELA ZAŠTITE

Povijesne naseobinske, graditeljske, vrtno-perivojne cjeline i kultivirani krajolici, kao i pojedinačne građevine spomeničkih obilježja s pripadajućim parcelama, te fizičkim i vizualnim okolišem, moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak Općine.

Zaštita kulturno-povijesnih vrijednosti podrazumijeva ponajprije sljedeće:

- a) očuvanje i zaštitu kultiviranoga krajolika kao temeljne vrijednosti prostora;
- b) poticanje i unapređivanje održavanja i obnove zapuštenih poljodjelskih zemljišta, zadržavajući njihov tradicijski i prirodni ustroj;
- c) zadržavanje povijesnih trasa putova (starih cesta, pješačkih staza, poljskih putova);
- d) očuvanje povijesnih naseobinskih cjelina (zaselaka i izdvojenih sklopova) u njihovu izvornom okruženju, s povijesnim graditeljskim ustrojem i naslijeđenom parcelacijom;
- e) oživljavanje starih osamljenih gospodarstva etnološke, arhitektonske i ambijentalne vrijednosti;
- f) očuvanje i obnovu tradicijskog graditeljstva ali i svih drugih povijesnih građevina spomeničkih svojstava, kao nositelja prepoznatljivosti prostora;
- g) očuvanje povijesne slike, volumena (gabarita) i obrisa naselja, naslijeđenih vrijednosti krajolika i slikovitih pogleda (vizura);
- h) očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskog načina obrade zemlje;
- i) zadržavanje i očuvanje prepoznatljivih toponima, naziva naselja, zaselaka, polja, vodotoka i uvala, od kojih neki imaju simbolična i povijesna značenja
- j) očuvanje prirodnih značajki predjela kao što su obale mora, prirodne šume, bare, kultivirani krajolik - budući da pripadaju ukupnoj prirodnoj i stvorenoj baštini.

B/ OPĆE ODREDBE I UPRAVNI POSTUPAK PRI ZAŠTITI KULTURNO-POVIJESNE BAŠTINE

Odredbe za uspostavu i provođenje mjera zaštite i obnove kulturnih dobara proizlaze iz Zakona i Uputa, koji se na nju odnose (uključujući i sve naknadne izmjene i dopune):

- a) *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* (NN 69/99);
- b) *Zakona o gradnji* (NN 52/99);
- c) *Zakona o prostornom uređenju* (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04);

Propisanim mjerama utvrđuju se obvezatni upravni i neupravni postupci te način i oblici graditeljskih i drugih zahvata na:

- a) pojedinačnim spomeničkim građevinama,
- b) građevnim sklopovima,
- c) arheološkim lokalitetima,
- d) parcelama na kojima se spomeničke građevine nalaze
- e) predjelima (zonama) zaštite naselja

Posebnom konzervatorskom postupku osobito podliježu sljedeći zahvati na zaštićenim građevinama, sklopovima, predjelima i lokalitetima:

- a) popravak i održavanje postojećih građevina,
- b) funkcionalne prenamjene postojećih građevina,
- c) nadogradnje, prigradnje, preoblikovanja i građevne prilagodbe (adaptacije),
- d) rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova,
- e) novogradnje na zaštićenim parcelama ili unutar zaštićenih predjela,
- f) izvođenje radova na arheološkim lokalitetima.

U skladu s navedenim zakonima, za sve nabrojene zahvate na građevinama, sklopovima, predjelima (zonama) i lokalitetima, za koje se ovim Planom utvrdi obaveza zaštite, kod nadležne ustanove za zaštitu spomenika (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel u Dubrovniku) potrebno je ishoditi zakonom propisane suglasnosti:

- a) *posebne uvjete* (u postupku izdavanja lokacijske dozvole),
- b) *prethodno odobrenje* (u postupku izdavanja građevne dozvole) i
- c) *nadzor* u svim fazama radova, koji provodi nadležni Konzervatorski odjel u Dubrovniku.

Zaštićenim kulturnim dobrima, kod kojih su utvrđena spomenička svojstva i na koje se obavezno primjenjuju spomeničke odredbe i postupci, smatraju se sva dobra koja su u ovom Prostornom planu popisana kao:

- a) zaštićena kulturna dobra (Z);
- b) registrirani spomenici (R);
- c) preventivno zaštićena kulturna dobra (P);
- d) evidentirana (E)

Za ostale građevine označene kao evidentirane planom (Ep), za koje se predlaže zaštita na lokalnoj općinskoj razini najčešće lokalne važnosti, opisani postupak nije obavezan, ali je preporučljiv ukoliko organi lokalne uprave u provedbi ovoga Prostornoga plana nađu interes i potrebu za savjetodavnim sudjelovanjem Službe zaštite.

Temeljem evidencije (inventarizacije) provedene prilikom izrade ovoga Plana, uz ranije registrirana (R), zaštićena (Z) i preventivno zaštićena (P) kulturna dobra, Uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel u Dubrovniku po službenoj će dužnosti (na prijedlog Općine) pokrenuti postupak dokumentiranja te donošenja *Rješenja o zaštiti* za sve vrednije zgrade, predjele (zone) i lokalitete koji su na kartama i tablici 4. odredaba za provođenje ovoga Plana *predloženi za zaštitu*, ukoliko utvrdi opravdanost takvog prijedloga. Do donošenja odgovarajućega rješenja, na sva tako predložena kulturna dobra treba primjenjivati iste mjere i propisane postupke, kao i za trajno zaštićena dobra, kako u međuvremenu ne bi došlo do njihove degradacije nestručnim postupanjem ili neadekvatnim korištenjem.

Sastavni dio ovih Odredbi za provođenje je tablični popis kulturnih dobara i drugih vrednijih kulturno-povijesnih tvorevina u kojemu je utvrđen i odgovarajući spomenički status (Z, R, P, E, Ep) važno za primjenu svih mjera zaštite navedenih u ovim odredbama.

Popis identificiranih kulturnih dobara s podacima o zaštiti navedena je u tablici 4. odredaba za provođenje ovoga Plana.

Ovim Planom određene su zone zaštite kulturnih dobara:

A/ Djelomična zaštita povijesnih struktura – zona „B“. (Stroga zaštita ovim Planom)

Uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline, koja sadrži vrijedne elemente povijesnih struktura različitog stupnja očuvanosti. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, odnosno zonama, koje se nalaze na području kulturno-povijesne cjeline unutar prostornih međa, utvrđenih rješenjem o utvrđivanju svojstava kulturnog dobra ili utvrđenih ovim Planom, uvjetovat će se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih za ukupnost određene kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetovat će se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Pripadajuće su metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekonstrukcije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima, koji proizlaze iz suvremenih potreba. Primjenjuje se na:

- a) pojedinačna kulturna dobra, sklopove i zaštićene cjeline visoke vrijednosti;
- b) arheološke lokalitete;
- c) zaštićeni kultivirani i/ili kulturni krajobraz.

B/ Ambijentalna zaštita – zona „C“. (Umjerena zaštita ovim Planom)

Uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline s proriđenim povijesnim strukturama ili bez značajnih primjera povijesne izgradnje, koji osiguravaju kvalitetnu i funkcionalnu prezentaciju kulturno-povijesnih vrijednosti zona potpune ili djelomične zaštite (zone „A“ i „B“). Na području ove zone prihvatljive su sve intervencije, uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih, uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika kulturno-povijesne cjeline, napose tradicijskih oblika krajobraznog karaktera i harmoničnog sklada cjeline. Primjenjuje se na:

- a) pojedinačna kulturna dobra, sklopove i cjeline ambijentalne vrijednosti;
- b) zonu neposredne okolice visokovrijednih kulturnih dobara (zona umjerene zaštite ili kontaktna zona);
- c) za kultivirani krajobraz evidentiran i razgraničen ovim Planom.

U kontaktnoj zoni utvrđenoj ovim Planom oko pojedinačnog zaštićenog dobra, ili zone „B“ primjenjuju se uvjeti gradnje i uređenja ambijentalne ili umjerene zaštite utvrđeni ovim Planom. Izvan građevinskih

područja, umjerena zaštita u kontaktnoj zoni primjenjuje se na način da se ne dozvoljavaju uređenja i zahvati u prostoru kojima se ugrožava ambijentalni kvalitetu zatečenog prirodnog ili kultiviranog krajobraza, uništavaju suhozidi, gomile i ostale ruralne strukture te zatečena visoka vegetacija.

Na zone preventivne zaštite utvrđene sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03), primjenjuju su uvjeti djelomične „B“ i ambijentalne „C“ zaštite, sukladno posebnim konzervatorskim uvjetima. U okviru zona „B“ ili „C“ zaštite, gradnja je moguća samo uz prethodno pribavljene posebne uvjete Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

U arheološkim zonama (arheološkim lokalitetima) obavezna je primjena sljedećih mjera zaštite:

- a) zabranjuje se intenzivno poljodjelsko korištenje tla, te se zabranjuje duboko oranje preko 0,40 m;
- b) zabranjuje se svaka izgradnja, iznimno je moguća gradnja u svrhu prezentacije arheološkoga nalazišta, parterno uređenje i izvedba propusta za važnije infrastrukturne vodove;
- c) svaka možebitna izgradnja, za koju se u posebnom postupku utvrđuju uvjeti, koja podrazumijeva iskop (temeljenje, podrumljenje, instalacijski rov) uvjetuje se prethodnim arheološkim istraživanjima, a kod manjih zahvata samo arheološkim nadzorom prilikom izvođenja radova.
- d) sva izgradnja na navedenim lokalitetima uvjetovana je rezultatima arheoloških istraživanja, bez obzira na prethodno izdane uvjete i odobrenje.

Za arheološke lokalitete koji su evidentirani (E) na temelju povremenih pojedinačnih nalaza, ili su indicirani putem toponima, a ne postoje utvrđene granice zaštite (na kartama građevnih područja su označeni širi areali mogućeg rasprostiranja nalaza), ne propisuju se direktivne mjere zaštite već je prilikom izvođenja građevnih radova potrebno upozoriti naručitelje radova na moguće nalaze zbog čega je potreban pojačani oprez, te je u slučaju bilo kakvih arheoloških nalaza potrebno odmah obustaviti radove i obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel, koji će odrediti daljnje mjere postupanja.

Istraživanje lokaliteta i iskapanje nalaza dopušteno je samo uz prethodno odobrenje nadležnog tijela i uz uvjet da se svi nalazi nakon dovršenih istraživanja i iskapanja stručno konzerviraju, a pokretni nalazi predaju na čuvanje nadležnom muzeju;

Područje arheološkog lokaliteta za koje je utvrđeno svojstvo kulturnog dobra ili dijelovi tog područja mogu biti predmet kupoprodaje samo pod uvjetima iz članka 36.– 40. *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*.

Za svaku **pojedinačnu povijesnu građevinu** kod koje su utvrđena spomenička svojstva (prema inventarizacijskoj listi) kao najmanje granice zaštite utvrđuje se pripadna parcela ili njen povijesno vrijedni dio. Mjere zaštite primjenjuju se na građevine (parcele) navedene tablici 4. odredaba za provođenje ovoga Plana s odgovarajućom razinom zaštite. Za sve ostale evidentirane građevine navedene tablici 4. odredaba za provođenje ovoga Plana, koje se štite planom (Ep), mjere zaštite i obnove provodi lokalna uprava na temelju općih preporuka i odredbi Prostornoga plana.

Za evidentirane građevine kod kojih je predviđena zaštita na općinskoj (Ep) razini osobito se primjenjuju sljedeće mjere:

- a) nije dopušteno rušenje građevina već se propisuje njihovo održavanje i obnavljanje uz odgovarajuće prilagodbe novim funkcijama;
- b) povijesne građevine obnavljaju se cjelovito, zajedno s njihovim okolišem (vrtom, perivojem, voćnjakom, dvorištem, pristupom i sl.);
- c) raznim mjerama na razini lokalne zajednice poticati obnovu i održavanje starih, umjesto izgradnje novih kuća;

Vlasnici (korisnici) kulturnih dobara kod kojih su utvrđena spomenička svojstva mogu putem nadležne Uprave za zaštitu kulturne baštine iz državnoga, županijskog ili općinskog proračuna (ovisno o razini zaštite) zatražiti novčanu potporu za održavanje i vrsnu obnovu povijesno vrijednih kulturnih dobara.

Kod izdavanja uvjeta za izgradnju bilo koje vrste zgrade potrebno je paziti na mikroambijent naselja, tj. novogradnju uskladiti sa zatečenim tlorisnim i visinskim veličinama postojeće zgrade (ili postojećih zgrada u potezu) kako bi se ustrojio skladan graditeljsko-ambijentalni sklop.

Vlasnik kao i drugi imatelj kulturnog dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje predmetnog kulturnog dobra, a koje odredi nadležno tijelo;

Kulturno dobro ili njegovi dijelovi mogu biti predmet kupoprodaje samo pod uvjetima iz članka 36.– 40. *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*.

Zaštita naseobinske cjeline povijesnog dijela Trpanja temelji se na ranijem Rješenju negdašnjeg Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Dubrovniku (TR A/1), za koje je potrebno provesti postupak revizije granica i režima zaštite, sukladno novoj metodologiji koju provodi Služba zaštite.

Na jednoj građevinskoj čestici mogu se dozvoliti dvije stambene zgrade u slučaju kada se radi o očuvanju vrijedne tradicijske kuće uz koju se, na čestici u graditeljski skladnoj cjelini sa zatečenim ambijentom, može predvidjeti izgradnja nove kuće. Preporuča se staru kuću sačuvati i obnoviti, te ju koristiti za trajno ili povremeno stanovanje, pomoćni ili poslovni prostor u turističke svrhe (seoski turizam, tradicijsko zanatstvo).

Vrijedne gospodarske zgrade izgrađene u naseljima moraju se sačuvati bez obzira na (ne)mogućnost zadržavanja njihove izvorne namjene, s tim da se mogu prenamijeniti u poslovne prostorije ili u svrhu predstavljanja i promidžbe tradicijskog graditeljstva.

Zone zaštite, odnosno, prostori posebnih uvjeta korištenja, uređivanja i zaštite, prostorno su određene na kartografskom prikazu br. 3c₁: *“Uvjeti za korištenje, uređivanje i zaštitu prostora – uvjeti, ograničenja i posebne mjere”* i na kartografskom prikazu br. 3c₂: *“Uvjeti za korištenje, uređivanje i zaštitu prostora - pregled prostornih planova nižeg reda”* u mjerilu 1:25000 te na kartografskom prikazu br. 4: *“Građevinska područja naselja i područja posebnih ograničenja korištenja”*, prikazu na katastarskim podlogama i u mjerilu 1:5000.

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

U okviru Općine, prometni i elektroenergetski sustav dva su sustava koja su značajno prisutna u prostoru. Ostali sustavi, vodoopskrbni, odvod otpadnih voda i sustav telekomunikacijskih veza u smislu prostornih posljedica možemo smatrati manje važnim.

3.5.1.1. *Promet – cestovni, pomorski*

Cestovni promet

Na državnoj razini okosnica prometne mreža Općine i nadalje će biti državna cesta D-415. Hrvatska uprava za ceste i Dubrovačko-neretvanska županija sufinancirale su izradu *Prostorno-prometne studije cestovne mreže Dubrovačko-neretvanske županije*. Navedenu studiju izradio je Institut građevinarstva Hrvatske iz Zagreba u suradnji sa Županijskim zavodom za prostorno uređenje iz Dubrovnika, u rujnu 2000. godine. Prema *Studiji*, na području obuhvata ovoga Plana predviđena je

- ista trasa postojeće državne ceste D-415.

U prostornom planu se na planiranoj trasi planira izmještanje dijela trase koja prolazi kroz naselje Trpanj na prostor uz Trpanjsko polje, čime se zaobilazi središnji dio naselja Trpanj na putu u/iz trajektne luke Trpanj.

Planira se:

- cesta koja će iz naselja Orebić preko Podvlaštica u Općini Orebić i preko prijevaja Vlačica ući u Općinu Trpanj te se prelo lokaliteta Lozica spojiti na D-415,
- planira se lokalna cesta na potezu od buduće ceste prijevaj Vlačica – lokalitet Lozica – D-415 do ceste L-69002 (nešto istočnije od naselja D. Vručica).

Pomorski promet

Pomorski će se promet i u narednom planskom periodu razvijati po ustaljenim pomorskim koridorima i ne će doći do promjena u smislu nove izgradnje većih infrastrukturnih objekata. Planom su planirane:

luka otvorena za javni promet županijskog značaja (postojeća);

- luka u naselju Trpanj – postojeće trajektno pristanište;

luka otvorena za javni promet lokalnog značaja:

- luka u naselju Trpanj;
- luka u naselju Duba Pelješka;

luke nautičkog turizma (LN) - marine

- luka nautičkog turizma (LN) –marina «Trpanj» max 200 vezova,

privezišta

- privezište «Trpanj» - max. 10 vezova;
- privezište «Duba Pelješka» - max 10 vezova (pristan);

sportske luke (LS)

- sportska luka «Trpanj» s najviše do 200 vezova;

komunalni privez domicilnog stanovništva(KP)

- komunalni privez «Trpanj» za domicilno stanovništvo naselja Trpanj – max. do 50 vezova,
- komunalni privez «Duba Pelješka» za domicilno stanovništvo naselja Duba Pelješke– max. do 25 vezova.

a što je prikazano na grafičkom listu 2a: "*Infrastrukturni sustavi – promet – cestovni, pomorski*".

Površine kopnenom i pomorskog dijela luka odredit će se obveznim UPU-om, za čiju će izradu kartografski materijal biti znatno precizniji. Raspoložive podloge nedovoljno su precizne za određenje obuhvata (koji bi u tome slučaju bio samo formalan).

Zračni promet

Heliodrom se planira u susjednoj Općini.

Pješački promet

Ovaj Plan pješački promet sagledava kroz stazu uz more, "lungo mare", kao najvažniju komponentu pješačkog prometa na razini prostornog plana. Staza je planirana na potezu od uvala Belečica potezom «Villa», rivom u naselju Trpanj uz morskim dijelom park šume Gradina – Glavice uvalom Luka do planirane Turističke zone «Luka».

a što je prikazano na grafičkom listu 2a: "Infrastrukturni sustavi – promet – cestovni, pomorski".

3.5.1.2. Poštanski i telekomunikacijski promet

Poštanski i telekomunikacijski promet svojim je uslugama pokrio cijeli prostor Općine.

Pošta

Poštanski ured u Trpnju, prilagođen je suvremenom poslovanju i pružanju poštanskih usluga. Ugrađene telefonske kabine opremljene su brojačima impulsa, a cjelokupno poslovanje je kompjuterizirano. Važno je napomenuti da je poštanski ured Trpanj ujedno i dostavna pošta. Smatra se da navedeni poštanski ured zadovoljava potrebe, pa se ne planiraju novi.

Telekomunikacije

Mjesna telekomunikacijska mreža povezuje Trpanj, Gornju i Donju Vrućicu te Dubu. Mreža je u cijelosti podzemna osim manjeg dijela samonosivih zračnih trasa koje povezuju udaljene grupe tk korisnika. Ukupni instalirani kapacitet mreže je 700 pari od čega 600 pari pokriva naselje Trpanj a 100 pari Gornju i Donju vrućicu te Dubu. Kabelski izvodi u mreži su većinom stupni sa zračnim pojedinačnim priključcima, a manjim dijelom su izvodi na kućama odnosno podzemni.

Automatska telefonska centrala

ATC Trpanj smještena je u vlastitom prostoru. Ugrađeni ATC je UPS (udaljeni pretplatnički stupanj) AXE != Mokošica. Instalirani kapacitet iznosi 384 izravna telefonska broja s mogućnošću proširenja do preko 2000 brojeva u krajnjem kapacitetu.

Mobilna telefonija

Na zgradi tkc Trpanj planira se montaža bazne stanice za mobilnu telefoniju.

Obaveza je nositelja izrade prvog stupa bazne stanice mobilne telefonije na nekom prostoru, da se prethodno suglasi, da će stup moći koristiti i drugi operateri mobilne telefonije, koji će se naknadno pojaviti na istom prostoru, a kako bi se spriječilo formiranje šume stupova na bliskoj udaljenosti.

Planira se

Planom razvoja tk sustava predviđeno je instalirati svjetlovodni kabel koji će ATC Trpanj povezati u svjetlovodni spojni sustav na području tkc Dubrovnik. Trasa spomenutog kabela kretala bi se od raskrižja Orebić-Trpanj (Pelješka cesta), cestom prema Trpnju. Unutar urbanog dijela Trpnja, do ulaska kabela u prostor ATC Trpanj, položio bi se mrežni kabel (pretpostavljeni kapacitet je 200 do 300 pari) koji će služiti za dopunu tk mreže na istočnom dijelu Trpnja. Na istom području se predviđa ugradnja pvc cijevi sa spojnim i odvojnim zdencima te na taj način napravljena kabelska kanalizacija omogućuje fleksibilnost u izradi i održavanju tk mreže.

Nadalje, planira se ugradnja UPS-a u Dubu koji bi se povezao uređajem kapaciteta 2 Mbit/s po postojećem mrežnom kabelu do ATC Trpanj pa dalje svjetlovodom na nadređenu ATC. Isto tako planira se za područje lokalnog naziva "Ville" postojeći samonosivi kabel zamijeniti podzemnim dostatnog kapaciteta.

Razvojem poštanske djelatnosti planira se smanjenje broja tel. kabinskih govornica (razlog je sve veća uporaba mobilne telefonije i javnih telefonskih govornica), te umrežavanje cjelokupne kompjutorske obrade podataka u zajedničku mrežu putem Županijskog informatičkog sustava.

Prikaz je na grafičkom listu br. 2b: "Infrastrukturni sustavi - pošta i telekomunikacije"

3.5.2. ENERGETSKI SUSTAV

Poluotok Pelješac i Općina Trpanj na njegovom zapadnom dijelu uključeni su u državnu elektroenergetsku mrežu preko otočnog dalekovoda DV 110 kV HE "Zakučac" - TS "Dugi Rat" - TS "Nerežišće" - TS "Starigrad" - TS "Blato" - TS "Ston". Općina se električnom energijom napaja iz TS «Pijavičino» zračnim kabelom 10 kV. Vod iz pravca naselja Oskorušno ide do trafostanice TS «Vrućica Gornja» 10(20)/0,4 odakle se račva i

- jedan krak ide do naselja Trpanj, a
- drugi do naselja Donja Vrućica i Duba.

Dakle temeljni je problem Općine Trpanj snabdijevanje električnom energijom iz samo jednog pravca. Zato se planira izgradnja još jednog dalekovoda koji bi se iz trafostanice TS «Luka» trasirao prema istoku i zoni uvale M. Prapratna te dalje prema spoju sa dalekovodom 10 kV Oskorušno V. Prapratna čime bi se zatvorio krug koji bi dijelu Općine Trpanj sa naselje Trpanj osigurao snabdijevanje električnom energijom iz dva pravca. Naselje Donja Vrućica snabdijeva se iz trafostanice TS «Vrućica Donja» 10(20)/0,4, s naselje Duba iz trafostanice TS «Duba Trpanjska» 10(20)/0,4. Kako bi se poboljšala opskrba zone uvale Divna u prostoru Divne

- planira se trafostanica TS 10(20)/0,4 kV.

Naselje Trpanj snabdijeva se električnom energijom preko pet trafostanica TS «Trpanj 1», «Trpanj 2», «Faraon», «Ville», «Luka».

Prikaz je na grafičkom listu br. 2c: "Infrastrukturni sustavi - elektroenergetika"

3.5.3. VODNOGOSPODARSKI SUSTAV

3.5.3.1. Vodoopskrba

U Općini samo naselje Trpanj ima izgrađenu vodoopskrbnu mrežu i opskrbu vodom. Ostala naselja Općine Gornja i Donja Vrućica te Duba snabdijevaju se iz gustirni i bunara. Postoji mogućnost da se vodoopskrbom opreme i naselja Gornja Vrućica i Donja Vrućica, pa se to planira ovim Planom.

Vodovod u naselju Trpanj izgrađen je temeljem vlastitog izvora oskudnog kapaciteta «Orah». Kvalitetnija vodoopskrba ostvaruje se temeljem regionalnog vodovoda NPKL, jer je naselje Trpanj i njegova vodosprema «NPKL» od 500 m³ priključena na regionalni vodovod iz pravca Općine Orebić, odnosno vodospreme «Potomje» s crpnom stanicom «Dingač». Zbog više cijene vode sustava NPKL Općina kad god to može koristi vlastito izvorište vode «Orah» i njegovu vodospremu «Orah» od 100 m³.

Oko izvorišta «Orah» uspostavljena je zona sanitarne zaštite izvorišta.

Dakle, vodoopskrbni sustav Općine, odnosno naselja Trpanj temelji se na

- cjevovodu položenom duž državne ceste D-415 u dolini Prosik iz pravca Općine Orebić.
- vodospremi «NPKL» kapaciteta 500 m³ smještenoj u dolini Prosik uz cestu D-415,
- izvorištu «Orah» smještenom također u dolini Prosik i
- vodospremi «Orah» kapaciteta 100 m³ smještenoj u zoni izvorišta i pored ceste D-415.

Osim poboljšavanja i postojećeg sustava

- planira se i polaganje cjevovoda od cjevovoda u kanjonu Prosik preko G. i D. Vrućice do Dube s izgradnjom vodospreme u zoni iznad uvale Divna i naselja Duba Pelješka s prepumpnom stanicom

U Općini ima nekoliko izvorišta bočate vode sva su smještena blizu obale mora:

- Blace – zapadno od Dube Pelješke,
- Divna - u zoni uvale Duvna,
- Luka - istočno od naselja Trpanj u zoni uvale Luka:

Izvorišta bočate vode

Zone se kao takove trebaju štiti u skladu sa Zakonom, pravilnicima, uredbama i standardima. Hrvatske vode nemaju planove za korištenje predmetnih potencijalnih vodozahvata za potrebe javne vodoopskrbe,

tako da se isti mogu koristiti samo za sanitarne i tehničke potrebe. Ukoliko bi se insistiralo na korištenju voda za potrebe javne vodoopskrbe, tada bi nužno bilo izraditi hidrogeološku studiju, koja bi vjerojatno uvjetovala izmjenu Plana u slivu izvora Divne i Luke. Zone zaštite ovim su Planom shematski zacrtane na karti u mjerilu 1:25000, pa bi trebalo provesti sustavnija istraživanja i njihovim temeljem točno odrediti granice zaštite.

Prikaz je dan na grafičkom listu br: 2d: "Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav - vodoopskrba".

3.5.3.2. Odvodnja voda

U vezi s lošim stanjem odvodnje otpadnih voda dolazi tijekom sezone do nepoželjnih i neodrživih prilika u priobalnom moru, koje ne odgovaraju ni osnovnim humanim normama i koje s naslova zakonskih odrednica vezanih uz kakvoću obalnog mora zahtijevaju neodgodivu sanaciju. Prema tome, a uzimajući u obzir turizam kao primarnu granu gospodarske djelatnosti, a također i zahtjeve o kakvoći okoliša, rješavanje kanalizacije predstavlja se imperativom.

Razvitak turizma te ekološki uvjeti u Neretvanskom zaljevu i neposredno gravitirajućem Malom moru zahtijevaju ubranu izgradnju objekata koji će doprinijeti poboljšanju i očuvanju čovjekova okoliša, a time i poboljšanju standarda življenja. Zaključno, rješenje kanalizacije te pripadno pročišćavanje i dispozicija otpadnih voda trebaju biti takvi da se garantira zaštita neposrednog okoliša na kopnu i da se dispozicijom u podmorje ne utječe na promjenu kakvoće priobalnog mora iznad dopuštenih veličina.

Sve unaprijed izloženo odnosi se na tzv. kućanske otpadne vode, a u koje se uključuju i hoteli, odnosno turistička djelatnost. Međutim, ako se promatra cjelokupna kanalizacijska odvodnja, a koja uključuje i oborinske vode, u tom se slučaju problem proširuje, tj. zadatak se svodi i na zaštitu od oborinskih voda, tj. na njihovo svrsishodno odvođenje u pripadni prijamnik - priobalno more.

Slijedno općim pravilima struke, za područje naselja Trpanj predviđena je primjena razdjelnog kanalizacijskog sustava, kojim se posebnim kanalima odvede kućanske otpadne vode, a posebnim oborinske vode. Kod toga, a s gledišta zaštite obalnog mora, na prvom od navedenih sustava (kanalizacija kućanskih otpadnih voda) zahtjevno se postavlja potrebitost interpolacije odgovarajućeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s prikladnom dispozicijom efluenta u podmorje (posredstvom dužeg podmorskog ispusta s difuzorom), a drugim sustavom (oborinska kanalizacija) direktno ispuštanje uz ev. interpolaciju građevina kojima bi se spriječilo unošenje grubih onečišćenja, prvenstveno plivajuće tvari.

Imajući u vidu sadašnje stanje odvodnje oborinskih voda na ovom prostoru može se istaći neminovnost paralelnog rješavanja tog problema. Naime, iskustva iz prakse pokazala su da prilikom intenzivnijih kiša dolazi do plavljenja dijela naselja. Prema tome, zadatak se svodi na zaštitu od brdskih voda i na rješenje odvodnje oborinskih voda s urbanih područja.

Prema podacima iz Prostornog plana uređenja Općine Trpanj, te uz neke vlastite dodatne novelacije, predviđa se broj korisnika buduće kanalizacije prema strukturi potrošača kako slijedi:

Vrsta korisnika	I. etapa razvitka		II. etapa razvitka	
	ljeti	zimi	ljeti	zimi
Stanovnici	600	550	700	600
Turisti, privatni smještaj	2000	-	3000	-
Turisti u hotelima	300	-	700	-
Turisti u kampovima	200	-	450	-
Korisnici vikendica	400	100	500	-
Ukupno:	3500	650	5350	700

Napomena: podaci su za potrebe izračuna odvodnje otpadnih voda.

Iz izloženog je vidljivo da se struktura korisnika "Turisti" predstavlja osjetno većom od brojnosti domicilnog stanovništva. Nadalje, vidljivo je da ljetni broj korisnika osjetno premašuje broj korisnika u zimskom razdoblju, a koji se povezuje samo uz stanovništvo, te uz manji broj korisnika kuća za odmor.

a) Kanalizacija otpadnih voda

Uvažavajući postavke koje su prethodno izložene pristupilo se uspostavi konfiguracije kanalizacijskog sustava za sanitarne otpadne vode naselja Trpanj, a čije se osobine ogledaju u slijedećim pogonskim značajkama:

- otpadne vode sa cjelokupnog područja obuhvata odvoditi će se u do lokacije prije luke, posredstvom četiri temeljna kanala, koji će se priključiti na glavni sabirni kolektor položen preko parka „Gradina“, putem kojeg će otpadne vode dovesti do uređaja za pročišćavanje i dalje ispuštati u Neretvanski kanal.
- krajnji istočni dio područja/sliva kojim se obuhvaća prostor koji topografski gravitira uvali Luka, predstavlja se s gledišta odvodnje izdvojenim podsustavom, ali kod kojeg će se, zbog racionalnosti, prikupljene otpadne vode transportirati posredstvom crpnih stanica (CS-2) i (CS-4) u središnji sustav naselja Trpanj.
- na središnjem dijelu Trpanjskog poja (u smjeru istok-zapad) predviđen je posebni kolektor, kojim će se otpadne vode s tog prostora, a shodno urbanističkom planu uređenja, transportirati prema ispustu.
- na jugozapadnom dijelu Trpanjskog polja predviđen je sabirni kanal kojim će se prihvaćati sanitarne otpadne vode s pripadnog područja i odvoditi u sabirni priobalni kolektor na području luke Trpanj, pa dalje prema ispustu.
- krajnji zapadni priobalni prostor od hotela "Faraon" do uvale Belješica kanalizirati će se priobalnim kanalom kod kojeg će se otpadna voda iz početnog dijela (zapadni dio prema uvali Belješica) uvoditi u gravitacijski priobalni kanal putem crpne stanice (CS-3) i tlačnog cjevovoda prema ispustu kod parka „Gradina“.
- nakon mehaničkog pročišćavanja putem rešetke i rešetke - sita (što približno odgovara zahtjevanom prvom stupnju čišćenja), pročišćena otpadna voda će se transportirati u podmorje, posredstvom crpne stanice i podmorskog cjevovoda s difusorskim sustavom kao posrednikom završne dispozicije.

Stupanj pročišćavanja na uređaju za čišćenje i duljina podmorskog ispusta moraju zadovoljiti zahtjeve zaštite mora.:

Na morskim plažama u skladu s Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96); II. kategorija kakvoće za ostalo obalno more.

Uređaj za pročišćavanje može se izgrađivati u etapama:

- u prvoj etapi izgradnje uređaja za pročišćavanje, uređaj bi se izgradio s preliminarnim (mehaničkim) stupnjem čišćenja;
- u drugoj etapi uređaj bi se dogradio na biološki i/ili fizikalno-kemijski stupanj pročišćavanja.

Konačno, predviđaju se obaveze:

- a) Ako se na dijelu građevinskog područja izgradi javna kanalizacijska mreža i ako postoje za to tehnički uvjeti, postojeće stambene i ostale građevine se moraju priključiti na nju.
- b) Ako na dijelu građevinskog područja na kojem će se graditi građevina postoji javna kanalizacijska mreža, stambene i druge građevine moraju se priključiti na nju.
- c) Gdje se ne planira ili još nije izgrađena odvodnja otpadnih voda otpadne vode iz domaćinstva moraju se prije ispuštanja u okoliš pročišćavati metodom autopurifikacije u septičkim jamama.
- d) Otpadne vode iz gospodarskih zgrada u domaćinstvu s izvorom zagađenja i gospodarskih postrojenja moraju se prije upuštanja u recipijent pročititi do stupnja na kojem se nalazi recipijent odnosno do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom Općinskog vijeća.

b) Oborinska kanalizacija

U slijedu naprijed izloženog, oborinska kanalizacija formirana je na način kojim se prihvaćaju sve oborinske vode s urbanog područja, kao i dio brdskih voda s južno gravitirajućeg zaleđa, promatrano u odnosu na Trpanjsko polje kao središnji prostor.

Kod toga je posebna pozornost obraćena zapadnom dijelu Trpanjskog polja tj. u prostoru prema trpanjskoj luci, koji se predstavlja najugroženijim s naslova oborinskih voda, odnosno kod kojeg se već danas pojavljuju česta poplavlivanja, odnosno stanja koja zahtijevaju hitnu sanaciju.

Oborinska kanalizacija predviđena je s pretežitim položajem po glavnim cestovnim prometnicama, čime se ujedno predstavlja nositeljem prihvata oborinskih voda iz čitavog usputnog područja, sve posredstvom priključnih oborinskih kanala.

Međutim ovdje, tj. s gledišta mreže oborinskih kanala, valja imati na umu, da će se ta mreža izgrađivati postupno, u skladu s utvrđenim prioritetima, tako da se projektom iznijeto rješenje odnosi na konačno stanje, tj. na cjelovitu odvodnju oborinskih voda s područja naselja Trpanj, koja uključuje i zaštitu od brdskih voda koje gravitiraju urbanom prostoru, tj. Trpanjskom polju kao središnjem dijelu cjelokupnog sliva.

Valja ujedno istaći, da odvodnja prometnica odnosno predvidivi položaj oborinskih kanala u tijelu prometnice ili sa strane, zahtijeva u cilju učinkovitosti rješenja i cjelovito formiranje tih prometnica, pod čime se razumijeva ugradba cestovnih rigola i pripadajućih slivnika. Upravo zbog toga za očekivati je da će se oborinska kanalizacija izvoditi u fazama, shodno iskazanim potrebama i raspoloživim financijskim mogućnostima.

Eventualno priključivanje otvorenih kanala na zatvoreni kanalizacijski sustav, treba obvezno rješavati uz izvedbu predtaložnika s grubom zaštitnom rešetkom, kako bi se spriječilo unošenje krupnijih i lako taloživih tvari u zatvoreni sustav kanala.

Dispozicija oborinskih voda kanalizacijskog sustava Trpanj predviđena je putem dva obalna ispusta, s položajem na području luke, tj. unutar pristanišnih lukobrana (na priloženom planu označeni su sa U_1 i U_2).

Kako je već uvodno istaknuto ne isključuje se mogućnost da se ispuštanje oborinskih voda riješi posredstvom ispusno-rasteretne građevine kojom bi se spriječilo unošenje plivajućih tvari i masnoća, a prema potrebi i krupnijih suspenzija. Na taj način postići će se bolji uvjeti zaštite priobalnog mora na području luke, a čime će se i u ovom specifičnom akvatoriju osigurati boja kakvoća vode.

Prikaz sustava odvodnje dan je na grafičkom listu br. 2e: "Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav – odvodnja otpadnih voda, skladištenje i odlaganje otpada".

3.5.3.3. Vodno gospodarstvo

Bujice

Na području Općine nema značajnijih stalnih vodotoka, ali zato ima značajnijih bujičnih tokova. Najznačajniji bujični tok teče dolinom Prosik i on se djelomično regulira. Rađeni su protuerozijski radovi: u donjem dijelu izgradnjom kinete, a u gornjem toku izgrađeno je nekoliko retencijskih pregrada. Uređenje će se nastaviti prema potrebi.

Značajan bujični tok prolazu planiranom turističkom zonom u uvali Divna, pa će ga biti potrebno regulirati prilikom planiranja i izgradnje turističke zone «Divna».

Značajan bujični tok spušta se s visova Sv. Ilije i kroz Dubu Pelješku utiče dalje u more. I taj se tok ovim Planom predlaže za regulaciju.

Ukoliko se ukaže potreba za zaštitom eventualno ugroženih poljoprivrednih površina ili objekata ugroženih djelovanjem bujica, zaštita se može osigurati intervencijama i radovima na slivu: regulacijski radovi, izgradnja pregrada za zaustavljanje nanosa, čišćenje nanosa, pošumljivanja i dr.

Planom se predviđa mogućnost regulacijskih i drugih radova koje Hrvatske vode izvode na bujičnim vodotocima. Ovi su vodotoci u katastru evidentirani kao čestice "Javno dobro vode" ili kao državna imovina. To su sva vodonosna ili napuštena korita površinskih kopnenih voda. Od posebnog su interesa za Republiku Hrvatsku i njima kao pravna osoba upravljaju Hrvatske vode. Bilo kakve intervencije ili zahvati na ili oko "javnog dobra voda" koje mogu poremetiti vodni režim moraju dobiti suglasnost. Hrvatskih voda.

Na području Općine postoji i jedna depresija Blace zapadno od naselja Duba Pelješka. To je depresija u zemljištu gdje se formira lokva od oborinskih voda, a koju bi trebalo očistiti, urediti i koju ovaj Plan zadržava u njoj funkciji, tim više što u njoj zoni postoji izvor bočate vode.

Prikazi su dani na grafičkom listu br. 2e: " *Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav – odvodnja otpadnih voda, skladištenje i odlaganje otpada* ".

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Planom je određeno da će lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala biti određena Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije.

Otpad koji se stvara u Općini strukturiran je kao:

- a) *otpadni građevinski materijal (šuta)*, koji će se odlagati na uređenom deponiju u okviru Općine,
- b) *materijal nastao iskopom za gradnju zgrada (zemlja, kamenje i sl.)* koji će se odlagati na *planirkama*, čije će lokacije, otvaranje i zatvaranje određivati Općina,
- c) *komunalni organski i anorganski otpad* koji će se odlagati na odlagalištu, odnosno uređenom skupljalištu, komunalnog otpadnog materijala na lokaciji «Vinošte» na području Općine.

Za potrebe izrade Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije izrađena je studija " *Zbrinjavanje komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji* " IPZ Uniprojekt MCF, Zagreb, kojom je utvrđen program gospodarenja otpadom i makrolokacije objekata u sustavu gospodarenja otpadom.

Međutim, tek nakon otvaranja novog odlagališta u skladu sa svim zakonskim propisima, pravilnicima i standardima može se očekivati zatvaranje neuređenog deponija «Vinošte» u Općini Trpanj.

Prema terminskom planu Prijedloga prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije vidljivo je da se sanacija odlagališta prema zakonskoj obavezi mora provesti do 01. srpnja 2003. godine, trajanje odlaganja se procjenjuje do 2005. godine (??).

U sklopu gospodarskih zona predviđa se urediti skupljalište korisnoga otpada (metal, staklo, papir, drvo, plastika). U cilju ostvarenja ovakvoga skupljališta potrebno je da nadležno komunalno poduzeće, koje zbrinjava otpad, pripremi odgovarajući sustav sakupljanja otpada.

3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Ugroženi dijelovi okoliša su osobito:

1. more i obala, osobito obalni dijelovi naselja i dijelovi obale do koje postoje kolni pristupi:
 - potez obale uvala Belečica – uvala Luka, osobito uvala Luka;
 - potez obale od istočnog početka plaže u Dubi Pelješkoj do lokacije Blace zapadno.
2. kvalitetna poljoprivredna tla:
 - Trpanjsko polje;
 - polje Gornje Vrućice uz naselje Gornju Vrućicu;
 - polja uz naselje Donju Vrućicu južno od lokalne ceste L-69002.
3. kulturno-povijesni spomenici (tablica 4. odredaba za provođenje ovoga Plana);
4. objekti pučkog graditeljstva, svojstvene tipologije i matrice naselja (tablica 4. odredaba za provođenje ovoga Plana);
5. prostori postojećih i neuređenih odlagališta otpada;
6. krajolici, prirodni, kultivirani i kulturni (tablica 4. odredaba za provođenje ovoga Plana).

Smjernice zaštite voda obuhvaćaju razvoj infrastrukturnog sustava za zbrinjavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda i zaštitu od incidentnih zagađenja. Potrebno je otpadne vode, koje će se eventualno pojaviti u gospodarskoj zoni, ali i na drugim mjestima prethodno pročititi na samim mjestima nastanka do razine komunalnih otpadnih voda prije upuštanja u kanalizaciju ili odvoženja za ispuštanje u kanalizaciju ili na za to određeni deponij. Mjere za sprječavanje utjecaja od incidentnih zagađenja trebale bi biti obuhvaćene

operativnim planovima svakog pojedinog zagađivača. Potrebno je pravodobno djelovati na suzbijanju takvih zagađenja.

Planom su, zbog zaštite i unapređenja okoliša, utvrđena osobito vrijedna područja prirode, *vrijedni krajolici*, koja se stavljaju pod poseban režim zaštite.

Zaštita prostora

Zaštita prostora obrađena je u ovom tekstu Plana i prikazana je na grafičkim listovima označenim brojem "3". Na grafičkim listovima je dan prikaz prostorne valorizacije i kategorizacije **prirodnih i kulturnih vrijednosti** područja Općine.

Smjernice za zaštitu i revitalizaciju graditeljskog nasljeđa dane su u Odredbama za provođenje, a na grafičkim listovima br. 4: "*Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja*" prostorno su određene zone zaštite, zone "**stroge zaštite**", "**zone umjerene zaštite**" i "**zone zaštite sklopa**".

Zaštita čovjekove okoline

Zaštita čovjekove okoline uzima u obzir procese i oblike degradacije krajobraza:

- uništavanje i degradaciju vegetacijskog pokrivača;
- zapuštanje antropogenog krajobraza;
- degradiranje krajobraza eksploatacijom, deponijima, deponijima građevinskog materijala.

Postoje realne opasnosti da se svi navedeni oblici ugrožavanja vrijednosti krajobraza nastave.

U problem zaštite čovjekove okoline ulazi i **problematika zaštite ruralnog krajobraza**. Problem se iskazuje u više razina:

- kao vizualno-estetski: siromašenje autohtonog tradicijskog izgleda;
- kao ekološko-ekonomski: dovoljno neangažiranje prirodnih i stvorenih resursa društva;
- kao kulturološki: postepeno gubljenje materijalne kulture jednog društva.

Stoga se predlaže, među ostalim, da se tradicionalni ruralni krajobrasi izričito zaštite kao posebna kulturološka, estetska, ekološka i ekonomska vrijednost:

- da se istraže specifičnosti,
- da se detaljnije prostorno definiraju.

Sve navedeno uvelike nadilazi okvire ovoga Plana. Ipak, ovim Planom uspostavljen je sustav zaštite, a za najosjetljivije prostore i za prostore u kojima je buduća intenzivnija izgradnja najvjerojatnija propisano je donošenje planova nižeg reda što je navedeno u Odredbama za provođenje članak 116.